

- מוגבל -

אגף האפסנאות

מרכז שיקום ואחזקה

מורשת היחידה

כל המידע והעזרה הנדרשת להגשת המסמך זה ניתנת ללא עלות. לפרטים נא לפנות למחלקת המידע והעזרה הנדרשת. המסמך זה נמצא במסגרת המידע והעזרה הנדרשת. הקניינים של מדינת ישראל או המעצמות הנכבדות.

חשון תשמ"ב

נובמבר 1981

- מוגבל -

א.מ.א.

סודי ביותר

מסכל / מתמ
78/53
11 ינואר 1949

אגפים (4)	
חיל החבורה (15)	
שירותים	חזיתות
שונים	הסיבות
מרכז רשום (5)	מחוזות
משרד הקשר של המסכל (26)	יילות

הנדון : יחידות חיל החבורה - שנוי שם.

שנוי שם של היחידות דלהלן יכנס לתקפו כ-20 לינואר 1949
שעה 00.01.

671	יקרא - בסיס החבורה מס'	-	בסיס חיל החבורה תיכון
672	יקרא - בסיס החבורה מס'	-	בסיס חיל החבורה צמון
673	יקרא - בסיס החבורה מס'	-	בסיס חיל החבורה ירושלים
674	יקרא - בסיס החבורה מס'	-	בסיס חיל החבורה דרום
681	יקרא - בית מלאכה בסיסי מס'	-	בית מלאכה בסיסי (טרמנד)
682	יקרא - בית מלאכה בסיסי מס'	-	בית מלאכה בסיסי (חיפה)
683	יקרא - בית מלאכה בסיסי מס'	-	בית מלאכה בסיסי (תל-ליסוינסקי)
691	יקרא - פלוגת הובלה מס'	-	פלוגת הובלה כללית (מחנה בן-עמי)
692	יקרא - פלוגת הובלה מס'	-	פלוגת הובלה (חיפה)
693	יקרא - פלוגת הובלה מס'	-	יחידה רכב אזרחי (חולון)

(-) י. פרוח רב טרן

ב/אלוף
מחלקה לתפקידי מסה.

מב/78

דפוסי המחשבה הבריטים הנחו את טפקדת מיחידה מן נהמולית עץ הפיקוד , הנ בחלוקת תפקידי יחידות המשנה-הסדנאות , והן בשמות הסדנאות , אשר נקראו על פי מספריהם של המבנים הבריטים (25,24,23,22,19,17,16,8,5,3).

לבותי המלאכה הנסיסים שנאזורי הארץ השונים הוגדרו תחומי אחריות לתיקון כלי רכב וחולקו לאזורים גאוגרפיים. על ב.מ.ב. חלפה שנקרא ב.מ.ב. 682 החל מינואר 1949 , הוטל לשרת את היחידות באזור הצפון , ובקשר בלתי אמצעי ועל פי פנייתה של כל יחידה , התקבלו כלים לתיקון. במקביל לתיקון בוצעו גם פעולות החזרה לכשירות. רוב התעסוקה של היחידה היה בתיקון קומנדקרים ומשאיות G.M.C.

בימי גרוסמן היה רס"ר טכני ביחידה. הוא היה בעל נסיון של ארבע שנים בענף הנריעי , לאחר קורסי טכנאות טנקים ורכב , כשהוא מתבסס על ניסיונו כמפקד קו הרכבה בו עבדו כמאתיים פועלים ערביים, סייע נהקמת בית המלאכה להרכבת רכב ותיקון המכללים במתכונת דומה. תיקון הרכב נועד לאיתור תקלות , פתרון הן החלפת המכללים הפגומים , והחזרתם למצב נסיעה. " בתקופה הראשונה , מספר ביבי גרוסמן , עשינו מעשר טכניקות מבוגרות אחת ". המושג לידן הרכבה לא התאפשר מאחר שלא היה רכב נכסויות מספיקות , ושום שנידוש רכב ליחידות השדה בדחייפות והיה צורך להשמישו ולנפקו מהר ככל האפשר. הבחינה היתה כפופה למפקד היחידה , ולא התעקשה באשר לאיכותם של נושאים ששניים. די היה אם הרכב נסע. אילתורים בפתרון בעיות טכניות היו מנת חלקם של כלי רכב רבים. אילתורים מענינים היו לא רק בפתרון בעיות טכניות אלא גם בעבודה עצמה. כדי לטנוע בזבז שעות עבודה ולהגביר יעילותם של העובדים הטיל ביבי גרוסמן את העברת כלי הרכב ממחלקה למחלקה ומבית מלאכה לבית מלאכה על שלוש תזילות אשר הוכשרו למטרה זו כנהגות. אילתור אחר היה כלי לתובלת פנים - שני מחורים אשר שרדן מתקופת הבריטים. חמורים אלה , מספר ביבי , שרתו את צה"ל במשך מספר חודשים עד שעברו מן העולם.

רוב אנשי היחידה בתקופה זו היו אנשי ענף ומיעוטם אזרחים. הן אנשי הענף הנשואים והן החיילים העעירים היו גתונים תחת משטר הפדני שהנהיג שמשון רזניק , ועל כן כתב: " אחזתי באמצעים לטנוע רפיון הידיים , חוסר הפריון והשמעתי אשר אותותיו נראו פה ושם ביחידתי... ". ... כאשר לגורמים להלכי הרוח , תוסר פריזן ורפיון ידיים בימים אלו כאשר המלחמה נמצאת באחור גבינו , אותם יש לחפש בגורמים: (א) חוסר אפשרות קיום המשפחות והחיל טמשכורתו; (ב) איחורים וחוסר דיוק בתשלומים. אין לדרוש מהייל נישים אלו עבודה פרודוקטיבית בעת שמספחתו רעבה ללחם , ילדיו חוליים... .. יש באמת צורך לבקש אך מינימום , אבל על מינימום זה יש לעמוד בתוקף... "

בעיות התקופה היו קשות. אובדיקטיבית נוצרו קשיים אשר חלקם לא ניתנו לפתרון. כבליל קשיים זה צריך היה שמשון רזניק לנווע את אנשי היחידה אל המטרה - הגברת התפוקה בעבודה שגרתית ודומיוטית. הבדל ההשקפות ונעחון המציאות המרה על שאיפתו של שמשון רזניק לשלמות , או ל"מינימום הנדרש " כפי שכתב, הביאו להתמוטטות רוחם של קבוצת חיילים עצורים ילדי 1931 ("הגדג"עים") ושרצה בקרבם שבינת רעב. השניתה נמשכה פחות מיממה , וחוסלה בהתערבות קצין תחבורה ראשי.

שאיפתו של שמשון רזניק לשלמות התבטאה גם ברצונו להעלות את רמתם הטכנית של אנשי חיל תחבורה , ואף להפרידם שאנשי התובלה ועל כן כתב: " עשתי , איפוא , היא: ראורגניזציה של החיל... .. תוצאת היחידות הטכניות טחיל תחבורה , אשר יעסוק רק התובלה והקמת יחידה טכנית נפרדת מהתחבורה ". על שנת לשפר את הרמה הטכנית קבל על עצמו לרכז ועדה להכנת תוכנית החיגות מקצועיות לבעלי המקצוע בחיל התחבורה.

למרות התקופה הקשה והמטבר הנזכר , שהיה אולי חריג , שורה ביחידה אורה חיובית. הרכי היחידה היה מפותח למדי. כבר אז נהגו לקיים ימי ספורט , רחצה בצולתא בים , וארוטיים אחרים.

ביוני 1949 סיים שמשון רזניק את כהונתו כמפקד ב.מ.ב. 682 ומסר את הסיקור לאריה כהן.

- סוגבל -

סדר יום הצטארת הראשון ביהודה.
 על כיפת הסקרים טנדיקים מלפנים
 ששנון דוגין, באחריה סגנו של
 קצין המבורח פון-אריה כהן.
 בוקע טנד אמל - שרנלות חכרשל
 החשדות.

סדר יום הצטארת הראשון שנערך במישור.
 בהצלחה אנטי ב.ט.ב. 482, כמבראשם קנדל
 אריה כהן - באחריה פה סגנו של קצין החכרות
 פון זאחר כל סקנד ב.ט.ב. 482.

דב - סדרן רזניץ שטערן העביר ל -

סדרן כהן אריה אח כל הרכוש הצבאי אשר נמצא ברשות ב. מ. ב. 682 בתאריך היום.

2. כמות הצירוד והתמוש נבדקו על ידינו ונמצאו מתאימות לדשום ביומן הצירוד (סופס ז-1001 של היחידה הנ"ל, רק לאי ההתאמות הרשומות בסעיף 5 של תקודה זו.

3. בדקנו את מספר כלי הרכב וסרגיהם ומצאנום מתאימים לרשום במרשימי הרכב (סופס תח-1742) ובסופס תח-1721.

4. יומני הצירוד (סופס ז-1001 וכל השוכרות והתעודות מתשלמים, וכן כרטיסי הרכב (סופס תח-1742) נמסרו ע"י הקצין המוסר החתום מטה ונתקבלו על ידי הקצין המקבל החתום מטה.

5. תקרות ואי התאמות:.....

[Signature]
(חתימת הקצין המוסר)

[Signature]
(חתימת הקצין המקבל)

30922
מספר, דרגת ושם הקצין המוסר

42469
מספר, דרגת ושם הקצין המקבל

תאריך..... 2.6.1949

כתב העצרת הפיקוד על ב.מ.ב. 682 מידי שטערן רזניץ לודי אריה כהן ביום 2.6.49

רס"ן שמשון רזניק ז"ל

מפקד היחידה מנובמבר 1948 ועד יוני 1949

נולד בשנת 1913. כבר בהיותו בן 14, השתתף באופן פעיל בהגנה על שכונת מונטיפיורי (פרבר של תל אביב) בשנת 1933 התקבל כחבר בהגנה. בשנת 36 היה טוריון וסמ"פ ב"נוודות" של ההגנה, אחר כך בפלוגות חי"ש פו"ש וש"י. כמו כן היה שנה במחלקת בתע"ש ברח' הירקון בתל אביב. מספטמבר 39 ועד מרץ 40 שרת במשטרת הישובים.

ובמרץ 41 התגייס לצבא הבריטי בו זכה בשלושה אותות ציון לשבח. בשנת 42, תוך שרות כצבא הבריטי העביר את משפחתו לקיבוץ עין השופט אליו חזר בשנת 46 עם שחרורו מן הצבא הבריטי. מ. 1946 ועד 1948 עבד מטעם עין השופט ב"חבר" (לימים אנד).

במלחמת השחרור היה ממקימי סדנת חיל החימוש בגני התערוכה ובצריפין בתל אביב (ב.מ.ב. 681) ומפקדה הראשון. בתל אביב שרת עד נובמבר 48 ואז עבר לפקד על ב.מ.ב. 682, בכפיפות לקצין תחבורה צפון. ביוני 49 מסר את הפיקוד על ב.מ.ב. 682 לאריה כהן. בטבע "קדש" שרת בחטיבה 37 ובשנת 58 השתתף במסגרת חטיבה 37 במבצע "רותם". השתחרר מצה"ל בדצמבר 63. במלחמת יום כיפור שרת במילואים במל"ח פיקוד צפון, כאחראי על התחבורה. שמשון רזניק היה חבר פעיל במועדון "חמישה האותות" בהם עוטר במסגרת שרת הביטחון:

אות ההגנה, אות "התנדבות", אות "משמר", אות "קומטיות" ואות "סיני".

שמשון רזניק נפטר ביום 28.2.74 ונטמן בעין השופט.

5. ת. 0

סדנת תחבורה 5 נוסדה בקורדני, במבני הצבא הבריטי, בחציה השני של שנת 48. סדנה זו הייתה כפופה למפקדת חיל תחבורה צפון. בסדנה זו בועשו תיקוני רכב אינדיבידואליים, ואף הוקמו בה מחלקות לשיפוץ מכללים לטיניהם. מפקד היחידה היה טקס בירנבאום (לימים סגן מפקד ב.מ.ב. 682). אנשי צבא נוספים היו אריה פריש, שרייבר, יגאל ומאיר ריינה (לימים מפקד ב.מ.ב. 6). עם העובדים האזרחיים נטנו שמואל קוריס וברנרד קאופמן. למחלקת הסנועים מס' 6 התקבל כפועל ראשון (17 במניין כלל אנשי הסדנה) אברהם פלזנשטיין-אבנר, ואחריו נוסמן מנק ואדם.

האיחוד הראשון

ביוני 49 הוחלט במסקרת חיל מחבורה עשון לאחד את ס.ת. 5 עם כ.מ.ב. 682, אנשי ס.ת. 5 הועברו לחוף כיאש על ציודם והחלו בחקמת האלמנטים שמסרו כ.מ.ב. 682 עד הניצח, בצורה זו הוקמה סגרת סגורים 6. טקס בירגבאום שהגיע עם אנשי ס.ת. 5 הפך לסגנו וירי יסיבני של אריה כהן.

עם הארגון מחדש לאחר קליטה ס.ת. 5 הפכו את רוב עבודת ההרכבה לעבודה סדרתית ומיועדת נשאר טיפול אינדיבידואלי בכלים. על אנשי העבודה עסקר אריה כהן: "אני הייתי הראשון שהחיל לעבוד כ.מ.ב. בשיטת לייזן מסודר. הפעלנו שיטה זו על ג'יפים קוונדקרים וסיקסוויילרים G.M.C. הכלים היו לבגסים כפתחו של השופ (כית המלאכה) הראשון. וכשהם פאבדים את זהותם פרט לשלדה, היו שטרקים אותם עד הכורג ועד הניע (מסורה) האחרון, טעבירים את הטנזעים למנועיה, את הסרנים ותיבזת ההילוכים ושערכות החטטל למחלקות השתאזטום. המכללים לטיניהם היו קנברים מהליון שיקום. אחר כך הודרכבו מחדש כלים ונעבדו. הכלי הועבר לבוהנים שהיו תחת פיקודו, וקיבל ריג'יקט (תקוץ חזיר) . תוקן וגופק. המליון התקברה לפיקודם סדוקי לא היה מהליון פשוט. העסוכנו לעדכן שטרות טפטים. גם לא היה קל לשכנע בחלחת השיטה את המפקדה, אך בשכסודות הכלים עלו עם התפלחה, הוכחה העלחאנו. כתוצאת מן הליונים שלנו בנושאו ג'ים, קומנדקר וסיקסוויילרים, הפטיקו תיקוץ סגורים וסכללים בכל מיני יחידות בשדה ובכ.מ.ב. 682 דאנחנו נענו אותם".

כלים הניעו לנ.מ.ב. 682 לא רק עימדידה, אלא גם פנסיסי איחסון גרוטאות. אחד מהם, ליוך טירה, שימש בעבר את הבריטים. סגור אחר שכן סול מעדת אליהו שמתחה סגור שטלה פדים שעל בהף הכרסל.

אחד המסדרים ביחידה בעת היות אריה כהן מפקדה. בחלום שימדן לשטאל / טקס בירגבאום (על זרוער ניתן להבחין בהג חיל המחברה) , אריה כהן . שפת בלה - קצין המחברה עמנו אליהו היתה היחידה כסופה.

- טובנל -

רס"ן אריה כהן

מפקד היחידה מיוני 49 ועד דצמבר 49.

נולד בדינה - אוסטריה. עלה לארץ בשנת 1926 והצטרף כחבר ל"לגיון צופי ירושלים" עז 1931. ב-1927 גויס להגנה בירושלים ושימש כרץ-קטר במטה ההגנה. עבר קורס של הגנה נגבת תחתית. ב-1931 הצטרף לקבוצת "חוגים" בעין הרוד, ועבר משם ל"שטה" - הוא קדוץ בית השיטה. ומאז חי נקכוץ זה. משנת 36-39 ערך ר"נוטרים", והיה מפקד גוש חרוד. הדריך קורס מכיס נושאי נשק קל במשך שנים אחדות, הן בקורסים בלתי לגליים, והן בקורסים של ה"נוטרים". בשנת 41 עבר קורס ט"מים. התמנה כמ"פ "חיש" ועסק בכמה פעולות עונשין בכפרים ערביים. ב-14.5.48 גויס אריה כהן, נשוא מתחיל שרותו בחטיבת "גולני" כמ"פ עלוגה 3 שהיתה פלוגה מסידעת במקלעים ומרגמות, ונוסדה כפלוגה ראשונה בגדוד 14. השתתף ביוני 48 בקרבות סג'רה, לוביה וכלל אזור הגליל התחתון עד להפוגה הראשונה. בעת ההפוגה הראשונה בסוף יוני 48 הקים סדנה הטיבתית בכפר ילדים. משימה זו הוטלה עליו על ידי המ"ט נחום גולן שהיה איתו בדעה אחת על מצבו החמור של הרכב החטיבתי. עם העברת הסדנאות הטיבתיות לחיל תחבורה עבר לשלוחה הצפונית של שטה החיל ובה שרת כסגנו של שטה בלה, שהיה אז קצין תחבורה צפון. ביום 2.6.49 קיבל את הפיקוד על ב.מ.ב. 682 שהיה כפוף לחיל תחבורה צפון, וכיהן בתפקיד זה עד דצמבר 49 בו השתחרר מאחר שנקרא לשוב לקידומו - בית השיטה. בשרות מילואים עבר בשנת 55 קורס מג"דים של החילות הלוגיסטיים, והתמנה כקצין חימוש במילואים של חטיבה 37. במינוי האזרחיים עוסק אריה כהן בתפקידים שונים בבית השיטה, מתוכם עסק בתקופות שונות בכיהול בתי החרושת שבקיבוץ.

חלקי חילוף חסרו, ושיטת העבודה התבססה לא אחת על פרוק חלפים מכלים טושנתים. תופעה זו קרתה בעיקר בכלים שטופלו אינדיבדואלית ולא בלוגים ראשיים. מספר אריה כהן: "תיקנו אצלנו בעזרה אינדיבדואלית זחלמי אינטרנציונל וסקאוטקאר וויט (משוריין גלגלי). כמובן תקנו ברך-גן-קרייר (נושא שקלעי ברך). לזחלמי אינטרנציונל חסרו טעמדים. את המצמדים הירופים השגתי בדרך טעניינת ביותר - בעת עזיבתם העלו הבריטים את הכלים התקינים שנשארו לואדי אורן ופוצעו אותם. גאוח הימים נסעתי מכדון עתלית לכידון בית אורן ועורתי כואדי. גיליתי שם סנקי קרומול, קוטנדקרים, ג'יפים, זחלמ"ים וכלים אחרים. עצרתי את טכונתי וירדתי לודוק את הכלים. מצאתי פריטים דכים במעב שמיש. הוצאתי מיד חולית עובדים מ.מ.ב. עם כלים ומנוף ופרקנו חלפים. כתוצאה מכך התאפשר שיקוטם של זחלמי אינטרנציונל רבים".

- מוגבל -

בסיס הנדסת חמוש 632

עם הכרזת המדינה במאי 1948 והפעלת צה"ל, הוגר במפקדת שרותי הנדסת חימוש, הצורך בהקמת תשתית לוגיסטית לטיפול טעמוק בנשק הסגור שיהיה בידי צה"ל באותה תקופה. באותה עת נקרא אל מפקד החיל - אל"ט מנס פרה (פרנסקי) דוב רוואי, והוטל עליו להקים את בסיס הנדסת חימוש 632. הלחימה החלה לטעול באזור תל אביב, ובסוף 48 הועברה למפרץ חיפה.

את נסיונו המקצועי בנשק דגש דוב רוואי בצבא הבריטי, בו שרת כבוחן ראשי לנשק באירופה המערבית ביותר טמאה וטורים יחידות. מאותו יותר הפך לטנהל בית המלאכה המחתרתי המרכזי לנשק בשדות ה"הגנה". עם מטען ידע ונסיון זה, ובערוף נסיונם ומסירותם של חבריו ליחידה, שהיו בחלקם יוצאי הצבא הבריטי, ונה דוב רוואי תשתית מוצקה, עליה ניתן היה לבסס את שיקום כלי הנשק המיושנים והבלויים, שנאספו בעת סלחמת השחרור ולאחריה.

אנשי בסיס
הנדסת חימוש 632
איסר, מנה רויס,
משה שנל, דוב רוואי,
דף טורצברג,
דברומברג.

מטה שרות תקונים

כאוגוסט 59 עברו חיל תחבורה לשרותי הנדסת חימוש ארגון מחדש. גופים אלה הפרישו מספר יחידות, אשר הועברו לפיקוד מטה שרות תיקונים. במסגרת שינוי זה הועברו חן נ.ט.ב. 682 בפיקודו של אריה כהן, ותן בסיס הנדסת חימוש 632 בפיקודו של דוב רוזאי למרותו של גוף אחד - מטה שרות תיקונים.

במחילת 1950 שונה שמו של בסיס הנדסת חימוש 632 לנ.ט.ב. 686. היחידה כנר הדתה מאורגנת יותר ושוקמה נשק קל, מדגמות ותותחים, תוך ייצור עצמי של חלקי חילוף מסויימים.

בית כלאכה בסיסי 682

בפ"ט/81/70

פיון חז"י

מאי 1950

סודי

מטכ"ל/מ"ט/צפון

הנדון: הזמנת כרטיסי -
סיגורים.

הריני מאשר בזאת כי מצבת היחידה
ליום 25.5.50 היא: 80 חייל.

אבקשן לספק כרטיסי סיגורים בהתאם.

מ. בלה, ס/אלוף,
מפקד.

י"ס/י"כ

פ.ר.ח

סודי ביוח
ד ר ו ך

א.נ.ס/ס.ח.ס
מ.א/94
16 אוגוסט 1949

מס' 2
מס' 2
מס' 2
מס' חיל החבורה
מס' שרונ הנדסת המוש
מבן אלוי ב. סקורג
א.כ.א 3/ - א.כ.א 9/

הנדון העברת פקוד.

1. היחידה כולקמן מעבורנה סקורג מס' חיל החבורה
לפקוד מס' שרות הקונים לא יאוחר מיום 23.8.49.

- א. בית פלאכה בסיסי מס. 681
- ב. בית פלאכצ בסיסי מס. 682
- ג. בית פלאכה בסיסי מס. 683
- ד. בית פלאכה בסיסי מס. 684
- ה. "ספר"

2. היחידה כולקמן מעבורנה סקורג מס' שרות הנדסת המוש
לפקוד מס' שרות הקונים לא יאוחר מיום 23.8.49

- א. כסיס הנדסת המוש מס. 631
- ב. כסיס הנדסת המוש מס. 632
- ג. כריכ הדרכה מס. 636

מ.א/מ

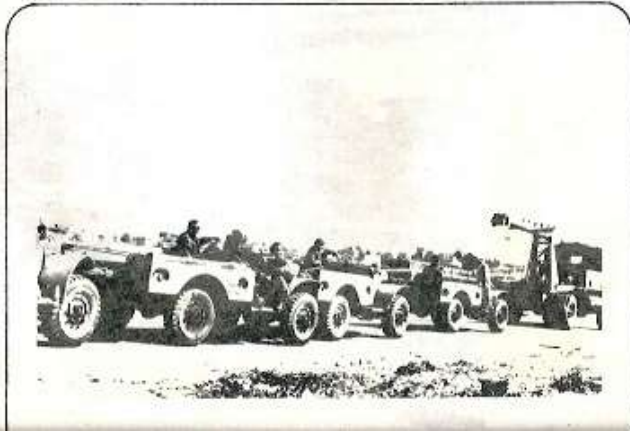
(-) מ. ג. ל. ל. (-)
ב.מ. ראש המזלקה לחקירי מ.א.

טגרש הגרוטאות ליד מערת אליהו
שלמדגלות הכרמל, מטגרש זה נוספו
הכלים לב.מ.כ. 682 לעזרר שיקום.

כלי הגלילה של ב.מ.ב., 682.

- שרמבל -

- חוגבל -

ב.מ.ב. 682 עטר אריה כהן את הפיקוד למטה בלה נדצמבר 1949, והתחרר מצה"ל. בתקופה זו טוחרר רבים ממיללי החובה. עקב שמרורם צוטצם הסגל הצבאי ביחידה, והועמד על אנשי קהע לא רבים ואזרחים. החלה קליטה טמעברות הטביבה: טעידת הכרטל דמטער העליה. עוליס היו אזמנס מטרי מקצוע ברובט, אך ניתנ היה ללמדס את המלאכה אחר שהיא תולקה לענפי התמרות מערשצמים ושונים זה מזה. בתקופה זו התבססה העבודה בקד התרכבה ("לייץ") כשהכלי מאבד את זהותו המקורית. הטשימנה השוטפות היו כבעבר בעיקר קוטנדקרים לסוגיהם,הסתמנה אז מגמה לחלוקת נוטאי העבודה בין ב.מ.ב. 682 ל- 681 ורוב מטאיות ה-G.M.C. והזהלמים הועברו ל-ב.מ.ב. 681.

חלוקת האחיות הניאוגרפיות בין ב.מ.ב. 681 ל-682 בוטלה, והקשר עם היחידות הלך והצטסק. רכב שושבת התקבל מיחידות ט.ח.מ. פורק לבורמינו, הרכיביה תוקנו והוא הורכב זנבןץ. יחידת בחינה פעלה כבר אז להקלאת איכות הכלים, כשהיא מובחית על ידי הענף הטכני במפקדת החיל. עם זאת היתה גמישות של יחידת בחינה, שאיפשרה בתקופות קשות לא להתעכב על נושאים פערטי ערך, ובכך הפחיתה מתומרת המחסור כחלקי תילוף. תיקון הסנרעות בוצע בבית המלאכה למיקדנים חוזרים(24) בפיקודו של דונסקו (דוד זרחיה). מאום העבודה זיחידה הוטל אז על סגן המפקד, מקס בירנבאום, שהיה גם הפוסק בסוגיות טכניות.

אל"מ משה בלה

מפקד היחידה מדצמבר 1949 ועד יולי 1950

נולד בצ'כוסלובקיה, בשנת 1941 הפסיק את לימודיו באוניברסיטה בהונגריה ועלה לארץ זמן מה למד בירושלים ואחר כך התגייס לשרות הצבא הבריטי. שירת כצבא הכריטי יותר שחמש שנים ב-RASC. ועסק בהובלה, השתתף בקרבות אל עלטיין והועבר לשרת כקצין באיטליה ובאוסטריה. בעת שרותו בארופה היה טמונה על העברת דלק בדרך בלתי ליגלית. "העביר" דלק רב לרשות "הבריחה" ותרם בכך להעלאת פליטים יהודים לארץ. משה בלה השתחרר מן הצבא הבריטי ועבד באגד. היה חבר בהגנה עד 48 ולחם בחזית הסורית. עם שוך הקרבות הועבר למפקדת חיל התחבורה והיה אחראי לחלוקת הרכב ליחידות צה"ל. משם הועבר לפקד על בסיס תחבורה צפון בנת גליים.

ב-1949 עבר לפקד על ב.מ.ב. 682 וב-1950 עזב את ב.מ.ב. 682 ועבר לפקד על ב.מ.ב. 681 עד 1957, אחר כך נשלח לארה"ב כנציג חיל חינוש במטלחת ובו זמנית טיפס לימודי M.Sc. בטנהל בקולומביה. ב-1960 חזר ארצה והתמנה לסגנו של אלדף עמוס חורב שהיה אז קחש"ר.

השתחרר מצה"ל ב-1961 כאל"מ ובמשך 16 שנה ניהל את מפעל "סולתס" מתוס תפקידו זה עבר לתפקיד מנכ"ל קבוצת הסחר של כור ונתפקיד זה עוסק עד היום.

האיחוד השני

כחצי שנה חיו שתי היחידות : שרותי הנדסת חמוש 632 (לימים ב.ט.ב. 686)
 וב.ט.ב. 682 בכפיפות ישירה למפקד טטה שרות תיקונים שהפך לחיל טכנאים.
 בשל 50 הוחלט להכפילן תחת מפקד אחד , ולהתוות מבנה אירגוני חדש ליחידה
 המאוחדת. בחודשים יולי אוגוסט 50 ארעו שני שינויים מרכזיים , שהטביעו את
 חותמם על היחידה , ראשית, סייט טטה בלה את תפקידו, ועבר לפקד על ב.ט.ב. 681.
 שנית , הועבר ב.ט.ב. 686 אל חצר ב.ט.ב. 682. היחידה המאורגנת מחדש נקראה
 אף היא ב.ט.ב. 682.

בית כלאכה בסיסי 682

מב/115/115

תכנון חש"י

13 יולי 1950

(115)

משרד הבטחון/אגף הקנייה/
מדור תחבורה

הנדון: העברת זכות החתימה

א. המקור על בסיס זה יעבור
 ס-ק/72737 ס/אלוף בלה משה ל-
 ק/100233 רב סרן רואי רב החל
 סיום 16.7.50.

ב. החל מאותו תאריך רב סרן
 רואי יהיה אחראי כלמיכם בקשר
 לסבונות ובספ"ס. אבקשכם על כן
 להכין את הצ"קים על שמו החל
 מהתאריך הנ"ל.

ג. ל"ב דוגמת חתימתו.

מ. בלה, ס/אלוף
 מפקד הבסיס

מב/115

תלדופי מפקדים
 (המסמך בנודלו המקורי)

טופס מברק

2001 ק

הערות הקשר	החוליות	מס' סדורי	הערות
------------	---------	-----------	-------

מעל הקו הזה לשמש מסודר הקשר בלבד

החלטה	מס' (הסולח)	מס' ב.מ.ב. 686	מס' (המחלקה)
	מס' חקן המנד	16/600	
	מס' יחידות הראשיות/מכא 30		
מס' הוצאת המנד	מס' הוצאת המנד		

137/45/2001

מס' חקן המנד: 137/45/2001
 מס' יחידות הראשיות/מכא: 95
 מס' חקן המנד: 15.11.50 (אין כל אזהרה - כל מס')
 מס' יחידות הראשיות/מכא: 18.7.50
 מס' חקן המנד: (מס' 137/45/2001)

מס' חקן המנד	מס' יחידות הראשיות/מכא	מס' חקן המנד
מס' חקן המנד	מס' יחידות הראשיות/מכא	מס' חקן המנד

מס' חקן המנד: 686
 (המס' בגודלו המקורי)

בית מלאכה במס' 682
 מס' 115/137
 אלול תש"ז
 1950

מפקדת חיל הטכני/מ
 חקן המנד

הנדון: מחנה ב.מ.ב. 686

מס' יחידות הראשיות/מכא: 2.8.50 לפי הזכוי אשר
 מס' חקן המנד: מס' חקן המנד/מכא

מס' חקן המנד: מס' חקן המנד
 מס' חקן המנד: מס' חקן המנד

מס' חקן המנד

- סוגל -

ס ו ד י - א י ש י
ד ח ו ר

ביה מלאכה בסיסי 682
כסב/115/143
ז כסלו תשי"א
14 נובמבר 1950

מפקדה חטיבה/כחוז 2/קצין עלישוח

הנדון: - רשימת קצינים ורבי סמלים.
בברקן כ-14.11.50 אשר נחקבל ביחידה זו לפנות ביי

142

א. להלן רשימה כנדרש על ידך :-

תפקיד	שם	דרגה	כ.ס. איסי
במפקיד מיוחד כספ	משה	ס/אלוף	72737/פ
מפקד הבסיס	דב	ר/סרן	103933/פ
קצין סכני לרכב	יוסף	סרן	43007/פ
מפקד ביי"מל סכני	יהודה	סגן	11501/פ
מפקד ביי"מל לרכבה	ראובן	סגן	1570/פ
מפקד ביי"מל לנשק	נפתלי	סגן	113500/פ
מפקד ביי"מל לתוחח	גדעון	סגן	72511/פ
קצין נהול	מרדכי	סגן	0
מפקד ביי"מל לחסמל	אוסו	סגן/ס	1750
מפקד מחסנים	קלמן	סגן/ס	10234/פ
מפקד ביי"מל לפירור	אריה	סגן/ס	50161/פ
מפקד ביי"מל לכנוע	מאיר	סגן/ס	92111/פ
ביה מלאכה נשק קל	שמואל	ד.ס.ר	30117/פ
מפקד ביי"מל למכסי	ישראל	ד.ס.ר	105896/פ
מנהל עבודה-מכונא	מרדכי	ד/סמל	18492/פ
מפקד ביי"מל למקצוע	מרדכי	ד/סמל	104928/פ
מפקד ביי"מל לתקון	דוד	ד/סמל	36231/פ
מנהל עבודה-כהסנא	שלמה	ד/סמל	113262/פ
ד/סמל המחנה	משה	ד/סמל	9571/פ
מנהל עבודה ביי"מל	גבריאל	ד/סמל	94917/פ
קצין אפסנאות	יצחק	ד/סמל	70071/פ
מנהל עבודה ביי"מל	משה	ד/סמל	85817/פ

רשימת נספחים :-

כוחן תולחיים	יחיאל	סגן/	715517/פ
מחנן חלקים	זאב	סגן	111003/פ
מפקד בסיס החסנה	שמואל	סגן	7228/פ
מטור סכני	שמחה	ד/סמל	11630/פ
כוחן תומכות	יהודה	ד/סמל	261/פ

2. נא לאשר.

✓

מ.צ.פח"י - ס ג ו
קצין נהול
בשם מפקד הבסיס

152

סודי - ביותר

מספרת
קצין סכנאים ראשי
חס/63/1276/2
שבס תשי"א
- ינואר 1951

מספר כ.מ.כ. 682
הכליחות הראשית לאה סכנ/14
סדור הקצינים ותסחירים.

הנדון: שיא כח אדם

1. בזאת מתבטלים כל סכנאי הקודמים בנדון.
2. להלן פרט שיא כח-אדם שבקבע ליחידתך ליום 1.2.51

- א. חיילים 120
- ב. אזרחים תקציב רגיל 40
ס"ה 160 (מאה וששים)
- ג. אזרחים תקציב סיוח 390
ס"ה 550 (חמש מאות וארבעים)

682

1/2

ס/זח

יעקב איציקסון ר/סדן
קצין נהול
בסס קצין סכנאים ראשי

אנשי היחידה:
מלמין-טסה דרפגר,
דוד לבקוביץ,
גדעון זוטמן, טסה
עמית, יוסף, מרטין
קרנר.

ארגונה של היחידה לאתר האיחוד הביא לשינויים מעטים בסוגי בתי המלאכה שביחידה, פרט לעבודה שהתווספו בתי מלאכה לשיקום נשק קל וכדו'. בתחום הרכב הגלגלי והזהלילי היו בית מלאכה שביצע פרוק, פהחות, נגרות ריפוד וצבע ונקרא בית מלאכה 25. את המכללים המפורקים היו מפזרים על פי סוגיהם: טנועים לבית המלאכה 6 לשיקום טנועים, תיבות הילוכים, תיבות מעבר, סרנים, מערכות בילום היגוי מיתלה קרוך ופליטה הועברו לבית המלאכה 16 לשיקום מכללים (שעסק בטקציל בהרכבה), ומערכות השטל הועברו לבית המלאכה 19 לשיקום מכללי החשמל, באופן שוטף התקבלו לבתי המלאכה המשקמים חלקי הילוח, אשר יוצרו בבית המלאכה ליוצור 22. המכללים השונים הוזרמו לבית המלאכה להרכבה 26. עם סיום הרכבתם של הכלים היו מועברים לבחינה, אשר בראשית שנות החמישים הוכפפה למפקדת קצין חימוש ראשי. התקלות שנתגלו בכלים גרמו להתבררם לבית המלאכה לתיקונים הוזרים (דיג'קטים) 24, ואחר כך נצבעו הכלים בבית המלאכה 25.

היו זקוקי
 נא אלוהים ונתן
 ונתן

סוגבל

א נ ם / ם ה ם
 48/2/2/50
 1951 מאי 5

תפוצה א'
 תפוצה ב' (3-6)
 קצין סקוד רא'
 מפקדת קצין חמוש רא'
 חיל אוויר (סטרו"ט/מח"ט)
סטרו הנסחון

הנדרון: תקון סס' 2 לתקן 02-710/50 ב.מ.ב. 682 - חי"ט.

התקן הנ"ל ייקרא במקום ב.מ.ב. 682 חי"ט:

בתי מלאכו בחיסיים ~~682~~ - חי"ט. - 682

צ. ה. ד. ל. ק. א.
 בי"ט רא' והמחלקה ליופקידי מטה

א/א י"ט

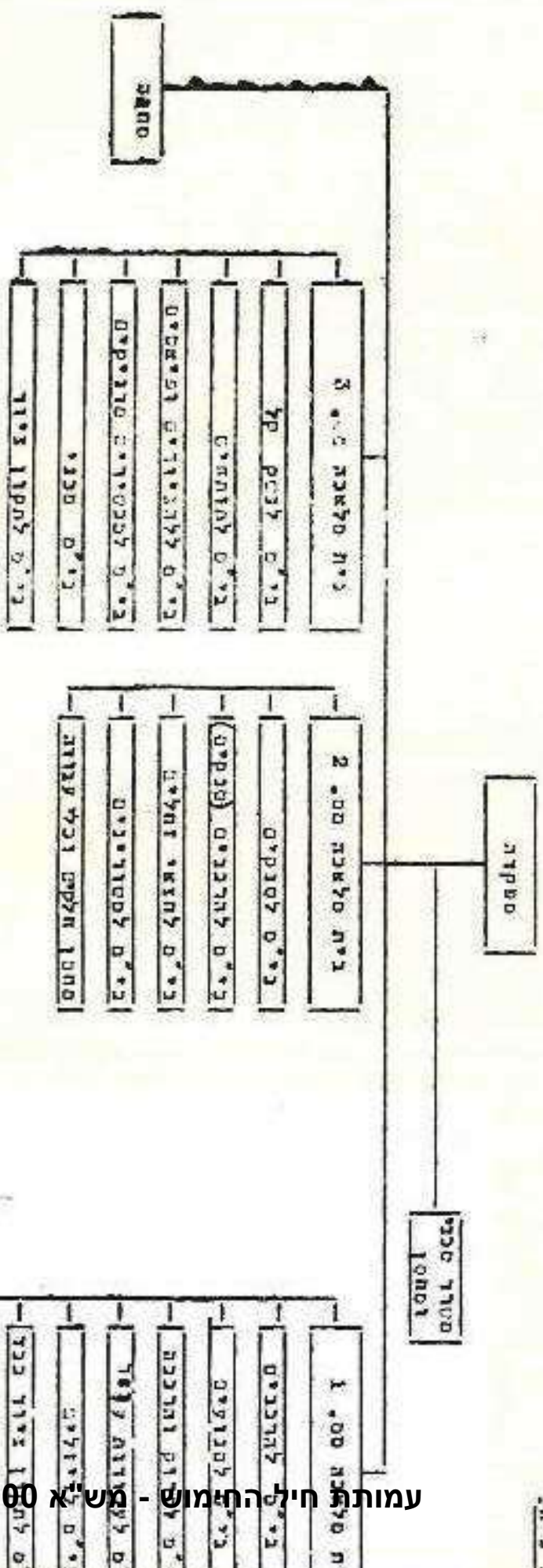
1.1.1
מחלקת המחקר

1.1.1
ב.ת.ב. - מח"מ 2012

2012/2013

לנוכח תוקפו רבני א. תפקיד סגן מנהל מחלקת המחקר ומנהל מחלקת המחקר
מחלקת המחקר
ב. לנציג מחלקת המחקר ולמנהל מחלקת המחקר
לצורך תפקיד המנהל ומנהל מחלקת המחקר
ב. לצורך תפקיד המנהל ומנהל מחלקת המחקר

ב.ת.ב.

מחלקת המחקר
מחלקת המחקר
מחלקת המחקר

תפוצה א' 1-6, תפוצה ב' 2-6
תפוצה ב' 6,6, תפוצה ג' 6,6
מסלול התחומים והכל ענפי

מ.ת.ל.ל.ל.
מ.ת.ל.ל.ל.
מ.ת.ל.ל.ל.

עמותת חיל הרחמים - תש"א 2000

ס.ר.מ. א.א.ג.ים

רף מס' 17
מחור 17

תקן מס' 02-710/50

מס' אזורי	רז סרן	כרן	מגן	מגן מינה	רז זמל רז רן	רז זמל	סמל רז רן	זמל	רז מורז	מורז	יחידת המשינה
26	7	6	3	1	2						1. מסקרה
57	42	7	5		1						2. סחנה
05	233	30	13	0	4	4					3. כחי מלאכה לרכב
59	34	11	4	4	1	2					4. כחי מלאכה לזחק
13	5	4	2		1						5. כיה מלאכה למסחיריח .חרויקיה
60	46	5	2	3	1	1					6. כיה מלאכה מכני
320	367	72	20	16	0	0					סה"כ כללי

יחידת המשינה

מכתב לדמיניסטראטור

אתה צעיר וטלא שאימות, ולם תנוח עד אשר הגעת לשיא. שמע לעצתי ותגיע אלינו במהירות רבה.

הנה לפניך חמשת כללי היסודי-

1. לעולם אל תיפת את כמו של איש, עשה הכל בעצמך. קוורין עלולים לטעות ואתה תהיה אחראי על כך. היות ואתה בעצמך הנך יותר פתאים ומטובל מהם, אל תבזבז אצאא זמנך באטון צוורין. על כל מניס הם לעוים לא יוכלו לסלא את מקומך.
2. כל פרט חשוב ודחוף. כל בעיה הסניעה לשלחנך הנה חשובה. על תעסה הכול סלאכותי בין בעיות עיקריות ומפורסות. אם תחקור בפרטיי בעסקות יתרה, בודאי תגלה שם כמה עיקריות. לא תוכל לחזור בעיה שריבויי (עקרית) סבלי שתבין את כל הפרטים. כאל לכל אל תשכח שכל נירותי הגם רחוקים. גסה לסאל בכלם בנה אחת והיוס. אל תדאג לחטר עבודה בלבד הבא, נירותי יוחזרו אליך בין אכה וכה. זכור-זכות הבכורה הנה אכונה הכול.
3. היה חסיד הכול העיקרי. אם סוקר חשוב יבא אליך עם תבנית, לעולם אל תפנה אותו למישהו אחר. ל דות הכל, האדם אשר רצה להגיע אליך תיקה לו אכונה בך ולא יתיה הונן באם האכזבו. זה יעלה את הפרסטיזש שלך באם תבטיח שאתה בעצמך תוכל בעניין. לחברך תוכל לויסביר חסיד כי אתה יודע עד כמה הוא חשוב עבודה ואתה רק החכונת לעובד.
4. אם בכל זאת אחד מהברייך ירצה לשלם לך עבוד טוב לנך, עיי התערבות שליט באחת סבכיותיך, מוטב לך לתת לו באום קטנני על חלוקת עבודה, ולאן אנו עלולים להגיע אם כל אחד יסאל בכל דבר.
5. בצע הכל עיי וערות. אין לך דרך יותר מ וקרטית לפתור בעיה אשר עיי יערה. סתור פיולה חשוי בין דעות ואיחיות דעוי ומעשע ביותר. כסובן עליך לריות בטוח שאתה ניהג לפי כל החוקים. באם במקרה אתה מסכים עם דעותיו של אחד מהנואמים הקדומים, אל תאמר סתם כאתה מסכים לדעתו. חזור על כל הוכחות מחדש, כי אחרת יבא לך שם אין לך כלל דעות סאל עצמך.
6. באם הנך במקרה יושב ראש של ועדה סארגנת, כלכלית, או דמיניסטראטיבית, שכנע את החברים לא לחזק את התוצאות מראש מאחר שהדבר עלול להסיע על דעתם. דרך אגב, באם לא התכוונת, אזי הדון אז הידיעה והסתדל להסכה סלעעעת. לבסוף באם רצונך שההחלטות הוצאנה אל הפועל בסדר, אל תסבור את הוצאתן לפועל בידוי אדם אחד בלבד. ועדה פרינה המנצח את האפשרויות של ספריות.
7. אל יתה לך זמן. באם יש לך זמן אינך יכול להיות אדם חשוב. כסובן באם תדעוב בזהירות אחרי הדעה הנתי לך בסתם זה, אין זה נראה הייתה לך רגע אחד חנוי. יתרון נוסף להיותך חסיד עצוק הוא שאין הדבר נותן לך זמן לאצאאצאא לחשוב. לעולם אל תנוח, אל תה סק בדעוי, או, אלוהים ישכור, בספורט. הדבר לא ירצה רציני ודאוי מצד אדמיניסטראטור טוב.
8. ועמה ידע צעיר ויקר הכל חלוי בך. שים לב לחמשת כללי, והתמידה שלך תהיה מזהירה. אין זה כסובן גלתי גסנע עעיי מאמן שיותר אתה תהיה מ אל להגיע לדרגה גבוהה מוז-התפרקות כללית.

9. סעיף חסיד את חמשת העצות לכל סמזדי המאלקת בצידוף עצמי אברית הפרטיית- עשה חסיד את ההסך מזהו.

רואי דב-ס/אלוף
המטה הכללי

ד"ח בסיכון כללי לחדר דצמבר 1952

32 - סוגבל -

בסיכון ירידות - אין סה להודיע

ג. בסיכון למסגרת:

1. הסגירה במחנה בעתה בסוף חרש דצמבר ע"י חולית מספר סגור 21 ככה יל 18 איש.
2. המחנה מסתמך ברר תיל כסולה בנובה 1.60 סטר ברוחב של 2/2 סטר כין גגיר הפסימית והחוצמנית. אין כל סדנות בגור.
3. סגרת הנסק והתחממות כסיכון הנסק היחידית: - סקלע ברן 1, רובים - אנוליים 8, ססנים 25, אקרה 1.

תחזוקה:

25 כגוריי אקרה, 6000 כגוריי טטן 8 רמוני סרק סילס.

4. א.19.

5. יסגו במחנה 32 בקורות אס לתחנת כבוי אשפרכוזית סוגולת ביידרה.
6. כיהודה אינה אחראית לכל תחנה.
7. כמחנה יסגן 2 עכרות אנטי אוויריות, אין כל סקלטים. יסגן סספר תעלה אטמטות כספלטים.
8. ביידרה זו אינן סועסק כל עובר זר (כלתי יהודי ובתון חוץ).
9. ככזלי אזעקה: סירבה כסער המחנה וזוכר חסמלי כמרכזו.
10. אין
11. אין

ג. בסיכון עובדים סבוצים - אין סה להודיע.

ד. בסיכון כרמובל: - ל"ב 6 העמקי הודעות על תאונה כעכורה שארעו כסוף חרש דצמבר לעוכדים אזרחיים הסועסקים ככסיס זה.

ה. הלגי רוח (סורבל) - סיימת התסירות כקרב חיילי היחידה על הסיכ היסוד של הסיבריות.

ו. כניכות ונזילות - אין סה להודיע

ז. אנציות - אין סה להודיע

ח. ספסעם: - 1. ל"ה 2 העמקי סופס אנא 631, 632 (סופן תלונות סלונות וברודי)

2. כחקבלו כסוף החרש טאת הסטודה הצכאית 10 תלונות על עכירות כססעה ו-6 תלונות על עכירות תנועה כגור חיילים ובתנים אזרחיים הסועסקים ככסיס זה.

3. רמת הסססעה כייחידה כדרך כלל כסכיעה רזון.

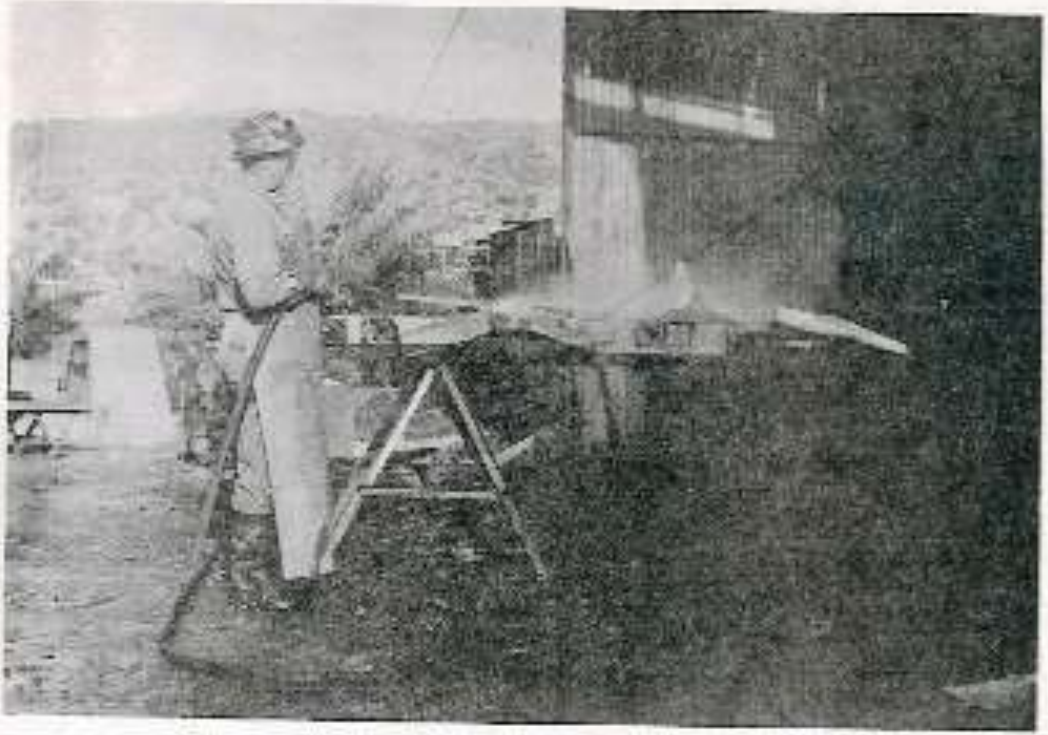

- סוגבל -

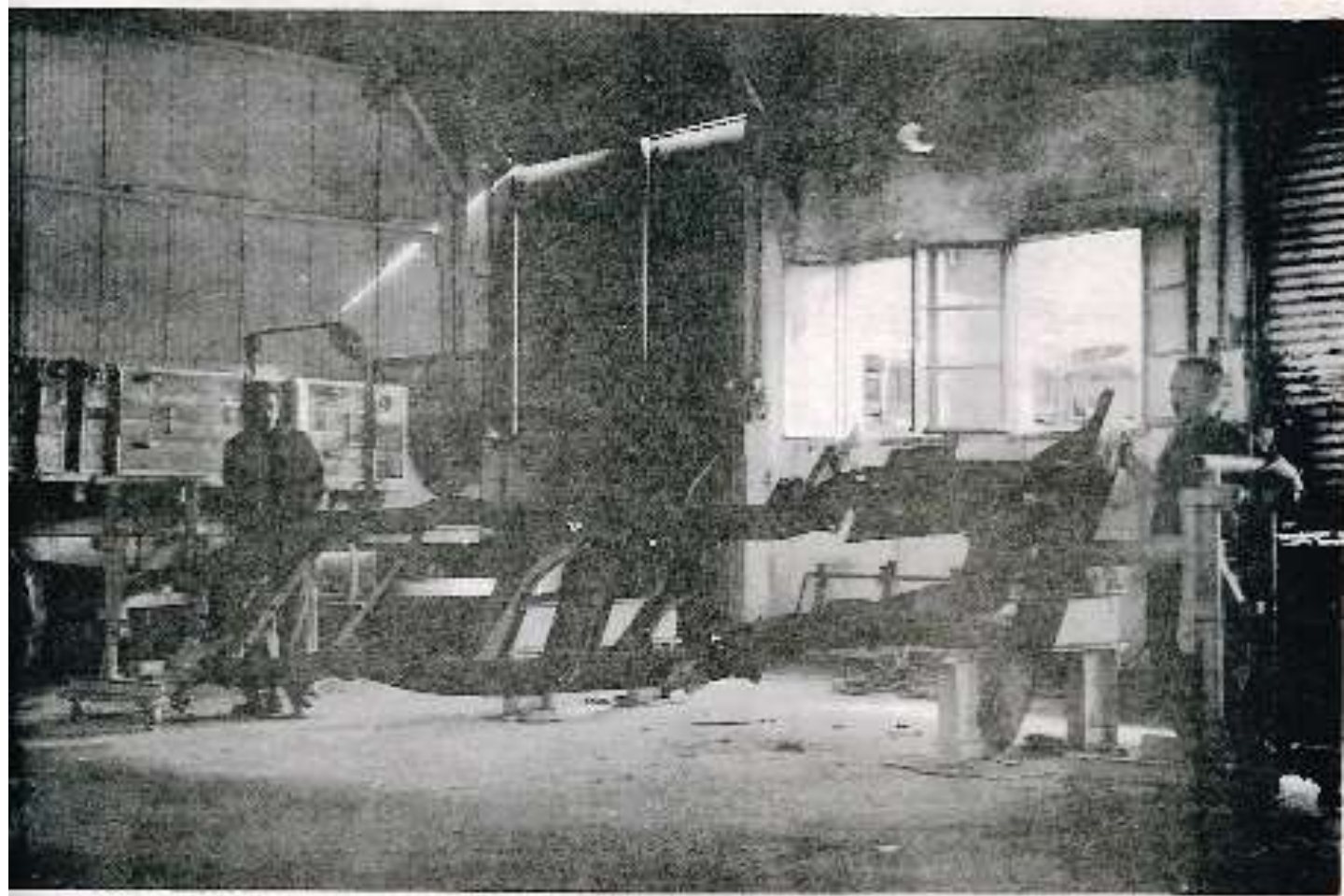
על העבודה הנמרצת בבית המלאכה לפירוק מטפר זלמן דוד, מיטחיה ראש המשרד הטכני ואחר כך ראש מדור תכנון: "בא אלינו קצין מיהודה קרבית בעניין ועדת הקירה, כשחזא רכוב על ג'יפ. את הג'יפ החנה ליד בית המלאכה לפרוק דפנה לבדיקותיו. כשחזר כעבור שעה קלה הג'יפ לא חנה מבקושו. החל לחפש דגילה כי הכלי הועבר ללייז הפרוק, ובי כמעט ולא נשאר בו מכלליו.

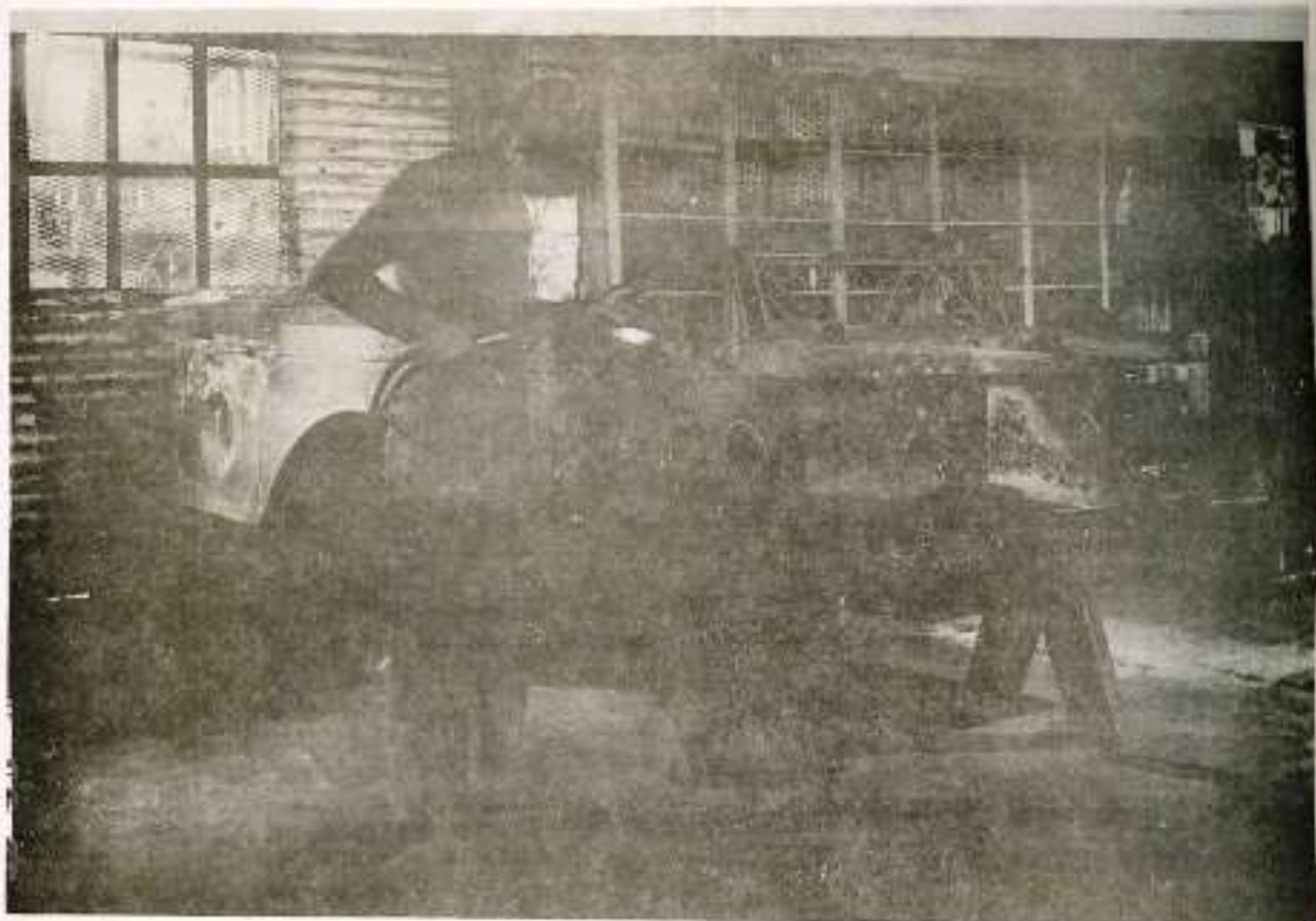
בית המלאכה 25-פרוק. שים לב לאטעעי ההרמה של אותם הימים. כלים אלה טבעים גם כיום את המלאכה, אך נטיכת העגורן בהם הועברה בהצלחתו של ג'ורג' זוסטן-ארגון אל האזור הקדמי של השילדה, וכך התאפשרה הרכבת ארגז.

דחיצת השלדות לאחר הפרוק בבית הטלאכה 25.

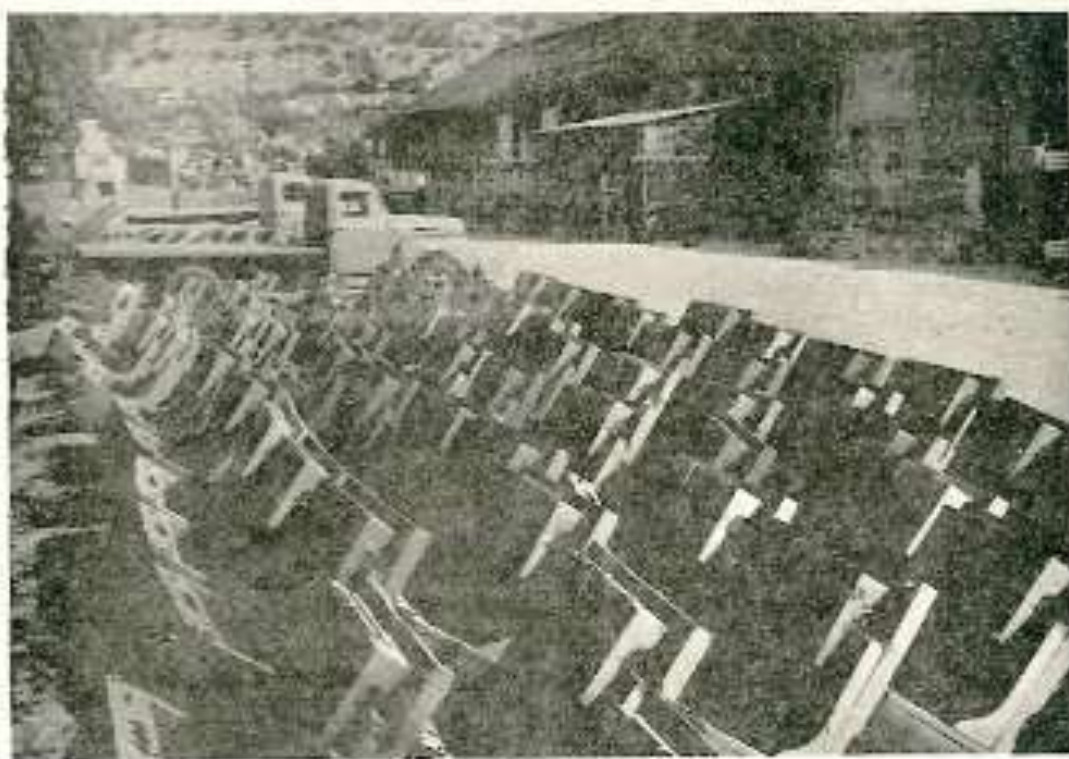
שוקום השלדות בבית הטלאכה 25.

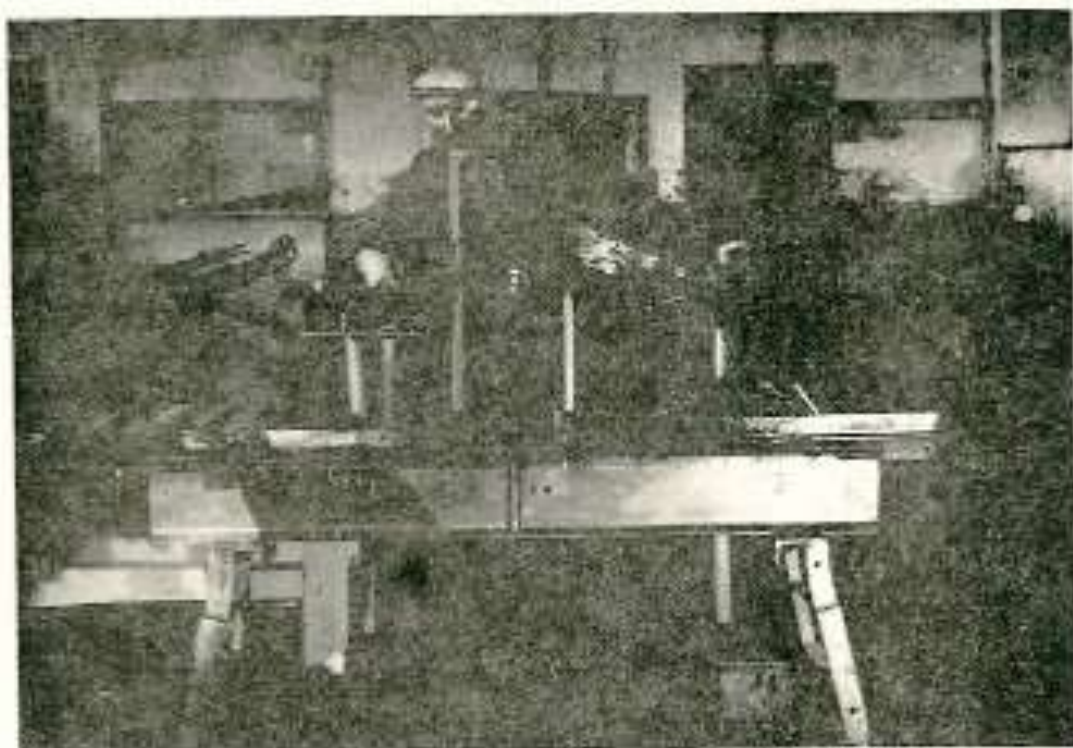
קומנדור - שיקום ארגז בתצלום הפליקס - עבודות סחורה
בתצלום התחמוץ - עבודות נגרות

- מרובל -

בסיסי תא נהג לקוסנדקר .

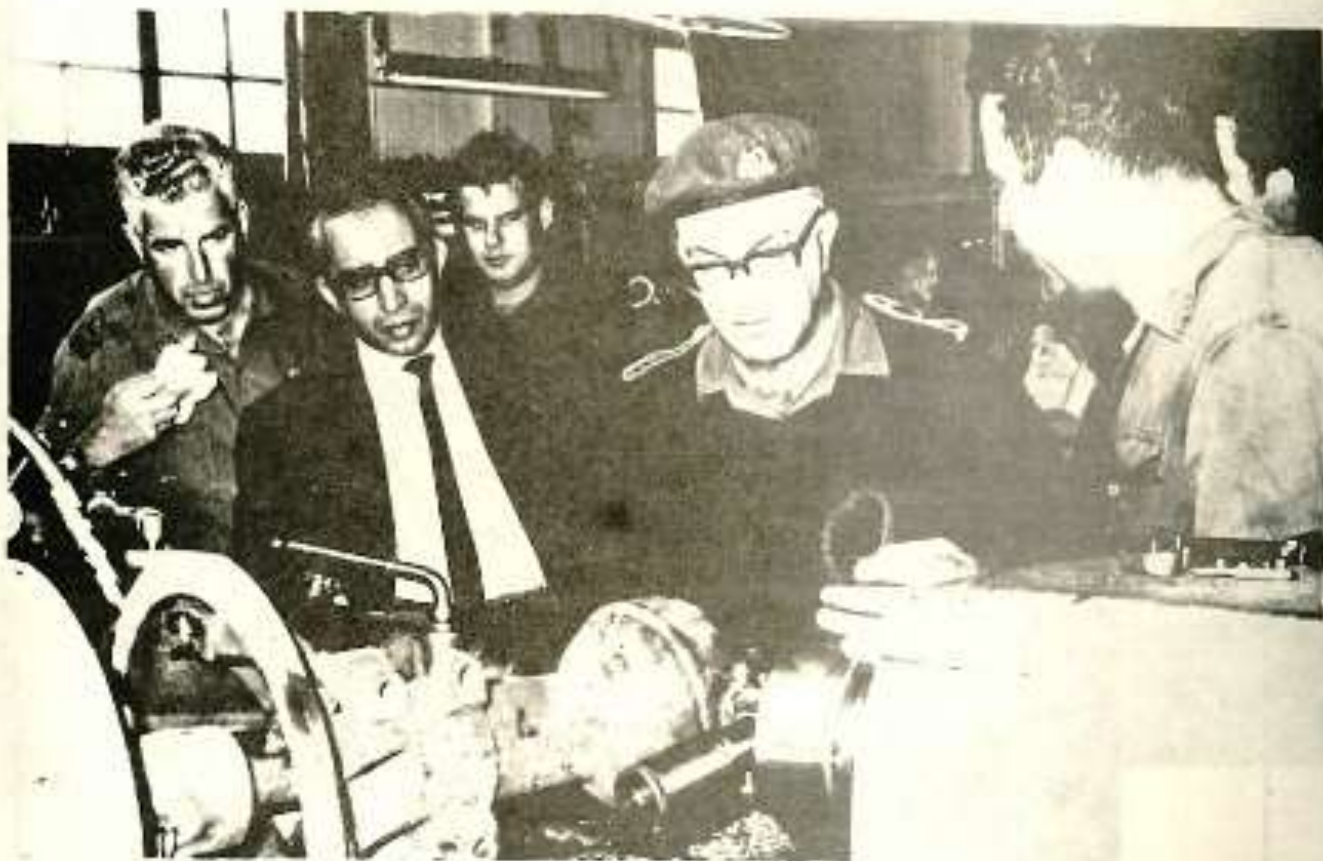
בית הסלאכה 16
אייזנברג, משקם קפיצים .

עמותת חיל החימוש - מש"א 7200

פיטין: בית סלאכה 16 -
אברהם משה מרכיב רפידות
על גשיטי ביזום.

הדגמת תהליך חדשני לשיקום
פיני סרן זחל"מ שהורחב מאוחר
יותר לטרנבים אחרים.

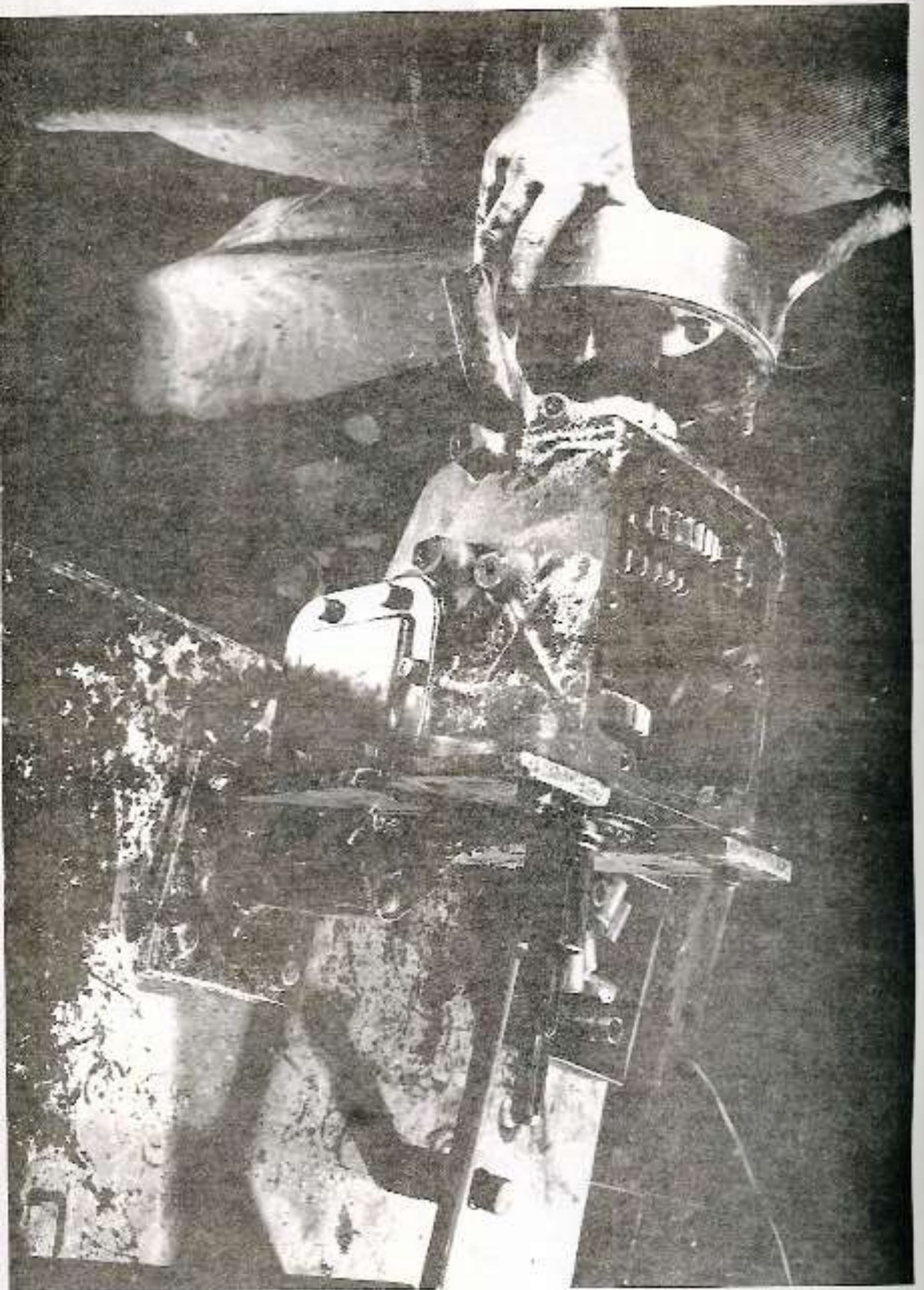

בית מלאכה 16 - שיקום דיפרנציאל
 בידי אריה לנגביץ'.
 על שיקום דיפרנציאלים מספר ניסים
 אילזנקוט-אורן שהיה בטעתו מנהל
 עבודה בסדנא: "כדי לשפר את איכות
 עבודה חשובה זו איתרתי בין הפועלים
 עולה אחד שהיה במקצועו בתו"ל שכן.
 אותו הפקדתי על שיקום דיפרנציאלים
 ואכן מאז עלה הדיקה בכיווננו
 לסוגיו והשתפרה איכותם."

בית מלאכה 16 - הרכבת טוני קומנדוקר. בדיקת הסרנים בוצעה תוך הרכבת
 לוחיות עם נקב בקצותיו ובאמצעו של הסרן. ראית כל הנקבים במבט אחד
 הביאה לאישור הסרן. סרנים מעוותים יגשרו לעיתים על ידי בצע ריתובים
 או חיטום, שבעת הצטננות גרשו להתכווצות החומר וכפיפת הסרן בכיוון
 הרצוי. בתעלות ניתן להבחין בהתקדמות העבודה בשיטה סדרתית, אם כי
 סדרה קטנה. כמובן ניתן להבחין באמצעי החרטה ה"טטובלל". מיכאל שטיגליץ'
 אחז בידינו את הדיפרנציאל ומכרונו אל תוך הסרן.

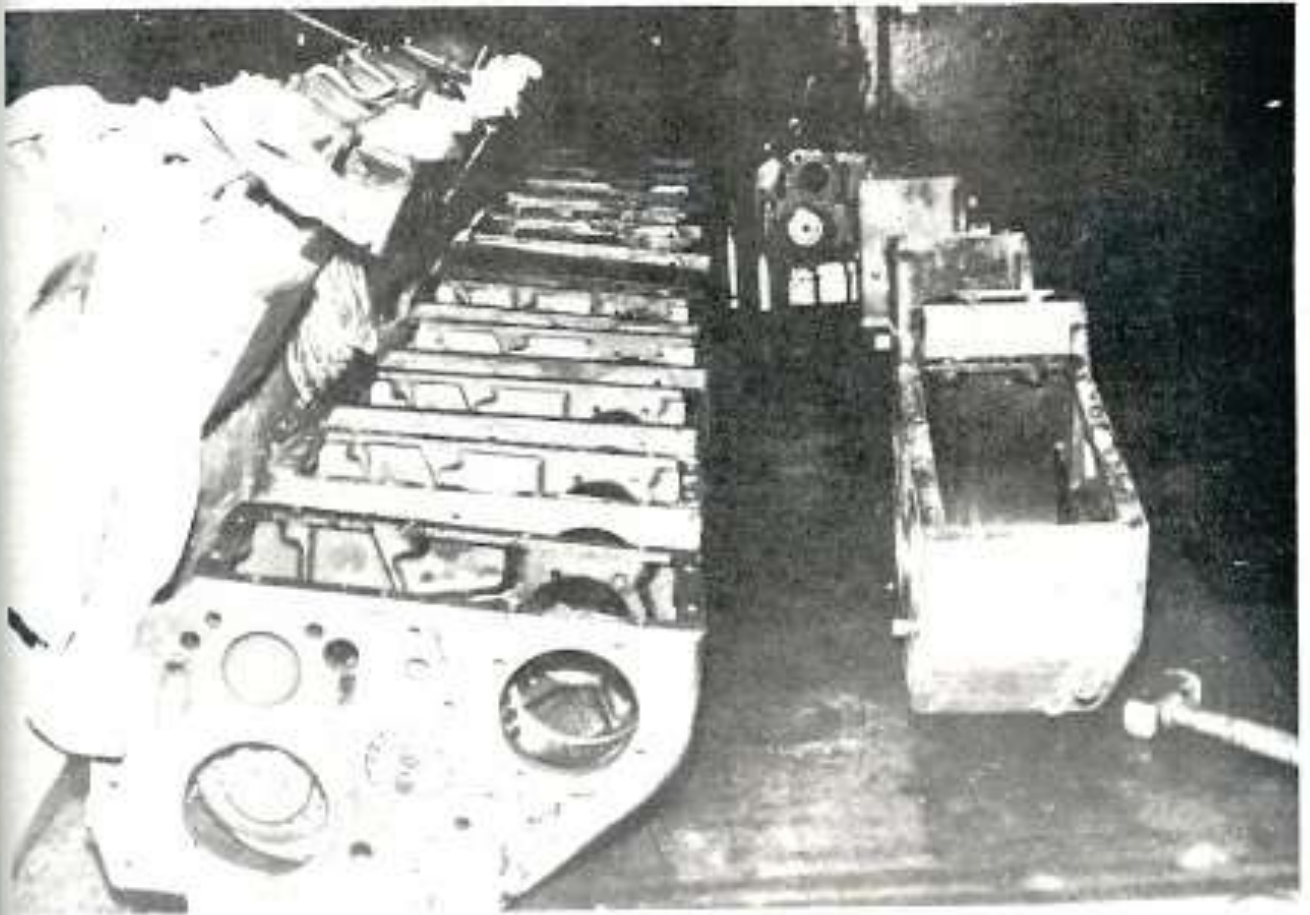

עמותת חיל החימוש - מש"א 7200

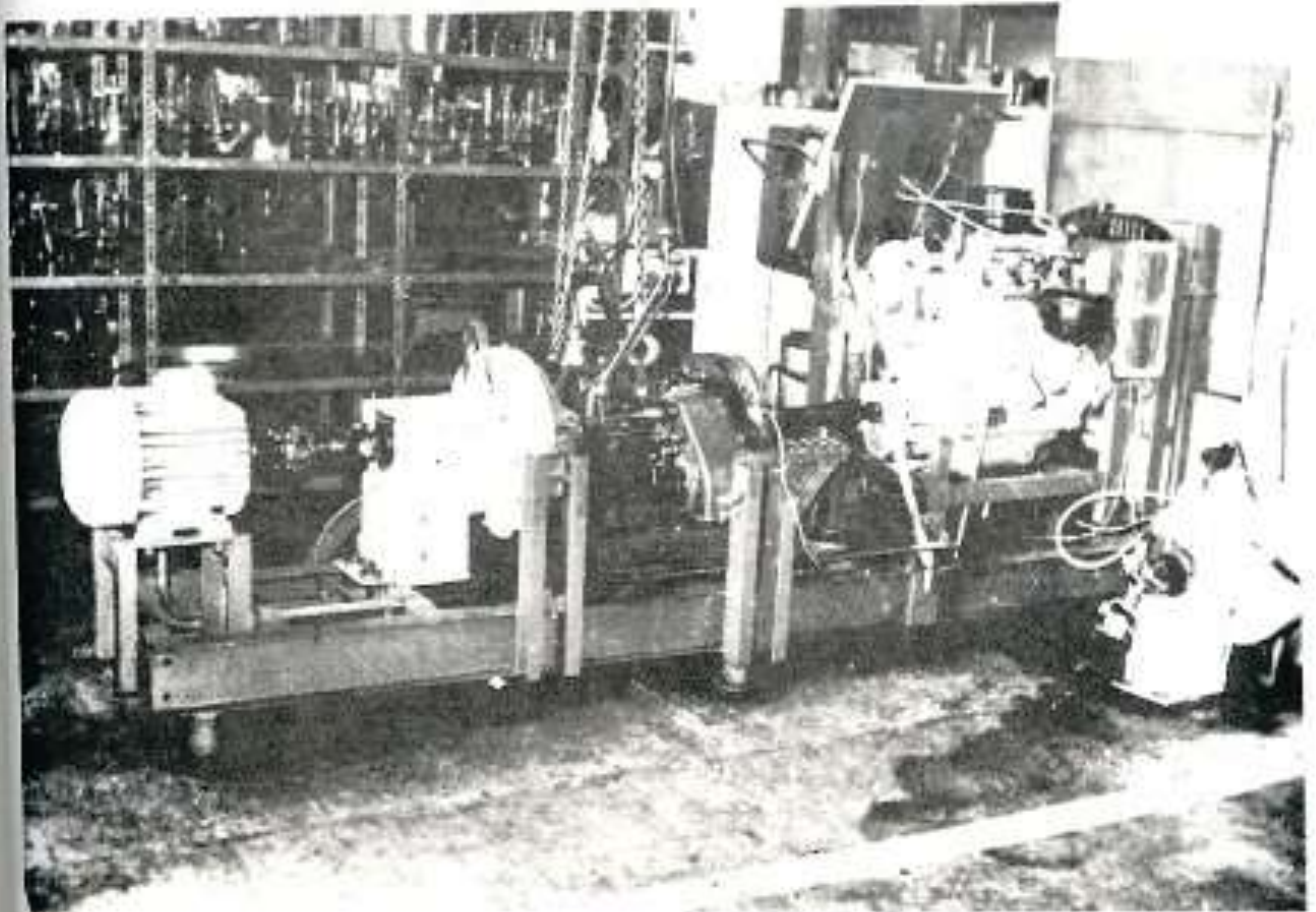

בית מלאכה 16 - שיקום היבט הילרכים.

תיבות מעבר זחל"ם בשיקום סדרתי.

חיבת הילוכים ומעבר זחל"ם על גבי שוקו הרצה בעל שיטת העמסה מקוריה.

בית מלאכה 16 -
הרצת תיבת מעבר לאחר טיקומה.

בית מלאכה 16 - דעתק הולצר
מקום מיכלי דלק.

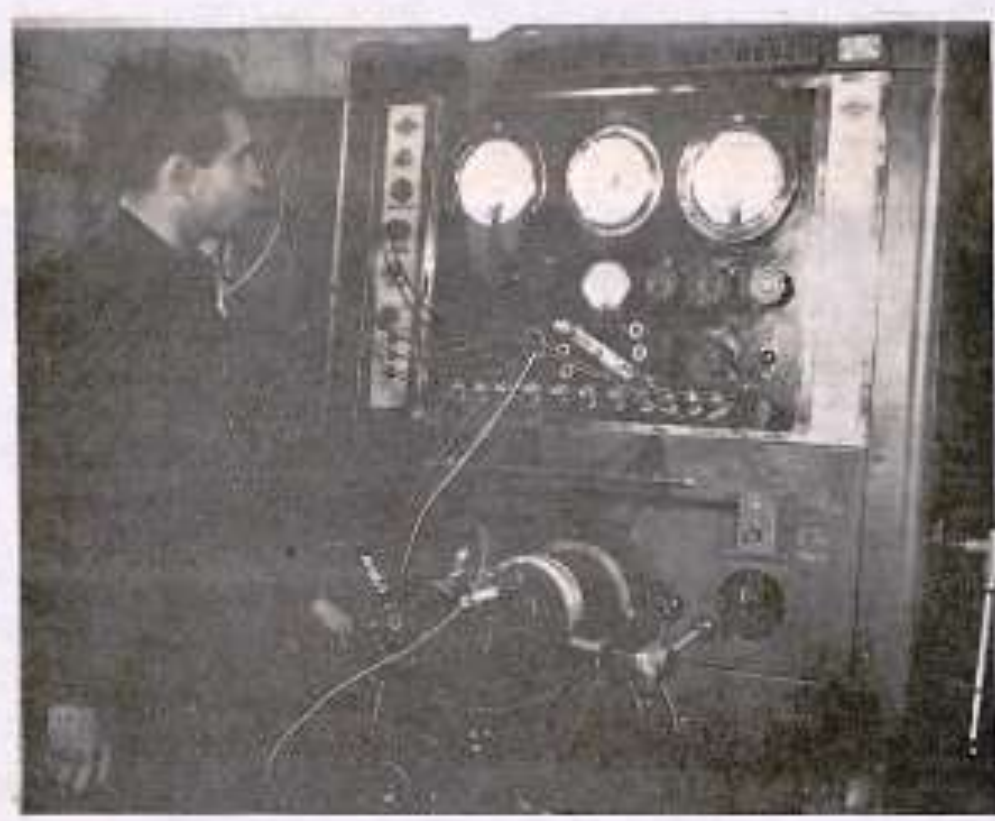
בית מלאכה 16 -
מאירה מרצ'ל משקם טענן מים.

בית מלאכה 25 -
אוטו גרסטנר עוסק בטלאכה
ריפוד.

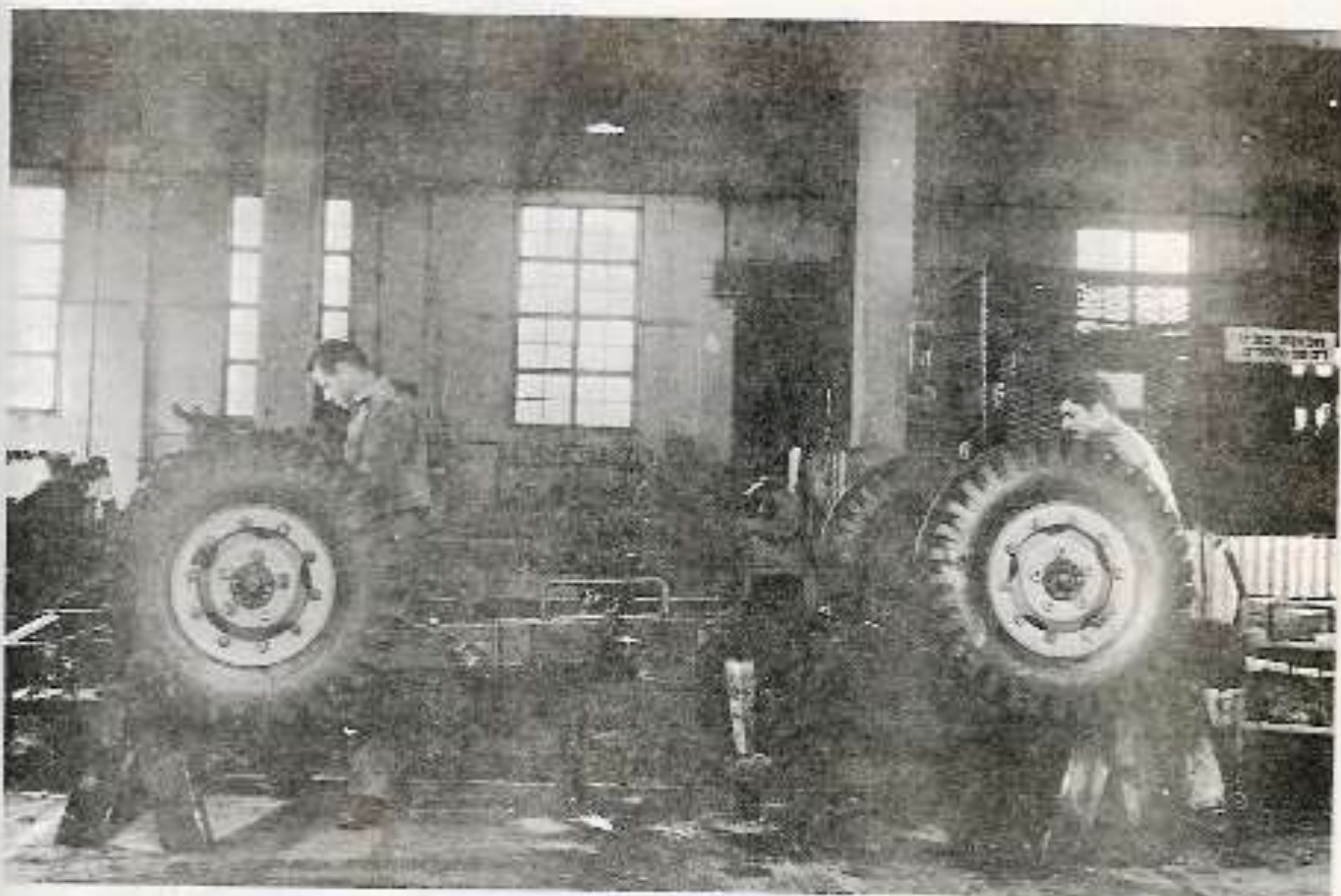

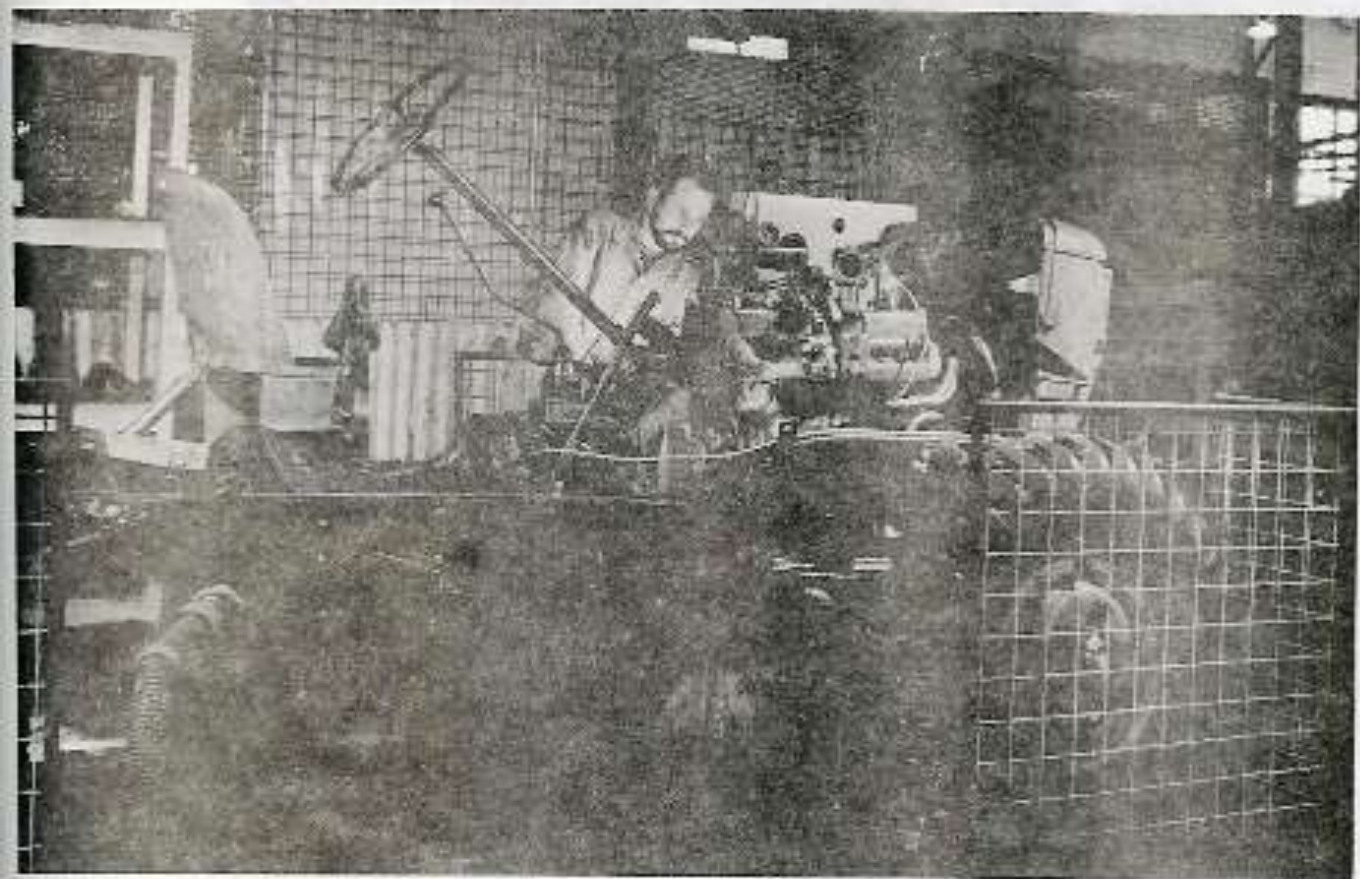
בית מלאכה 19 - בדיקת מפלגים לאחר שיקום על ידי מלמד יצחק .

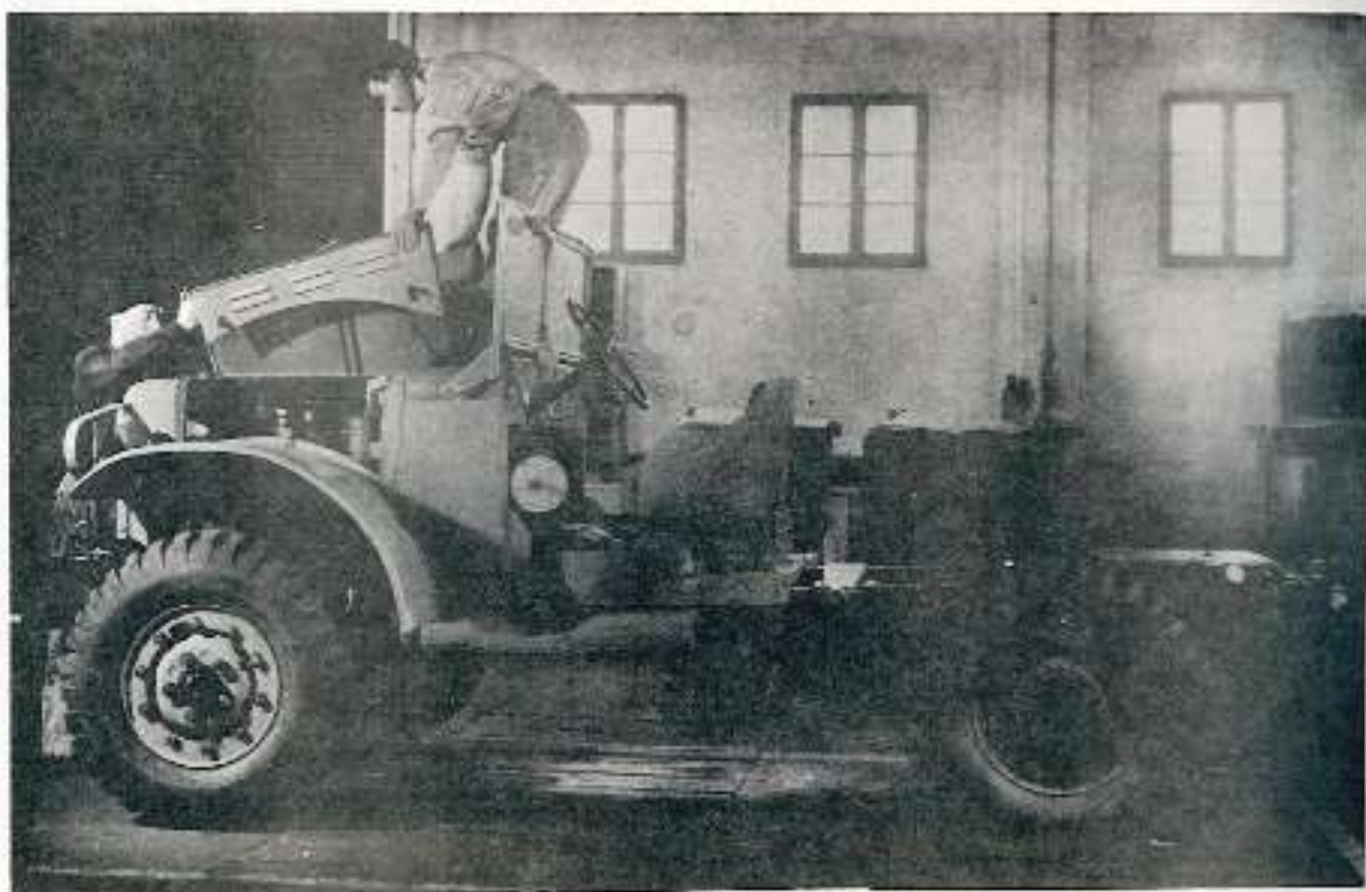
בית מלאכה 19 - זליקוביץ ברנרד ליד מתקן לבדיקת מערכות עגינה .

בית מלאכה 16 - הרכבת סרנום על קרטנדקר, לאחר סיום שלבי ההרכבה אלה, תיג הדפכים את השלדת והאביזרים שהרכבו עליה, לשם כך נבנה מתקן היסור מיוחד.

בית מלאכה 16 - בגמר הרכבת המערכת האוטומוטיבית תיג שהרבים רשתות סגן לאופני הכלי, מנביהים אותו על נבי "המורים", מניעים ושבעים הרצה שקושלת. בדרך זו נבדק הכלי בעבודה, בטום ירעבר לשלב הרכבת הא הנהו, ומאונז

הרכבת תא הכהג .

הרכבת ארזז .

קומנדקר 6 * 6 לאחר שיקום .

המוצר המוגמר - פורד בוחק לאור השמש .

קומנדקרים משוקמים
בשורה ארוכה ארוכה.

המוצר המוגמר-משאית פרדל. לידה עומד - ארנולד
ברשטיין. יושב בטשאית - איש יחידת בחדנה - זליג.

המוצר המוגמר - משאית
ברוקרוד לידה שמואל ציגלר-בנאי .

בת"י שלמה בסניף ח"ח 682
33 / 3 / 52

אייר תשי"ב
1952 11 מאי

תחנה ס. תמוז כ"א / 5200
מסדה ק. חסד רא"י / 5200 בת"י שלמה
סניף הנהלון-תלמי צבאית
סניף ח"ח

כ"א / 3 / 52

מדרון: - גלגלים לעזרתי דונרס-תרון
מסמך חח/תח/1704/1704/1704 ס-21.2.52

- (1) בהתאם למכתבכם הניל עובדו סמלון ח"ח 21 גלגלים
לסמ תרון.
- (2) הגלגלים הניל בתחילתו בלתי פירמס ואסר-
4 גלגלים 825x16
5 טבעות לז"ח
7 טביעות 825x16

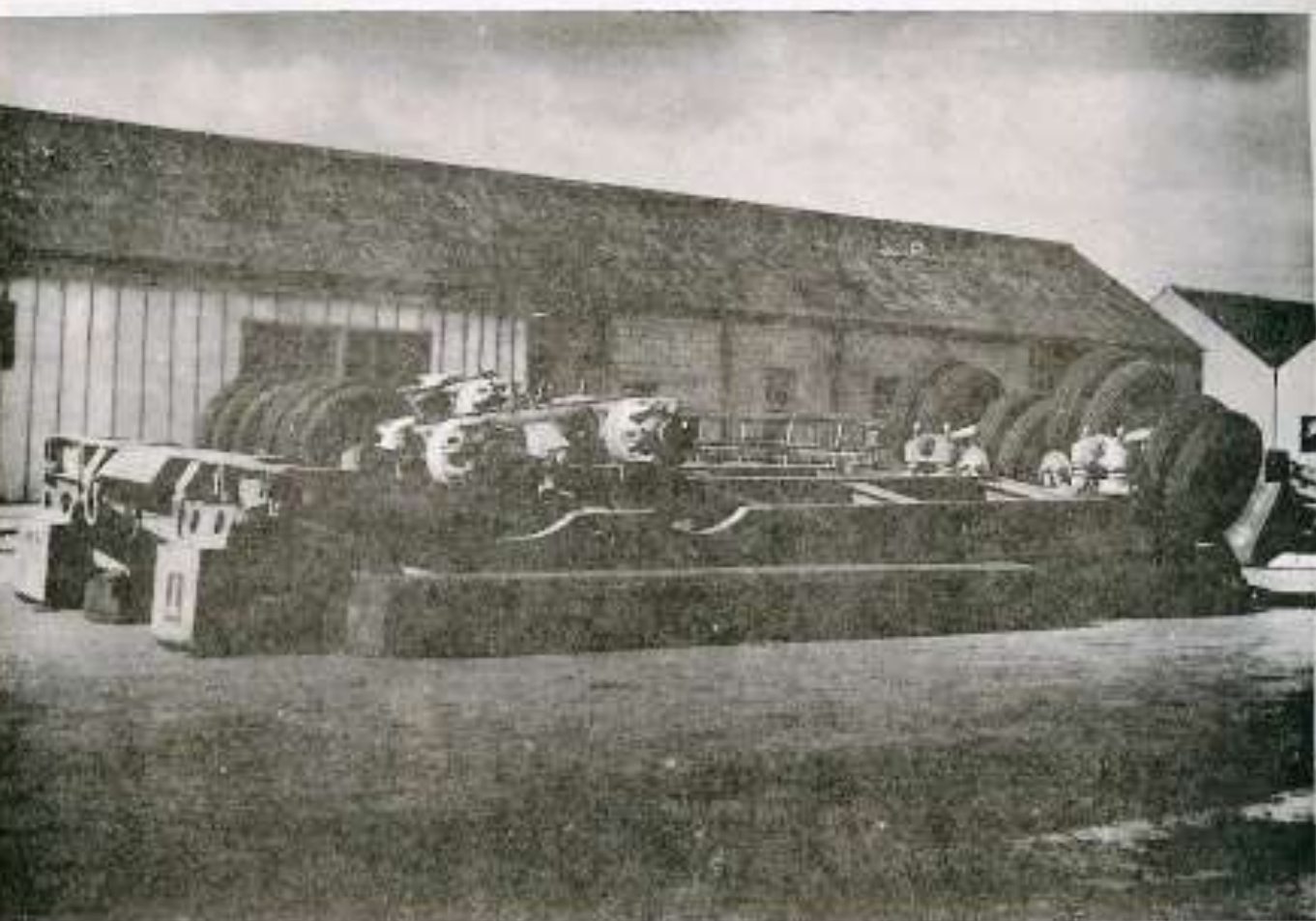
(3) המסמך ד"ס בלתי ראויים לתמוז-

מסמך	מסמך	מסמך	מסמך
240 07172	825x16	קני-לבניה	מסמך
4780194191	"	גודרין	"
M-307404	"	דיסון	"
34017V-5	"	גיר-רון	"
792007	"	מק-דסר	"
14-1 2993010	"	גודרין	"
714172512	"	גודרין	"

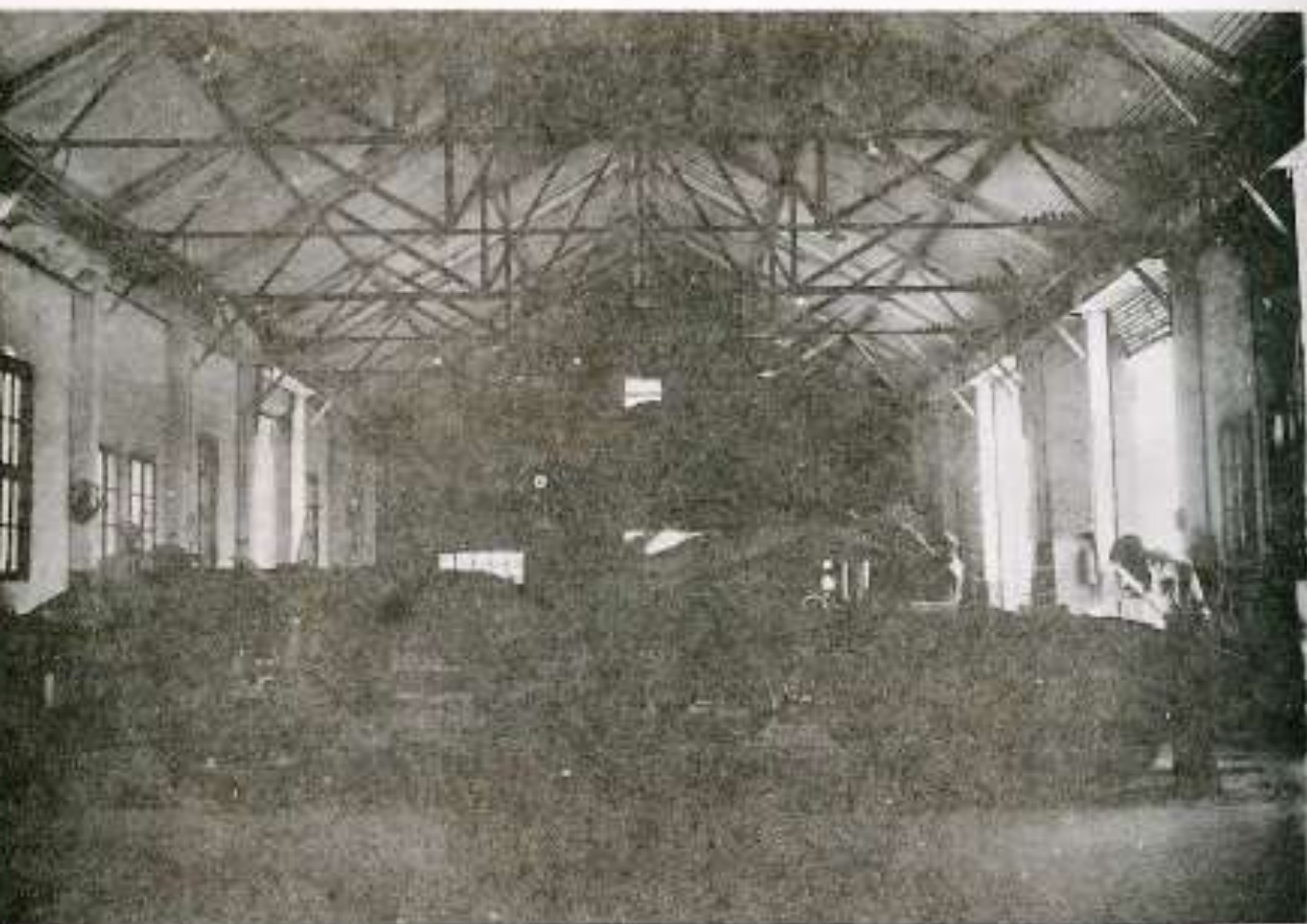
(4) נה להוציא אסמכתא להוספת זיור האסר והחלפת
מסמך ד"ס בלתי ראויים לתמוז.

[Handwritten signature]
בד"ח רב סרון
סניף ח"ח

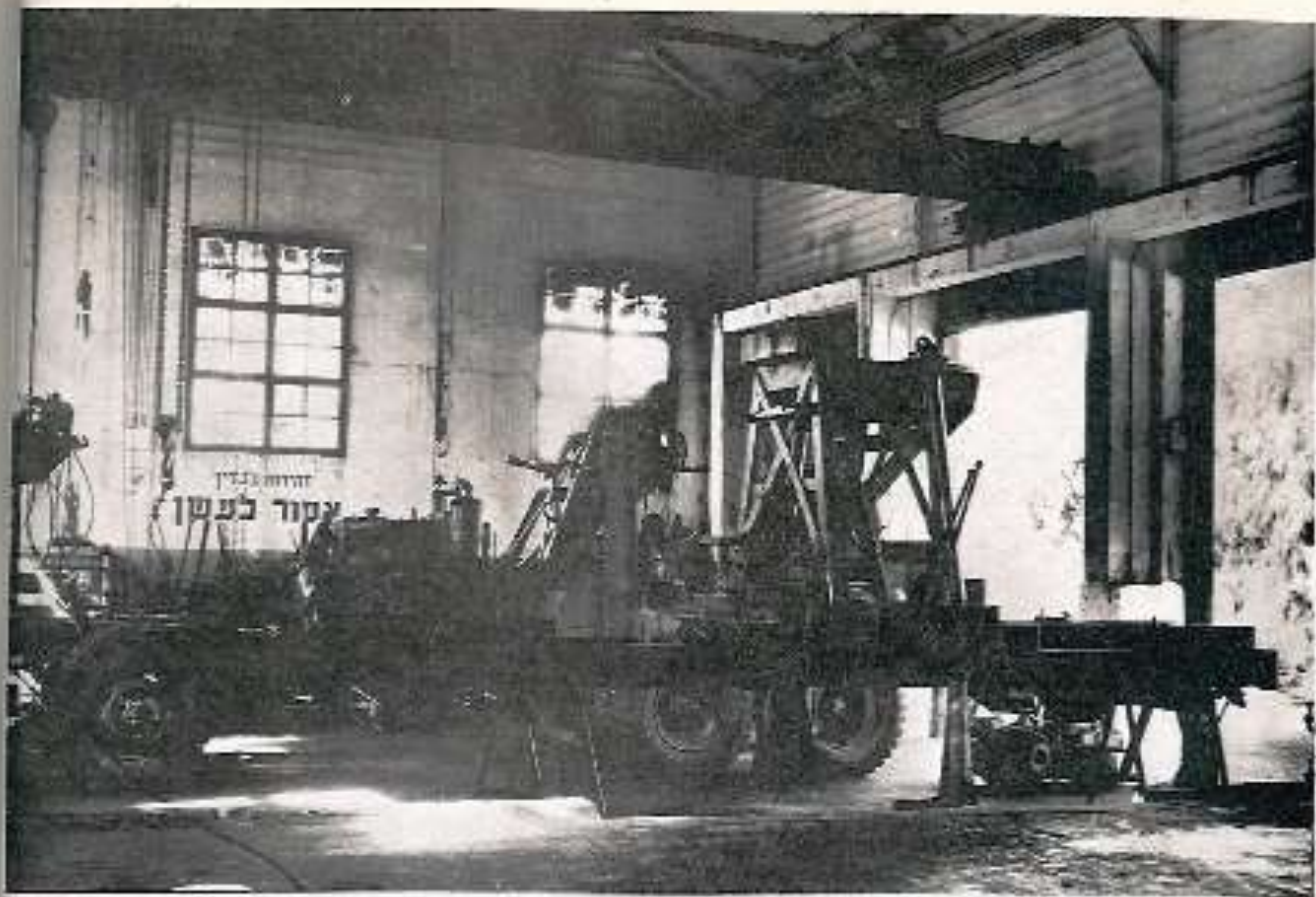
בגלל מחסור בחלקי חילוף היה הודע אליהם גדול לאין ערוך ממחסור הריאלי.
עמיתים לשל נפסלו על סמך תעודת השבתה שציינה את מספרם הטובע של כל עמית ועמית.

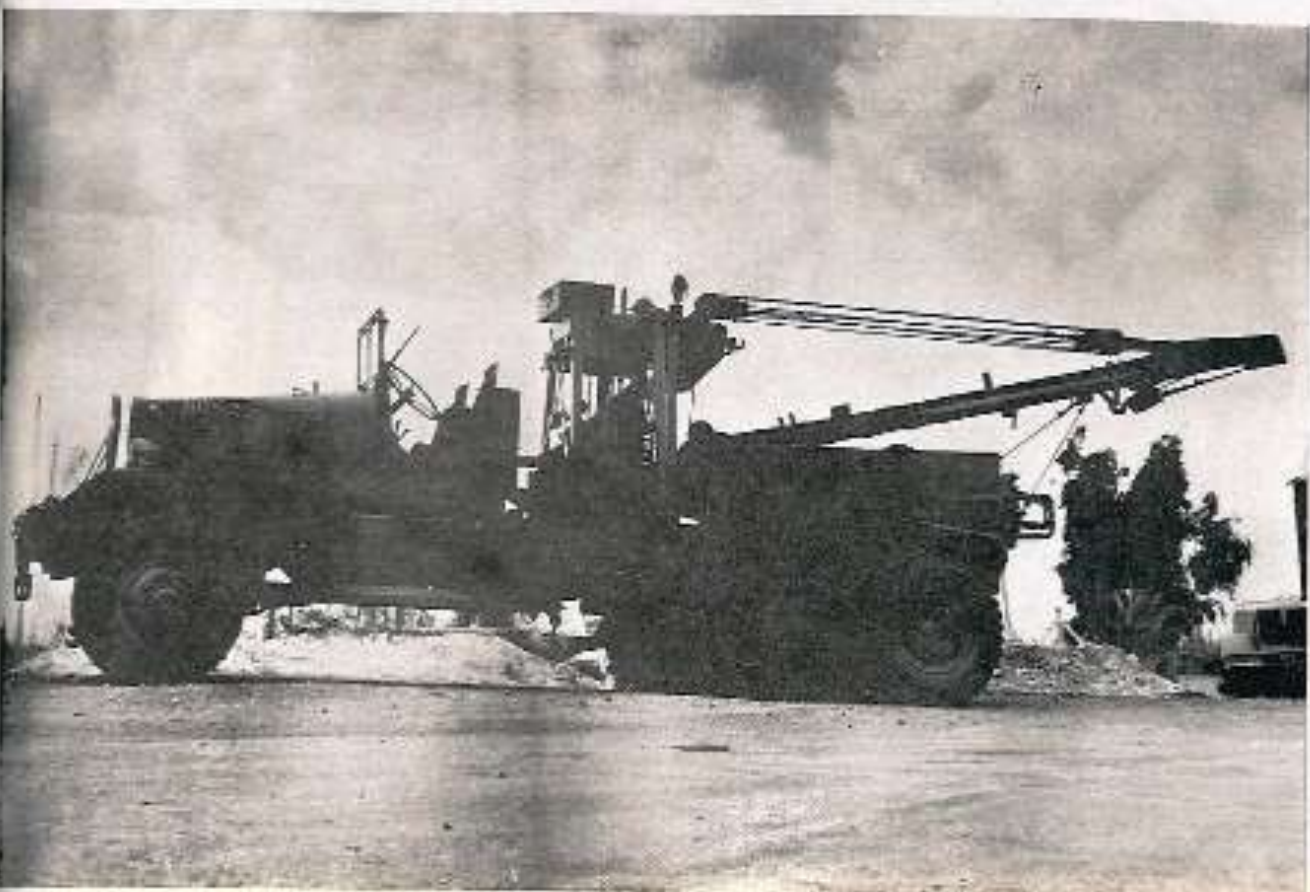
גרנדי סנקיס רוב'ר .

עמותת חיל החימוש - מש"א 7200

גדר "וורד להפרנס" למעלה-בשיקום. למטה-נכוד לקרב.

נגמ"ש סטקהאונד - זאנצ
 על נגמ"ש זה זכורים סיפורי
 קשיים רבים ומע נלנים על
 שיקומו. לכלי מיוחד זה היו
 שני מנועים, ושתי תיבות
 הילוכים אוטומטיות. שתי מערכות
 ההנעה צריכות היו לעבוד
 מסונכרנות זו לזו. הדרכה בסיסית
 קיבלו אנשי בית המלאכה מביבי
 גרוסטן, אשר נעזר בשעתו במחברות
 לימודיו מהצגא הנריטי. את בעית
 הסינכרוניזציה פתר ניני גרוסטן
 על ידי קבלת אישור לחתוך אחד
 הכלים שהתובת שלו הושבתה, ובו
 הורכבו מערכות הנעה והזמאמו
 זו לזו, בזוגות.

הסטקהאונד הוסיף תבלין להורו
 היחידה, תבלין שמצא ניטויו בחוש ההומור האופיני של ביבי גרוסטן. מספר ביבי:
 "כשאנו הסטקהאונדים היתה להם מכונת יריה, אשר עליה הורכב קנה גדול שפח שתיית
 נראה כמו תותח רציני. ברור שאנחנו היינו מפרקים אותו. באותה תקופה היה המנדף
 הנייד "הייסטר" ועליו הרכבתי את התותח נ"ט הזה. בא לביא מן המפקדה ושאל מה זה.
 אמרתי לו שטאחר שאנחנו עלולים כל רגע להקרא לטלחטה אני מעדיף שיהיה תותח על
 ה"הייסטר". איך אתה מעיז לשנות רכב? - שאל לביא. בא לביא למפקדה וסיקר לדנציגר
 שהיה קט"ט נשק כבד. אל תשאלו איזה סקנדל יצא מזה עד שהסתברה האמת."

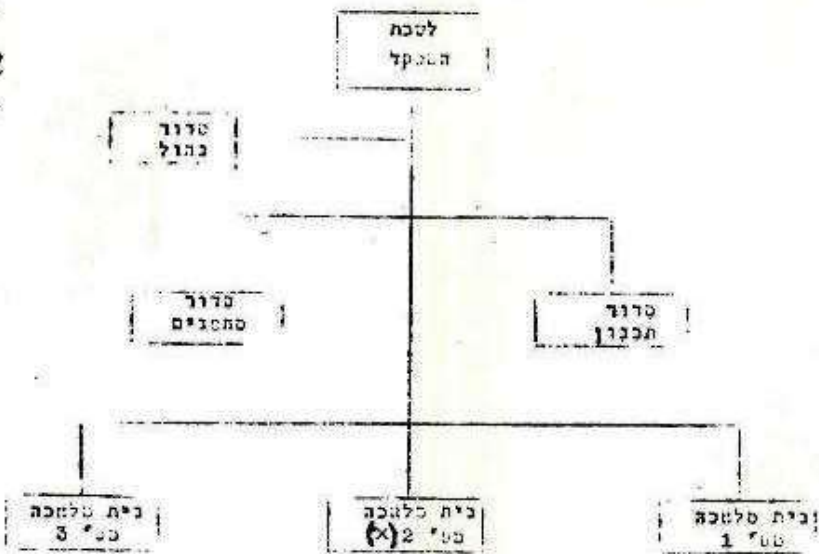

בית מלאכה לאוסטיקה
 ומכשירים מדויקים.

ק"מ ח"מ 682 (מתקן טלגרף)
(תקן כ"י)

דף מס' 1
סמך 3 נ"מ
המסדה הכללית
מ.ג.ת. / ת"מ
בתל אביב
ב-1955

פונד:

(X) מועל בטלגרף כ"מ ס"פ 1

ליסול תקן: ס"פ 02-710/54, כ"מ ח"מ 682 (מתקן טלגרף) (תקן כ"י)

מס' 3	מס' 3	מס' 3
מס' 3	מס' 3	מס' 3
מס' 5,2,1	מס' 5,2,1	מס' 5,2,1
מס' 4,2	מס' 4,2	מס' 4,2
מס' 1	מס' 1	מס' 1

ב"מ. ח"מ. ח"מ.
מס' 2/מס' 2
מס' 2/מס' 2

מס' 3

מס' 3380

מבצע "יונה"

בשנת 55 החלו ההכנות הראשונות לקליטת הרכש מערפת ונריטניה. במסגרת הכנות אלה נשלח אז שייקה אבנר שהיה איש שריון ללימוד גושא טנקי AMX בצרפת. הוא למד במפעלי הייצור של הטנק מספר חודשים, חזר לארץ והחל בהכנת תשתית לקליטת הטנקים בצה"ל בפקודה אישית של הרטטכ"ל דאז דא"ל משה דיין. תחילה הוקם קורס לתדרוך בעלי מקצוע אשר נבחרו בדרך כלל מביין הרטר"ים המקצועיים בגייס. בהמשך הוקם צוות שכלל כעשרה בכירים מביין עובדי ג.מ.ב. 682. באותו צוות זכורים הוטיקיס: ברקד, גורבל קורטן ואחרים. במחנה קורדני אותר מיקום מתאים לסדנה, שופץ מבנה, והוחל בארבוך ג.מ.ב. 2. חודשים אחדים לפני מבצע קדש החלה התארגנות קדחתנית לקליטת כלל הנשק והתחמושת. הציוד עמד להגיע לארץ בארץ זמן קצר דמוגבל, והיה צורך לפרקו בסודיות. דבר זה חיבב פריקה שהירה ביותר בלילות במשך 5 שעות כל לילה. נטל חיפה אליו הגיעו אוניות הציוד, נסגר עם חשיכה והועבר לפיקוד הצבא.

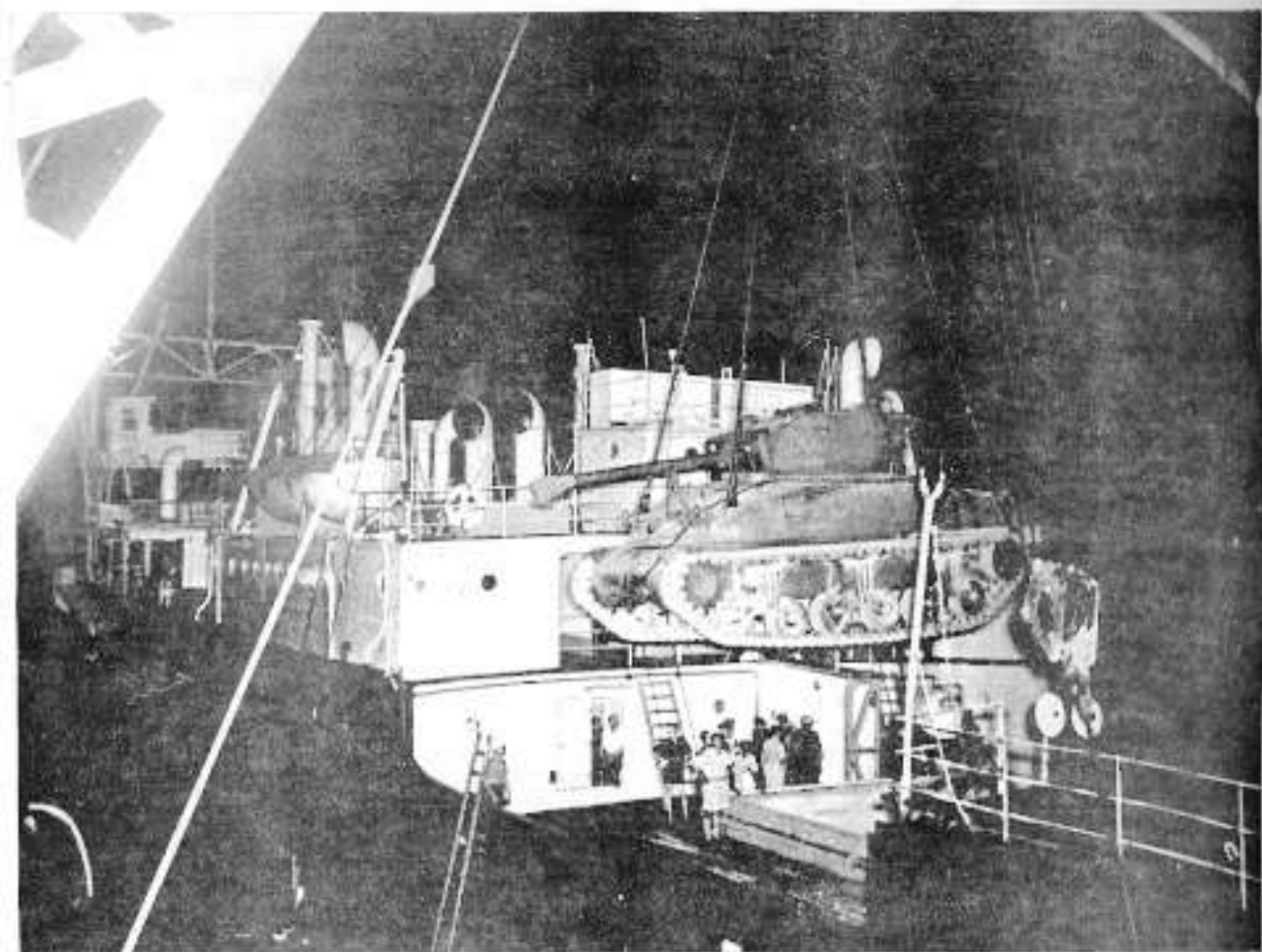

בפריקה עסקו אנשים מכוחות שונים בצה"ל. שריונאים, חיילים אחרים וגם אזרחים. בין הפורקים הימה גם קבוצתו של שייקה אבנר. עקב הסודיות הרבה שאפפה את מבצע קליטת הרכש הוסע צוות המטוש אל נמל חיפה באמצולנס בצבע זית. מצוינים בטעברים, ג'ריקניס עט דלק וכלי עבודה הפליגו על גבי סירת גרר קטנה מן ללב ים כשעל הסירה מפקד רס"ן מחיל היס ועל הצוות המימושי - שייקה אבנר. בקרבת קפריסין נערכה חבירה עם אניות צרפתיות עמוסות ציוד רכש.

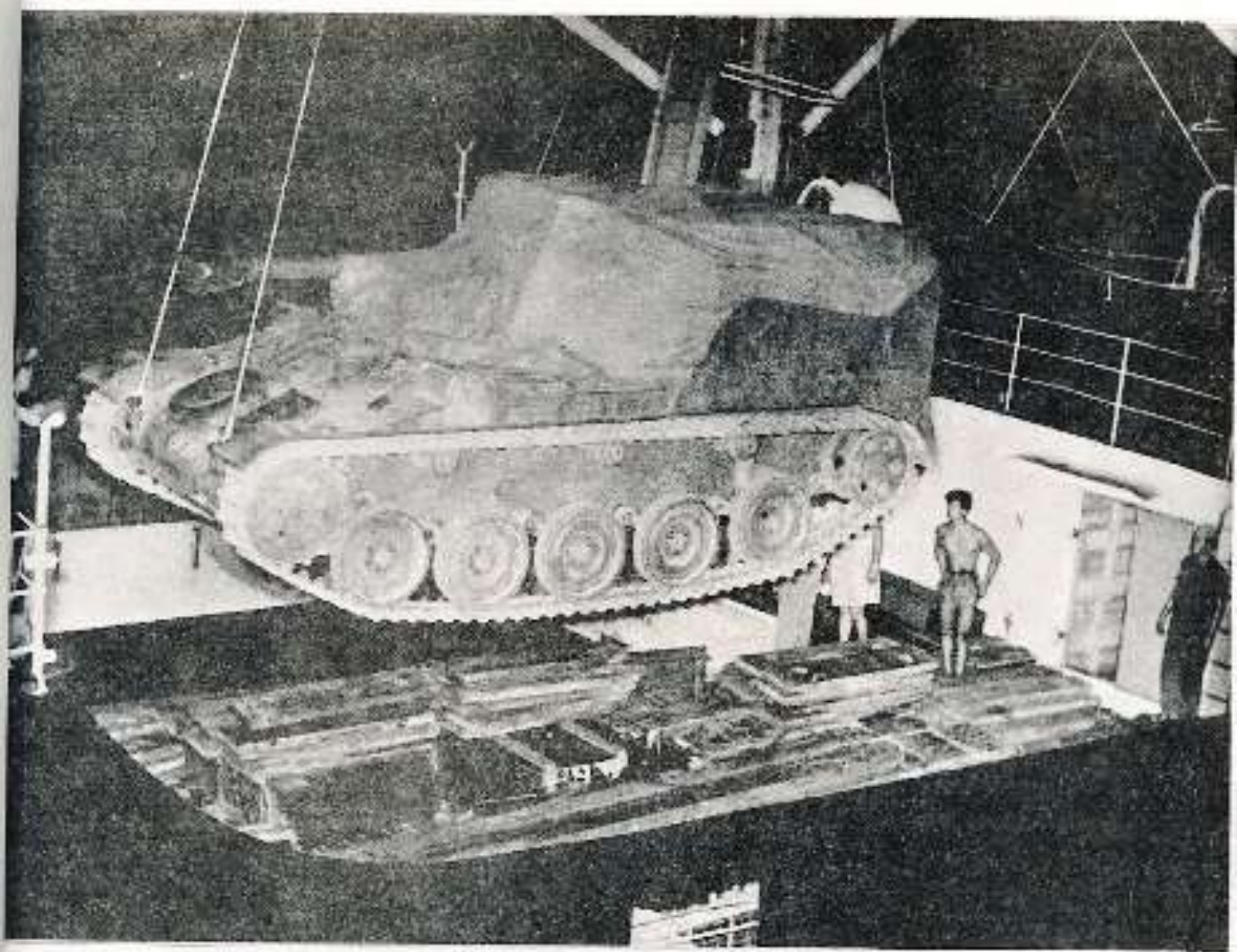
בגלל בעיות הסודיות הובהרה לערות מטרת הפעולה רק בעליה לסירת הגרר. ההסלמה שלזותה בחודיות ים, כנוף הקאות מעד הערות המימושי שלא היה מתורגל כתנאי ים, עכרה בשלום והחבירה בוצעה כמתוכנן בעזרת אתותי טורס בפנסים. העליה לאניה ססירת הגרר בעזרת סולמות חבלים היתה הרויה מרגשת כשהערות הישראלי מתקבל ע"י הצרפתים בידן ובאהדה מופגנת. לא אחת בעת החבירה או בעת השויה באניה בשנתגלה כלי שיט מלהטוני מערי באופן, פנה דג החוכל כשהוא דועד מפתד אל אנשי צוות וחימוש דניקש להסתיר את הסירה מאחורי האניה סן התגלה לאויב. עבודת הערות כללה בדיקה טכנית, תדלוק, הרכבת מעוריים והתנסה בטחנע הדראולי בלנד למניעת דליקות באניה, לכל התנסה היה צורך במאה נפיקות המשאבה, וכך לכל הטנקים, העבודה באניה היתה קשה הן מבחינה פיזית והן מבחינת תנאי העבודה, האניה עצמה לא נועדה להובלת טנקים כי אם להובלת עמס או חומרים אחרים, לא אחת קרה שבעקבות הגלים נפלד לים כלי עבודה או מעוריים.

ראוי לציון ברקד שלטרות גילדו הטבוגר שמר תטיד על מעב רוח סרוטם, ובצע טעל ומעבר לנדרש. מסיבה זו גם התחבב על דבי - החוגלים של האוניות. בחגיגה האניה אל נטל חיפה, בגמר הקליטה החפוזת בים, בוצעה הפריקה בטהירות בעזרת בחורים שהיחידה שלגו ומאחרות שתיכו על החוף ונשיטה מוסכמת מראש על שנת לפנות סחר ככל האפשר את הנטל כטרם יפציע השחר.

עמותת חיל החימוש - מש"א 7200

עמותת חיל החימוש - מש"א 7200

בלילותיו הראשונים של המבצע הועמסו הכלים על רכבת. בלילות האחרונים הועברו הטנקים על זחליליהם אל סדנת קורדני כשהאנשים נוהגים בהם מן הנמל. מספר חודשים אחר כך, כשהחל מבצע "קדש", היוות מבצע "יונה" גורם מכריע בחיזוק כוחו של צה"ל בטנקים, תומ"מים, מטאיות ותחמושת. על מבצע זה זכתה פלוגה אחת בצל"ש הרמטכ"ל. וכל הכוח בשירו של נתן אלתרמן " באחד הלילות".

סטען פרס, נתן אלתרמן, לודי אשכול, אשר פלד.

בטוף שנת 1956 ותום מבצע קדש נשלח ט.ב.ט.ב. קבוצה טעורבת של אנשי צבא טייר ומילואים לאזור רפיה. בראש הקבוצה עמד אמנון ענבר שהיה קצין הכיתה של היחידה. מטרת הקבוצה הייתה לאסוף שלל באגוז אזור. הקבוצה התמקחה באזור רפיה. הקודם אספה עיבוד בתי מלאכה ואף פרקה סכנו גדולה באחד הבטיחים כאל עריט. הסכנה שנקראה T.C. הורכבה בחלקים יותר מאוור נס"א שמשל וביחידות אחרות.

בתצלום: שרוע על המכונית - מרטיין קרנר,
מתחידו מימין לעטאל: מועלניק, מאיר רדינה, אמנון ענבר,
משה דוט.

באחד הלילות - נתן אלתרמן

ליל רכש בצנת 1936. לילה שמי נתקבלו וסרטי על
החוף הפלים הכבדים שתקנו את מאנן הכחות נואש
שכין ישראל ומצרים.

עוד יספר לסלא איך נצבו הולדות העם בין ים אילת
וים היכון
על כנרת-ארץ ראשונה ואחרונה כמו על צוק ישראלי בים צרב,
וקהל אוזבים אשר אך תמול הבה ושם למאודתו עלי נחון
שיפע מחרש כלי-אש כל ידעם, נכון לזנק בכל משטותיו ומכונותיו.

עוד יספר לסלא איך המשיך העם פרוסרום חיו שבבדות
ובצוקים.
חיים של שלל מראות וצליל קולות, בעוד סתוך חוכי, מקרב כל
שאון נהד,
סתוך עסקי ונזיהו, מבצע לשיחות ולקסירות ולמריבות ולשואקים,
עולה שועה אחת: כלים, כלים כל קרב וכלי מנוז חדים ובעוד
טועד!

מבוא היזם, בקום שלום על ארץ, בעקם סורח, אי מי ישאל בקול:
מתי נחתך דין היהודים שנית - אחר משפט תשיח - לסרץ היים
את העולז

זה ישיב בכה, חזה בכה, ואחדים לפתע יזכרו ועף ים נטול
ורחש מים ודמיות צללים וסלנידת של ראשית אלול.

זה לילה שכיום אין תאר לו ושם.
אך בכוא שת - יקום גלוי, נקוב בתאריך, נהוא אולי הסף
אשר מעבר לו - המרחבים והשלום, ליל ואל קשט אשר עורז אלם
אך כל אשר ראהו או יראהו, כה יאמר: ראיתי ליל בו הכרעה הקן

זה לילה שהיה, וגו' - ברזל, הרבץ ברזל, ברזל חדש.
 נושא קנים מארבים, רופם על שרשרות פלדים,
 הריע מרחוק, עולה על הוף ובעוד בלו דמיון כבר הוא בלו מפש,
 ועם ניעתו הראשונה באדמה הוא נתקף לכת יהודי.

וכל אחד מן הכלים, כל כלי-חרש וכלי-חרש,
 בהבלעו באמלולית, משתיל עניי בנוף כחוט-שני,
 עוד כגברת-ארץ יהודית, אשר היתה כבשח הריש,
 היסכת את צלמה להיחז כסירו ולביאתו של הקני.

זה לילה שמעיר, כי לא יעם שומר ולא יתן
 וחילים נוטאי-סבל, חשיט-וף עד לנת, בלי חשך,
 טעאים, טעאים את הישועה על זכותם, כורעים לעל, והפכות ברעף
 עוברות, עוברות, וקר יטיע לחיים ולעצמה נחמם.

זה לילה שהיה, ומעטה - אין הוא דמיון כחב,
 והוא ראוי שתכר מעבר לגבולות הזמן הזה,
 אשרי העם שמכה לו... שדוקא חסרוניו גלויים לעין אוהב ולעין אויב
 ודוקא היטות והעזות במלאכותי סמיות עד צת, כי חשך מכסה.

כי חשך מכסה, אך נעזנה בחשך אימתו של החסרש
 אשר בייע לבין כח האבדן... ברזל שותף וקא ויום קולם מליל עצמת
 חיים ועצמת אש.

זה לילה שהיה בו אמלולית חולות רחש ים
 חריקת ברזל ושיח-סוד רחמי-מים מלוחה
 וכמן אחישת סמנה ספלא וכמן חתיה: אלו ידע העם
 מה התורה אשר תיב הוא נצח לטעמים אשר הני את המלאכה.

לאחר מבצע קדש פעל בית המלאכה בקורדני בראשות שייקה אבני להחזיר לכשירות טנקי ה-AMX שנפגעו או התבלו במהלך הלחימה. את העבודה שתאר שייקה אבני: "בגמר מלחמת סיני התחלתי לארגן החזרה לכשירות של טנקים. בהתערבותו האישית של מפקד החיל חולקה עבודה זו מחציתה בסדנא שבפיקודי ומחציתה בב.מ.ב. 681 לצורך ההחזרה לכשירות הקטנו מחלקות עבור מערכות הטנק השונות. בין השאר הדקטו מחלקות הידואוליקה, מחלקת סמסרות, מחלקת חשמל, טחנות מסודר לחלקי חילוף, הגרעיין המקצועי שהכשירו לקראת קלישת הטנקים בערב מבצע קדש, היווה התשמית עליה בנינו את כוח האדם הדרוש להחזרת הטנקים לכשירות. אנשים מיומנים אלה תיזרכו את האחרים, ואכן התוצאות שהושגו העידו על איכותם הגבוהה של אנשי המקצוע. לא מעט סייעו בידי שני הקצינים ניומה נטירובסקי ומרטיין קרנד, אשר השליטו את הצד המקצועי של המטה הן מהיבט טכני והן מהיבט הנדסת ייצור."

ניסוי דרך ל-AMX בדרך לא דרך. נהג הניסויים ראובן שפירא מי שהיה מאוחר יותר מפקד מפעל הרכבה.

בהמשך להכשרת טנקי ה-AMX, הוכשרו במבצע "קפה" שריוניות ה"סטקהאונד", אשר שיטשו את עה"ל בראשית שנות ההמישים. הכשרת השריוניות היתה לצורך מכירתם למדינות סאמאחנות. סתוך 86 היחידות שהיו אז במגרשי הגרוטאות הוכשרו ב-80 יחידות, שהיוו אחוז גבוה ביותר להערכת סומחים.

בשנת 1958 הסתיימה פעילותו של בית מלאכה זה. את הסיום מתאר שייקה אבני: "מססימנו בשנת 1958 את מבצעי ההחזרה לכשירות שכללו טנקי AMX, זחל"מים, זרכב אחר, והגעתי למסקנה שאיך הכרו להעסיק יותר את הסדנא, העעתי למסוד אותה לפיקוד צפון כסדנת דק"מ שלא היתה ברשותם. לאחר דיונים קצרים בדרגים המתאימים העברנו בטכס חגיגי את הסדנא לפיקוד. רוב סנהלי העבודה הככירים נשארו בסדנא בטרה למסור לפיקוד מערכת שתוכל למפקד מיידית."

סא"ל דוב רוואי

מפקד היחידה מיוני 1950 ועד 1958

נולד באזור סכרות הפחם בפולין בשנת 1920 למשפחת חרושתני טכטיל ציונים, אשר ראשוני בניה עלו ארצה ב-1918. עלה ארצה בשנת 1936 ולמד הנדסת טכטיל, בראשית שנותיו בארץ השתתף בהקמת מפעל אתא טכטיל. באותה תקופה הצטרף כחבר לקיבוץ שמיר, במקום הכשרתו ליד רמת יוחנן. ראשית צעדיו בחגנה עשה בארגון מערכות קשר, העטרף למטרת הישובים העבריים והשתתף בארגון הגנת הישובים בעפון הארץ. בהקדפת המאורעות בשנים 36 ועד 39 הדריך ביחידות שדה. השתתף בעליות ישובים על הקרקע במסגרת "הומה ומגדל", בידן היתר בעליה לחכיתה ככוח אבטחה במדי נוטרים.

בשנת 1943 התנדב לצבא הבריטי ל-ORDENANCE CORE, היה חבר בבית המלאכה המרכזי במזרח התיכון לשיקום נשק. קבל הסמכה כבוחן ראשי בדרגת סטף סרג'נט. הפעיל פעולות רכש בשיתוף ה"הגנה". העטרף לבריגדה ועבר תקופת הכשרה קרבית במצרים. המשיך לאיטליה לאוסטריה לגרמניה ולהולנד. ריכז ביקורת נשק של הארמיה ה-21 (על הרייך). אירגן משלוחי נשק ארצה, בשיתוף עם פעילי עליה ב'.

בתום מלחמת העולם השנייה העטרף למנגנון ההגנה, והפעיל את בית המלאכה לנשק במרתפי מחתרת. במלחמת השחרור הדריך יחידות נשק מסייע בנושאי מקלעים מכל הסוגים, מרגמות ונשק אנטי טנקי. השתתף בקרבות שחרור הגליל.

עם הקמת המדינה נקרא דוב רוואי על ידי מנכ"ל פרת(מי שהיה קצין החיל הראשי) להקים את ב.מ.ב. לנשק, תחילה באזור תל-אביב בשיה טונים, שאחר כך הועבר למסדף חיפה תחת השמות ב.מ.ב. 637 ו-682. לאחר המיזוג עם חיל תחבורה קיבל את הפיקוד על ב.מ.ב. 682 מידי סא"ל משה בלה, תוך איחוד שני הגופים לאחד תחת פיקודו בחוף כדאט. שימש כמפקד היחידה עד 1958, שנה בה ביקש ממפקד החיל, אלוף עמוס חורב, לשחררו מצה"ל.

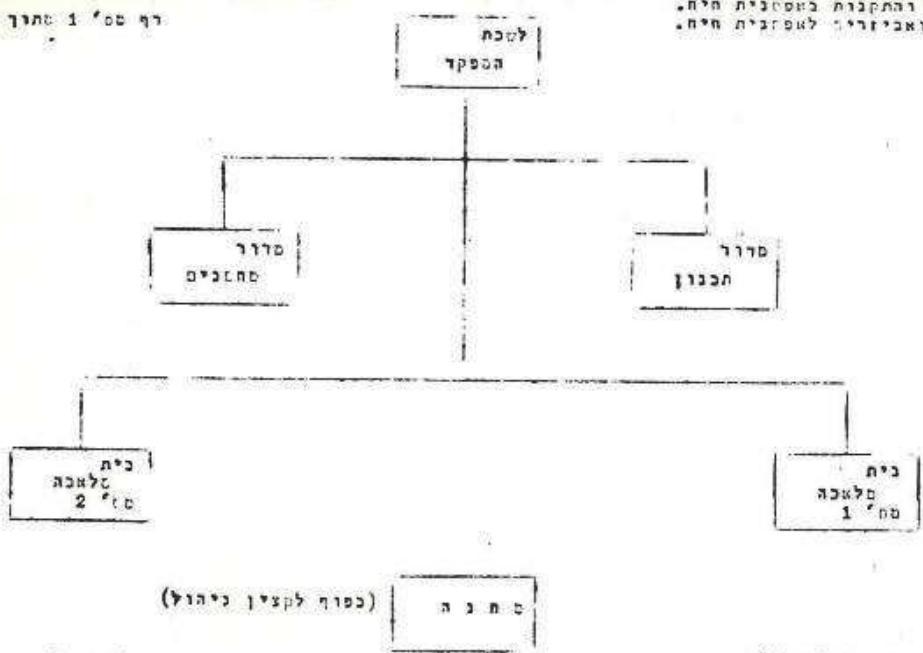
במסגרת אזרחית התמנה כמזכיר "כור", עבר לנהל את מפעלי העירגול בקריית הפלדה בעכו. מאוחר יותר נקרא להקים מפעל חדש לסריגה באזור עפולה. בל 1966 הקים מפעל חיש לייצור מצנחים בירושלים ולצורך זה קבל הנשדה בארה"ב, כירט עצמאי ומנהל מפעל לציוד ספורט, מצנחים, ומהווה ספק מאושר של טשהב"ט בירושלים.

מס' תעודת זהות: 682
 תאריך לידה: 17/5/1956
 שם: חיל החימוש

מס' תעודת זהות: 682
 תאריך לידה: 17/5/1956
 שם: חיל החימוש

מס' תעודת זהות: 682

1. יעוד: ...
 2. יעוד: ...
 3. יעוד: ...

מס' תעודת זהות: 682
 תאריך לידה: 17/5/1956
 שם: חיל החימוש

מס' תעודת זהות: 682
 תאריך לידה: 17/5/1956
 שם: חיל החימוש

מס' תעודת זהות: 682
 תאריך לידה: 17/5/1956
 שם: חיל החימוש

תא"ל חיים דומי ז"ל

מפקד היחידה משנת 1958 ועד 1961

נולד בחיפה בשנת 1928. למד בנה"ס הריאלי בחיפה. התנדב לפלמ"ח בשנת 1946. היה חבר בהכשרת "אשדות יעקב". שימש כתפקידי פיקוד שונים בגדוד השלישי של הפלמ"ח, ביניהם כמפקד חוליית הפריצה לסאסא. נפצע במבצע יואב במלחמת השחרור. בשנת 1950 השתחרר מצה"ל ולמד בטכניון בפקולטה להנדסת מכונות עד 1954. בשנת 1955 התגייס מחדש לחיל החימוש. משנת 1958 שימש כמפקד ב.ט.ב. 682 עד 1961. מתפקידו זה עבר למקחש"ר ושימש כסגן מפקד החיל. נשלח ע"י צה"ל ללימודי תואר שני בפקולטה להנדסת מכונות של קולומביה-ארה"ב. עם שובו בשנת 1966 מונה לקצין חימוש ראשי, תפקיד אותו מילא עד שנת 1973. עד 1975 היה משותרר מצה"ל וחזר לשרות בשנה זו כעוזר למדען הראשי ואחד כך כעוזר ראש אנ"א לפרויקטים מיוחדים, ניין השאר עסק בפרויקט של שילוב טעוני טיפוח בצה"ל.

נפטר ב-24 טרץ 1981.

על דמותו של חייל דומי ז"ל, מתוך "מערכות חימוש" (79-יולי 81):
"מן הזכרונות שמעליט ידיו של תא"ל חיים דומי ז"ל, בין אם אלה חבריו שנועדו ובין אם פיקודיו ועמיתיו מתקופת השרות הצבאי, עולות תכונות אופייניות שבזמננו טרבים לדבר על היעדרן - צניעות-הליכות, יושר אישי, נדאגת אמת לפרט מזה, דגישת יסודית לכל נושא שטיפול בו - מזה.

כבר בימים הראשונים להיכנסו לתפקידו כקצין החימוש הראשי זימן אליו חיים דומי את קצין הסעד של החיל, וחקר אותו "חקירה יסודית" - כמנהגו, המטיר עליו שאלות, על סטער האלמנות בחיל, מצבן הכלכלי, הטיפול בילדיהן, מצב פצושי החיל, מי מקורט, מתי ובמה, כן הורה לו להטרידו בכל ענין, גדול וקטן, הסחייב את ההערנותו בטיפול במשפחות אנשי הקבע. הנאגה לאדם, היתה חלק מעצמו, והטיפול בעניני הצבא לא דחק את הנאגה הזו לקרן זווית.

גישתו לפיקודיו היתה חברית, נעימה, שלא על דרך הפקודה. היתה לו סמכות של מפקד, אך הוא נהג לשתף את כולם בתהליך קבלת ההחלטות, האזין לכל אחד, ודגש הערות. עזרת העבודה הזו נטעה במשתתפי הדיון בטחון עצמי ותרמה לאווירה הרמונית.

דומי זכור לפיקודיו כמפקד המעדיף שלא לסכס את הדיון במקום, אלא נזכר לשקול טוב את דברי המשתתפים ולהעריך את המצב מחדש. למי שלא ה כירו, יכול היה להזראות אז כמי שמתקשה להחליט. אלה שעבדו עמו ידעו, כי זהו סימן ההיכר ליסודיות שלו. "ההחלטות שלו", אומר אחד טפיקודיו, "נשארו שרירות לאורך זמן ופעט שינוייט הלו בהן. זה איפייך אותו כמפקד, כמנהל מערכה."

חיים דומי והן אמון בבני אדם, זו היתה אחת שנגזרותיו הבולטות. חבריו מספרים כי לא פעם היה נהלס באטר נודע לו כי פשוט שיקדו לו. היה לו קשה להאמין טיש הנוקטים בדרך זו. במקרים כאלה הוא היה מנתק את השריו עם אותו

אדם, וגם זאת בטקט ללא מריבות. מעולם לא נתפנה לרכזשנות. המטון לא נחשב בעיניו. על אורח חייו הצנוע יכולים להעיד גם חבריו מתקופת הלימודים בארה"ב הוא שנה את הנזבז ובמאן המאמצים הרבים שהקדיש לנושא אחזקת הציוד ולהחזרת מודעת האחזקה הטובת. הוא הניח שכאן טמון הסכון עצום.

מסכת את דעותו של חיים דומי ז"ל, חברו מנוער ומפקדו במשך שנים, האלוף (מיל') עמוס חורב, נשיא הטכניון: "חיים דומי ז"ל היה אדם שקול, בעל דעה עצמאית מגובשת, שלא פעם נקט בצעדים בלתי פופולריים שהאשין בהם, היתה לו מחשבה עצמאית והוא דרש זאת גם מפיקודיו. היתה בו תכונה חשובה מאוד - הוא היה מסוגל ללמוד וללמוד ולהתמיד בכך זמן רב." חיים דומי היה מפקד שקט, הוא לא היה שחצן ולא ניצל את סמכויותיו כמפקד לפעולות של ראווה ופירסום נרחק מהם. לא היו לא שונאים, גם בהרב אלה שחלקו עליו בענייניו מקצועיים. הוא היה חבר לעניין בכל עת, ותמיד היה מוכן להילחם למען הברים. היה לו סולס ערכים ששלו, שכלל צניעות, אמת, דבקות בטטרה ויושר אינטלקטואלי. למרות שלא היה "חיה חברתית" היה בו הכישרון להקטיב בסבלנות אינן קץ לכל אחד שדיבר לעניין. לכל נושא התבונן ביסודיות רבה. לא היה יכול לשאת אנשים שיש להם פתרונות לכל דבר מבלי שאלה יהיו טעוגנים בלימוד יסודי."

"בהיותי ראש אג"א, זכורים לי ויכוחים מרים עם חיים, שפיקד אז על החיל. הוא נלחם על דעתו ונתן גיבוי מלא לפיקודיו. היו גדנינו גם חילוקי דעות על נסיים מקצועי, אך אלה לא פגעו בידידות האמת שלנו."

אחרון הפרוייקטים שבו עסק תא"ל חיים דומי ז"ל, במלוא המרץ, ההתמדה וההתלהבות שבה אופיינו אותו, היה הפרוייקט התעשייתי לנוער במצוקה. הוא דאג בפרוייקט הזה את משימת חייו וכזרכו למד את הנושא ביסודיות.

בדברי ההספד שנשא על קברו, אמר ראש אג"א, האלוף יוחנן גור, כי "מתוך ידיעת החשיבות שייחסת לפרוייקט, אני מבטיח לך שנעשה כל מאמץ כדי לממשו." את ההספד שנשא עמוס חורב על קברו של חיים דומי ז"ל סיים במילים אלה: "חיימק"ה איננו, הלך מאיתנו והשאיר אותנו דלים יותר ועצובים, כי הרג במיטב שנותיו היה ועודו חולס ומקווה. רצה לעשות עוד ועוד ולא ניתן. תחסר לנו, חיימק"ה."

מלקחי טבע עדש נלמדה חשיבותם של טובילי טנקים. הקדר אמצעי הובלה מתאימים הביא לשאטטים מרוכזים לחכמת מירב הכלים, שהיו בידי צה"ל בתקופה זו. בידי טוסנים אזרחיים היו אז בטיפול בשלושים גורדי טנקים מסוג דיימונד T, שבמשך מספר שנים לא עלה בידם להכשירם. אחד מן הטבעעים בהם לקח חלק חיים דומי כמפקד היחידה היה העטדת גוררים אלה "על הרגליים". הוא קרא אלינו את מאיר ריינה, שהיה מפקד כית מלאכה ו נאותה מקופה ואמר לו: "מטימה מספר אחד שלך - תלקט כמה גורדי דיימונד T שתוכל, מבלי להתחשב במענם והבא אותם לבושר טבעי." ואכן כך היה. מאיר ריינה ואנשיו סיירו בכל אותם טפעלים אזרחיים, וסקרו את מעב הכלים. הכלים הועברו ליחידה וחוחל בתיקונם. חלקי חילוף לא היו, ותיקון הכלים היה מבצע מיוחד של הנצלה מירבית של כל מכלל וכל פרדט. על החרות תודעת החשיבות של הנושא על ידי חיים דומי מספר מי שפעל רבות במבצע זה, ואף ריכז את המחלקה שבבית מלאכה 16, ניסים איזננקוט-אורן: "חיים דומי אמר לי: אתה עושה שרות גדול למדינת ישראל. הכלים האלה הם נשמת חסדינה - אם יש טנקים כאן ומלחמה שם, יש דיימונד T כשיר שיכול להוביל את הטנקים אל זירת הקרב - הנצחון בידינו, הרגשתי את האחזיות הכבדה להצלחת המשימה הטועלת על כתפי. ביום בעבודה, ואף בלילה נבית הטריזו אותי מחשבות על שיפור ודיעול והנצלה." בסיכוסו של הטבעע הועברו לידי יחידות התובלה כלים רבים, שתיוו גורים חשוב בנידידת טנקי צה"ל.

בשנת 1960 הופעלה לראשונה הרכבת כפי רכב חדשים. אחד מן הכלים היה משאית דודג' D400. הרכבת הרכב התבססה על קבלת פריטים אוטומוטיביים ושלדה לאף פרטי מבנה. בסדרת ההרכבה הראשונה התקבלו חלקי תא נהג וארגז. לקראת הרכבת סדרה שניה יזם מפקד חיל חימוש דאז, זנוך עזרוני, ייצור עצמי של הארגז ותא הנהג. הארגז נבנה בבית מלאכה 25 שהיה באותו עת תחת פיקודו של יורם הרצוג-הרדוף, וייצור פריטים שונים בבית המלאכה תא הנהג יוצר ומעלים אזרחיים תכנון תא הנהג בוצע אז בדרך שקורית. מספר דני שרוך, שי שהיה אחר כך מפקד בית המלאכה 2 למכללים: "על מנת לעצב את תא הנהג, נעזר תא"ל חיים דומי שהיה אז מפקד היחידה, בחברו שהיה ארכיטקט. כשהייתי קצין תורן בשנה, הניח חיים דומי והארכיטקט, בחתאם להנחיה של דומי הצבנו טכוניות מדגמים שונים זו על יד זו. דומי הסביר מהן הדרישות הצבאיות מתא נהג. לא יותר מדי עגול, לא יותר מדי כדורי פינות חדות, קל לייצור על ידי פועלים פשוטים. הארכיטקט התבונן בטכוניות שהוצבו לו לתערוכה, ומיד פרטט מספר דוגמאות, תוך שהוא מתייעץ עם חיים דומי, ומשנים ומשפרים ומתקנים. תוך שעתיים היו הקודים הכללים של תא הנהג שנבנה לאחר מכן."

אחד המאפיינים של סדרת הרכבה זו היה הפעלת שיטת השלום שכך עידוד, לראשונה בהול חימוש. מי שעבד את הנאי העבודה והתשלום היה אז קצין הניהול אמנון ענבר. על מנת לרס הגברת קצב העבודה על חשבון האיכות נוצר ביוזמת אנשי היחידה שיתוף פעולה הדוק עם יחידת בחינה של מפקדת קצין חימוש ראשי, דנקנעו קריטריונים מתאימים לבצוע הבחינה.

בתחילה שנות השישים נקנתה בחו"ל כמות גדולה של קומנדקר כזו לשט הרכבה. שתי הטכוניות הראשונות שהורכבו, הופעלו ומיד נסדקו גושי המנוע. בחקירה נמצאו בכל אחת מעוקות השמן מוטלת מגופת ריקוז של אגז שמן, אשר נשברה ונטחנה כעת פעולת המנוע. (כמוכך זו בנוסף למגופה שקקה את העוקה). הסברה הייתה כי בוצעה חבלה על ידי גורם כל שהו בחו"ל בערם נשלחו הסנועים, ומשום כן פרקו עשרות ואולי מאות מנועים, אך לא נמצא דבר.

מ"ר
ל. גורן
ל. ארז
ל. ארז

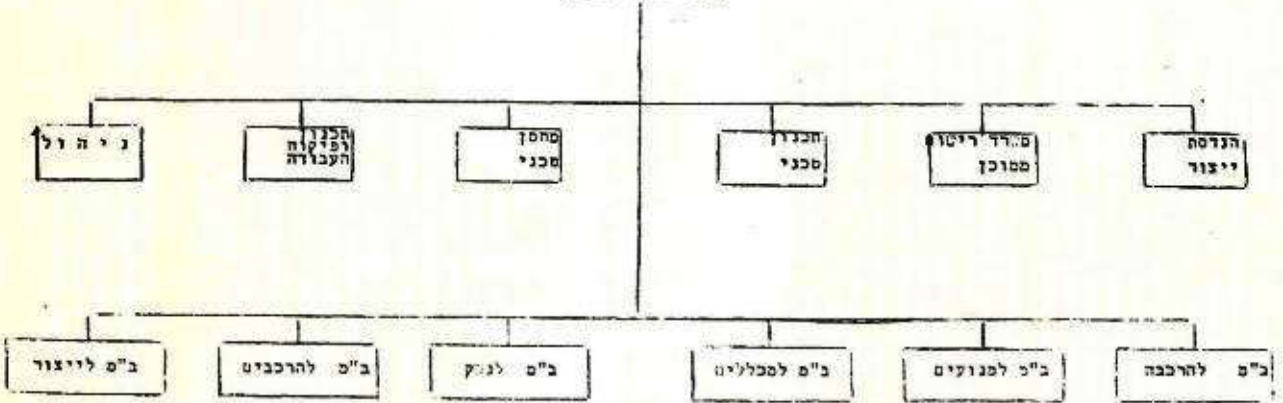
שונה במחיל
ל שנת לרסן
היות עם
התחנה.
התחנה.
התחנה.
התחנה.

מס"ב ח"י"ח 682 (כתיב נרדחה)

מס"ב ח"י"ח 709/כ/56
א. ביצוע תיקוני ירדג ו-ד
באפסנית ח"י"ח, שום להחנות.
ב. ביצוע ינרויים והחלטה באפסנית
ח"י"ח.
ג. ייצור חלקים ואביזרים לאפסנית ח"י"ח.

מס"ב

לויטה המפקד

ביטול זמן: מס"ב ח"י"ח 709/כ/56 (מסנן סכני) (תקן ג) "סה-21 אוק 56.

תפוצה ד	8
תפוצה ח	1
תפוצה י	3, (2)2
תפוצה י	15, (5)14;6
תפוצה יא	5 עד 9,7
תפוצה יב	1
תפוצה יג	1

ק"מ
ק"מ
ק"מ
ק"מ
ק"מ

מס"ב 1582/60

הר הצופים-עתה כבר מותר לגלות.

נתחילת שנות השישים היה הר הצופים שכירושלים סגור ומסוגר בפני כוחותנו, שרט לעובדי האוניברסיטה וכוח מצומצם של שוטרים אזרחיים. למרות סגבלות אלה ומאחר שהיה ברור גורלם של אנשי הר צופים, אם יפרצו פנימה היודנים, הוחלט לחסות את אנשי המקום בכלי נשק ורכב לשעת הצורך.

את הברחה הנשק הוחלט לבצע בשני האוטובוסים G.M.C. שתוחזקו אז על-ידי ב.מ.ב. 682, ותפקידם היה להעלות את אנשי השירות להר הצופים. המיוחד בכלים אלה שלבד השריון החיצוני, היו מקומות המיסתור הרבים שנבנו כדרך קרביהם, על ידי הצבת דפנות כפולות ויצירת "סליקים" בכל מקום שניתן.

על ב.מ.ב. 682 הוטל לפרק מספר ג'יפיתול"ר, ולהביאם למצב בו ניתן יהיה להסתירם במקומות מחבוא שבדפנותיהם ונגותיהם של האוטובוסים המשוריינים, מתאר את מקומות המחבוא דני שרון שהיה שותף למבצע: "נתא הנוסעים, מתחת לכיסורי הפנסים לתאורת פנים, הוסתרו ראשיהם של ברגים גדולים. עם סיבוב ברבים אלה היה שתרוטט הניסוי החיצוני של גג האוטובוס, וחושף פתח צר דרכו ניתן היה להכניס את הפריטים, אותם דצו להסתיר בעתם יסגרו עליהם את הגג."

המשימה הוטלה על ידי מפקד היחידה סא"ל יחיאל שינדלר - שינער על ראש סדרו תכנון דאז - זלמן דוד. הוא זימן אלינו את זלמן דוד ואת ראש המשרד הטכני הכתוף אלינו - ניסים לוי, והסביר בטש עינים את האילוצים הקשים בהם יש לעמוד במבצע זה. ראשית הוטלה סנדיות מחשירה ביותר על הנושא. הג'יפים נקראו "ג'יפי היל היט" משום צבעם האפור, ועל מנת להטעות את אותם אלה שיזדטן להם להבחין בהם. הובר כי יש להסתיר את כל הסימנים בעברית, ובמיוחד סימנים המעידים על שיוכם הצהל"ז של הג'יפים. - יש לפרק את הג'יפים לחלקים שיאפשרו הסתרתם באוטובוסים. אסור ששיטת הפרוק תפגע ביכולת הרכבת הג'יפים או פעולתם האמינה לאחר ההרכבה בהר הצופים.

את ביצוע המשימה מתאר ניסים לוי: "יצאנו מהדרו של מפקד היחידה נרגשות מעורבים ובספקות לא מעטים, אך סמכתי על השיפוט הטכני של זלמן דוד שהיה מהנדס מוכשר מאד. זלמן הציע לחתוך את הג'יפים לפרוסות זכך עשינו. הצעתי שבכל מקום בו דומכו הפתים זה לזה נקחו חורים שיגרמו להפרדת הרימוכים. לשט חיבור מחדש נשתמש בברגים, אותם נעביר בחורים אלה. לפחיס שנתחוך נשתמש בטיטה דומה חוך תכנון חיזוקים מתאימים. הרעיון התקבל וניגשתי למלאכה. בעצמי קדמתי את כל החורים, כשבתחילה אני מתאים את המקדח לגודל הרימוך הנקודתי שלא לחרוג מעבר לגבולותיו. בשלב זה עזרו לי שני אנשי הימוש מחטיבת ירושלים שעבדו איתי באולם סגור ומסוגר. כעבור יומיים הצטרף אלינו והוכנס בסוד הענין דני שרון שהוא כבר עזר בשלב הרכבת הכלי. היו שם מאות זאולז אלפי ברגים אותם הידקנו. בגמר ההרכבה לקח זלמן דוד את הג'יפ ונסענו ביתידה, כשהוא נוהג נהיגה פראית ככל האפשר, על מנת לבדוק את עמידות החיבורים. הכלי עבר את הסבוח במצלחה."

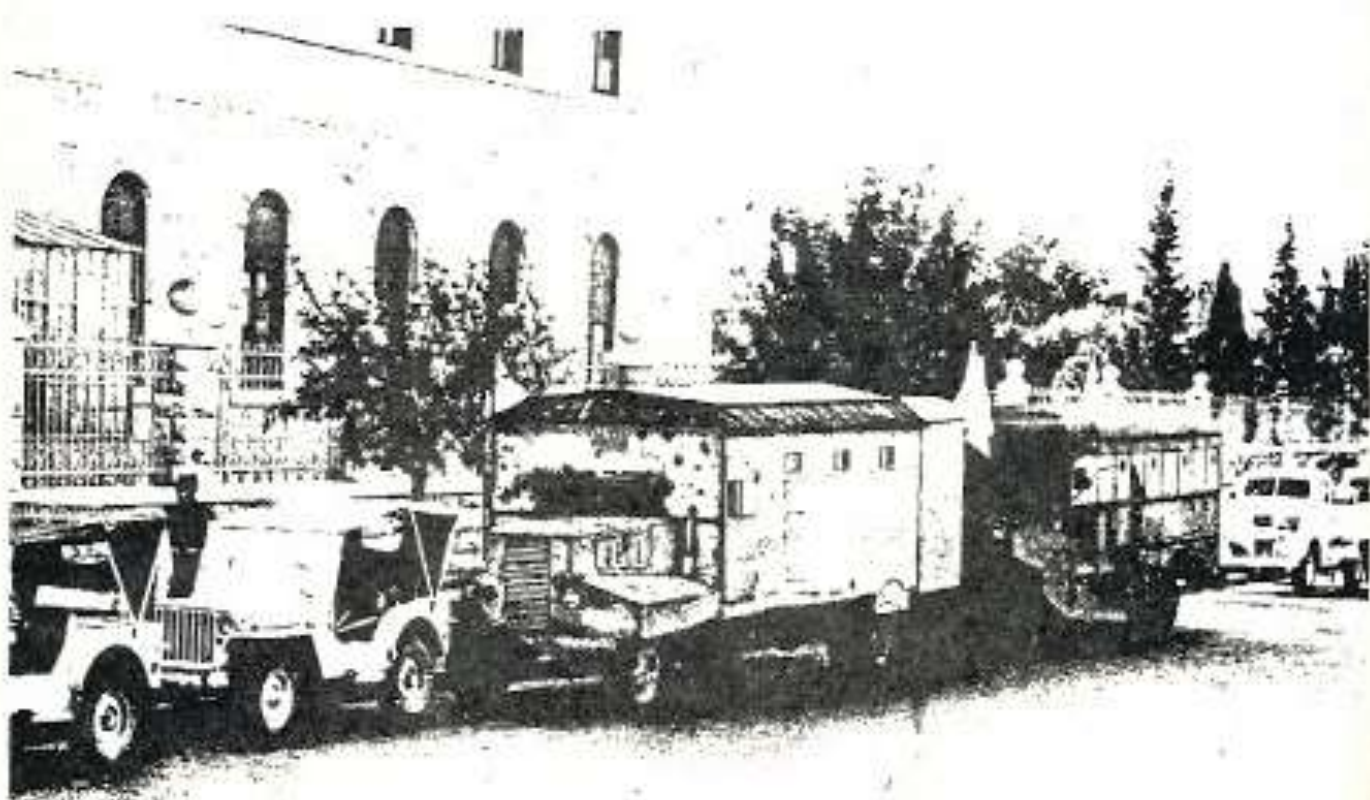
על הסודיות שאפסה את המבצע מוסיף ומספר ניסים לוי: "לילה אחד בשעה מאוחרת מאד, טייר ביחידה קצין הניהול אסנון ענבר כנראה לטטרת ביקורת. הוא דפק בדלת האולם בו עבדנו, ואני ניגשתי לדלת, ופתחתי אותה כדי חרך צר. כשזיהיתי אותם התלבטתי מאד. מה אוטרים לבחור? הוא קצין בכיר ביחידה, ואיננו נמנה על ארבעה שותפי הסוד שבה. אמרתי: שמע אסנון, אני מצטער, לא אוכל לתת לך להכנס לזכותו יאמר שלא לחץ עלי, אמר: אני סנין, והלך."

כאותה סדרה ראשונה בוצעו פרוק של שניים או שלושה ג'יפים, וחלקיהם הועברו על ידי שני נציגי הימוש מחטיבת ירושלים אל מיקומם של האוטובוסים. בדיווח על הסדרה הראשונה סיפרו אנשי החימוש הללו, כך בעת שהובילו את מנוע הג'יפ, שכחו לרוקן ממנו את השמן, ושמן זה טיפסף טבעד לתקרת האוטובוס דוקא בשעה שהחילים היודנים ערכו בו ביקורת. למזלם של ה"פרופסורים" המדומים מן האוניברסיטה

- טונבל -

לא הבחינו בכך החילים הירדניים.

כעבור מספר חודשים התקבלה בקשה לפרוק ומתקון מספר ג' ימי תול"ר נוספים, אז זלמן דוד נבר לא היה ביהודה ובמקומו הפך יהושע חס לשותף סוד כראש מדור תכנון. בוצעה סדרה נוספת וגם היא הועברה באישון לילה לירושלים. על המבצע כולו נתקבל סכתב תודה סודי ביותר שהציג מפקד היחידה לניסים לוי בחדרי חדרים. בטכתב הוגדר המבצע כבעל חשיבות לאומית ממדרגה ראשונה.

סא"ל יחיאל שינער

מפקד היחידה משנת 1961 ועד נובמבר 1965

נולד בנרמניה בשנת 1913. מגיל 12 היה בתנועת נוער חלוצית I.I.W.B שכינס היא "הבונים" משנת 1931 עד 1933 למד בברלין באוניברסיטה. גורש משם בשנת 1933 והמשיך את לימודיו בצרפת. למד וסיים P.C.N במדעי הטבע. בשנת 1936 עלה ארצה. ונר עד 1939 בקיבוץ בית אלפא. התגייס במקביל להגנה. בין השנים 1939-1942 עבד כמנהל עבודה בכי"ח "נעמן". בשנת 1942 התגייס לעצא והשתחרר בשנת 1946 בדרגת סמ"ר. בשנת 1948 התגייס לצח"ל. שירת בדרגת רס"ר עד שנת 1949 בה יצא לקורס קצינים. עד שנת 1950 שירת כבוחז ראשי לנשק כבד בטקחש"ר. נשלח רבות לחו"ל לשם קבלת נשק דחבאתו לארץ. בשנת 1950, בהיותו רס"ן, הוגיע לב.מ.ב. 682 ושירת כסגן המפקד עד שנת 1961. בשנת 1960 למד בקורס חצי שנתי של בית הספר לניהול. בשנת 1961 הפך להיות מפקד ב.מ.ב. 682 עד סוף 1965. בתחילת 66 יצא לפריז במטלהת קניית מסעם משרד הבטחון. השתחרר מצח"ל בשנת 1969. כיום מהנדס ויועץ לנטיחות ברכב בטכניון-חיפה.

בשנת 1965-66 נדון ולובן ענין יחסי הגומלין בין המש"אות לבין חיל החימוש ואג"א. מתוך הפקת לקחים בדרגי הטכ"ל השונים, הוחלט בסופם של דיונים אלה לבטל את כפופותו האיגונית - מבצעית של מש"א לחיל החימוש, ולהעמיד כפיפות זו על הצד המקצועי בלבד. במקביל הוחלט להכפיף את המש"א לראש אג"א. מפנה זה נכנס לתוקפו ביום 1.8.1966. את המפנה שתאר אל"מ צבי וינברג שהיה מפקד היחידה באותה עת: "זה היה שינוי דרסטי מבחינת יחסי חוץ ופנים. מדיניותו של ראש אג"א דאז, אלוף שתי פלד, התבטאה בהענקת סמכויות נרחבות ומשמעותיות למפקד המש"א. התייחסו אלינו כאל קבלנים אזרחיים, והרגשנו שאם לא נעמוד במחירים יתנו את העבודה למישהו אחר. הדבר הייב יתר אחריות למילוי המשימות, מן הפועל הפשוט ועד למפקד. כתוצאה מכך נאלצנו לבצע מעקב תקציבי וביצועי צמוד, ולדאוג שלא יהיו פגורים בתוכנית העבודה. בנינו מערכת תקציבים מסוכנת, בנינו מדור תכנון ופיקוח שאיפשר פיקוח על שעות עבודה מושקעות ועדיפיות בצום. בנינו מדור עיתוד והספקה, שפיקח וניסח צרכיה ואספקתה של אפסניה. על הפיקוח הצמוד על מחיר הייצור אוכל לספר כי נהגתי לשלוח מידי פעם את קצין מחסנים ליצרני חוץ, ואם הייצור היה זול יותר בחוץ, העבודה הועברה אליהם. דבר זה אילץ, למשל, את מפקד ב"מ 4 דאז, אפרים פלג, ליצור שיטות כאלה שנוכל לעמוד בתחרות. לדעתי היתה ההעברה לאג"א המפנה הגדול ביותר מבחינה ארגונית שארע בתקופתי כמפקד המש"א."

ט ו ר

ג"מ / ט"ח"מ
 2439 טל
 1393 סג - 22 -
 טכ"ו זב
 66 יולי 28

תפוצה ה 1
 תפוצה ו 2,1
תפוצה י 14 (5)
 תפוצה ד 8
 תפוצה י 1, 4, 8, 10, 11, 13, 14, 15
 תפוצה י: 3, 4, 6, 7, 8, 11 (2)
 מה"ד / חו"ל - רע"ב פרסומים ומיגוץ
 ק"פ יזר ה"ג
 יח" חי"ק 250
 של"ר/מכ"ח: 7, 14, 16
 זב"מ/מכ"ח/ט"ל גיוס וכוננות
 סרב"ד

הנדון: במ"ב חי"ח 682 - שינוי כפיפות ושם.

1. ה-יח"ה-נ"ל הכפופה ל-קחש"ר חובטף וחל טה-1 זוג" 66 כפופה ת מלוח (כמפורט ב-פ"מ 30.0320) לר" טטכ"ל/זב"א.
2. שם היח" ישובה החל טה-1 זוג" 66, לטרכז שיקום ומחוקק 682.
3. כל המסמכים יחוקנו במתחום.

אגרה מס" 448/1509/66

מג/לר

מאה גולדנברג, רס"ג
 טכ"ב
 טכ"ו
 2
 וצולקה

מלחמת ששת הימים

זלמזי הדלק הדוכנז ערב מלחמת
ששת הימים חזר טיפול אוטומטי
בניית מימקונים לב'ריקנים של דלק
טילדי דהמטת הב'רוקנים על גבי
החל"טים.

עכיצא ממלוננו להסנוואת
מאקסמה אריא
בגובה של 10 מטר.

מנוחת הלוחמים לחמש דקות בלבד
(לאחר 36 שעות של חוסר שינה)

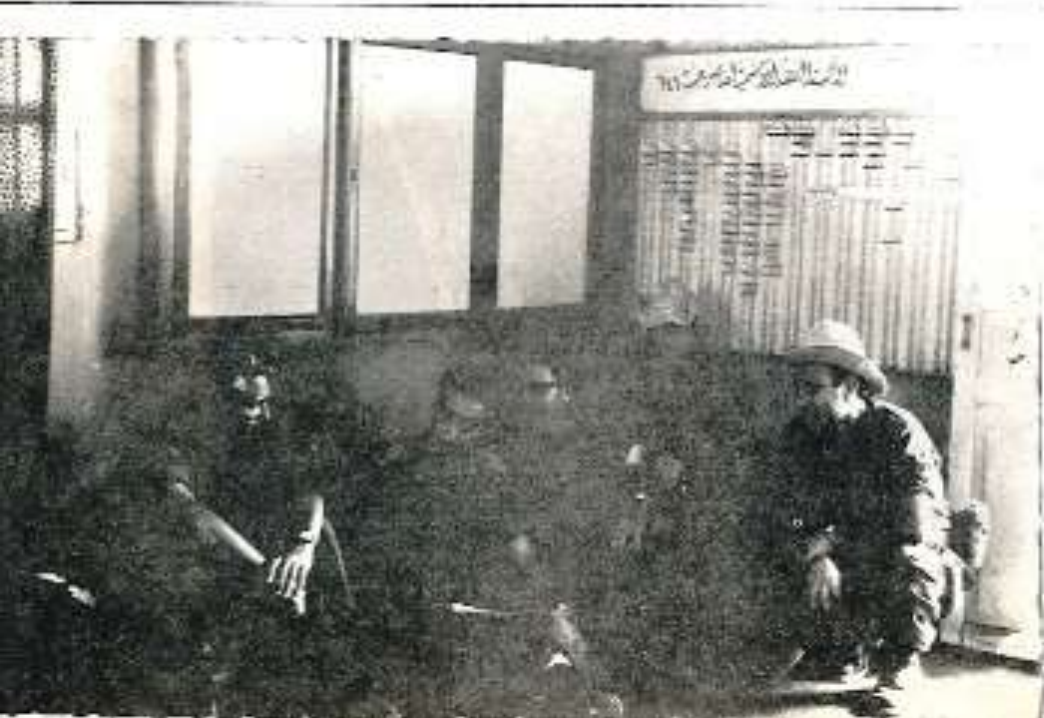

מבצע קיפול מש"א
קונייטרה לאחר
מלחמת ששת הימים
צנוד רב טשטט את
היחידה עד הידט.

בשער הנט"א

ליד לוח נוכחות
קובלים: ישראל לוד,
דס דזי, אורי אמיר,
משה פרידמן-עמית,
פוקס.

כתת לימוד ובה דגמי מכללים ותת מכללים אוטומטיים, גט אמצעי ההוראה
הועברו ליחידה ושמשו לא פעם להכנת מכנה מכללי השלל.

הלוך ושוב נעו משאיות מלאות בעינד בתי מלאכה מרמת הגולן ואל היחידה, קציני
היחידה וחיליה החליפו זה את זה בטעין תורנות, בטגמה להפיק מן הטבע ככל שניתן.
על דרך שקורית להוצאת אחת המחרטות מספר ישראל לוי ששימש במשך שנים רבות ראש
מדור אחזקה: " באחת הסדנאות עטרה מחרטה אשר לא ניתן היה בשום אופן להוציאה
מן הסדנה. ששינו נסיונות רבים אך בכולם נכשלונו. לבסוף מחוסר ברירה ובלב כבוד,
אימצנו את הצעתו המבדהת של אחד מן החברה: קשרנו את המחרטה אל הגרר שלנו
כשהכלים עוברים מבעד לחלון שליד המחרטה, וגררנו את המחרטה החוצה עם חלק מן
הקיר".

ישראל לוי ואורי אמיר
מפרקים מקדחת שולחן -

- מונבל -

העברת המס"א לאג"א אופיינה בתנופת בניה אדירה. באותה תקופה נבנו המבנים הגדולים של בתי המלאכה להרכבה 25,17 שחפכו בכוא העת לבית המלאכה 1 ובית המלאכה 5. על הבניה ביחידה מספר אל"מ צבי וינברג: "נושא הבינוי במס"א הוא סיפורי אלף לילה ועוד לילה. זכורים לי אותם טבעי בניה שלא היו החוקיים ביותר ליד היחידה היה בטיס של חיל אספקה דאז. חלק מן המבנים היו ויקים, וחלקם עמוסים בצירוד עבאי לשעת חרום. אני לחצתי במשך כל חצות שבנוסף לתקציב הבינוי נקבל את המבנים הללו, ונתפון אותם לבתי מלאכה. זכורה לי במיוחד פרשית חדר אוכל קצינים וחוגרים. מבנה זה היה ריק. לפי החוק התורכי אם אתה מתיישב במבנה הוא שלך. בלילה אחד כבשנו את המבנה ותוך זמן קצר ביותר העכנו אותו בכוחות עצמיים לחדר אוכל, והוא בשימוש עד היום הזה. אטנט מפקד היחידה הסמוכה צעק אך זה לא עזר לו מאחר שהמבנה היה ריק. כדיונים השתקמי אותו. בכל זאת רציתי להפוך את הצעד הזה לרשמי. בעת שביקר אצלנו הרמט"כל אטרמי לו - הנה אתה יושב בשטח כבוש, ובכך שאתה אוכל כאן אתה גותן לבעלותנו גושפנקא רשמית. היו אחר כך עוד מבנים שלא כולם נכבשו בדרך שהזכרתי אלא קבלנו באופן רשמי".

" אתה גותן לבעלותנו גושפנקא רשמית" אומר מפקד היחידה לרמטכ"ל, כביקורו ביחידה ב-4.68. משאל לומיץ: אלוף טתי פלד, הרמטכ"ל רא"ל חייס ברלב, מפקד היחידה אל"מ צבי וינברג.

- טורגבל -

ביקור הרמטכ"ל ביחידה ב-4.68 חביקור הטאפיין תקופת בניה רבת היקף. מבנה בית המלאכה להרכבה 17 (1) מבחוק.

מבפנים

עד שנת 1963 היתה ביחידה פעילות מעומצמת בנושאי זחל"מים. פעילות נרחבת ומקיפה, החלה בשנת 1963 להפסיק שיקומם של הזחל"מים כב.מ.ב. 681 ולהעניר אותו לב.מ.ב. 682. הפעלת מערך חדש של שיקום הזחל"מים חייב התארגנות למימדים שלא היו מוכרים. סא"ל יחיאל שינער הטיל על אנשי מסוד הטכני ללמוד את הנושא, וכנציג נשלח לב.מ.ב. 681 דני שרון להכין פרשיות עבודה. במקביל הוטל על מנהלי עבודה, הן מבתי המלאכה להרכבה והן מבתי המלאכה לשיקום מכללים והמנועים, ללמוד את תהליכי העבודה שהיו מקובלים כב.מ.ב. 681 להתאימם ולשפרם לתנאי ב.מ.ב. 682.

אנשי בית מלאכה 17 בתקופה מאוחרת יותר (סוף שנות השישים) על גבי יציר כפיהם. בתצלום: שמעון נעים, שלמה גרף-רוזן, אברהם ניצן, חנניה איזביצקי, מרצ'ל סולומון, ישראל פרוטר (כיום מפקד בית המלאכה), מקס סבג, פטיטר מאיר, מאיר חזימוביץ-מפקד בית המלאכה, אלכס פלקו-מגן (כיום סגן מפקד היחידה), וצביקה רוזנפלד.

עידן הזחל"מים הביא נחוצו פעילות דיגום רבה. הקשר עם היחידות הלוחמות ועם מפקדת קצין חימוש ראשי התחזק, וב.מ.ב. 682 קיבל על עצמו נושאי פיתוח. זכורים מתקופה זו דגמי זחל"מים רבים (שחלקם מתואר בפרק נפרד): זחל"מ עם טילי SS11, זחל"מי קשר, זחל"מי נ"מ למיניהם, זחל"מ זרקור, זחל"מים טכניים למיניהם, זחל"מ פינוי רפואי ואחרים.

התיקף הגדול של העבודה, חייב ארגון מתאים. בתקופה זו שוכללו שיטות הייצור בבית המלאכה לייצור על ידי מפקדו, עמי דנאלי, ושוכללו אמצעי המעקב אחר הייצור, השיקום והתרכבה בכל בתי המלאכה בפיקוחו של המפקד, יחיאל שינער. הישום ומעקב אחר אפסניה, ניפוק אוטומטי, וביקורות טלאי הונהגו באופן שוטף. קצין תכנון ופיקוח שהיה בתחילה יהושע הס, ואחר כך אוריאל תמיר הידו יד ימינו של מפקד היחידה בפיקוח על הייצור. לפני תחילת לידן כינס המפקד את הקצינים הבכירים ויחד אתם אותרו הכעיות הצפויות והדרך הנכונה להמנע מהן.

גם העבודה בבתי המלאכה עברה שינויים מרחיקי לכת. עד אותה תקופה השתמשו בכלים חשמליים לעבודה. בתקופה היות יחיאל שינער מפקד נבנה בית מרחבים הנמצא מזרחית לבית מלאכה 16 (2 כיום). במקביל נרכש ציוד עבודה פניאומטי רב, והדבר איפשר עבודה נוחה יותר יעילה יותר ובטוחה יותר. כמו כן הוקטנו עקב כך עלויות אחזקת הציוד. כתוצאה מכך עלה הפריזון וגדל קצב השיקום והייצור.

בעקבות המלחמה נתן השלל לא מעט תעסוקה לאנשי חיל החימוש בכל הדרגים. על הסיפול כשלל מתוך מערכות חימוש (20.2.73): "חיל החימוש נערך לקליטת כלי רכב רוסיים. כבר בימי הלחימה הראשונים השתלטו יחידות מבצעיות שונות על רכב האויב, שנותר בשטח והפכוהו ל"ציוד תקני". בתום המלחמה נתברר כי צהל "רכש" אלפי כלי רכב מסוגים שונים. חיל החימוש נערך מיד לפעולה טכנית מקיפה שנעשתה בשלושה שלבים עיקריים: טיוח הרכב ובדיקתו, וסתן החלטה על הסוגים שיקלטו בצה"ל; הכשרת הרכב לקראת הכנסתו למערך צה"ל; התארגנות לקראת אחזקת רכב השלל בצה"ל...

תהליך הכשרת רכב השלל היה מבצע ארגוני וטכני רב-היקף, שנמשך חודשים רבים. מצב הרכב כפי שנתגלה לצוותים הטכניים, היה ירוד ביותר - גם בגלל רמת האחזקה הירודה של האויב, וגם בגלל התלאות שעברו על הרכב בעת הקרבות והפינוי...

אנשי החיל נרתמו במרץ ללימוד הכלים ובדיקה מעשית של מכללים ומערכות. הושקעה עבודה רבה בהבנת התכנון, המבנה ואורח הפעולה של כל כלי. ראוי לציין על אף הדעה הרווחת במערב בדבר נחיתות הציוד בגוש המזרחי, נתגלו כלי רכב בעלי תכנון חדיש ומתוחכם....

במקביל לפעולות עניפות אלו, הוחל גם בשיפוץ של רכב-קרבי משוריין, זאת במרכזי השיקום והאחזקה של צה"ל. נוסף לתיקון האוטומוטיבי של הרכב נדרשה כאן עבודה מרובה בבצוע המתקון הייעודי, כדי להתאים את רכב-הקרב לדרישות הטבעיות במסגרת זו נעשו הסבות ושינויים כדי לאפשר את התקנת כלי-הנשק, מכשירי הקשר עם שאר המכשירים התקניים בצה"ל.

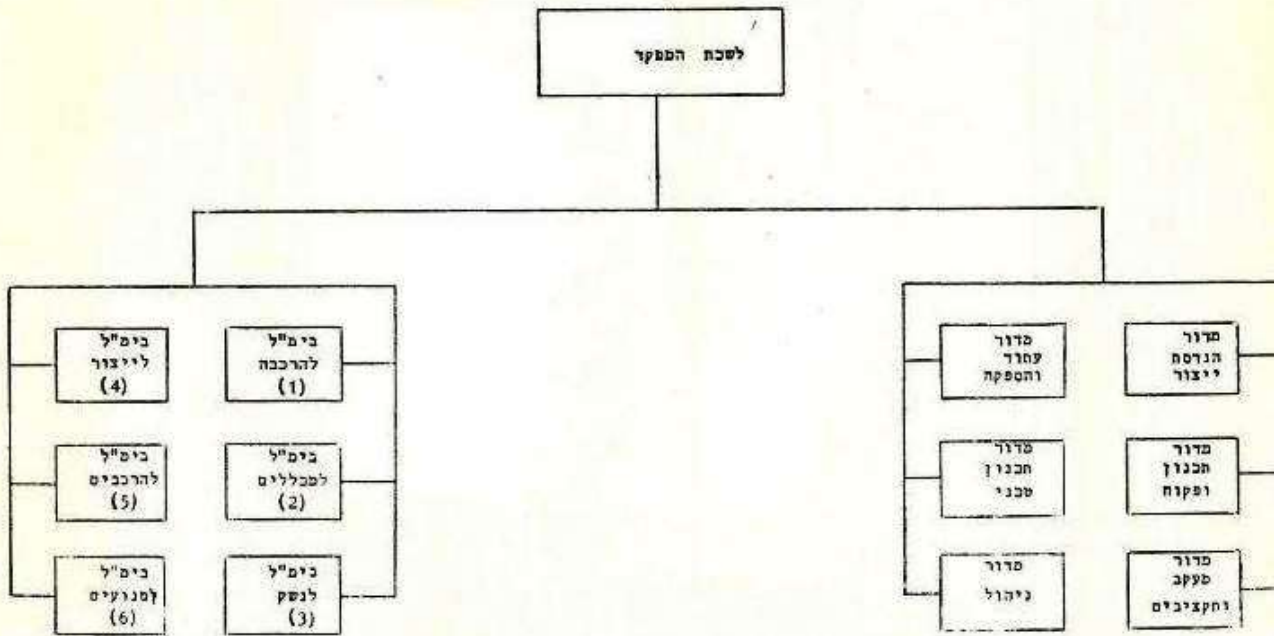
משאית רוסיית "זיל"

גם כאן נתעוררו בעיות של חלקי-חילוף שנפתרו במרוצת הזמן. חלק מן הבעיות נפתרו על ידי שימוש במכללים שלטים של כלים פגועים. אולם את הפריטים הסייעדים לצריכה שוטפת אי-אפשר היה להפיק בדרך זו. כדי לפתור בעיה זו נאלצו אנשי המקצוע הטכניים לעמול קשות. הפתרון נמצא ביצור מקומי של חלפים (תכנון, ייצור דגמים ובדיקות), מעיאת תחליפים לתת-מכללים, הסבת מערכות או חלקים זמינים על ידי בצוע שינויים בצורה, בטידות.

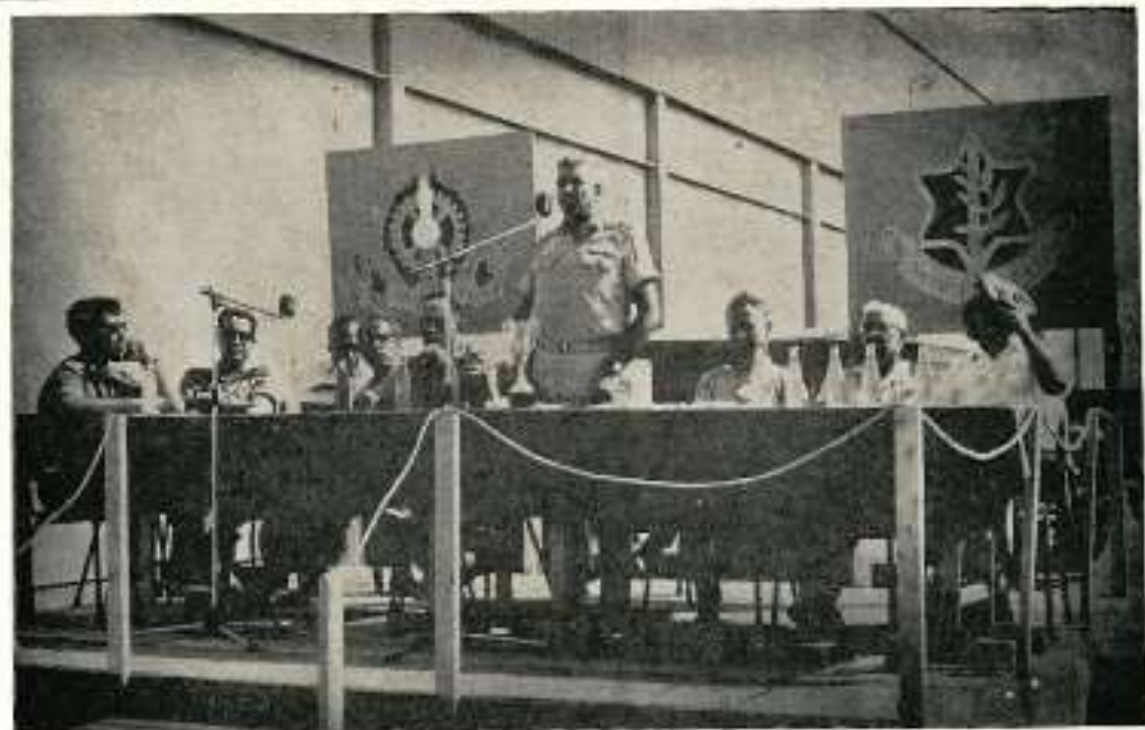
באותו פרק זמן בוצע גם שיקום של מכללים ראשיים ותת-מכללים לסוגי הרכב העיקריים, שאיפשרו "העמדת הרכב על רגליו". מהמאור התמציתי היבש, שהובא לעיל, על הכשרת רכב השלל, קשה ללמוד על היקף המבצע האדיר. אך אלפי האנשים שפעלו במבצע טכירים אותו. נציין רק שבסך הכל נקלטו אלפי כלי רכב מעשרים סוגים לערך, חמישה סוגים של רכב-קרבי משוריין. שטות הדגמים: משאיות "זיל" "גאז", נגמ"ש BTR 152 ורכב עם נשק רקטי.

א.ג.מ. / ת.ו.א.מ.ר
ס"ר 2439
ניסן תשכ"ח 68
אפריל 30

מבנה טיכז שיקום ואחזקה 682

בשולי העבודה הצטיינה לא פעם היחידה גם בעניינים הקשורים לאיכות האדט. היתה זו הצטיינות הז בהיבט הקבוצתי להן בהיבט הפרט. החשיבות שהעניקה מפקדת היחידה בתקופת שנות לטיפוח מטאבי אנוש נתנה אותותיה.

טכס קבלת פרט בטיחות 1968-בתצלום מימין לשמאל: מפקח על הבטיחות מטעם משרד העבודה-יצחק קישור, מהנדס בטיחות של המוסד לבטיחות וביהות בחיפה, מכ"ל המוסד לבטיחות וביהות נפתלי עטידון(מפקד בית מלאכה לנשק קל לשעבר), מפקד היחידה - אל"ם עבי ודנברג, נציג אג"א, מזכיר ועד העובדים - אליהו קושקולי, מזכיר המחלקה לעובדי צה"ל בחיפה - אלפרד ברנדלר, סגן מפקד היחידה - משה פרידסון - עמית, קצין בטיחות יחידתי - אברהם גיצן.

לסגל העובדים והצוות הפיקודי של מרכז שיקום רכב צה"ל עם קבלת פרט קפלן

נעד יעילות גבוהה בארגון וביצוע משימות שיקום ומיתקון של ציוד צבאי. המפעל השכיל להקים קרוי יוצור והפעיל שיטות ייצור תוך התבססות על טכניקות חדישות ומידע מתקדם ביותר. הפעלה זו איפשרה ביצוע המשימות באיכות גבוהה והביאה להורדת עלות המוצר לטרת העליה במחיר החומר. המפעל יכול לשמש דוגמה בהתארגנה לקראת ביצוע משימות ייצור מסובכות ובלתי שגרתיות.

תא 23 ' 4326247
תלמידי 16 61/65 1200 רשמי

סאל צבי ווינברג
דצ 2639 צהל

שמחים להודיעכם שסגל העובדים והצוות הפיקודי של מרכז שיקום רכב צה"ל לכה בפרט קפלן תשל נציגכם קוזמן לבוא למכון לפיריון העבודה והייצור רח סוכד 4 תלמידי לפגישה עם ההתום משה ביום א 19.7.70 בשעה 1000 נא הכיאו אתכם תמונות כפרסום טכס הפרס ייערך ביום ב 27.7.70 בשעה 7 בערב באולם וויקס מכון וויאמן רחובות בכבוד רב צבי שילוח מזכיר ועדת הפרס

צבה 7 27.7.70 1000 19.7.70 4 2639 ספ

טכס קבלת פרס קפלן מידי שר העבודה יוסף אלטדגן. נציגי היחידה: המפקד - אל"ם עבד זינברג, סגנו - טסה פרידמן - עמית, למזכיר ועד העובדים אליהו קוטקולר.

הטכס בליחידה

משרד העבודה

פרס קפלן

בשנת תש"ל 1970

ניתן לפי המלצתה של ועדת פרס הייטור
ע"ש אליעזר קפלן ז"ל

לסגל העובדים והצוות הפיקודי של
מרכז שיקום דנב צה"ל

בעד יעילות גבוהה בארגון וביצוע משימות
שיקום ומיתקון של עיזד צבאי. המפעל
יכול לשמש דוגמה בהתארגנות לקראת כעוע
משימות ייצור מסובכות ובלתי שגרתיות;

ניתן בטקס חלוקת הפרסים שנערך בכ"ג
תמוז במלאת שמונה עשרה שנים למותו
של שר האוצר הראשון למדינת ישראל
שהיה מראשוני המעוררים להגברת פרוץ
העבודה והייצור.

יוסף אלמוגי
שר העבודה

רחובות
כ"ג תמוז תש"ל 1970

המכון לפריון העבודה והייצור

א ב מ / ח ו א י ר
3273
4724 - 22 -
טבת תשל"ב
71 דצמ

29

- מסכ"ל/אכ"א/חכנון (2)
- מסכ"ל/אכ"א/עה"ד
- מסכ"ל/אכ"א/או"ב (3)
- מסכ"ל/אכ"א/חחזוקה
- מסכ"ל/זג"א/ענה ניהול ו-ב"א (4)
- בזא AP2 (3)

חפוצה י"א 18

חפוצה ה" 5,4, עז 15,13

מנהל הסגל (4)

ארכיון צה"ל (2)

יג"ל

זג"מ/מבצקים/ענף גיוה וכוונות

מה"ד/חז"ל - ענף פרסומים ומינוח

מח"ל/זג"א/צ"מ (2)

מסכ"ל/אח"נ/מח"ב"י (2)

מרכ"ל/זג"מ/מח"ב"ה/מדור בקורת מסמכים

יח"ח"ק 258

יח"ד.צ. 375

מח"ר/מדור ק' אזוריים

מרכ"ד

הל"ר/מס"אוח 16:14:7

1003

1074

הנדון: מרכז שיקום ואחזקה 682 שינוי סס

1. סס ה-יח"ת-נ"ל יסונה למרכז שיקום ואחזקה - 7200 .

2. ה-נ"ל בחוקף מה-15 ינו' 72 .

3. כל המסמכים יוחקנו בהתאם .

4. השינוי בהתאם להניה מסכ"ל/אכ"א/או"ב בטכחב מנ-2-9/394 מה-4 יול' 71

וחכחב מנ-2-9/2013 מה-19 דצמ' 71 .

א נרה מס' 432/2598/71

סריס לוי
 קס"ב תוש"ר
 בסס דא
 דס"נ
 2
 המחלטה

מל/חב

אל"מ צבי וינברג

מפקד היחידה מנובמבר 1965 עד יוני 1973

נולד בשנת 1921 בגרמניה. עלה ארצה בשנת 1935 עם עליית הנזער והיה הניין בכפר הנזער "בן שטן" התגייס לענא הבריטי בשנת 1940 ושרת 6 שנים בבריגדה. השתחרר ופעל למען העליה לארץ במסגרת "עליה ב' " בין השנים 1946-1948.

התגייס לצהל בשנת 1948 ובראשית שנות החמישים שירת כסגנו של ג'ו קריינדן שהיה מפקדו של ב.מ.ב. 681. אחר כך שרת בענף שדה-מקחטר-כראש מדור מבצעים. עבר לפיקוד המרכז כעוזרו של קצין החימוש הפיקודי ושרה בתפקיד זה עד 1953. אחרי הפסקה של שנה בשרותו הצבאי, חזר בשנת 1954 כקצין חימוש בגייסות השריון. בשנת 1956 עבר לב.מ.ב. 681 כסגן המפקד, בו הוא שרת עד 1965. בשנת 1965 עבר לב.מ.ב. 682 כמפקד המרכז תפקיד בו שרת עד יוני 1973. בשנת 1973 פרש מצהל ועבד כמנהל אגף מבצעים בחברת סוכול עד 1980. כיום מנהל מטק של חברה לכבלים וחוטי חשמל.

הקדשה על ידי פרידמן:
אל"מ צבי וינברג,
בגמר 8 שנים קצוותניות
כה לחי בהמשך דרכו,
מפקדת מש"א 7200
וחבר פיקודיה
29.6.73

תיפוק מידי של "----" להעביר דו"ח ניפוק לעשרים וארבע שעות(. הופעלו הגורמים... בשעה 60200
 וזו את הבסיס(. 060800)060800 להכינ... בוצע(. 061100)061100 יחידה מיוחדת "----" מוריעה
 שני ... תוב שעה הוכנ הציוד שעזב את הבסיס בשעה 1200)1200(. 061530)061530 אישור מ
 לחייה 20)20(עובדים(. העובדים התייצבו לכיצוע העבודות הרחופות שנדרשו(. 061640)061640 אג
 יוס מילואים(. הגיוס בוצע בשלבים כדלקמן... 071000)071000 עדיפות להסבת דינמו... ל... ניהנ
 ייצור בהתאם(. הפריטים הובטחו ל-081200)081200 ונופקו(. 071515)071515 לזרז שיקום... בית
 לטק קיבל הוראות בהתאם(. 4)4(כלים ראשוניים ינופקו ב-9.10.9.10) וארבע נוספים ב-10.10.0
 071600) להביא למצב נסיעה שלושה... בוצע ונופק ב-11.10.73)11.10.73(. 072100)072100 יחי
 "----" להכינ את ה... בוצע ונופק בשעה 2400)2400(. 080710)080710 להביא לכשירות כמות של 0
 נדרשת אפשרות שליחת חוליות או הבאת הכלים ליחידה(. הכלים הגיעו ב-081515)081515 ובאותו יו
 1401140) למחרת נופקו 124)124(כלים נוספים(. 082050)082050 הוראה טלפונית להעביר... ישירו
 ה... מועמס ומועבר בהתאם על גבי הרכב שלו(. 090145)090145 למייב 70)70(... בוצע בהתאם(. הו
 5. התארגנות מתאימה בבית המלאכה לנשק(. נופקו באותו יום 86)86(כלים משוקמים(. למחרת עוד
 091330)091330 בקשה לקבלת 30)30(... ו-15)15(... לאותו ערב(. הייצור בוצע והפריטים נופקו בה
 091415) להגדיל כמות... ככל שניתן מכושר 4)4(ולדאוג לבחינתם בהתאם(. בוצע(. נופקו 37)37((11.10.73)
 100600)100600(. 4)4-100600) יחידות, 4)4-102000)102000 יחידות(. 4)4-102000)102000 יחידות(. מפקד בית המלאכה 5)5
 יכל הוראות בהתאם(. המשמטה הסתיימה(. כלים אחרונים נופקו ב-11.10.73)11.10.73(. 091940)091940
 ניתנה עדיפות לדיפרנציאליים... ב"מ 2 למכללים קיבל עדיפות מתאימה(. בוצעו 78)78(יחידות(. 5
 דושיים בדחפיות 25)25(... נופקו באותו יום(. 102200)102200 להביא מ-150)150(ולכדוק אפ
 100)100(כמו כן להביא מ-127)127(... הכלים נמשכו בהתאם(. ב-11.10.11.10) נופקו 52)52((11.10)
 16)16(מ-7.10.73)7.10.73(נופקו 11)11(... ב-22.10.22.10) נופקו 10)10(... 111200)111200
 ..ינופקו היום בשעה 1600(. בוצע כמתוכנן. 111200)111200 15)15(לפנות באופן דחוף 5... בוצע
 111330)111330(... נוספים(. נופק ב-13.10.73)13.10.73(. 111330)111330 משימת... עדיפות על
 ח להוציא למחות 50)50(כלים ליום אפילו על חשבונ... 50)50(כלים ראשוניים נופקו ב-13.10.10)
 14.10) נופקו 72)72(... ב-20.10.20.10) נופקו 55)55(... ב-21.10.21.10) נופקו 95)95(... ב-10.10.
 נופקו 45)45(... ב-23.10.23.10) נופקו 50)50(... ב-24.10.24.10) נופקו 20)20(... 111725)111725
 יורד ב... כצד ימין כולל... עבור... בוצע בהתאם. 111900)111900 להעמיד לרשות... 20)20(...(. ה
 הועברו בהתאם 121010)121010 לייצר מיידית מערכות ... עבור... בוצעו וסופקו בתאריך 1400
 121010)121010 ניתנ אישור ויתור בדקה בעומס של... הוראה הועברה ל-121330)121330(לבצע ס
 נדרש אפשרות הבאת ה... למצב נסיעה כולל הרכבת...(. הועבר לקו"פ (הקתו"פ ועובד נוספ יצאו
 נכנסו נבחרו והוחזרו לכשירות 20)20(121340)121340 להפסיק שיקום... לאחר 50)50(יחידות ראש
 100)100(הכלים להביא ל... 10)10(... אחרונים (להשלמת כמות 50)50(נופקו ב-13.10.73)13.10.73
 22.10.22.10) נופקו 25)25(נוספים(. ב-22.10.22.10) עוד 10)10(יחידות(. ב-23.10.23.10)
 יחידות(. ב-25.10.25.10) נוספו עוד 10)10(יחידות, סה"כ 100)100(יחידות(. 121600)121600
 מצב לגבי כמות... שניתן לשקט בדחפיות מתוכ כמויות כושר 4)4(שברשות המש"א(. בוצע סקר(. בסה"א
 סקמו כ-600)600(... 130104)130104 ניתנ אישור לנפק... לצנחנים(. נופקו 4)4(יחידות למחרת(.
 הורעה ראשונית:להתכוננ להחזרה לכשירות של 50)50(יחידות... הוראות למפקד ב"מ 4)4(להכנת פרט
 131800)131800(ניתנ אישור להוצאת... יצא(. ב-14.10.73)14.10.73(142200)142200
 לשקום... נבדק כושר 4)4(ונמצאו 14)14(במלאי המש"א(. סופקו 18... מיצור ב"מ 4)4(150200)150200
 24)24(על... הועמסה בהתאם(. מאחר שחולית הליווי לא הגיעה נשלחה חוליה של המש"א(. 151200)151200
 להעמיס 5)5(... ל... נופקו באותו יום לפי דרישה(. 151600)151600(לבצע החזרה לכשירות של... שב
 נופקו 3)3(יחידות ב-17.10.73)17.10.73(. 160900)160900(לבצע הסבות ב-5)5(... לוחמים ב...
 עז רחבת... וביצעה את ההסבות כנדרש(. 160925)160925(יתקבלו בקרוב 250)250(... להתארגנ לקליט
 לאופיונ המסומנ(. כונס דיונ בהשתתפות ב"מ 4, 5, 19, רמ"ד תו"פ, רמ"ד יצח"ר וסוכמה דרכ הפעול
 4)4(נכנס לייצור 161020)161020(מאושר למפקד המש"א סמכות קניה עד... הועברה הודעה מתאימה ל
 161200)161200(הגדלת כמות ה... לשקום ב-500)500(יח' נוספות(. כנוסף ל-740)740(הכלים ש
 253)253(ב-23.10.73)23.10.73(1641164) ב-16.10.73)16.10.73(, 213)213(ב-17.10.73)17.10.73(, 15
 100)100(ב-20.10.73)20.10.73(100)100
 וכנס... עבור...(. הועמסו 10)10
 170230)170230(מבקש לקבל... ב...
 181245)181245(להכינ 30)30(...
 ... נופקו ב-22.10.22.10)22.10.22.10(, 16
 22.10)22.10(, 6)6(נופקו ב-25.10)25.10
 181515)181515(3)3(... של... י
 יש לבנות רגס ולמתקנ לאחר האישור(. בוצעו בהתאם לדרישות(. יצאו ב-26.10.26.10)26.10.26.10)
 סוד עדיפויות שיקום... המשכ שיקום... , , , , במקום הקדימות שניתנה ל... ב-161300)161300
 כמות נוספת של... ב-20.10.20.10)20.10.20.10(נופקו 53)53(יחידות בנוסף ל-159)159(יחידות שנופקו עד
 21.10)21.10) נופקו 77)77(יחידות(. ב-20.10.20.10)20.10.20.10) נופקו 26)26(יחידות(. ב-23.10.23.10)23.10.23.10) נופקו
 76)76(... סה"כ נופקו בזמן המלחמה 324)324(... 201000)201000(לזרז הוצאת... הוצאו 3)3
 ב-20.10.20.10)20.10.20.10(עד ה-20.10.20.10)20.10.20.10(הוצאו 7)7(כלים)2)2(... נוספים ב-21.10.21.10)21.10.21.10(, 3)3
 ב-23.10.23.10)23.10.23.10()3)3(נוספים ב-24.10.24.10)24.10.24.10()2)2(נוספים ב-25.10.25.10)25.10.25.10()135)135
 מרפנים ל... מ... לצורך התקנת... הוצאו ב-24.10.24.10)24.10.24.10(3)3(יחידות, ב-25.10.25.10)25.10.25.10(

הקטע מתוך תאוד הפעולות היחידה
 בין התאריכים 6.10.73 ועד 23.10.73
 הפניות ליחידה נענו במלואן וברוב
 המקרים ניפקו כמדויק שעל ע' הנדרש

מלחמת יום הכיפורים

בערב מלחמת יום הכיפורים שרת אווירת קיצוצים. כשהתמנה לתפקידו מפקדה הנוכחי של היחידה, אל"מ צבי טל, ועם כניסתו לתפקיד קיבל אישור אג"א לשקום מספר עשרות זחל"מים נוספים, היה זה מאורע משמח דרב חשיבות.

המלחמה פרצה ושינתה את פני הדברים ללא היכר. בפרק זמן קצר ביותר נקראו למילואים כחמישה עשר אחוז מעובדי צה"ל שביחידה. בד בבד קלעה היחידה אנשו מילואים, ומתנדבים רבים שעבאו על שעריה, והעלתה את מספר אנשיה בשבעים אחוז לערך. המתנדבים היו מכל גזרות ומשק וברמות השכלה מנוונות, החל מפרופסורים במוסדות להשכלה גבוהה וכלה בזוננים בשווקים. שינוי מהותי כזה בהרכב כוח האדם חייב התארגנות מיוחדת במינה הן בהרכבת העובדים החדשים, הן במתקני העבודה והן במבנים. בתי השלמכה דגופי המטה ביחידה היו צריכים להתאים עצמם למצב החדש שנוצר, ועשו זאת בדעילות ובהירות, למרות היות המהלך כולו טהפן במושגי היסוד של היחידה. בבניה עצמית פתרו חלק גדול מבעיות הצפיפות. ברכישה כשעט ללא מגבלות תקציביות הושגו הציוד הנחוץ, ובדרך זו עורפו ליחידה טכונות משוכללות, שהעמידו קדימה את העבודה תוך הכפלת התפוקה במספר שהלקות במדוי גודל. חלקם של המתנדבים הפכו לעובדי צה"ל מן השורה. האווירה ביחידה הייתה אווירת יצירה, שהתחדדה עוד יותר, בשל אי הבהירות בימי המלחמה הראשונים והרגשת טעב החרום.

כמות העבודה הוגדרה במושגים חדשים. תפוקות שהיו נערג המלחמה בלתי אפשריות, הפכו לממשיות. היחידה נתבקשה לבצע כל שניהן במהירות המירבית, תוך קצור הנוהלים המקובלים נוצר קשר ישיר עם יחידות השדה. פקוד צפוף קבל אז שרותים ככל שנדרשו וללא עיכובים כמובן נוצרו קשרים עם מפקדי חימוש בפיקודים אחרים, והם נעזרו במש"א רבות. לא טעט התקטלו פגיות מאנשי היחידות המובחרות, שגם בעת הקרבות יישמו לקחים, וביקשו כלים שהספיקו להיבנות. להגיע לחזיתות וללחום.

ומשך שנה ואף שנתיים נחבשו בדעילות פעמי הציוד שלחם במלחמה. לא זו בלבד שהציוד חזר למתכונתו הקודמת אלא נקלט ציוד רב ופוחחו דגמים חדשים. שהתנסו על לקחי המלחמה שני כלים בולטים אשר המלחמה זרזה את הטיפול בהם היו זחל"מ דיזל, שתכונתו הושלם לאחר המלחמה והוחל בניצוץ לייז, וכן קליטה ודיגום של נגמ"ט M113 לסוגיו.

גמישות, איכות, יעילות, מאפייני הווה ועתיד.

חריגה מן ההגדרה הבסיסית של דעוד היחידה ארעה כאשר ההלה היחידה בשנים 79, 80 לעסקה במספרות שאינן על פי הגדרתן שיקום קליטה דיגום או יצור של יצור לחיטה יבשתי. היוזמה לכך נבעה מן היחידה עצמה, בגלל השעורבות העמוקה של היחידה והענף הטכני בה, בנושאי נגמשי *Muz* לסוגיהם, גרכש ידע רב בקליטתם בשיקום מכלליהם שנשלחו מן השדה, ונשיקום שתי סדרות ראשוניות. שמטרתן היתה לקבוע קריטריונים על פיהם יועבר הנגמ"ט לשיקום יזום. על סמך בדיקות מעמיקות והתרשמות כללית הגיעו למסקנה אפיקורסית, כי אין הצדקה לבצע שיקום יזום גם אחרי מאות רבות מאד של שעות עבודה. מספר על כך ראש הענף הטכני בתקופה ההיא ברון בן יהושע (הורוביץ): "בנושא זה עשה מש"א את אחד השרותים הטובים לעם ישראל כתוצאה ממלחמה עיקשת, הוחלט שלא לתכנס לשיקום יזום של נגמ"טים, הוחלט כי עיפולים יסודיים (ג') כדוגמת הטבועים ודרג השדה ושיפורים מסויימים יהוד מעין החליף לשיקום המלא של הנגמ"ט, זוהי מלחמה שלחם מש"א מסד ותניא לצהל שיגוי מוסכמות. דבר המנוגד לדעת רבים לאינטרסים של המרכז. אנ"א על דעת מקחש"ר אישר את גישתנו, והדור הבא לספקות כאשר לצורך בשיקום יזום של כלים אחרים. לעניות דעתי הטכנית, מעתה ולשנים רבות שתורה יוזמתנו פתרון. פתרון זה חסך לדעתו מליארדים רבים".

כתוצאה מגידול המש"א בגלל ערכי צה"ל לאחר מלחמת יום הכיפורים, וכתוצאה מיוזמת המש"א לביטול השיקום של הנגמ"טים, נוצרו מחד הללים בתוכניות העבודה לטווח ארוך, ומאידך היתה באנ"א שאיפה שלא לצמצם את היחידה, על מנת לשמור על תשתית שתאפשר שיקום ואחזקה כנדרש בעתיד. חללי תעטוקה אלה השתלבו היטב בעוטם הרב שרובן על דרג השדה, ואז הוצע לקבל למש"א את בצוע הטבועים היסודיים (ג') הצעה זו עלתה בקנה אחד עם גישתו הכללית של מפקד היחידה דאז, שיש להתאים את היעוד והתאם לצרכי צה"ל, מה גם שעל ידי בצוע עבודות אלה ניתן היה לחזק את הקשר בין המש"א לבין דרג השדה. קשר זה הוזרים לתוך בתי המלאכה מידע חידוני על הדרישות, על תפעול הכלים גשדה ועל אופי התיקונים בדרג זה. בתחילה התעוררו קשיים טכניים, אך תוך זמן קצר למרות האנדוציה והגדולה של המערכת, נקלט הנושא, ויודעי דבר דיווחו כי איכות הכלים שטופלו במש"א עלתה על איכות הכלים המטופלים בדרג השדה.

לא רק בכלים החל המש"א לטפל מחוץ למטרת הגדרתו עתיקת היזמין. בתאום עם מפקדת קצין חימוש ראשי ועם אנ"א, החלה יוזמת בדיקה יסודית של סיבות השבתת ציוד בשדה, לכשהסתבר כי נושא זה מהווה כי נכרח לחיטכון, הופעלו הולדות מטעם המש"א, אשר מתפקדות לזנב אחר תולדות המטבתה של מפקדת קצין חימוש ראשי, ולתקן כל הניתן למיקון בסדנאות השדה, ציוד רב שאינן מסוגלים לתקן בשדה מועבר למש"א ובתהליך מקוצר עובר מיקון. המאפשר לו תקופת חיים נוספת בטוח יושבת וידרוש שיקום מלא. נדרך זו נחסכו ונחסכים מדי שנה סכומי ענק מתקציב הבטחון.

אל"מ צבי

מפקד היחידה טירוני 1973 ועד ספטמבר 1981

נולד בשנת 1933 בכפר הס, בן למשפחה חקלאית. בנ"ל 10 עברה משפחתו לראשון לציון ואחר כך לחיפה, למד בבסמ"ת. התגייס לצה"ל לחיל חימוש והגיע בשנת 1951 כטוראי לב.מ.ב. 682. לאחר זמן קצר עבר קורס מדריכי דוב בנה"ד 20 ושירת שם כמדריך. יצא לקורס קצינים בשנת 1952 ושירת בבסיס תחמושת בצפון הארץ ולאחר מכן כקצין חימוש במיקוד צפון. בשנת 1956 הגיע לכ.מ.ר. 682 ושימש כקצין אחזקה. אחרי שנה של שרות ביחידה זו, יצא ללימודים בטכניון. בסוף הלימודים שרת כ-4 שנים כראש ענף נשק בנה"ד 20. בשנת 1968 עבר לב.מ.ב. 681 עם שרת בטשן 3 שנים כמפקד בית מלאכה לידצור, ומשנת 1970 ועד 1973 כסגן מפקד הבסיס, טירוני 72 ועד ספט' 81 שרת כמפקד מט"א.

אומר מפקד היחידה הקודם אל"מ צבי: "מש"א הוא מפעל שעליו לשקם לחלוטם לזנוח ולליצור, במידה שיתעוררו צרכים, את ציוד הלחימה היבשתי של צה"ל ולתחזק אותו לרמה הטכ"לית. ברגע זה מוגדרים הנושאים בהם עוסק המרכז, אך אין זה קביעה שהיובת להיות לעולמים כזו. היעוד ישתנה בהתאם לצרכים שיתעוררו בעת"ל. לכל משימה שתדרש יתאים עצמו מש"א במהירות רבה. כל עוד ישמר הפיקוד העבאי עם איזו שהי תשתית טכנית פיקודית של אנשי עבא, תהיה לצה"ל אפשרות להפעלה במיזמה של המרכז. גמישות שלא קיימת בשום מפעל אורחי או מפעל של מערכת הבטחון. לא חפוי שמפעלים אלה סחופים טובים, אלא ששום שטם נוצרות בטשן השנים מערכות אינטרסים, בזמן שבמפעל שהצמרת הניהולית שלו מורכבת מאנשי עבא, כמעט ואין אינטרסים מקוטעים, וגם נכונות להתאים את הפעילות לצרכים המידיים של העבא.

בגלל הגישה שלו הכוללת, אני מאמין שמתפקידנו לבצע את המוטל עלינו, יתכן שהרבה יותר קודם, לבצע משימות מיוחדות סודיות ומרשימות תוך ידיעה שהכלים המטופלים מיועדים לפעולות חשובות, אך אם אתה דובר אמת כתוכן, העובדה שכלי מסויים נעז פעולה חשובה זו או אחרת מעבר לנבול, לא המש"א עשה זאת, אלא אותם אנשים שיזמו וביצעו את הפעולה. אם מגיעה למישהו התהילה - להם התהילה, לא לנו. אולי יש עוור נפשי לקהל גדול שהוא שותף לעשייה. גאווה וצדקה להיות על הנכונות לבצע כל דבר, על שהידות הבצוע, על טוב הבצוע, על רעיונות שנתמכים כאן כאשר מוצגת מטרת הציוד המשווקים. הנאווה צריכה להיות על חחרגשה שאנו נוהגים לראש אגף אפסנאות ולרמטכ"ל, שיש להם יחידה שזכולה לבצע טוב ומהר נושאים רבים ומגוונים.

בהתייחס לעתיד מוסיף אל"מ צבי ואומר: "כיום לא חסרים לנו אמצעים לתחזק את הציוד היבשתי של צה"ל. אין כיום הרגשה של פיגור אחר הציוד של חילות היבשה ואני חושב שזו גם צריכה להיות המשימה העיקרית במושק, מנסתחות יחד עם חילות היבשה ותחזוקת עיודה במחיר הזול ככל שניתן. זאת צריכה להיות משימתנו כל עוד לא תשתנה הגדרת היעוד של המרכז. בעתיד צריכים לחול שינויים על מנת להתאים את המרכז ליעודו. אינני רואה שום קדושה בטכנה האירונכי היום, מבנה זה התאים לתקופה ולמשימות מסויימות, וגם השתנה בשנים אלה. נודאי ישתנה בעתיד בהתאם למשימות ולדגשים. האני מאמין שלי בתחום זה: צריך להיות מופלגי כשהדבר היחיד שעליו להיות בתודעתנו הוא המטרה - לשרת את צה"ל.

אל"מ מנחם

מפקד היחידה מספטמבר 1981

נולד כרומניה ועלה ארצה בשנת 1950. התקבל לחברת הנופר בהוד השרון, ועסק בחקלאות. שתוך העדפת מקצועות המתכת העטרף למסגרות תקצוצה. בטגמה לפתח את עצמו ולהתקדם הגיע במסגרת מגדנ"ע ל-3. מ.ב. 682, והתקבל לבית המלאכה לייצור 22 (ב"מ 4 כיום) ובמקביל לעבודתו למד בבית ספר מקצועי בשעות הערב. בשנת 1956 התגייס לשרות חובה, ושרת שנתיים וחצי ביחידה קרבית. בשנת 1958 חזר לב.מ.ב. 682 כעובד צה"ל, ובסוף אותה שנה העטרף לעבא קבע. בין השנים 1958-1963 מילא תפקידים שונים בבית המלאכה לייצור, ובמקביל, בשעות הערב, השלים בי"ס תיכון אקסטרני, ואף החל ללמוד בטכניון בערב בטגמת הנדסת מכונות. בשנת 1966 סיים לימודי תואר ראשון, והוצב מחדש ביחידה כסגנו של אפרים פלג שהיה מפקד בית המלאכה לייצור. את אפרים פלג החליף בשנת 1971 ותוך פחות משנה נקרא למלא תפקיד ראש מדור תכנון ופיקוח בו שרת עד שנת 1973. בשעות הערב השלים לימודי תואר שני בהנדסת מכונות ופנה ללימודי תואר שלישי. מלחמת יום הכיפורים קטעה את תוכניותיו, והוא חזר למלא את תפקיד רמ"ד תו"פ עד שיצא ללימודי דוקטורט בשנת 1974. לימודים אלה סיים בשנת 1975, וקיבל את תפקיד ראש הענף הטכני. עד שנת 1977 מילא תפקיד זה, שנה בה עבר לשרת כמטכ"ל - אג"א, תוך שהוא שומר על זיקתו למש"א 7200 בשני התפקידים אותם מילא. בספטמבר 1981 חזר למש"א, אך הפעם כמפקד היחידה.

- מוגבל -

דגמים חדשים

דגמי פיתוח נוצרו עקב צרכים בשדה, עקב העקות יעול בצה"ל כולו, או עקב הפקת לקחים משיקום. במשך שנים רבות בהם עוסק מש"א 7200 בשיקום ובאחזקת ציוד חילות היבשה, שהווה הפיתוח תחום, בו אין ליחידה דריסת רגל רשמית, למעשה שונה המצב בתכלית. בין אם כתוצאה מיוזמתם של אנשי היחידה לשפר את כלי הלחימה של צה"ל, ובין אם כתוצאה ממעורבותם בפרוייקטים כאלה ביוזמת מפקדת קציני חימוש ראשי או כל גורם אחר, נוצרה במידה תשתית מעולה לפיתוח דגמים. עם זאת ידפו המושכים בחוטים ביחידה להעמיד את מוטא הפיתוח במימדיו הנכונים, ולקבל תמיד את הנחיות מפקדת קציני חימוש ראשי והנחיות מפקדת אג"א, המכירות מקרוב את צרכי צה"ל, וכן את האינטורים המתאימים בעת תהליך הפיתוח ובסיומו. על בסיס שיתוף פעולה התפתחו יחסים פוריים, בהם משלים המש"א את צרכי מפקדת קציני חימוש ראשי, הן בתרומת נסיונו בשיקום ובאחזקת הכלים, והן בתרומת פוטנציאל הפיתוח הקיים בו, אשר שרת את צרכי צה"ל לאורך שנות קיומה של היחידה. על ההקף הרחב של מעורבות היחידה בפיתוח דגמים ניתן ללמוד בטשן חודשים ושנים, ועדיין לא תתמצה הירדעה כשלה. עם זאת חושף פרק זה מעט שבמעט מאותם דגמים שהותרו לפרסום. על דגמים רבים אחרים עדיין דפה השתיקה, ושנים רבות תחלופנט בטרם יתשנו או יותר פרסומם.

דגמים ראשוניים עליהם נספר נפרק זה החלו לקרום עור וגידים בסוף שנות התמישים, עם הגעת תא"ל חיים דומי ליחידה כמפקד. מאומה תקומה זכור דגם, שהיה בן עיפוחיו - הפרד המכאני, מתוך חברת צרכיהן של יחידות מובחרות בצה"ל, ומתוך הכרות עם כלי דומה שהמידע עליו הסתכם במספר תצלומים, הגדיר חידם דומי מערכת דרישות, שאותה ניבט עם הגורמים המתאימים. הכלי היה צריך להובנות על בסיס מכללים קיימים בצה"ל.

פרד מ151 הדגם השני

- סוגבל -

היה עלינו להיות כטייר להצנחה, בעל אפשרות העמסת טנקל ניכר על ידי אדם אחד, בעל אפשרות נשיאת פצועים ואינפוזיה בפעולה, ובעל אפשרות לנהיגה בכל מצב כוללל זחילת לעידו. את בצוע הדגם הטיל מיים דומי על מאיר ריינה שהיה ראש מדור תכנון, והוא בעזרת המהנדס טטיל תכננו את הדגם הראשון. מטפר מאיר ריינה: "דגם זה נבנה על בסיס מכללי ג'י.פ. לקחנו שני סרניט קדמיים של ג'י.פ. מנוע, תיבת הילוכים, תיבת מעבר. אילתרנו גלי הנע. בסדנא 25 אילתרנו פלטפורמה. הרכבנו את הפרד אשר היה בעל אפשרות הפעלה בכל אותם מצבים לא מקובלים. ההגה שלו היה מתקפל העידה זהוועות גם כן. כושר ההיגוי של הכלי היה מפתיע. הכלי נלקח לחולות חוף הים לבועעו בו ניסויים. אלוף הפיקוד בכבודו ובעצמו רכב עלינו."

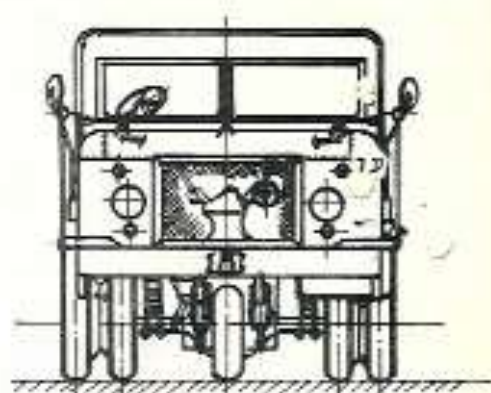
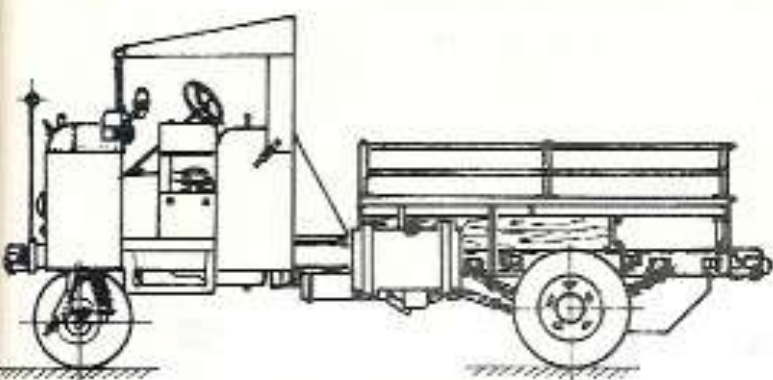
עם העברת הכלי ליחידה לה דועד, ובעקבות קשר הדוק עם אנשי ב.ט.ב. 682 הופקו לקחים באשר לנזמיות הכמיגה, אחזקה ואחריס, הסרן הקדמי שהורכב מאחור הנחלף בס' אחר, ומערכת השליטה - הגה ודוושות הופטטה. בתכנון דגם זה היו מעורבים קצין נושא - טסה אורון וראש המשרד הטכני - ניסים לוי. בגמר התכנון שוב עבר הכלי ניסויים ואחר כך יוצר סדרתיה.

פרד טכאני בליצור סדרתיה. לשמאלו - מי שהיה מפקד מפעל הרבנה בשנות השבעים הראשונות - ראובן שפירא.

בשנת 66 התעורר עוררן בבניית כלים לגרירות טטוסים "פאר" (FARR). לכלים (אשר שרתו אז את חיל האויר) אצלו חלקי החילוף ואז הוחלט לבנות כלי דומה בעל מכללים מקובלים, על מכללי קומנדור דודג' התבססו בבניית הכלי, תיבת מעבר למשל הוצבה אנכית, והעבודה הראשונה שהוטלה על ידי זלמן דוד על ניסים לוי בהגיעו ליחידה, היתה פתרון בעיות נזילות שמן במספר כלים שהיו אז ברשות חיל האויר. את הכנון דנצוע הדגה טתאר ניסים לוי.

"אני חושב שלתכנון כלי כמו פאר או פרד מכאני קשה יותר מאשר לתכנון קאדילאק. תכנון כלי מא' ועד ת' קל יותר בהשוואה לעבודה שבצענו ב.מ.ג. כמות האילוצים היתה רבה מאד, דבר שהפך את עבודת התכנון לאוטומת. בפאר, למשל, היינו עריכים לאתר שלדות מתאימות. ימים שלמים בילינו בטר"ט בחיפוש אחר שלדות משאית B2G מתאימות. אחד מן הפתרונות הטאפיינים היה המשקולת להעסטת הסרן האחורי של הכלי. מאחר שהיה אסור לקנות עופרת חיפשו אלטרנטיבה שנמצאה במאגר קליעים ישנים. אם תפרק היזם משקולת פאר תמצא שהיא מכילה קליעים".

"פאר" - גורר מטוסים

טכס גזירת הסרטים בסיום סדרת הכלים הראשונה. הכלים במבנה 101, הלא הוא מבנה מחלקת השיחום. במרכז - ג'יימס אייזנקוט - ארנן.

- מכונדל -

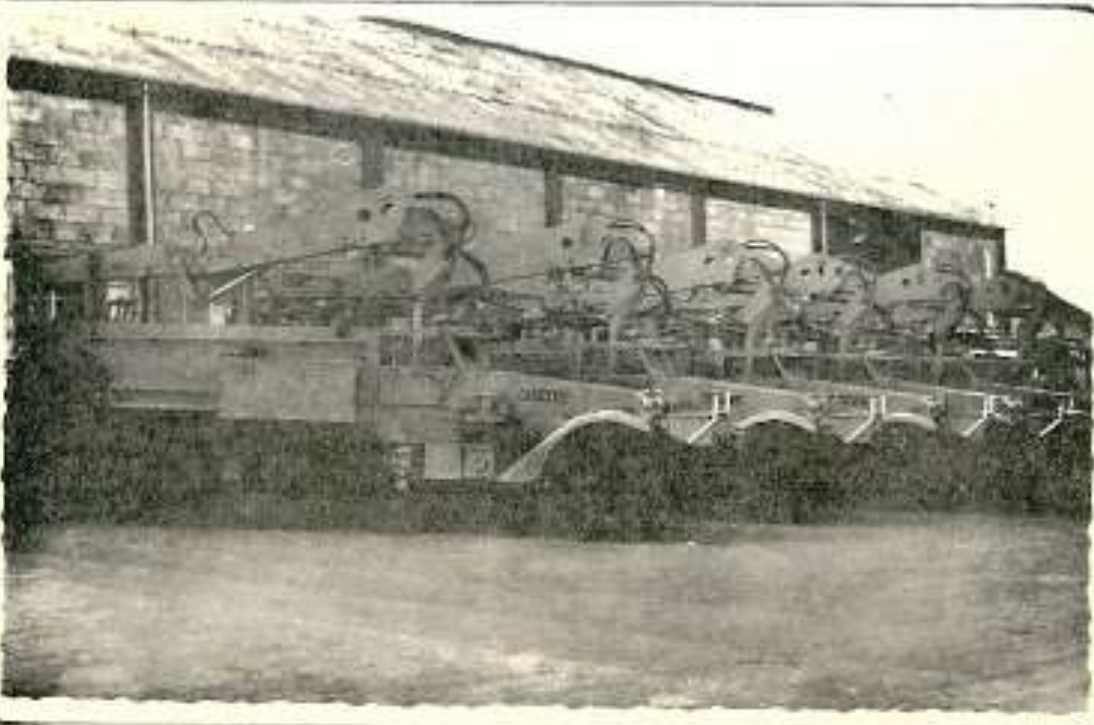

אחד מן הכלים הראשונים שפותחו במש"א היה זחל"מ טכני א'. זחל"מ זה עווד בעגורן מכאני אשר את הרעידון לבנייתו שאב גדעון ארגון (מי שהיה מפקד בית המלאכה לנשק כבד ובית המלאכה לייצור) ממכונני העבת עמודים אשר ברשות חברת החשמל. בתמונה - מי שקידם לבנות את הפרוייקט - ז' כזק.

בשנת 65 החלו בבניית דגם זחל"מ טכני חדש. בדגם זה הוחלף העגורן המכאני המסורבל יחסית במנוף הידראולי מתוערת איל. על פיתוח דגם זה מספר ברוך הרוביץ (בן יתושע) שהיה אז כראשית דרכו ביחידה: "כמהנדסים ירוקים בפיתוח דגמים תכנון מנשא לזחל רזרבי בטלרנץ 1 מ"מ, עם השלמת הייצור, הובא ברוב ששון ושטחה העיזוד לזירוד הכלי. גם זחל הועמס במנשא, אך הוא לא נכנס. נושא זה שימש לי ולחברי טורה דרך בתכנון מעשי בהשדואה לכללים הנלמדים בטכנידן".

זחל"ם טכני ב' - הדגם הראשון. על גבי כלי זה יצאה חולית המס"א בימי טלחמת ששת הימים לסיור טכני לכוחות המתחזקים. על החוליה פיקד ראובן שפירא, מפעיל הטנק - ברוך הורוביץ.

זחל"ם טכני ב'
סדרה.

זחל"מ פינורי רפואי היה חזקט בו נוטל לראשונה הטאבר על שינויים בתדבת הזחל"מ, עד לאותה תקופה, כל השינויים היו חיצוניים ועם עליצת דלת כפולה ודחכה בטקוס הדלת הערה שבאחורי הכלי, כפרצה גט הדרך לבצוע שינויים אינספור שבוצעו אחר כך בדגמים הבאים.

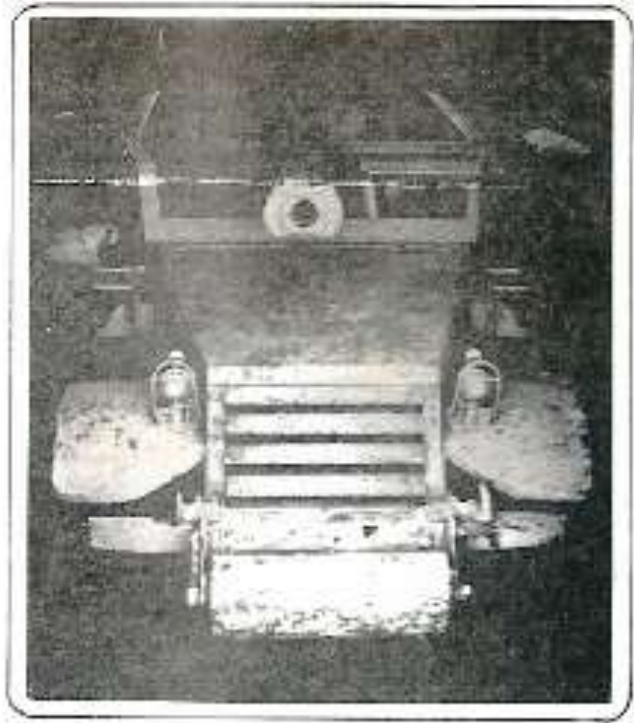
זחל"מ פינורי רפואי:
 מבט כללי ומבט מתא הנחג
 לתא הפצועים, נוחות
 טירנית לנפגעים בתנאי
 קרב, בהשדואה למרפגי
 אותה פע.

כלי בעל תפקיד דומה היה זחל"מ צריחון 20 מ"מ דו קני בו הוסב התותח מ-
 ט-4 קני 0.5. כללי זה הוא בפרק הדרך בבית הטלאכה לנשק קל.

בנת 56 פותחה הרכבה של זחל"מ
 בעל תותח 20 מ"מ קדומני, הותח
 זה טיועד למטרות קרקע ומטרות
 אוויר, בתעלום: נוסדי לרי.

מונה 90 מ"מ על זחל"ט היה כלי
 שתוכנן בשנת 65 וקצר העלמות
 מדוברת בטלחמת ששת הימים. המצוי
 אשר לא ציפוי לכוה את בעל עדמת
 מזחל"ט, אושרו לזחל"טים להתקרב
 לכוחותיהם והועמדו מוכת נאט.
 ותצלומים: מיטון-אחד מן הכלים
 הראשונים בסדרה.

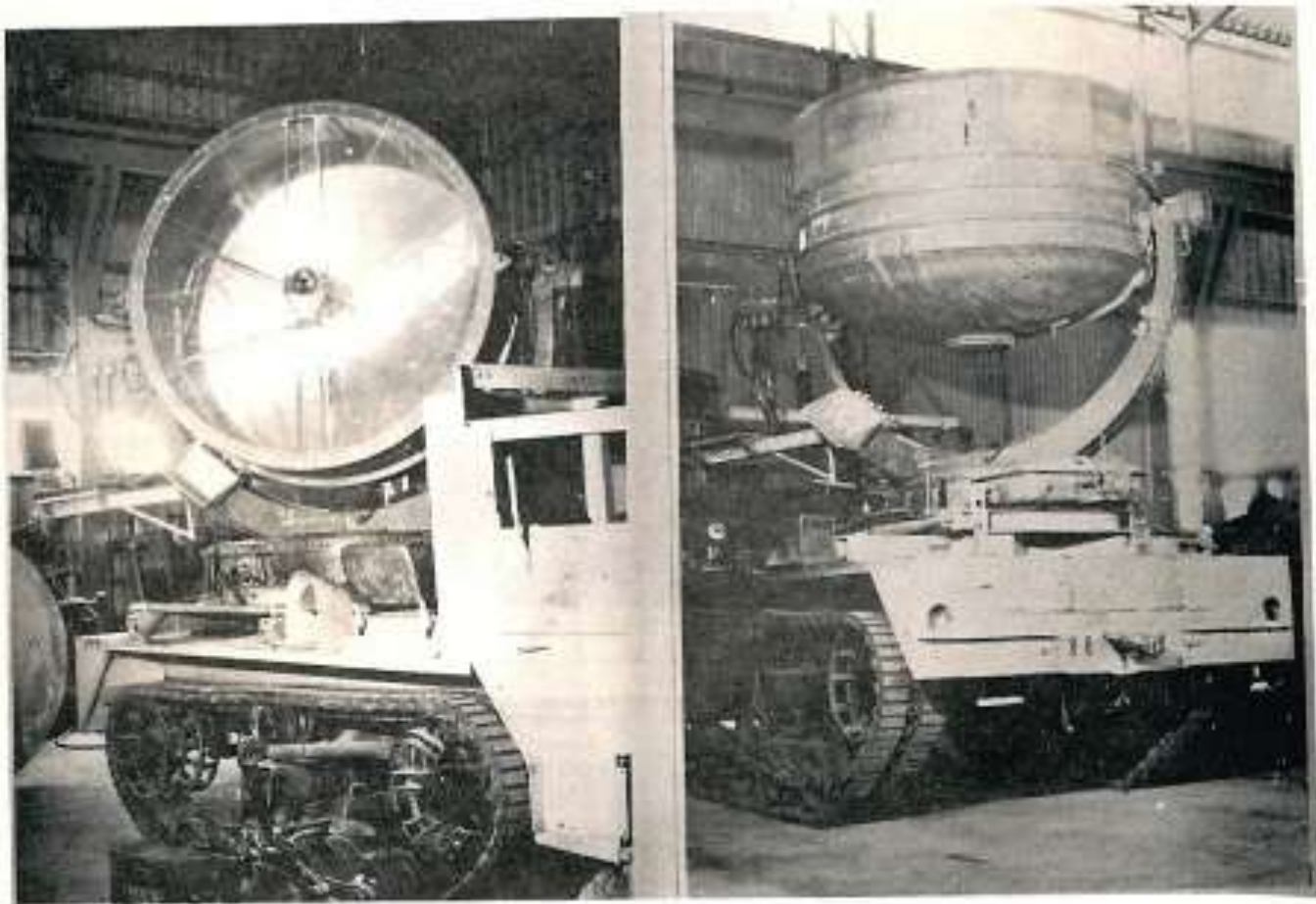

דגם מוקטן תוחה 90 מ"מ על
 זחל"ט שהוגש לאלוף עמוס חרוב
 עם סיום תפקידו כקצין חימוש
 ראשי.

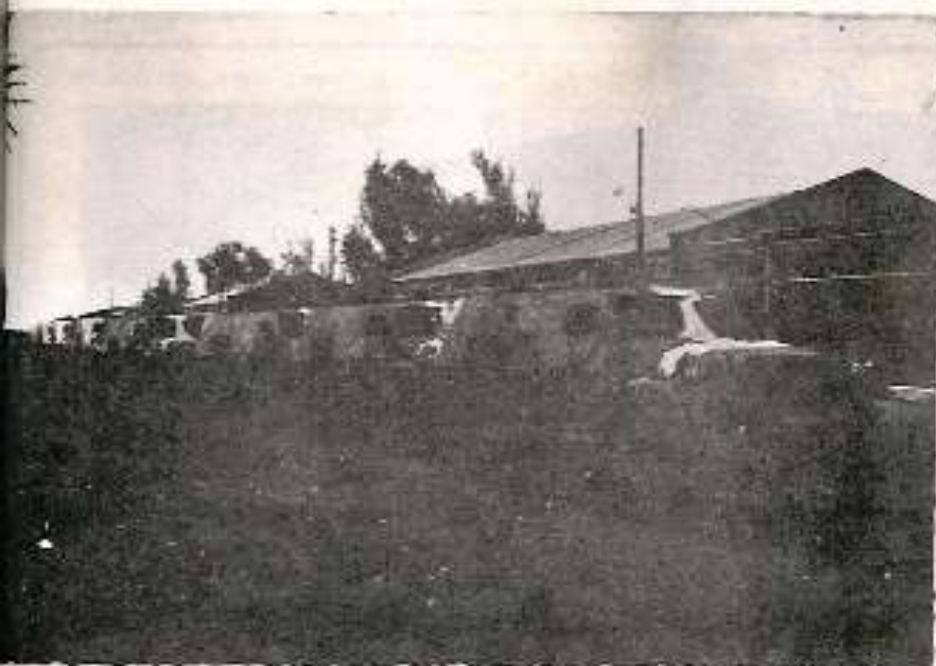
- מונבל -

מתקון זחל"ט זרקור מונבל בשנים 65/6. מטרתו של הזרקור, בניגוד לשימוש
המקורי באיתור מטוסי אויב, היתה סינוור כוחות האויב תוך הארתם בעת
תקיפת כוחותינו. הזחל"ט קצר העלמות טווחות, ערב מלחמת ששת הימים הודרכו
חמישה זחל"טים בעבודה מאומצת של יום ולילה, והשליטו את הסדרה שנבנתה
בשנת 67.

דגם שפנתה אך לא הופעל היה טנקג'יסור שרטון. פיתוח טנק זה הוזמן לערב מלהטת
ששת הימים על ידי חפקד האוגדה העפרנית. יעודו של הטנק היה ג'יסור על גבי תעלת
ג.ט. באתר שיועד לפריצה לראת הנולד. באוגדה אץ רעיון לטלא את התעלה בבולוי עץ,
אשו זנשאו על גבי טנק שרטון. בטט"א המקבלה הבקשה באהדה על ידי מפקדה צבוי וזנכרו,
זנם דלילה טרחו ועבדו זכנא הטזל את פיתוחה על הענף הטכנולוגי. אז פטה נולד, אורי
אמיד נדון הורוכנין ואהריום. לבסוף הנטלם הכלוי כאשר נולד העץ. שתובאו מ"קלת
אפיהיט" מונחית על ט'יסור משופע שהמליף את צריהו, זכאטעעות ידית הפעלה בוצע
שחרור מהיר של כולוי האחיתה. זבולוי התדרדרו טבלוי לפגוע זנהג.

גם במפעלים מיוחדים סייעה היחידה בבניית כלים טלוחמיים. על דגם יפה השתיקה, אך באחדים שפורסמו כבר באמצעי התקשורת נחשף כי כוחותנו לחמו בכלים מזרחיים. הכנת הכלים בוצעה תוך הקפדה על שמירת החזיון הטיפוסי המקורי, הדיגום תעה"לי הסדורה ואף אם הורגנו גנלים מכללים מערביים לא ניכר הדבר כלפי חוץ.

השחר עולה לאחר השלמת
מפעל "דן" בשנת 69.
טור נגמ"ש בטד 197
מוכן לתדוזה. על
מפעל זה מיקוד ראובן
שפירא.

אחד המאפיינים
במפעלים אלה היה
הכנת כלים לעליהת
מכשולי מים. בתצלום
נגמ"ש שלל שהובן
לעליהת מכשולי מים
כשעליו מותקנים סנד
אנועי סדרת גומי.
כזה נבלי-מאיר
הדימוביץ(בן נפתלי)
שהיה ממדו סדנת
ההרכבה.

PT 76 חבנת כלים לצליחה

בטר 50 בנסוד צליחה,
שבוע בחוף היס ליד
היחידה. מספר אורי אמר
שהיה ראש הענף הטכני;
"זכור לי שהכנו שני כלים
לניסוד אך לא ידענו מה
הביצועים שלהם. קשרנו
הייטב את הכלים זה אל זה
ובזהירות הכנסנו אחד
הכלים לים, כשהוא קשור
לשני שעל החוף. להשתענו
הכלי שט. לאחר הצלחה זו
דיבטנו והתאמנו אותם
לצרכי היחידות הלוחמות.

טרפז " בחוף היסט.

המתכננים

"רמקדור"-נגמש
רוסל בטר 40 מוסב
לצרכי צה"ל. כנגמ"ש
בוצעו שינויים
טרחיקי לכת לאחר
מלחמת יום הכיפורים.
זהו לקח חלק בבצוע
פעולות חשובות ויוזר

השועט.

גולה הכותרת של הפיתוח ביחידה היה ללא ספק " השועט ". בפרוייקט זה לקחו חלק בשיתוף פעולה הדוק גופים רבים ביחידה החל מן המדור הטכני, דרך מדור תו"פ ומדור הנדסת ייצור וכלה בגורמי הביצוע לטיניהם בב"מ 4 ומחלקת הדגמים שבמפעל ההרכבה.

סיפור השועט פירו של אחד מאבותיו - ברוך בן יהושע (הורוביץ) - אשר ליזם את היחידה במשך 17 שנה, נשמע בטבע מאורגן היטב. הן במושגים טכניים אזרחיים והן במושגים צבאיים.

רעיון השועט נולד משלל נגמשי בטר 152 ומשאיות זיל רוטיות לאחר מלחמת ששת הימים. מאחר שהנגמ"ש הרוסי נלגלי, עשו עליו הדרגים המתחזקים בתקוה להשמישו ככלי נטחון שוטף נלגלי, שיהיה זול בהרבה שתחזוקת הזחל"מ. לאכזבתם נתגלו ליקויים רבים בכלי הרוסי שהפכו אותו לקשה ביותר לאחזקה, במיוחד לאור חוסר חלקי החילוף.

כלי בעל מכללים דומים היתה משאית זיל הרוסית. בבדיקות ראשוניות התברר כי משאית זו היא חיקוי מוצלח של המשאית האמריקאית G.M.C., ואף מוצלח ממנה בכמה תכונות חשובות. על בסיס ידיעה זו הוחלט ביחידה לנצל את המשאית הרוסית ולהרכיב עליה את תובת הנגמ"ש הרוסי הטוריינת. באישור מפקד היחידה, נוצע פרוייקט בדיקת היתכנות פנים יחידתי, בו הורכבה תובת בטר 152 על שלדה ומכללים של משאית זיל תוך הארכת התובה בשלוי. לסיכום הבדיקה התקבל נגמ"ש כילאיים נוסע, אשר הוצג בפני מפקדת קצין מימוש ראשי. אנשי מקה"ר הופתעו מן התעוזה ביחידה, שהביאה לבדיצוע שינוי יסודי כל כך ללא סיוע חיצוני.

ראש אנ"א וקחש"ר אשר בפניהם הועלה הנושא, חקרו ובדקו היטב את ההיבטים השונים של הנושא, ובאמצעות אנשיהם נקבע בתחילה כי יזנת בטר 152 עם מכללים של כלי רכב מערבי (משאית דיאו) ולא על בסיס משאית הזיל הרוסית.

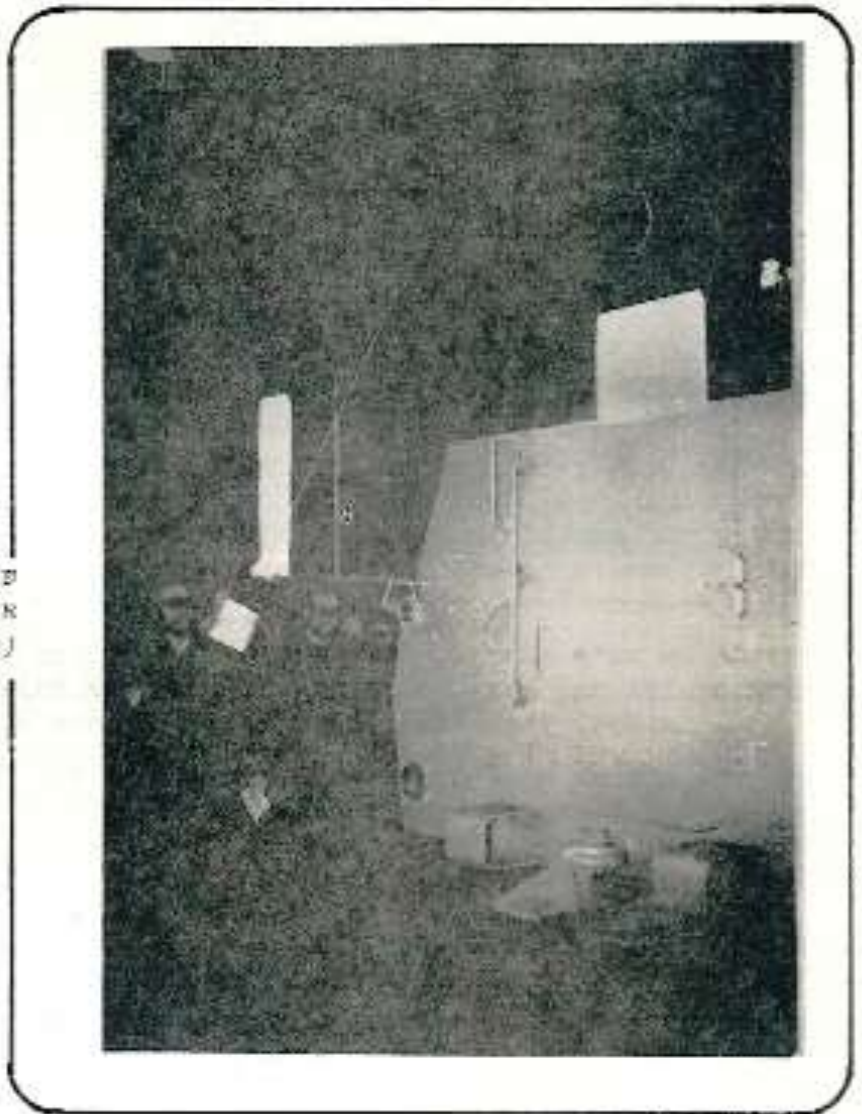
תוך כתיבת אופיון הכלי על ידי מקה"ר, ויישום תוצאות בדיקות מעמיקות של לקחי מלחמת ששת הימים, אשר תוכיחו את חשיבותו הרבה של מיגון בפני מיקוש, והגדלת נטחון הצוות בכלי, הוחלט על בנית תובה חדשה וניתן שם קוד לטעימה " השועט " (אלוף (מיל') עמוס חורב, טי שהיה שנים רבות קצין מימוש ראשי, ובעת בנית " השועט " היה ראש אנ"א מספר: " לבנית השועט היו שתי סיבות: האחת כלכלית והשניה מבצעית. הזחל"מ ככלי רכב לא עמד בצורה נאותה בפני מוקשים, היו לו כמה נפידות - מיכלי הדלק היו מתחת למדשנים... חשבנו על מבנה גוף, שיעמוד בצורה נאותה בפני מיקוש וכפני שריפה של כלי הרכב במטרה לאפשר הישרדות מירבית של אנשי הצוות. כמו כן הזחלמים הם כלי רכב יקר מאוד בגלל מחיר הזחלים, ולכן הוחלט על שימוש בגלגלים. למעשה התחלנו בטר הרוסי, אך הגענו למסקנה שצריך להפריד מהעניין. גם רצינו להרכיב שנוע עת"לי סטנדרטי... למעשה היה זה כלי רכב השלם מתכנון מקורי שלנו מתחילתו ועד סופו."

על אף תוספת המחיר מצאו אז אנשי אנ"א כי במחיר שרשרת זחל"מ בטחון שוטף הגיע במשך שנה ניתן לבנות יותר שועט אחד. ניתוח כלכלי ושבועני היו הגורמים, שהביאו למתן אישור אנ"א למקה"ר לאפיון את הכלי במתכונתו החדשה.

ביחידה הוחלט ללמוד בפרוייקט פיתוח זה לא רק את ההיבטים הטכניים, אלא גם את ההיבטים הארגוניים. בשלב ראשון נרשמו כל הפעילויות ובעלי המקצוע הדרושים נרשמו כל פעולות התכנון, בנית " מוקאפ ", פעולות תרכישה וההצטיידות וכן כל פעולות הייצור והבניה. מעל 1500 פעילויות שונות נרשמו בסדרן המתוכנן על גבי תוכנית פקט והוזנו למחשב ע"י ראש מדור הנדסת ייצור דאז - חיים שמעון.

בעזרת אג"א הוקצבו שעות מחשב ליליות, ואז פעמיים בשבוע הוזרמו תוכניות מחשב על קבלת תוצאות סופיות, התקבלה תוכנית לטופת, אחר נתיב קריטי, עליו יש להשיג בעת הביצוע, אותרו משאבים וכוח אדם נדרש לגל טוגיל, נמצא כי דרושות 6000 שעות תכנון ו-6000 שעות ביצוע לנגינת היגום הראשון, נבנה דגם מוקטן מעץ דה והתוכנית שלו הוצגה בפני קצין חילמש ראשי, ניתן אישור ולוח זמנים.

עם מתן האור הירוק הוחל בביצוע, נבנה דגם בגודל טבעי מלוחות לניידים, בדגם הודרכו המכללים השונים, אהוי דגם זה נבנה דגם טפח ברזל, במטח התקופה כולה התוכן ראשי הערותים טלדי בוקר במשרדו של גרונ הורוביץ ובדקו את המקדמות, השתתפו במטח הן אנשי התכנון בוחס למשימות טכניות, הן אנשי הרכישה והארגון והן אנשי הביצוע, כל יום נרשמו הפעילויות שביצעו והושרו להכנתן.

פועט "ז": שמפניה על דושן
אחורית, ברקע: איזביצקי חנניה
(טימין), אורי אמיר (משמאל).

כל יום נדונו הבעיות שהתעוררו במהלך העבודה, קורות משרדו של גרונ הורוביץ היו טכניים בתאור עדכני של שלוג בניית הדגם, כל עבודה הועברה לביצוע בליגוי כרטום מחשו ותיק שושלם, בגמר כל פעילות המט ודחן על הנושלים והוא הוחזר להנדסת ייצור, פעמיים בשבוע הוזן המחשב ועודכנה המוכנית, הלחץ לסיים העבודה היה אדיר, הן אנשי מטה והן אנשי בתי המלאכה נשארו לעיתים טרעונם עד חצות בטטרה לקדם את בניית הכלי, בתום התקופה המתוכננת נסע השופט הראשון.

מאחר שמגמתו של השופט הזתה בעיקר עמידות בפני טיקוש, הוסיפה מחשבה דגה הן במבנה הנאומטרי והן בצורת הרכיבות, כשהדגם הראשון נסע, נבנה דגם שני בו יושמו לקחי כל המחקרים באשר לעמידות בפני טיקוש, התובה יוצרה בשיטה שלא הייתה מקובלת

מ ר ג ב ל
פ ג י ט ז

ס ר כ ז
שקום ראחזקה 7200
691682
מפ"ג 73
מפ"י 73

תפוצה פנימית מ"ז 8,6,5,3
תפוצה פנימית ב"ז 4,2,1
תפוצה פנימית א"ז 7,2,1

הדרוון ורצאת "שופט" - סכום פנישה

1. תפנישה המקיימת ביום 15.5.73 במשרדו של רמ"ן בן-יהושע.
2. לקראת הפגישה תבאנה שתקיים ביום 17.5.73 שעה 1400, הוטל על הסכומים לפעולה להגיש הפרכות מחירים לפי הפירוט הבא:
 - א. ב"מ 4 יבצע הערכת פריטי הייצור בנתוף בציג קת"ש, בהתאם למיקי הברטוטיט הקיימים במרדור תכנון. ההערכה תכלול ש"פ וחמרים (פרט לשריון).
 - ב. ב"מ 1 יבצע הערכת השקעת ש"פ לפי הפירוט הבא: פירוק מטאים ריאן, שלדה - הרכבה וסרדור, תא צוה, תא נוג, תא פנוע, דיחור תונה סוכי, הרכבת דלתות, מכסה פנוע, רצפות וכסאות, הרכבה אוטומטיבים ומיקון גוסף.
 - ג. כמו כן תוגש הערכת השקעה בהתקני עבודה הדרושים לבצעת הליין. ב"מ 2 יגיש הערכה מפורטת של השקעת ש"פ בכל סבלל.
 - ד. סודר יבה"ר יגיש מחירי החלפים, חמרים ועבודות חוץ הנצרכים כשקטם כל סבלילומכלל. כמו כן תסוחר רשימת מחירי סבלילים חדשים ללא העמסת מכסים.
- א. סודר מקציבים יכינו:
 1. רכוז שלוח סבליל ריאן המשתתפים ב"שופט".
 2. רכוז השקעות ב-3 הדגמים.
 3. פירוט ההשקעות שנוצרו עד כה בקדחה.
- ו. קמו"פ יגיש הערכה למספר המטאים הדרושות לפירוק לצורך ביצוע סדרה בת 50 כלים.
- ז. הערכות לגבי פיתוח דיגוס, שטר זמן והוצאות, ינוצרו בנתוף קמו"פ, ב"מ 4 וקת"ש.

רשמו מאיר שור - 120

- שובל -

עד אז, והיתה גם קשה לביצוע - כרפוף שלדות טריווק. מיכלי הדלק הורכבו על הדופן החיצונית ובכך הושגו בראש ובראשונה - מתן הרגשה בטחון ללוחמים ושניעת התלקחות פנימית, ושנית מינוף כפול על ידי דפנות המיכלים ושלישית נפת פנימי גדול יותר. התוצר שהתקבל עמד היטב בכל ניסויי המיקוש והוכיח עמידות טובה יותר מכל נגמ"ש שהיה ידוע לנו ואותו עז.

בעת הניסויים הראשוניים הסתבר שקיימות בעיות אוטוטטיביות בקרור המנוע ובמתלה בפתרון שתי בעיות אלו הושקעו מאמצים רבים, שהעלו לבסוף פרי.

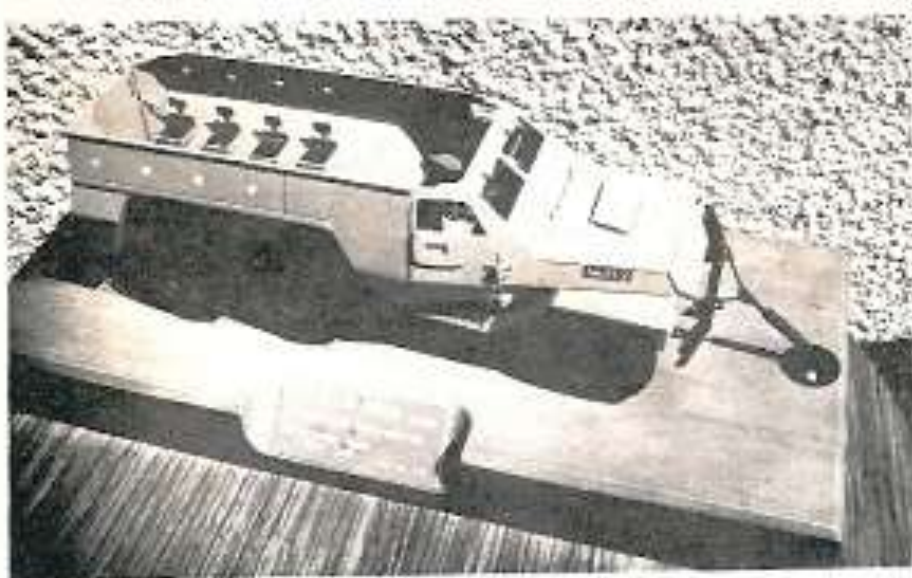
להרכבת מנוע דיזל בזהל"ם הועלה לעיון טנדורטיוציה בטוועי כוחות היבשה, והועד שימוש במנוע G.M. שאחר כך גם נבחר כמנוע הזחל"ד. על פי החלטת ראש אנ"א נשלח אז ברוך הורוביץ לארה"ב, ובמקביל לבחירת מנוע לזחל"ד נקבעו גם אופיוני מנוע השועט. תוך שלושה חודשים מעת חזרתו מחו"ל הותאמה תובת השועט לקליטת המנוע החדש. ב-15 בפברואר 1972 הותנע השועט השני ונסע.

שועט "ב" ומתכנניו: עומדים (מימין לשמאל): גורב ארז, ברוך גז, יהושע, עבד דינברג, אורי אהרן, שמואל ליה גז, ארי, כורעיס: קרול דער, גדז לוד, טוביה שר, גמור קדנץ.
ברגס זה מנוע דיזל ומיבת הלוחים דגולה.

בשנת 1972 עבר השועט את שבעת מדורי הגהינות בניסוייה מכל הסוגים, אך אז פרצה מלחמת יום הכיפורים אשר דהקה את הנושא, כנושאים רבים אחרים. לאחר המלחמה ותקופת התאורנות עה"ל אושרה והמעשידות בשועט בדרגים שונים, אך לבסוף בגלל דעות הנושאות הנושא תוקא. אומר אלוף (טיל) עמוס חורב, סג"ם תפקידו כראש אנ"א בשנת 1972: "למעשה כראש אנ"א הקצבתי מינוף לייצור שורתי... לא המטיבו דחשטה, הבל."

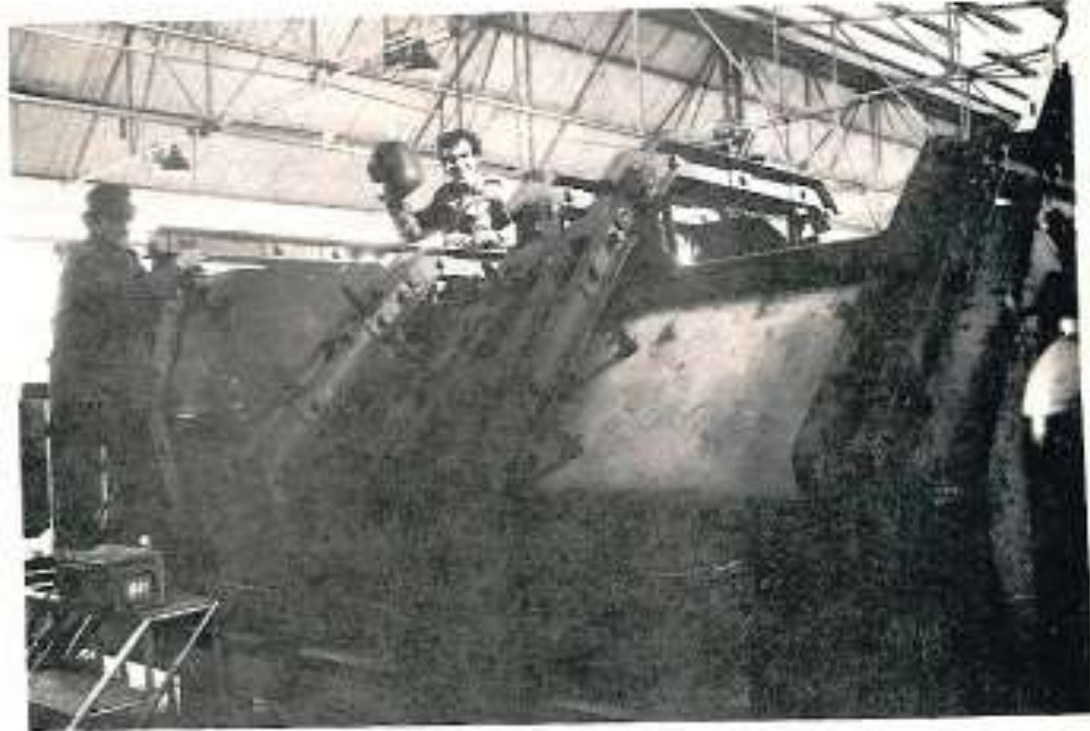
- טרנבל -

מכנת פרידה מאלוף עזרס חרוב, הכתובות על שלט ההקדשה:
אבי הרפונק שהביאו ל"קעטה"

מפקד מש"א 7200
וסגל פיקודו

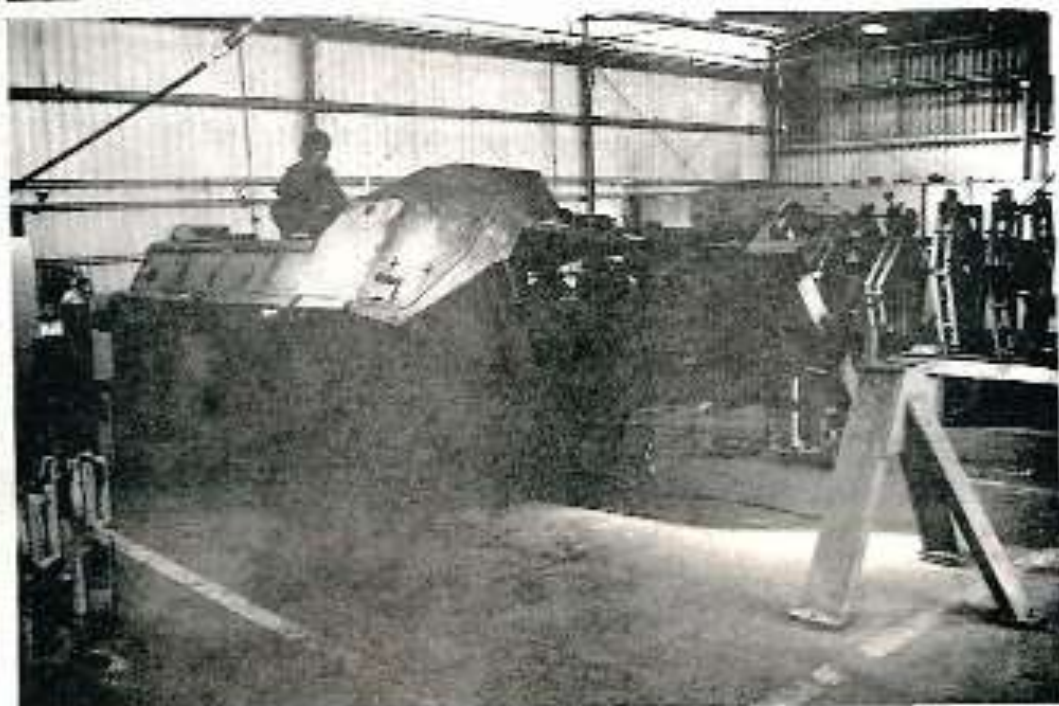
15.2.73

שלעט "נ": שמעון דניכר ורוברטו טוניסלנסקי על גבי
מבנית הכנת התרבה.

צביתה קרדנפליז "עטנד מתורר כבד"ה" ספעיל את
ממקן היפול התרובה.

שזשט "נ": שטמקז דנינדו ברזיתוכד גהורן א.

- מוגבל -

כיום קייס תיק שרטוטיס מושלם , מפרט סכני מושלם וחוזר בין משרד הבטחון לחברת " נמדע " על פיו הושאל הכלי למשך שנה במטרה לבדוק אפשרות יצוא.

שועט דגס סופי "ערוך לקרב". בדגם זה שנוע דיזל ותיבת הילוכים אוטומטית.

זחל"מ הדיזל.

זמן קצר בטרם תלחטת יום כיפור הגיע זחל"מ בו השתלכו אמריקאים מנוע דיזל מתוצרת חברת G.M. לדעת גורמים יודעי דבר, לא ענתה הסבה זו על הדרישות הצה"ליות. המלחמה שפרצה, לא אפשרה לשפר תכנון זה, אך לאחר שוך הקרבות, הוטל על צוות במדור הטכני לתכנן מחדש את ההסבה. לצורך תכונת הזחל"מ לניסוי. בצוות זה נמנו אז ברוך בן יהושע (הורוביץ), דוד שני, רוני גור, גדי לוי, רטר קרול, נחום קובן. לצוות טכני זה צורפו אנשי הביצוע בנתי המלאכה כמרצ'ל סלוסון, ישראל פרוטר, צביקה רוזנפלד, פדרו בלור, לייבוויץ, יוסלה, וסרמן, גורקה, רפי לוגסי ואחרים.

דרגת הדחיפות עלתה, והפרוייקט נפך למבצע חרום. נדרש אז להשלים את בנית הדגם במשך שלושה שבועות. אילויץ זה הביא את העוסקים בטלאכה לעבודה מאומצת בימים ובלילות. טראה שכיח באותם לילות היו אנשים מנטנמים בשכיבה על לוחות השרטוט לאחר יממות רצופות של עבודה.

מסיפורי אותו מבצע זכורה הרכבת דודי העטם. מאחר שלזחל"מ נדרשו שני דודי עטם גדולים, נעוד שלזחל"מ הבנזין היה דוד אחד בלבד, התעוררה בעית מיקום. בבדיחות הדעת הציע מישהו: "אולי נחתוך את הכנפיים ונמקם הדודים מתחתם". בתשובה פסקנית קבע ברוך: "בוודאי - מה הבעיה - לחתוך".

המוצר המוגמר

סיפור אחד הוא ליל התנעת הבמוליס , כשטרמו היתה המרשמות מהפעלת מערכת הכוח כשכל שאר המכללים עדיין מונחים אקראית ללא דפינה מסודרת. כבר בשעה עשר בערב התישב ברוך כמושב הנהג , עם ברהן רוטטת על מתג ההתנעה כשהוא שואל: "אפשר להגיע?" תאור מצב הכלי וסביבתו באותו רגע: פדרו מחבר עדיין את מערכת החשמל , גדי לוי מתקין את מנגנון דושת המצח , רוני מכופף בתהליך ייצור עצמי את תטן מעבר. ארבע דרכי למערכת הוואקום , רטר בודק חששות בהקשר לטיקום המנוע שנתגלו ברגע האחרון ומחפש איתור מתאים למיכל העיבוי, ושאר אנשי הצוות מתרוצצים סביב הכלי אהוזי אמוק בנסיון לאתר תקלות שלא נחשפו עד אותו רגע. לא ידוע האם אצבעו של ברוך או שטא ההתלהבות שאחזה בצוות היו הנורם המכריע שהביא בחצות להתנעת המנוע. במרועת געחון יצא הצוות כשהוא רכוב על הכלי , ובידיו מכללים שונים כאינפוזיה טעל מיטת החולה. כחשופים בצריח בליל דעטבר קר , נסע הזחל"ט לראשונה בחוצות היחידה כשמונעו הרועש קורע את דממת הלילה. שלושה ימים נוספים נדרשו להשלמת התרכבה והכלי יצא לניסוי.

מאז הלילה הראשון עבר הזחל"ט תהפוכות רבות. רוב הדגמים שפותחו בעבר על גבי זחל"ט הנכזין נבנו גם על גבי הזחל"טים. דגמים חדשים נוספים היוו במשך תקופה ארוכה את לחם חוקם של אנשי סדור תבנון טכני, שהפך לענף בינתיים, של בית הטלאכה לייצור זשל מפעל ההרכבה.

הברדלס.

- סוגבל -

במתכונת דומה, אם כי תוך שינוי מהותי של דפוסי המחשבה, נקלט הברדלס. כלי זה חביא צרכים בטכנולוגיות חדשות. היחידה נכנסה לעידן האלומיניום כשהיא מאמצת תהליכי ייצור חדשים. דגמים רבים של הברדלס פותחו ביחידה, ובתם יושמו לקחים מפיתוח קודמו הבוגר - הזחל"ט.

לימוד מערכות הברדלס - עומדים: אליהו סוליקה, ברוך טילוא, דוד זינשטיין - שני, ארמני - נציג אליסון, ניסים איזנקוט-אורן, נציג אליסון, ברוך הורוביץ- בן יהושע, חזן אברהם. יושבים: ראובן משה, אלישע ז'ינר, רוטן זינבר, אריה מבל.

הבידורית.

- מוגרל -

"הנשק הסודי של עה"ל" הוזמן על ידי אגודת הועד למען החייל, שחגדיר את מטרתו, כאמצעי לטיפול הפרט בצה"ל. הצורך לבנות בידורית התעורר עם השאיפה להביא ליחידות השדה אמצעים לבידור שעות הפנאי.

כאב טיפוס הביא הועד למען החייל גרור שלל, אשר במסגרת קיבוצית הותקנו עליו האביזרים הנדרשים. מאחר שהגנת מיכשור זה בעת ההובלה על גבי חגרור היתה לקויה נפגמו חלקם של האביזרים. עם זאת קצר עצם הרעיון העלחות רבות וההתלהבות ביחידות צנחנים, אותה שרת במשך שלושה חודשים, היתה טעל למצופת.

קצין הנושא איש מדור
תכנון: ביטנר סנדור
מתקין את האנטנה
המתקפלת, אשר על גבי
הבידורית.

על סמך אב טיפוס זה הוטל על הענף הטכני לתכנן דגם משופר. ודגם זה נדרש למתקן מכשיר טלויזיה, אנטנה טלסקופית בגובה 5 מטר, וידיאוד טיפ, מערכת סטריאופונית לשמיעת סרטי הקלטה ורדיו, מקרנת סרטים 16 מ"מ, מסך להקרנה ובגרסור להפעלה עצמית של המערכת. כמו כן ספרייה עם מספר עשרות ספרי קריאה, משחקי חברה כדמקה, שחמט, שטבש ואחרים. ציוד ספורט: עמורי רשת בדורעף שהקפלים, וכדורי משחק שונים.

- טונבל -

על פי העתרו של קצין הנושא ביטנר סנדו נבחר גרור אחיד במקום גרור השלל. על ידי מדור רכב בוצעו הטינויים המתאימים במתלה, הוחלפו הקפיצים והתוספו בולמי זעזועים. מדור תכנון שינה את עיץ הגרר והרכיב את כל הציוד האלקטרוני על גבי בולמי זעזועים תואמים, הארגז תוכנן לאטימות בפני אבק ורעם. מדור חשמל ומדור אחזקה תרמו את חלקם במערכת החשמל של הגרור. בסך הכל בוצעו מעל שמונה מאות גליונות שרטוט. אב הטיפוס המשופר נבנה, לא מעט כמו ידיו של ציון סיני שמפעל הרכבה. הכלי נגרר לחולות גבעת אולגה, ושם נוצע ניסוי בשטח קשה. הטיכשור בכלי עמד בניסוי מעל למצופה. מטפרי ביטנר: "כולם חשבו שהמיכשור האזרחי לא יעמוד בטילטולי הדרך. לפעמים הטלויזיה תביתית או המערכת הסטריאו-פננית ניזוקים בעת העברתם מחדר לחדר. הודות לריסוף המוצלח, שתוכנן ונוצע בבידורית עמד הציוד בטילטולי הניסוי למרות שלא פעם חשבתי שהכלי מתהפך".

המחמאה המוצלחת ביותר לנושא מהווה העובדה כי הבידורית מיוצרת סדרתית, משרתת יחידות צה"ל, ומזכירה את קיומה לאזרח, בהופעתה לעיתים על מסכי הטלויזיה.

שבחם של הכלים - גמז אלטרמן

נאמר שבחם של הכלים:
 המוס, המשוט, הכבל,
 האנקל, הסלם, שדלט כיעלים
 בקום למלחמה דמי הבל.
 שדלט כיעלים כבוא האות,
 דלג והשלה והתעימף והנעץ,
 ועמדו לימינו בהיות ישראל
 ועשות ככלים של ברזל ושל עץ.

נאמר שבחם של הכלים:
 זו, שרשרת, כלי רכב, כלי שרט
 העומט על גבו שכבי עם לא קמלים
 ששטעו בחרבם של הרים ומים.
 הפנס הנדלק, הצמידה,
 הטפה, המצפן רק-החץ,
 והמנף המורים בסירה
 אנשים ולשים כהרם הנץ.

נאמר שבחם של הכלים:
 הצבת, הסכין המקפלת,
 החטור, סנדלי הסיר הקלים,
 איש פסע בהם בלי יחרץ בלב,
 כלי הקסר הנע שדפט לבד,
 הוקיק הממריא ומאותה וצולל

ועל נב נשאשם בלאט
 לטטנס. כלי האש ליום.

נאמר שבחם של הכלים:
 כלי חרש וחרט. מקדת
 העושה לקנה סלילים, -
 ורובה את עינו סוקת.
 מכונת יריה שתניסב
 אל סמלש להסיל הפור
 וללפת את גלגל הקרב
 ולהסכו בליל איש תור.

נאמר שבחם של הכלים:
 סחי המים והחלק
 ורכבי הפשא הגדלים
 שאבק יכסם בשלג.
 ששצסו שמן רב הרוחחים
 ושרכו התגורד חתל
 ואנחנו בחול רשתות שוסחים
 חתיהם כשרכד למחול.

נאמר שבחם של הכלים
 שנלו לחנה וסחר
 בהיח היםים גמלים
 ותבויות רישיות בשפח.

פֶּלֶקֶן וִירָק, כְּתוּבָה הַגְּדוּד
הַשּׁוֹתֵת עַד רֵאשׁוֹ שֶׁל מַלְ

נֹאמֵר שְׂבָחָם שֶׁל הַכֵּלִים:
כְּלֵי חוּצָה, הָאֲחִים, הַמְקַבֵּל,
שְׁעָרָם בְּהַלְמוֹת עַמְלִים
אֲדָמָה שְׂאֵתָה נֹמֶת.
הַסְּלִים שְׁשִׁמְכִיהָ חֵישׁ
בֶּן דְּפִנוּת, עִם אֲבִיר תְּצַן,
לְהִיחֵת עֲרוּכָה כְּאִישׁ
מִלְחָמָה עַד אֵיב יִקָּץ.

נֹאמֵר שְׂבָחָם שֶׁל הַכֵּלִים:
וְתוֹדוֹ וְתִרְגּוֹ שֶׁל אֱהֵל,
עִם בְּצֵלָם שֶׁל חֵיל רַגְלִים
וְסַעֲם וּבְצֵלָעִיל כְּלֵי-אֶכֶל
וּבְנֻצֵץ פְּנִים וְקוֹל-
מְרִיבָה וְשִׁיחָה וְשִׁיר
בָּא לְחַנּוּת בְּמִישׁוֹר בּוֹ יִסַּל
אוֹ יָקוּם וְיִבְנֶה הָעִיר.

נֹאמֵר שְׂבָחָם שֶׁל הַכֵּלִים
אֲשֶׁר לִילָה צִרְמָנוּ חֵישׁ
מִמְכָחוֹת וּמְכֵל בְּדִילִים
בְּסוּדָה שֶׁל סוּדָה מֵאֲוֶרֶת,
אוֹ קִינֵי בְּכַסֵּף, עַד
רְאִינִים עָלֵינוּ חֵף עָלֵם

מבעד לעדשת המגדלת.

בתי המלאכה המטפלים בכלים כדונו בהרחבה בעיקרו של ספר זה, טובין מאליו שלא ניתן להקיף את פועלם של כל הגורמים שנטלו חלק בשיקומם וביעירתם של כל הכלים טכל הסוגים בחדודה. עם זאת איך זה מן הראוי להזניח מקומם של מספר גופים חשובים, ובכך להטיל איפול על נוהלין היצירה אשר בו עטונה לא פעם הבנת המערכת כולה.

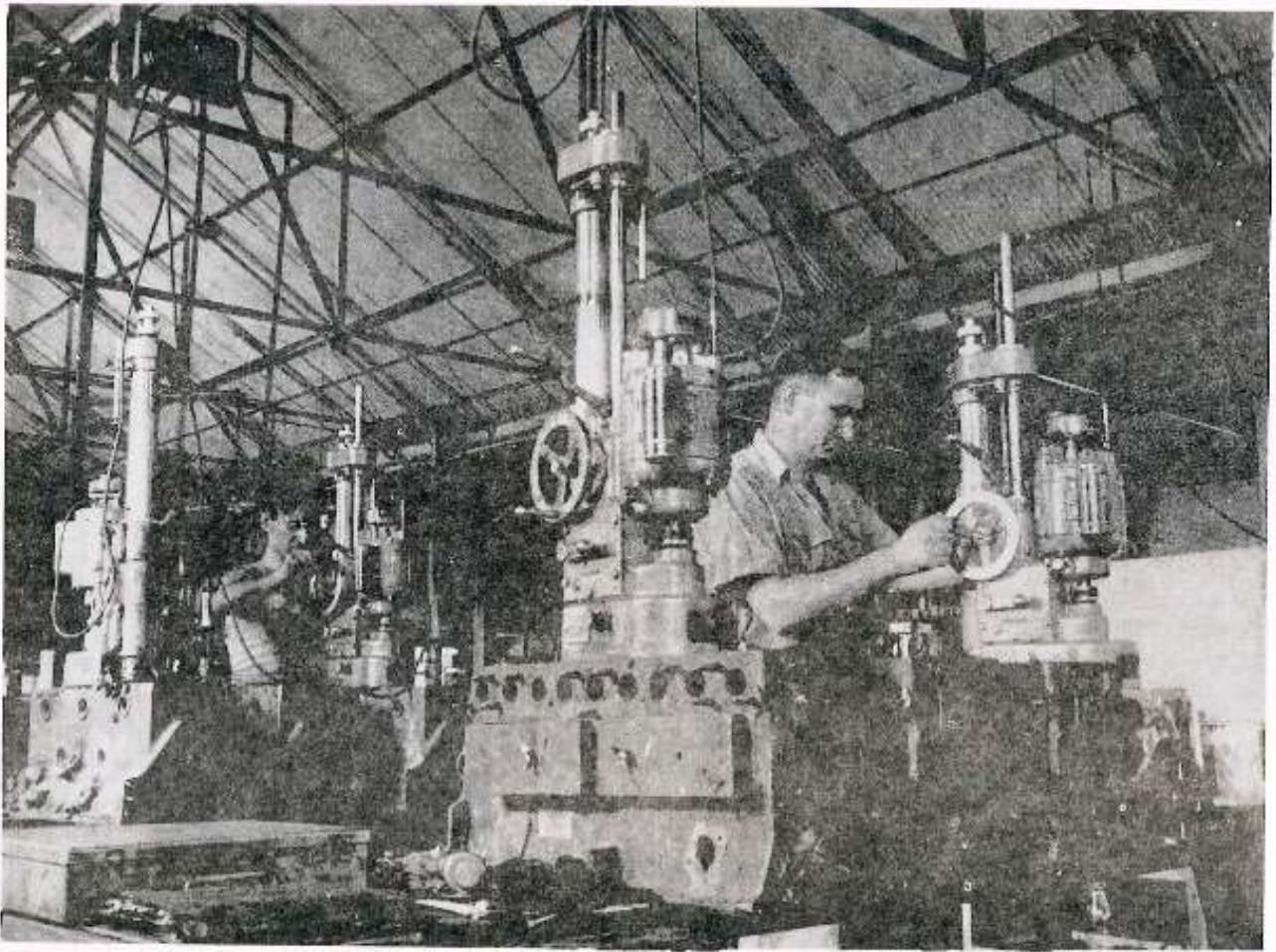
בית המלאכה לשיקום מנועים.

עם היסודל ס.ת. 5 כיוני 1949 עברה מחלקה המנועים עם אנשיה ועידודה, לטבנה 6 ב.ב. 682, בר טבנה גם בתקופת הבריטים סדנת המנועים. כמפקד הסדנא התמנה מאיר ריינה, שלח את מקצוע שיקום המנועים לצבא הבריטי, בו שירת שש שנים.

אריה פריש(מימין) ומאיר ריינה ליד מתקן הרצת מנוע ללא עומס.

עם קבוצה של כעשרה אנשים החל מאיר ריינה להקים את סדנת המנועים. מי שעזר לידו רבות היו פקודיו מ.ט.ת. 5; אנדרס פלזנשטיין אבנון (לימים מנהל עבודה ראשי של בדת המלאכה), גוטמן מנה (לימים מנהל עבודה בכיר), ואדם מילק (לימים מנהל טכני). תחילה אותר המבנה ששימש את הבריטים לשיקום מנועים. הרצפה אשר בלטו ממנה ברני המכונות של הבריטים, יושרה והוכנה לקליעת הציוד שהועבר מ.ט.ת. 5. במבנה זה החלו בכל פעולות השיקום: ערוק, נדקוד, חרוטה, השחזה, הרכבה וחרצה. העבודה בוצעה בתחילה תוך פעילות אינדיבידואלית על כל מנוע, נרק בשלב מאוחר יותר התרבו הפעולות הסדרתיות. חלק מן הפעולות בוצעו על ידי זוגות של טכנאים. למשל, פרוק ורחיצה בוצעו כאמבטיות באזור המערבי הקיצוני של המבנה. היו אלה אמבטיות גפט כעלות משאבת רגל, ואמבטיה אחת " משוכללת " בעלת משאבה חשמלית. מאוחר יותר התמנו פועלים מיוחדים לתחנת הרחיצה, הראטונים שבהם היו סקודקה, פייסטינר וקוקה. בשנת 51 נרכש הנוד אשר הוצב במקום אמבטיות הרחיצה. הדבר שיפר לאין ערוך הן את מהירות הרחיצה והן את איכותה. לאחר הרחיצה הועברו פרטי המנוע לבצוע עיבוד שברי. חלק מעבודות העיבוד השבבי היה ידני. למשל: התאמת מיסבי גל הארכובה בוצעה על ידי שבר. היו מרכיבים את גל הארכובה, ובכוח רב מסובבים אותו. את האזורים שנלחצו עיבדו ידנית, הרכיבו שוב את גל הארכובה, טובבו בכוח, וחוזר הלילה. זאת עשו עד שגל הארכובה הסתובב בחופשיות. עבודה זו דרשה מומחיות, ובתחילה עסקו בה טובבי הפועלים: אברהם פלזנשטיין- אבנון, אדם, מנק גוטמן ודוידוביץ. לטיטה זו היתה השלכה על ההרצה, שנמשכה בין ארבע לשבע

מפעל תעופה - מרכז תעופה - מרכז תעופה - מרכז תעופה

עמותת חיל החימוש - מש"א 7200

שניה, לשם התאמת גל הארכובה למיסבים, ולנסיעה והחלפת שני מסבים מבודרת בתקופת חיגור הראשונה של המנוע. למריטת הצילינדרים בגושי המנוע שיטשו סכונות מריטה שהורכבו מעל לצילינדר. היו אלה סכונות מתוצרת "ואן נורמן" ו"קרויקווי" אשר הפעלתן הייתה לא פשוטה כלל, ודרשה השגחה מיוחדת בעת העברת המכונה מצילינדר לצילינדר ומנוש מנוע אחד לאחר. גלי ארכובה הושחזו בתחילה מחוץ ליחידה במפעל "חיפה טכניקה". מיסבים הורכבו בבית המלאכה, ולעיתים אף יצקו מיסבים (תהליך שהיה נהוג עוד בצנא הבריטי).

14

③

העתקדחוף

מפקדת עזין מכוש ראשי
חח/1416/1146E
13 אונוס 1951

ב.ג.ב. 662
 662.ב.ג.ב. / רכב
 1420

הנדון: - מניפולד-מקון
 סכתב: 69/2/8 מיום 29.7.51

1. את הדחוף ביליז יס לנכס אחרי חיפוש החלקים ויס לדאוג לקרור איסי.
2. דחוף ללא מסוב קודם וקרור איסי גורם להתחמצנות החלקים אחרי הדחוף.

(- ה. לביא, רב סרון)
 קצין מסב סכני לרכב
 ב"מ עזין מכוש ראשי

משרט טכני לתיקון סעפת פליטה
 (המסמך בגודלו המקורי)

- אצטל -

מנחם גוטמן מנעע קריסטע מיסביל עלטל - פעולה שכינס
אינה מקובלת.
במהלין זה היו ידעקים שלעכת אל תוך המיסב ואחר
כך מעודים עיבוד שבבי.

ברוסמן דוברט-קריסטע תושבות
שטודים בגוש המנוע (במנוע
ליגט בעל ראש שטוח).

זליקוביץ אברהם בהכנה לתהליך הרכבת בוכנות נטלטלים.

כעת 52 נתקבלה משחזת גלי ארכובה ראשונה מתוצרת "למסקו". המכונה הישנה איפשרה לבית המלאכה לבצע בעצמו חלק מן ההשחזה. כעבור זמן מה התקבלה משחזת גלי ארכובה "צ'רצ'יל" שהקטינה עוד יותר את תלותו של בית המלאכה ביערני חוץ. כמו-כן נרכשה מכונה עיבוד מיסביים וגוש המנוע מתוצרת "ווידמן". אם את החלונות תהליכי העיבוד להיות מדויקים יותר ותהליכי ההרכבה וההתאמה פשוטים יותר. מספר שאיר ריינה; "אתה לא יודע עד כמה היה קשה לקבל את התופעה שלטדתי בעת"ל, זה אתה לוקח גל ארכובה, משחזו אותו למידה מסוימת, לוקח מיסב מן המדף, מבקש אותו, מרכיב, מודק היטב - ונוסף... אלו דברים שאינם נתפסים. דיוק עד כדי כן. כמובן שלטדנו זאת במשך הזמן..."

בראשית שנות השבעים הופסק השימוש במכונות עיבוד העילינדרים הוותיקות מתוצרת "קוויקרוי" עם רכישתן של שלטשות העילינדרים המודרניות "סנו". השעלת עיבוד מודרני זה איפשרה העלאת הדיוק ואיכות המנוע המשווק, וכך הגדלת כמויות גושי המנוע המעובדים כל יום.

חוליו דוד מעבד מיטני ב-5 ארכובה בגוס סנדק.

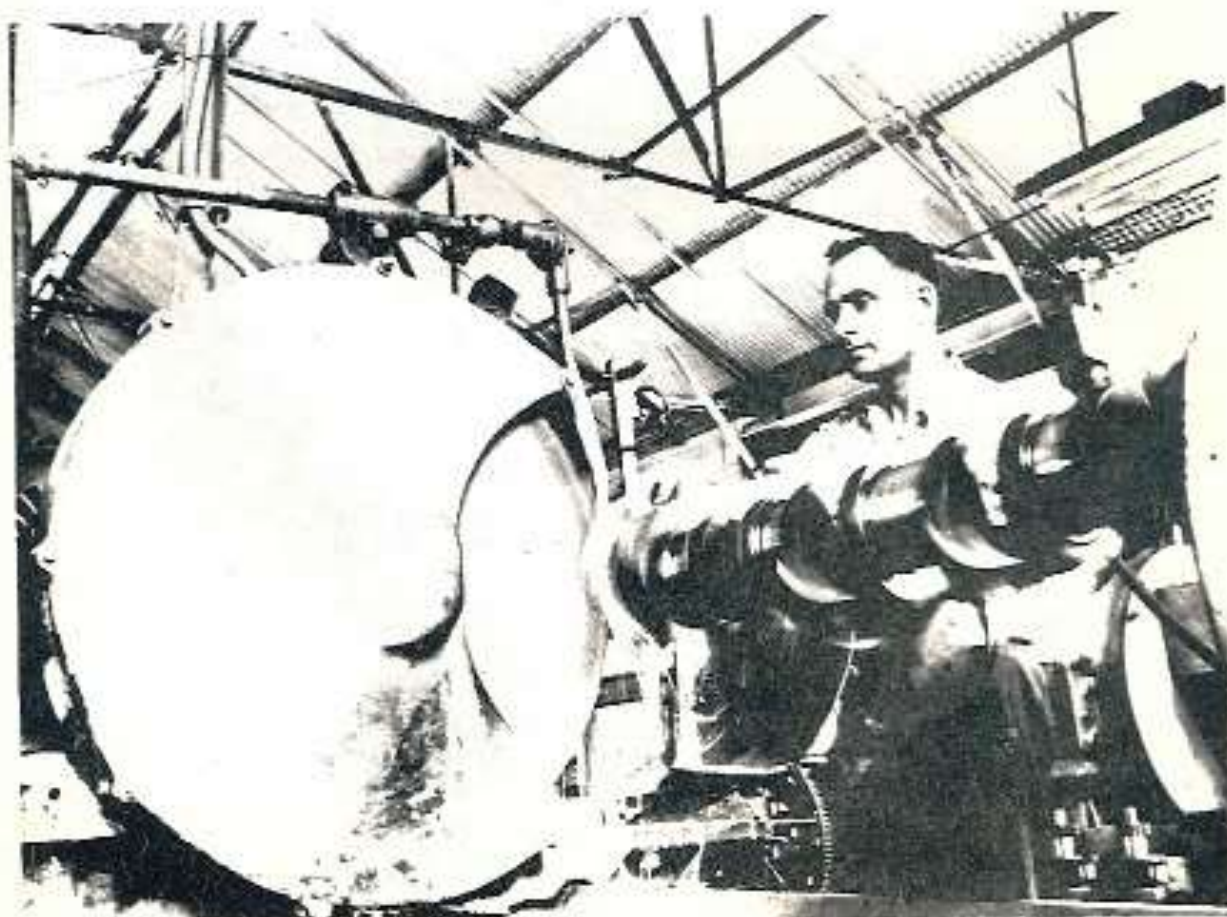
השמזת בלי ארכובה - עהפך במהליוכי העבודה
בבית המלאכה, אהרון לנגפוס מודד את מוצאות השחזמו.

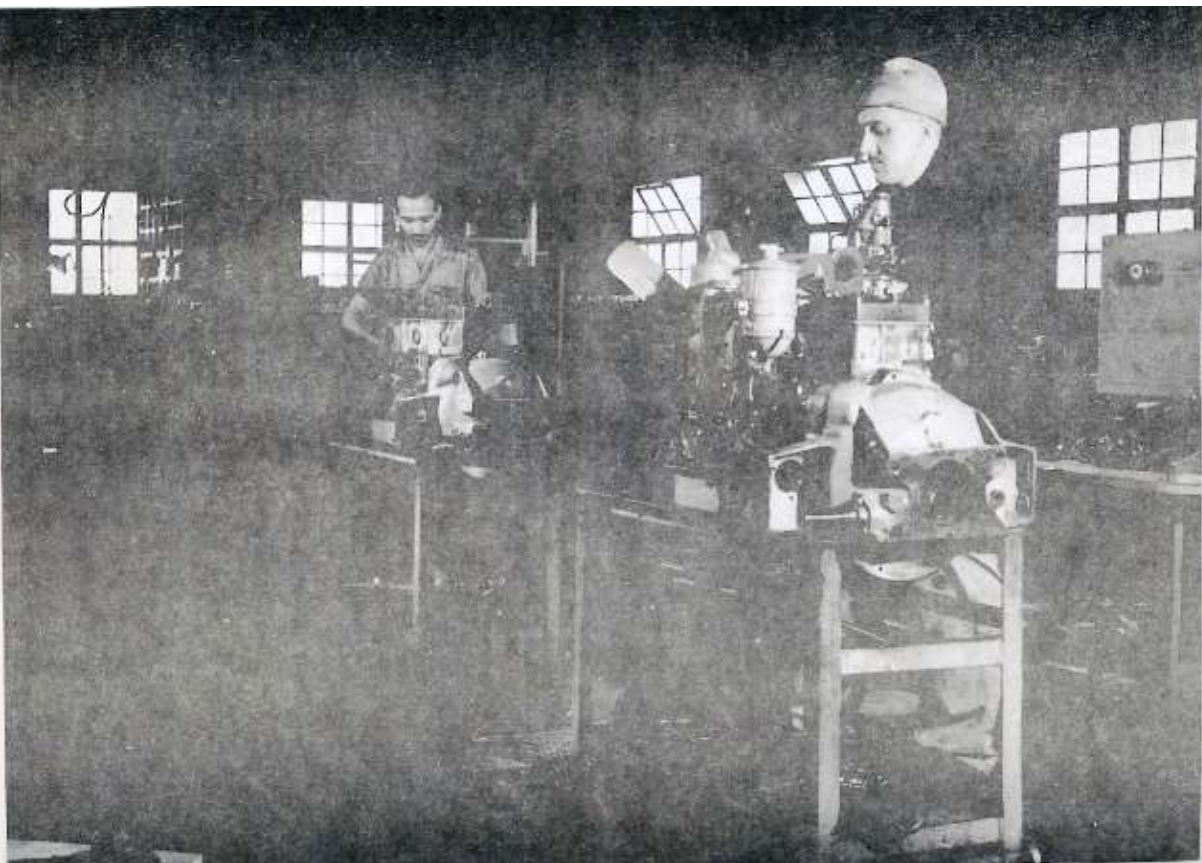
אבן משחזת סובבת
ועליה כדבלת נצים.
האבן שוטטה כמרבבת
ונציה - סאה נצים.

על האבן סבין משבבת
ולשירן וצחוקן אין סוף.
משירן וצחוקן נשלבת
לעריקת רוח קהיר מחוף.

קבר צמר המסחיו קעץ
חוקן ושער לובש.
אף ירוצי גליל גנץ
ויניעה ושבועה לא יש.
וקטוף אבן אשר עד קוץ
אחזה בעקב קאש.

... 07A

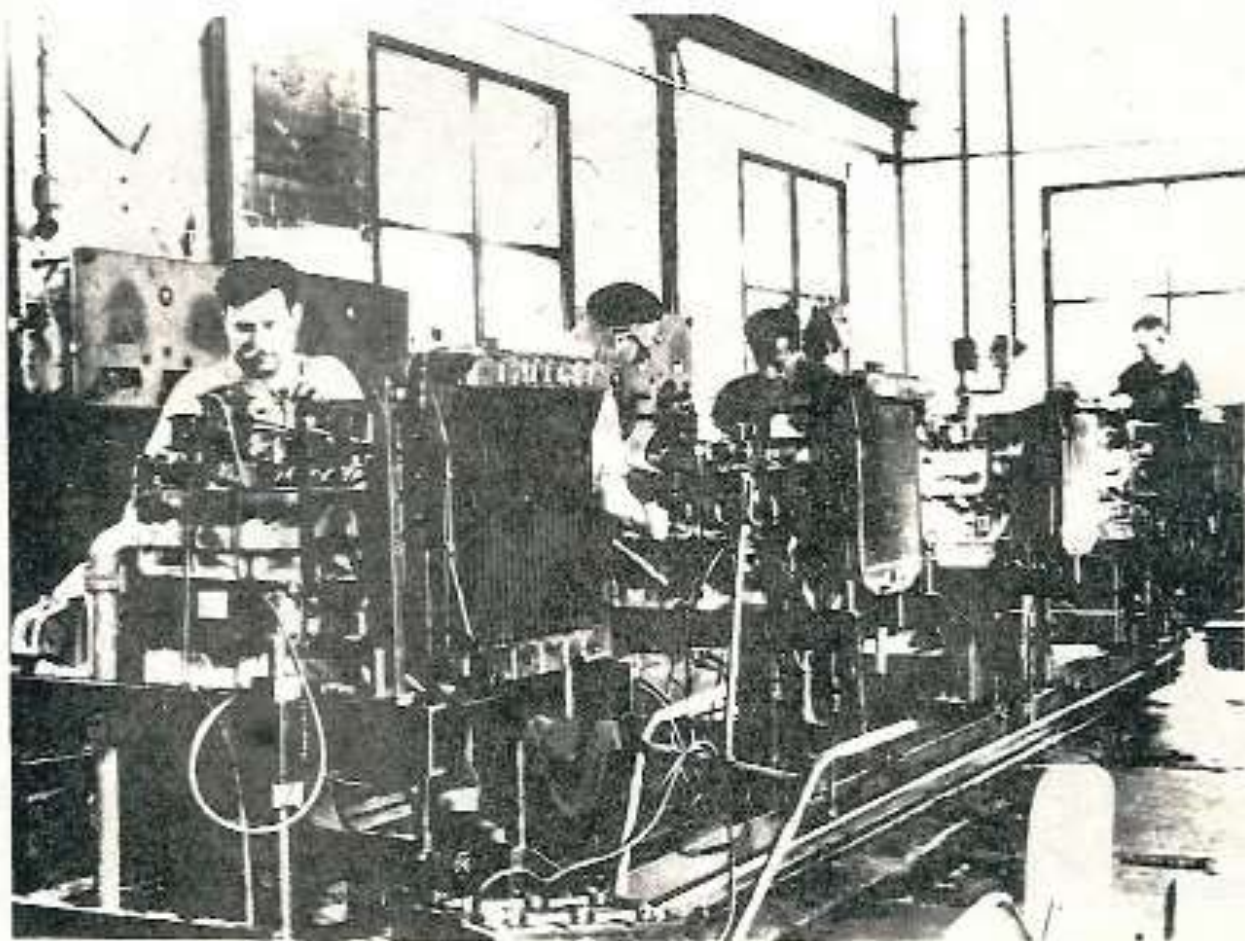
הרכבת המיקרוסקופים בסדרה המאוננת בטלס סמואל יזרעל, מאתר בריגה פלמ"ח
החטימה הנדסית, במהלך שנת 1948 (צילום: ד"ר אריאל אביאד)

הרצת טנועים בוצעה על גבי מתקנים ללא עומס שהיו בקצה הדרומי של מבנה בית המלאכה. ההרצה ארכה כארבע שעות נטו ולעיתים יותר. במקרים בעייתיים השתמשו בדינמומטר, בעל אפשרות העמסה מתוצרת "הינגן-פרויד", שנשאר ביחידה מתקופת הכריטיים. דינמומטר זה שכן במבנה 21 (בו פועלת כיום מחלקת תיבות הילוכים של ב.מ. 2). למבנה זה הועברו במשך השנים מתקני ההרצה ללא עומס, ובאחת התקופות היה דוד אלבז אחראי על מחלקה זו.

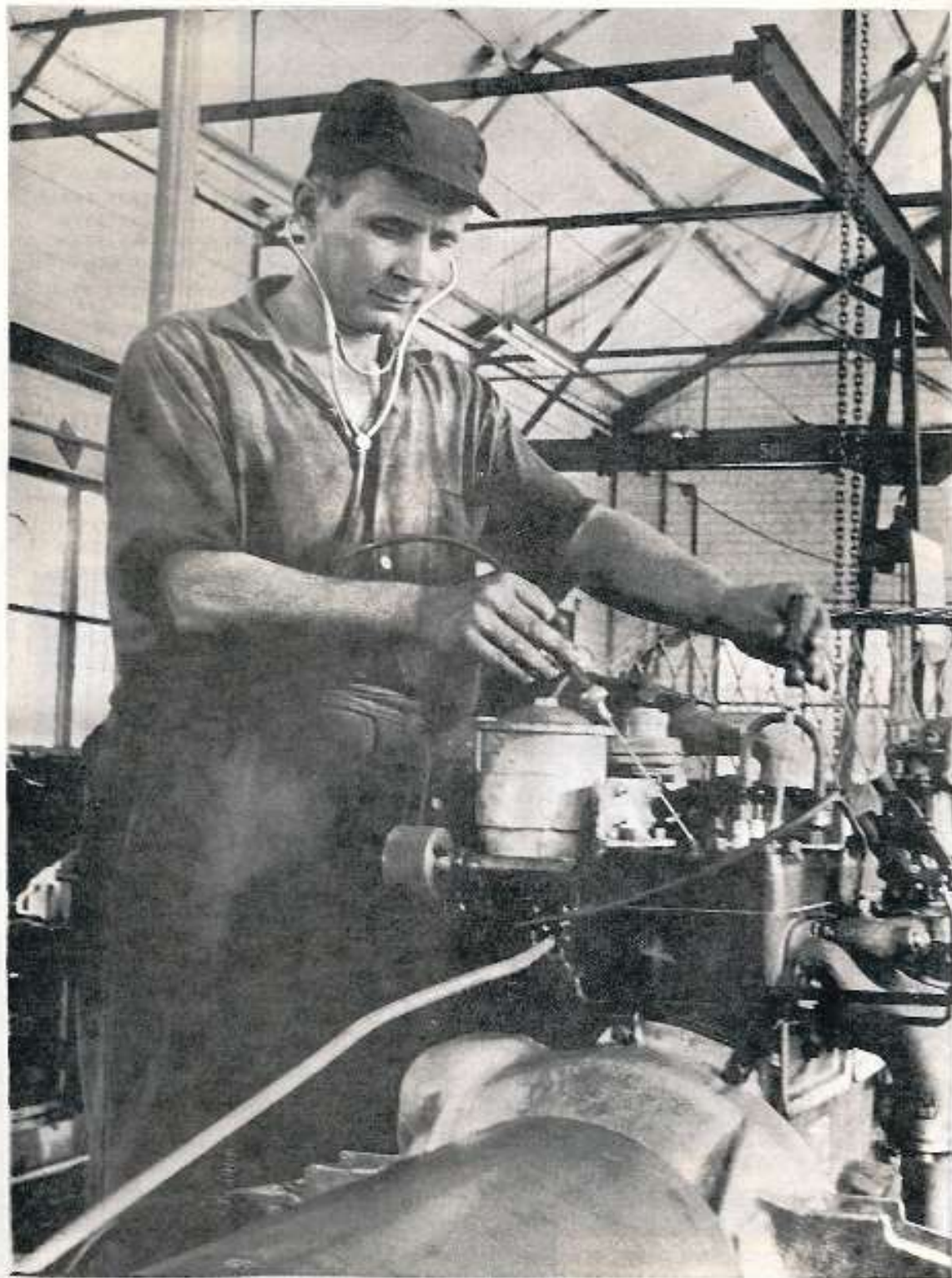
בגלל שיטת התאמת מיסבי גל הארכובה, ואי דיוקם בהשוואה למקובל כיום היה צורך בכוחות התנועה גדולים בעת ההפעלה הראשונית של המנוע. עקב כך היה חשש להתבלות המתנעים, וכך נוצרה בעית חוסר מצברים. על מנת לפתור את הבעיה הרכיבו מתקן התנעה נייך דבר מנוע, תיבת הילוכים, מצמד, וגל הנע עם תיבורר לגל הארכובה של המנוע המורץ. ההתנעה בוצעה על ידי שחרור המצמד של מתקן ההתנעה, ושימוש בו כב"מנפאלה".

באמצע שנות החמישים החלה יחידת בחינה לדרוש בדיקה טלאה של כל המנועים. כתוצאה מכך נרכש דינמומטר נוסף, וכך על שני דינמומטרים ומתקני ההרצה ללא עומס, הריצו את כל המנועים. הרצה ממוסדת הופעלה בהשפעתו של שפיגל מטפקדת העוץ חימוט ראשו, ממנו נתקבלו מפרטי ההרצה הראשוניים, עם פרוט של כל שלבי ההרצה.

עם חלוף השנים התרבו הדינמומטרים תוך הרצה בעומס, ועברו אט אט להרעת רוב המנועים בעומס. כתוצאה מכך התקצר משך ההרצה והתקבלו תוצאות בדיקה אמינות יותר. לאחרונה נרכש דינמומטר שאיננו מבוסס יותר על שיטת ההעמסה במים, אלא על זרמי מערבולת. דינמומטר זה מאפשר קבלת נתונים מדויקים עד כדי תקנים מעבדתיים, וכך הפעלה נוחה ביותר.

מבנה 21 ובר מתקני ההרצה ללא עומס. מפעילים את המתקנים משמאל לימין: בן חיים, דרעי, בירנבוים אברהם.

בניקת המנוע של גבי מתקן ההרעה בללה בדיקות מכשירים למוניחים, אך גם שיקומה של הארז האנזשית לא נשקד. במעלם ישראל מולדובן - שידן ג'ור זמטוקרש לאגאר דשסר חזרה במנוע.

בית המלאכה לשיקום נשק קל.

ההסטוריה של עם ישראל היתה רוויה תמיד בכסיונות למנוע טן היהודי לאחוז כנשק. מאז ומעולם היתה כטיהתו של היהודי לשאת נשק גדולה מאוד. עם העליה לפלשתינה החלו אירגונים יהודיים לדאוג לגודלם ולהגנתם ובמסגרת זו נוסדו מוסגים חדשים כמו "הסליקר". אדם זה, שכונה "סליקר" היה לא רק איש סוד בעל עמדת מפתח בקרב אנשי הישוב היהודי, אלא גם טיפל בנשק והתייחס אליו כאל תשמישי קדושה. אך לסליקר, בטרם קום המדינה היתה יותר גאווה וערכים בעלים, מאשר ידע טכני בנושאי נשק.

עם הכרזת המדינה קיבל צה"ל העציר מגוון רב של כלי נשק מסוגים שונים וממקורות רבים. זכורים שתקופה זו הרובה האנגלי מס' 1, הרובה האיטלקי "מנליטר קרקלו"; מקלעי "שטן" ו"שוורצלוחה", ברק, ויקרס, ופיאט; טטן, טאוור, בראונינג 0.3; מרגמה 52 מ"מ מתוצרת ההגנה, מרגמה 15 מ"מ מתוצרת וולקן; אקדחי "נגן" חרוסי, טאוור, ולוגר פרבלום.

על ערב-רב זה של כלים היו מופקדים ה"סליקרים" לשעבר, אשר לאחר מספר קורסים הפכו לנשקים בחיל הטכנאים, וכך יוצאי הצבא הבריטי שלמדו בו תורת הנשק. כזה היה מפקד בית המלאכה לנשק קל ב-ב.מ.ב. 686 - דוב רזואי, אשר כנזכר בפרק קודם, רכש נסיונו בעבא הבריטי וב"הגנה". לאחר בניית התשתית לבית המלאכה זה על-ידי דוב רזואי קיבל את הפיקוד עליו אושי (גפתלי דוטנשטיין - עמידון), ובית המלאכה הועבר תוך איחוד ב.מ.ב. 686 עם ב.מ.ב. 682 לחוף כיאט. לבית המלאכה הצטרפו אלה שחרותם נשללה מהם במחנות ההשמדה באירופה, או ביערות רוסיה. כמיחתם לחרות מצאה ביטויה בטיפוח הנשק אשר סימל לא מעט את שמחת הגאולה. טאותם ותיקים שלמעשה היוו אנבי יסוד בבית המלאכה, יצויץ גוסברג, קרס, פישלה, אולק-אלעד, הרבלובסקי, אנגלגדר, דובינשטיין, שטאופ, ישראל אלרואי, גוטקינד, אהרדן בורר, מוישלה רייכנברג.

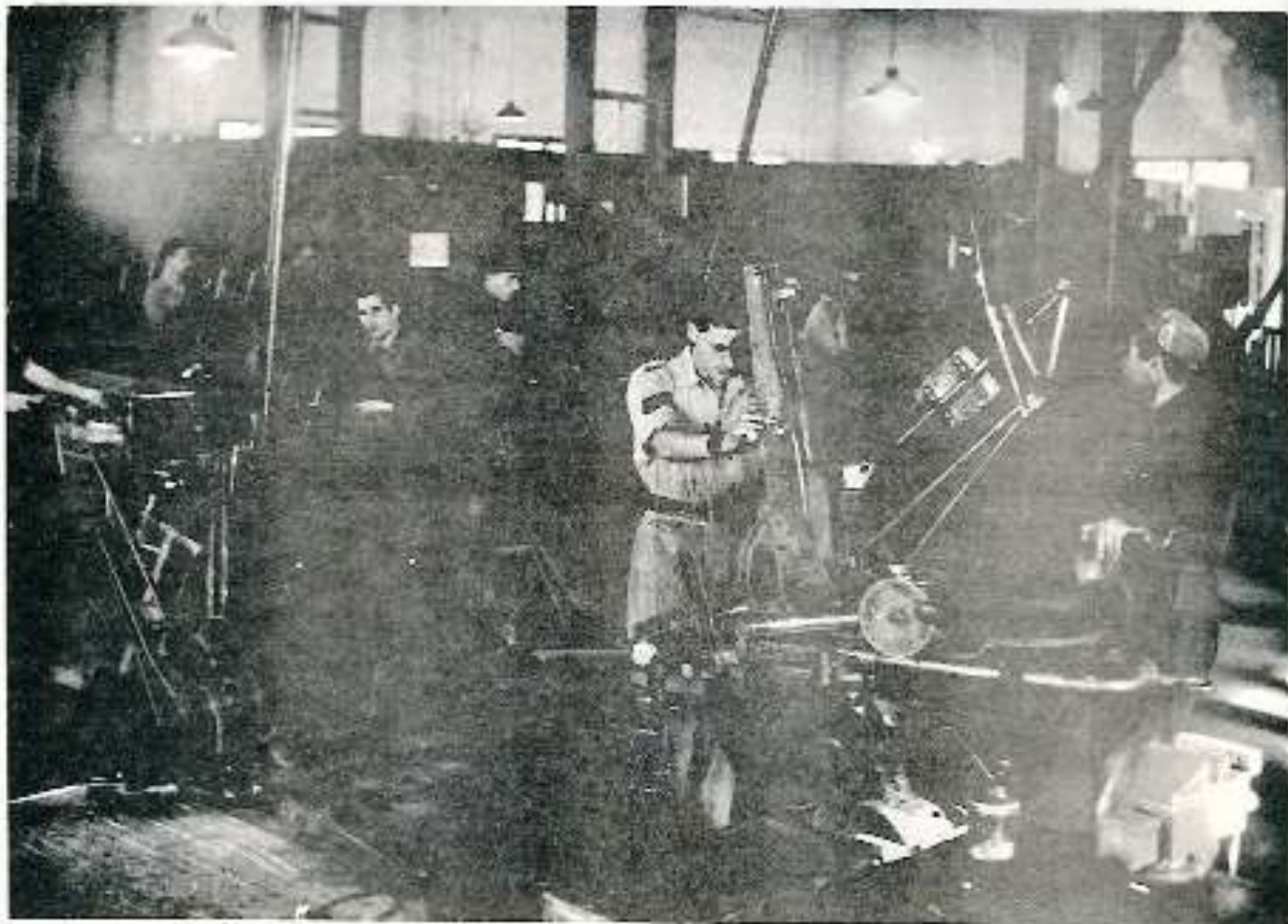
משנת 48 ועד 50 לא היתה כלל סטנדרטיזציה, בראשית שנות החמישים החלו בנסיונות לאחר את סוגי הנשק הרבים, נקבעו ככלים עיקריים, אותם כלים שניתן היה להשיג אז בשדות הקרב של מלחמת העולם השניה, ולהשמישם בבית המלאכה הקטן לנשק קל, שמנה אז כחמישה עשר אנשים בלבד. נרכשו אז על-ידי אחד מבכירי חיל הטכנאים, איצ'ה ברק, טאוורים רבים עם סימון צלב קרס, MG37, MG34. הנשק הועבר לבית המלאכה ושוקם בסדרות גדולות, אשר כשלעצמן היו חידוש בבית המלאכה, שידע עד אותו זמן שיקום אינדיבידואלי. עד אותה תקופה גם התורה הטכנית והנחיות התיקון הושתמו על קורסי הנשקים ועל הנראות מטעם קטט"ט הנשק שבמפקדה. כמו כן בצוע התיקון היה פעמים רבות תוך יצור ידני של חלקי הילוף, תוך אי הקפדה על בדיקות קושי, וללא שימוש במיכשור לבדיקת קפיצים או קעב אש בעת ניסויי ירי. התיקון עד אז היה תיקון שטרתו להביא את הנשק לפעילות, שיחום למשל בוצע על ידי שריפת שטן על הכלי.

תותח ימי 20 מ"מ אורליקון.
טתקנים: מימין-ויס שלום ומשמאל-
טי שהיה מפקד בית המלאכה-אופי
(גפתלי דוטנשטיין-עמידון).

שטחה דיטמן משפך
 תותח 30 מ"מ,
 בתחילת שנות
 החמישים.

כדף בית הטלאכה לנשק בראשית שנות החמישים. בית הטלאכה שמוקם במבנה 19 לשעבר,
 המטמט כיום את בית טלאכה 7 לחשטל. בתחילת-תותח "איסטנר סוויזה" 20 מ"מ אותו
 מתקנים רויט שלום ופנחס שטיינר. ברקע-גוסקינד, גרסבנד יוסף, פלסקי ואחרים.

בית בלאכה בסיסי 682
בכב/180/7

אלול תשי"ז
אוגוסט 1955

מקרה חיל סכנאים/סנף בחינה ומקוח,
המלכה סכניית
ז"ק 170

הנדון: תהליך ייצור להביס לרובה מאוזר 7,92

1. ר"ב הנני מביא תאור כלא של תהליך ייצור להביס לרובה צ'כי מאוזר 7,92, המהווה זרמת ייצור סכניית.

2. בית בלאכה סכני סלנו יצר עד עכשיו 8 אלפיס להביס בכל המידות הדרושות. וכל הסכשירים המחוארים נכוצאים ברשות בית בלאכה זה.

3. הוצאה כשוערת של עבודה והפריס, כולל הכנת מכשירים היא 160 פרומסות לחתיכה אחת. יש להניח ייצור נוסף יעלה הרבה פחות.

4. נא הוראותיך בנדון.

Handwritten signature

רואי דב, ר/סרן
מפקד הבסיס

ר/ר.ש

משנות החמישים הראשונות הוחל בבצוע תיקונים סידורתיים, הנשק פורק פרט לקנה, מאחר שלא היו קנים כחלקי חילוף. קנים נפוצים בקצה, למשל, נקדחו באזור הנפיחות, וכך אמנם קוצר הקנה האפקטיבי אך הושמט כלי הנשק. קנים אחרים, אותם לא היה ניתן לתקן נרמו לפטילת הנשק.

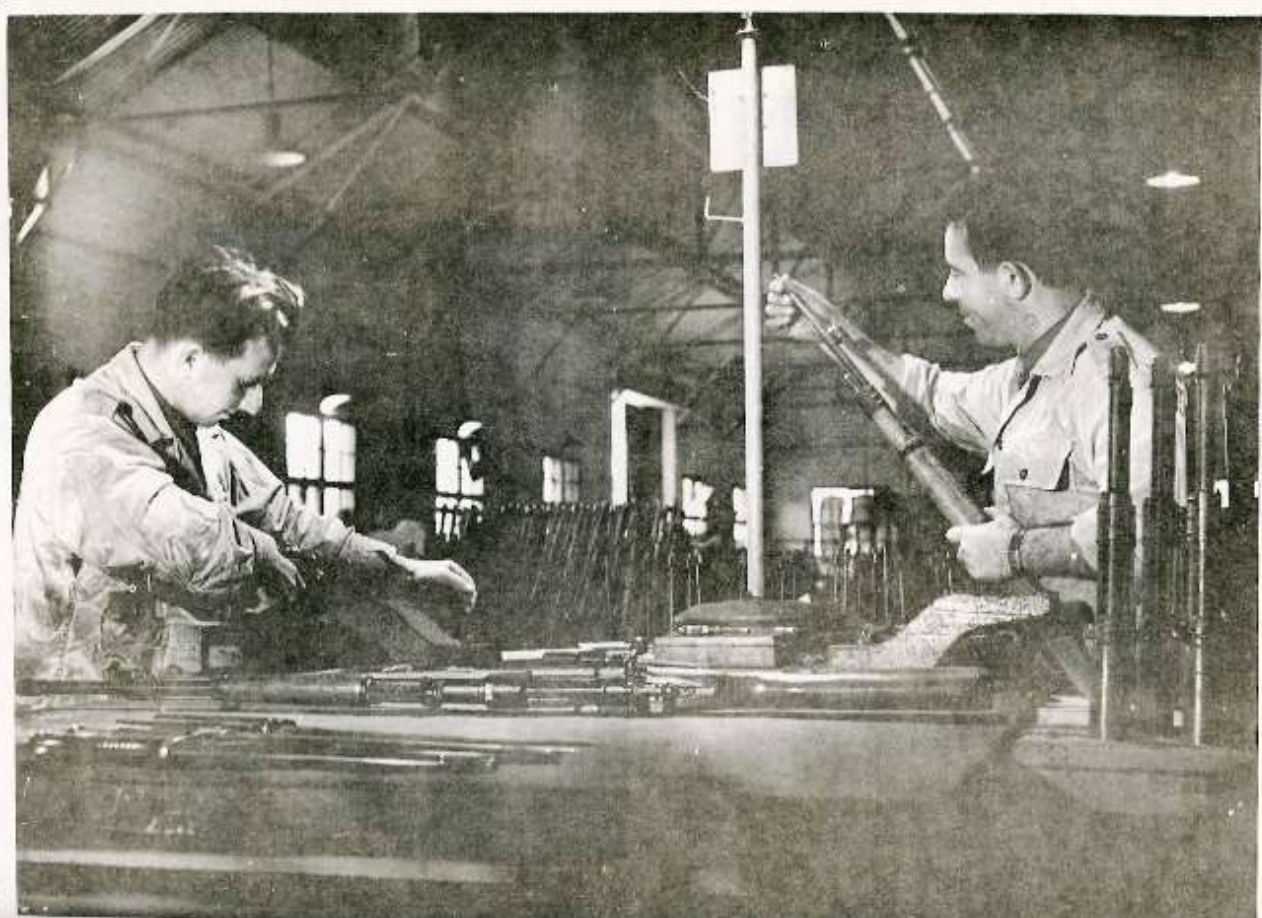
בשנת 52 הוכנסו לשימוש מדודי הרחק ראש תחמיש, החידושים מאוד לנטיחות. כמו-כן החלו כבר לקבל קנים כחלקי חילוף. הוחל בשימוש בשיחום בשיטות כיטיות מקובלות, כשהיחידה נעזרת בתעשייה הצבאית.

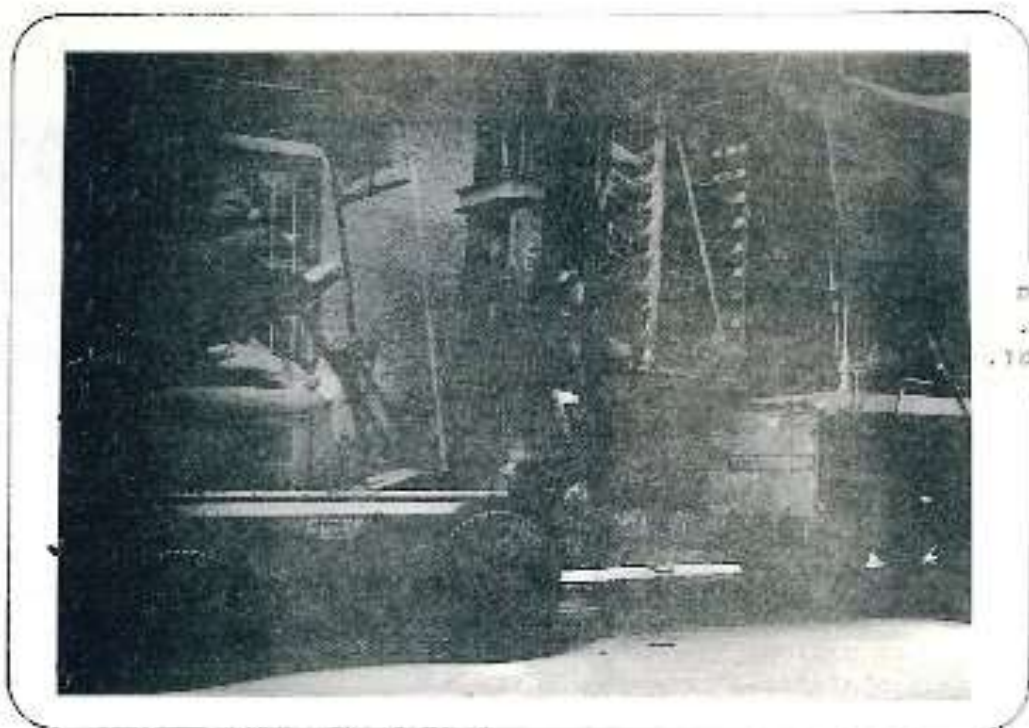
תהליך החלפת
הקנים בהסבת
מאוזר מקוטר 7.92
לקוטר 7.62

פויבל רויטמן מחמם
קנים בתהליך הרכבת
כוונות במאוזר בעת
ההסבה.

אחרון בנדי (מלפני), טראמני בורמי תמק של ספקת קציז חיסום ראש, וטראמני
לעכברבו טראמני הקודים בנדי המלאכה, מוך בדיקה וטיפול במסגרת הסוגבלת של שארזו
סקטור 7.92-5 7.02-5 ז"מ.

מאזורים סודיים
בהשגחה הימית.
של המלגה-סריסו.

סקוט סילע
בראדנינג FN
ג'ים D בסוף
סגרת החמישים.
מלמדק - פלטר
מטמאל - גרשון
דוסף.

בשנים 49-50 החל עתה לעבוד לקדם תנועה סטודנטים הוא הוא עמיל מ"ב, שהיה סקוטיל
במאסר ובארה"ב. החלטה של סטודנטים-צעירי הביאה את עמ"ל לרכישתם גדולה של מקלעים
לרוב FN. זאת בית המלאכה לנשק הלי להתארגנות דחנה היקף להסבה על כלים מקודם זמין
ל-ט"ב ש"מ נעלמה של הרבה. בית המלאכה קיבל מימוןם מעשייתיים. התקנות סטנדרטיות
והצדקה לקראת מוצע קדש עבודו בשמי מסמיות על מנת להספיק לעיוד את עמ"ל בנשק
המסב. תחילת הפעילות עזר נעשתה במקומות של איש, או נשכח לרשון של משה פרוידמן-
מלך. ואף בלטה לימדם בהם לידול משה דרפני-דר און המיקוד על ניגח השלאכה.
על סף עמיה מספר שנה כל שררה אז חידול ונגיח המלאכה: משה ששית יצא לסגורין לבית
ההדפסה "אריסטו סודיס", והביא עמו מטען רב של ידע טכנולוגי ברמה המקובלת בארצות

וגישות חדשות לייצור ושיקום נשק. כתוצאה מכך נתרמה תרומה חשובה לרטתו הטכנולוגית של בית המלאכה.

על הפעילות הקדחתנית בערב מבצע קדש מספר משה דר: "קלטנו מקלעים "שטן" אשר מעולם לא ירו בהם. כלים אלה נארזו כנראה כמלאי הרום והיו חדשים לגמרי. כתוצאה מכך לא היה ניתן לשלחם לשדה הקרב ללא ביצוע "הרצה". מאחר שתחמושת צרפתית חסרה לנו, בוצעה ה"הרצה" על גבי שפינג כשמסייעים אבקת קרבולונזום ושמן. רק לאחר תהליך זה הוכשרו הכלים להרכבתם על טנקי ה-AMX".

לאחר מבצע קדש נקלט נשק שלל רב. התקבלו כלים כקלצי'ג'קוב, תותחים ZSU 14.5 מ"מ, גורדאנוב, תת מקלע קרל גוסטב, רובה סמידנוב ואחרים. כמו כן נקלטו תותחי 20 מ"מ ו-30 מ"מ. במקביל לציוד נקלטה עליה גדולה, אשר לרוב אנשיה לא היה ידע בנושאי שיקום נשק. למרות זאת, בעזרת מפקדת קצין חימוש ראשי, ובעזרת הידע שהביא עמו משה עמית מחו"ל, נעשו מאמצים לעבור לשיטות עבודה חדשות, בהן מתנהלת העבודה על פי תקני היצרנים של אותם כלי הנשק. החלו בבדיקות קפיצים, דרגות קושי, נרכש ציוד מתאים, והבחינה הפכה לקפדנית יותר ויותר, במטרה לשקם נשק ברמה המקובלת במדינות מפותחות.

בראשית שנות השישים הטרידו הסורים קשות את ישובינו הסמוכים לגבול. סמוצביהם המסקיפים על היטובים היו צולפים והורגים באנשינו. לבית המלאכה הופנתה אז בקשתו של אלוף פיקוד העפון מאיר זורע - זרו, אל מפקד היחידה דאז חייס דומי, לייצור כלי נשק קטן אך ארוך טווח, אשר יוכל לפגוע במדויק באנשי האויב במוצבי טוללות הארטילריה. מטפר פינקלשטיין, מוותיקי בית המלאכה: "כפתרון לבעיה זו נבחרו תותחי נ.מ. 30 מ"מ, אשר הוסבו תוך יצירת ירי שטוח מסלול, אפשרות לירי בודד, התקנת טלסקופ מדויק שנלקח מטנקי AMX והגנת שריון. הצלחתו של נשק זה היתה מעל למשוער. הצליפה של כוחותינו במדויק לצוהר המוצבים הטמה את הסורים".

בערב טלחמת ששת הימים גדלה עצמאותו של בית המלאכה. חלקי הילוף יוצרו סדרתית, והסבות לטיניהן בוצעו ללא קושי. הסבת כלי הנשק מקטרים של 7.92 ל-7.62 מ"מ הוטלמה בבית המלאכה, פרט לייצור הקנה ופריטים בודדים אחרים, שנתקבלו מן התעשייה הצבאית. גם לאחר המלחמה, במקביל להחזרתם לכשירות של כלים רבים והשמשת כלי שלל, התווספו כלי נשק כתולרים ומרגמות 120 מ"מ, אשר לא טופלו עד לאותה עת בסדרות גדולות.

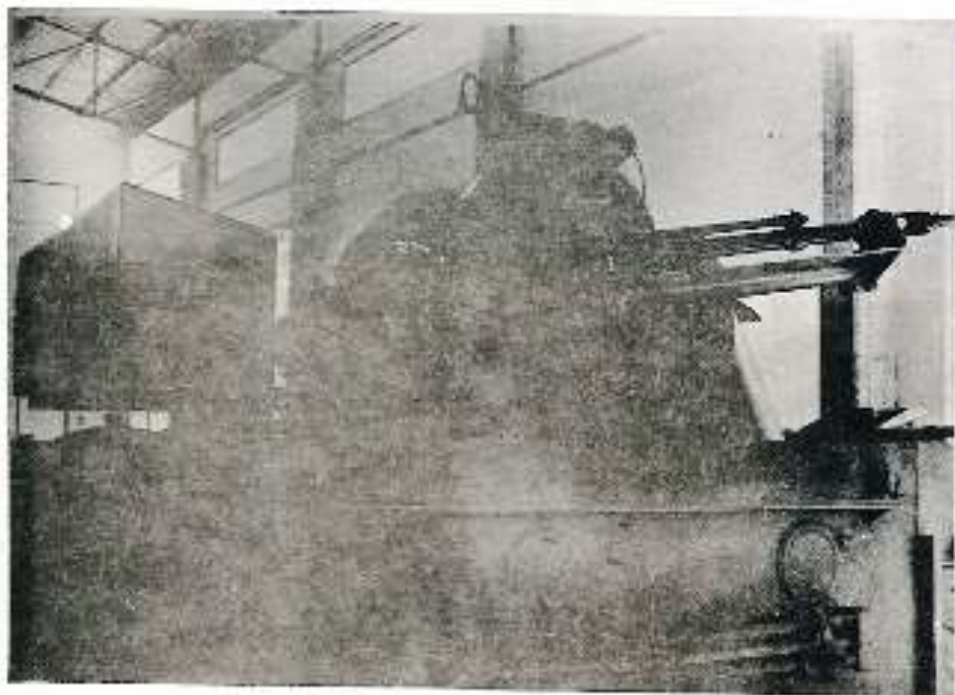
כהכנה לפלישה לאי שדואן בוצעה בבית המלאכה סדרה של כלים מיוחדים. בין היתר מותקנו אז אמצעי ראית לילה על תולר, והוסבו תותחי 20 מ"מ על ידי הצבתם על עגלות

תותח 30 מ"מ מוסב לצליפה אל מוצבי האויב בגזרה הסורית. ההסבה בוצעה בראשית שנות השישים. התותח קצר הצלחות מפתיעות בפגיעותיו המדויקות.

בדיקור ראש אנ"א בו מוסבר תהליך
 מיקוץ בית הדק של טחלע טאנ.
 מלטיק לשטאל;
 מפקד הלהיזה - צבי וינברג, מפקד
 בית הטלאכת, מסביר - משה דר,
 ראש אנ"א - אלוף נחמה קיזן,
 משה עמית, רל"ט ראש אנ"א, קצין
 חמוט ראשי - תא"ל הלז דומי.

תחל"ט צדדודן
 דד קני מוסב
 מ"מ 20-5 מ"מ.
 תומח נ.מ. זה
 קצר העלחות רבות
 במלחת כוס
 הכפודים בהפלת
 מעל המזרחם מעוסר
 ארוב.

נגררות נמוכות. את הפרוייקט לדורות פינקלשטיין גם בניסודי הירו ואף יצא עם הכוחות לשדה האימונים על דגם האי.

מלחמת יום הכיפורים אופיינה כמלחמת קודמות בגידול טטמעותי בכח אדם. תוך ימים ספורים נוספו אנשי מילואים ומתנדבים ומאסר העובדים עלה פי ארבעה פעל למקובל. העובדים הותיקים הדריכו את החדשים, כשהם מתחלקים ביניהם לשתי משמרות. בית המלאכה פעל בשתי משמרות וביצע בעבודה שוטפת כמילות גדולות של נשק ואביזרים. במשך שוחי זמן של עשרות שעות בלבד הוכן נשק לגדודים ולחטיבות.

לאחר המלחמה נוספו כלים ובסדרות גדולות של רבנות כלים כשנה הוחזרו לכשירות. במקביל נרכש ציוד עבודה אשר פתח אופקים חדשים לבצוע עבודות. שעד לאותה עת לא היו מקובלות. בין היתר יש לצידן את מכונת האלקטרוארזיה, כרסומות משוכללות, תנור היסוט עצמאי, סיכסור מדוייק לבדיקת קפיצים ובדיקת קוטי ומערך שיחוס משוכלל. כמו כן נבנה מטווח חדשני עם מספר טנהרות ירי וניסוי. במטרה זה בוטל הגורם האנושי, על-דדי מכסור שנתן תשובות לכהינת כלי הנשק באשר לקצבו אש ובדיקות נוספות. אוטר מפקד בית המלאכה משה דר: "אנו יכולים להתגאות שבמשך תקופה קצרה של דר, הגיע בית המלאכה לרמת מפעל משוכלל שכמהו יש כאסיה אולי וחודר, סגן וברית המועצות. אל לנו לשכוח מה היתה נקודת הזינוק של בית המלאכה בחינוסדו".

על מפקדו הנוכחי של בית המלאכה אוטר פינקלשטיין: "לזכותו של משה דר יאמר כי במשך כל שנות שרותו בבית המלאכה דאג לתעסוקה, כשהמטרה העומדת לנגד עיניו היתה שמירה על הפוטנציאל האנושי, הידע והנסיון הטכני של אנשיו. לדעתי, אש יש כיום לצה"ל בית מלאכה עם תשתית כזו - זה לא טעט הודות להתמדתו ומסירותו".

משה דר - מפקד בית המלאכה, מסביר הסגת ערוד לדגם ג' לרטטכ"ל - דא"ל דפאל איתן.
משמאל לרטטכ"ל - מי שהיה סגן מפקד היהידה - ברנר בן זחנשע, וקצין טכני של בית המלאכה - שוקי דאהד.

בית המלאכה לשיקום נשק כבד.

עם סגירת ב.מ.ב. 686 ביולי 1950, והעברת אנשי היחידה לב.מ.ב. 682 המחילה העבודה בסדנת נשק כבד במבנה 16 (2 כיוס) תחת פיקודו של גדעון זוסמן-ארגון. בשלב מאוחר יותר עברה הסדנה למבנה 8 (מבנה ניקוי מנועים כיום).

הכלים פורקו ונבדקו כמיטב הבנתו של מנהל העבודה או הפועל. ספרי יצרן והנהיגות לשיקום לא היו. במקרים אחרים ניתן היה להשיג ספרי תפעול, אך הם לא סדיעו כמתן נתוני שיקום. בדיקת חופשים היתה לדנדת. קריטריונים לתיקון או לפטילת חלקים נקבעו על פי נסיון, שנרכש בעת העבודה בסדנה, או מנסיונם האישי של האנשים, אשר נרכש בשרות בעבא הבריטי. לחלקים שנפסלו לא היה תחליף. מושג של מדפים עמוסים בחלקי חילוף היה חזון ימות המשיח. שיטת השיקום היתה פרוק חלקים מכלים אחרים, או לעיתים ייצור חלקים במחרטה שהיתה נבית המלאכה לנשק כבד. רק במקרים בהם נלמד מנסיון העבודה, יוצרו חלקי חילוף בסדרות קטנות ולא בבודדים. זו היתה למעשה ראשיתו של מדף חלקי החילוף. ייצור חלקי חילוף בסדרות גדולות יותר או באמצעים שלא היו בסדנת נשק כבד הועברו לסדנה 22 שהיתה סדנת הייצור. שיטות התיקון נקבעו בין מנהלי העבודה. היה שימוש רחב בגרום וגישוד התזה, ריתוך, ואף ציפויי כרום.

3)

בית המלאכה נהיסי 682
במב/165/11
 א' אדר א' תשי"א
 9 מרואר 1951

ה-100 קצין טכנאים ראשי/
קצין טכני נשק כבד
 ת"ח 167

הזדונו: - מרומה 120 סמ' צרמתי

א. במקביל מרגש מהסין הנ"ל עם ציר
 ב. מרומה זו היא הסלידה הנמצאת
 ג. היינן א' במקביל חתונה נלפיה
 ד. אני מציע להוציא הוראה שאין
 ה. מרומות מהסין הנ"ל לפרחיים
 ו. מרומה, אלא להצמיח על
 ז. מרומה עד אשר ימצא ויבוצע התקון
 ח. המאיים

ה. למסולף.

ג. זוסמן-גון
 ספקד בי"מל תת'
 בית סיד הבסיס

התאמת סרגבל ברונזה
לקנה תותח 75 סמ' קרום.

תל

בית מלאכה גטיסי 682
בסב/108/108 ✓
אדר א' תשי"א
7 סברואר 1951

קצין סכנאים ראשי

4/10

הנדון: יומן תותח - סרגבל

בוה הנני מציע להנהיג יומן תותח-סרגבל מסיבות
שתוסברנה בהמשך בכתבי.

בתוחיים וסרגמות כבודות ששתסכים בעיקר בזמן שלום
לעתים תכופות לאסונים לאנסי הצות, אסוני העברה בשרכים
פונות ובתנאים קשים.

סדת האמורזיזציה של כלי הנשק בתנאים שלן היא
סוה אם לא גדולה מזו שבזמן קרבות.

אולם, לכל הפרטים האלו אין מקום ב"ספר התותח"
לכן אי אפשר לקבוע אם תקונים שנעשים בבחי מלאכה
בסיסיים או בסרגאות מטלפים, ואם החסרים בהם השתמשו
ליצור תותבים או חלקים, מתאימים ועומדים נגד המטא
כנורש מהם.

כמו כן אין אפשרות של קביעת מצב התותח-סרגבל
בזמן העברה מייחידה אחר-לשניה.

יומן התותח-סרגבל צריך להכיל את הפרטים הבאים
שצריכים להרשם יום יום ע"י האראיז-

- א. מספר הקים שהתותח עבר ביחד עם ציון סוג הדרך.
- ב. סוג האסונים על התותח-סרגבל ומספר הסעות.
- ג. תקונים קטנים שאינם נרשמים בדרך-כלל בספר
התותח ובצוות.
- ד. תאריך הסיכה האחרונה.
- ה. מקרים של פעולה בלתי סדירה של התחמושת כגון:
חליצה קשה, קלע שנשאר בקנה, או מצוץ התרמיל
בהוספת מספר הסריה ומין התחמושת.
- ו. מצב כללי של התותח-סרגבל בזמן העברתו מייחידה לייחידה.

לפי דעתי היו פרטים אלו מבהירים את השאלות הנזכרות
לעיל, וביחד עם זה מכדייחים את היחידה המחזיקה את הנשק
להשגיח יותר בקנה הצפול-כו.

בהחלפת יומן התותח-סרגבל לחדש יש להעביר את היומן הישן
למחלקה המתאימה במטה חיל סכנאים, כך שאפשר יהיה לקבל אפילו
אחרי זמן רב תכונה ברורה על מצבו הכללי של התותח-סרגבל.
לענין יום הפקדון יום א. א. יום א. 682

מראה בית המלאכה לנשק כבד בתוך מבנה ב (מבנה מחלקת נדקוד מנועים כרום, המצלום נמשט מזרוע לצפון).

מפקד בית המלאכה לנשק כבד גדעון זוסמן - ארגון מוסר הפיקוד בעת מסדר. נרקע נראה מבנה ב.

בית המלאכה לנשק כבד
מבנה ב / 11
תאריך: 11/11/51
מקום: כרם

סודי

מחלקת הנדקוד

המזכיר: ד"ר א. א. א. על מנוע ב. ב. ב.

- א. לייב דוקח על מנוע סטנדרט - 100 מ"מ
- ב. אטום מנוע. המנוע של המנוע 100 מ"מ
- ג. מנוע דו-מנוע.
- ד. למנוע המנוע.

מ. א. א. א. - 11/11/51
נ. א. א. א. - 11/11/51
ס. א. א. א. - 11/11/51

11/11/51

גחלת התוערת המשוקמת בוצעה על ידי בוחן נאק כבד שהיה כפוף למקחש"ר - יחיאל שינער (מי שהפך ברבות הימים למפקד ב.מ.ב. 682). הבחנה התנהלה בדרך כלל ללא תקני קבלה וללא חומר כתוב.

בשנת 53 הופסק שיקום תותחים ב.מ.ב. 682 ובית המלאכה נסגר. עם סגירתו קיבל גדעון זוסמן את הפיקוד על בית המלאכה לייצור ; נאנטיזו עברו עמו לבית מלאכה זה.

בשנת 55, משהתקרב מנצע סיני הוקם בית מלאכה זה מחדש. את הפיקוד קיבל שוב גדעון זוסמן במקביל לבית המלאכה 22 לייצור. שילוב זה איפשר הגברת ייצור חלפים לבית המלאכה ואכן הורגשה תנופה טטטקוטית בשיקום הכלים. הבחינה היתה אז טטוסדת יותר, ובעזרו כבר בשרטוטים ובהוראות טכניות שבכתב. בתקופה זו נקלטו מותחי 155 טט' שהגיעו מערפת עם גלי הרכש הגדולים והוכנו למנצע "קדש". כמדוכן, מטנקלטו במנצע "יונה" טנקד ה- AMX ונתגלמה תקלה במערבת טעינת התחמושת שלהם, הועברו מותחי ה-75 טט' שלהם לבית המלאכה לנשק כבד, ונצטעו הסברת ושינויים, אשר איפשרו לאתר מספר מנדטים לחימה תקינה.

במנצע קדש עצמו הוחזר מן המזית תומה אשר תרמיל נאנר בו לאתר החליצה, הנשאד תקוע ללא אפשרות להוציאו. תומה זה נרקן, הוחזר למזית טיידיה, והספיק ללחום.

בשנת 58 נסגר בית המלאכה, והטיפול בתותחים ובמרכיביהם הועבר לו. ט.ב. 681.

- מוגבל -

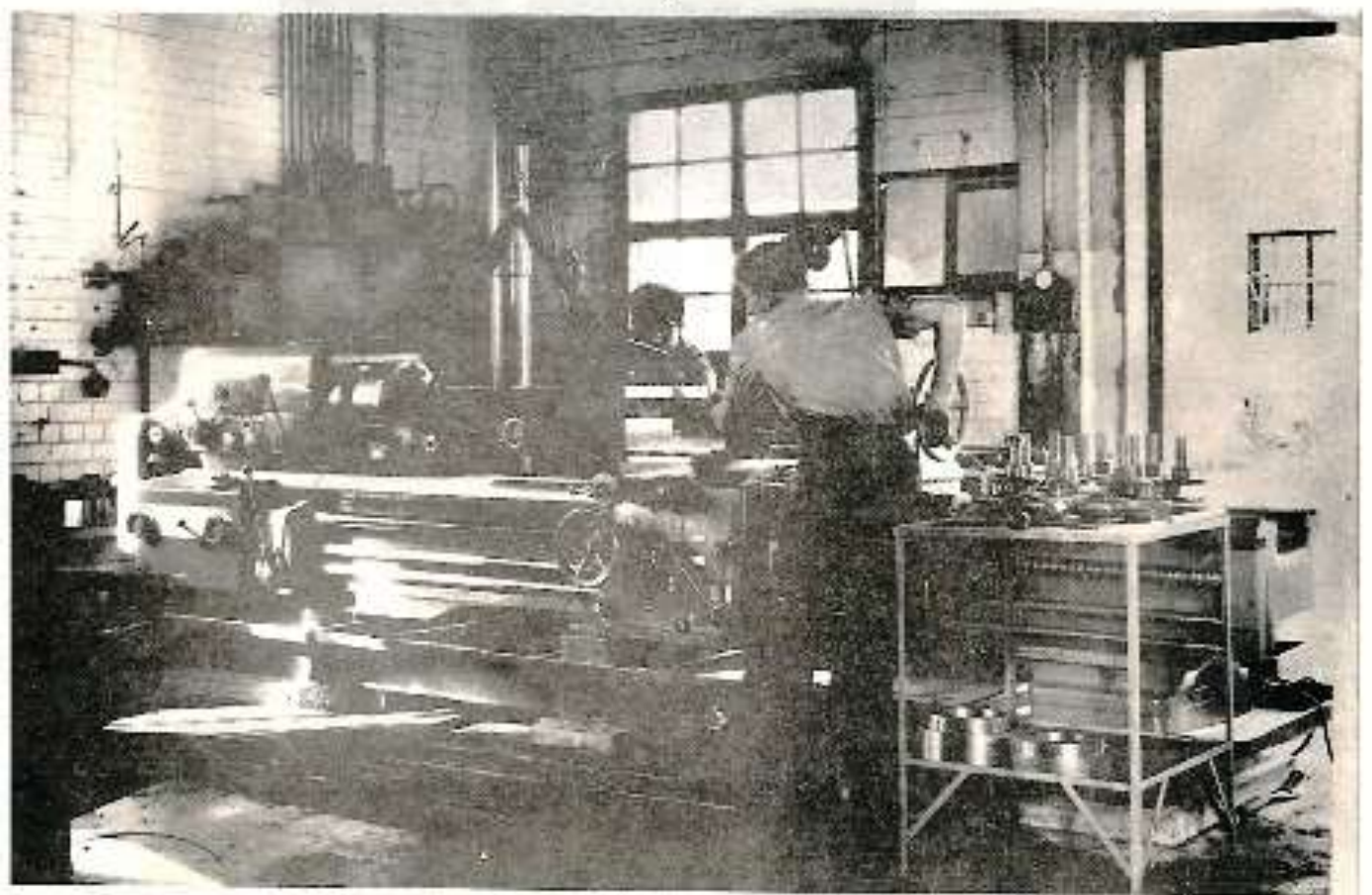
בית המלאכה ליצור.

בית המלאכה ששכן בטבנה 22, שימש בראשית שנות החמישים לתיקון וייצור חלקי מילוף, ייצור זה בוצע בתחילה ללא שרטוטים או סקיצות. החרט טרד את הפריט הפסול ויחד עם מנהל העבודה הוחלט על טיבותיו של הפריט החדש. לעיתים היה מנהל העבודה מתווה תרשים ביד הופשית. בשלב מאוחר יותר יצורו פריטים ושורטטו אחר כך לשם מעוד. הציוד שעמד לרשות בית המלאכה לייצור בראשית שנות החמישים הגיע ברובו מ.מ.ב. 686 אשר נספח חיפה. לציוד זה צורפו מכונות מעטות וכשנת 1953 היו בבית המלאכה כמה כלים ידניים וחמט או שש שהרעות מאכנה השלושים, אשר הובאו ארצה ע"י הבריטים. בשנה זו לא היה עדיין מכש או מבלטים.

ביקור ראש אנ"א אלוף אבידר, בתצלום צופים בחיהוק להבה ידני טימין לשמאל: סא"ל משה בלה, מפקד היחידה, מפקד חיל הטכנאים אל"ט שמרן (שמדק), וראש אנ"א, אלוף יוסף אבידר.

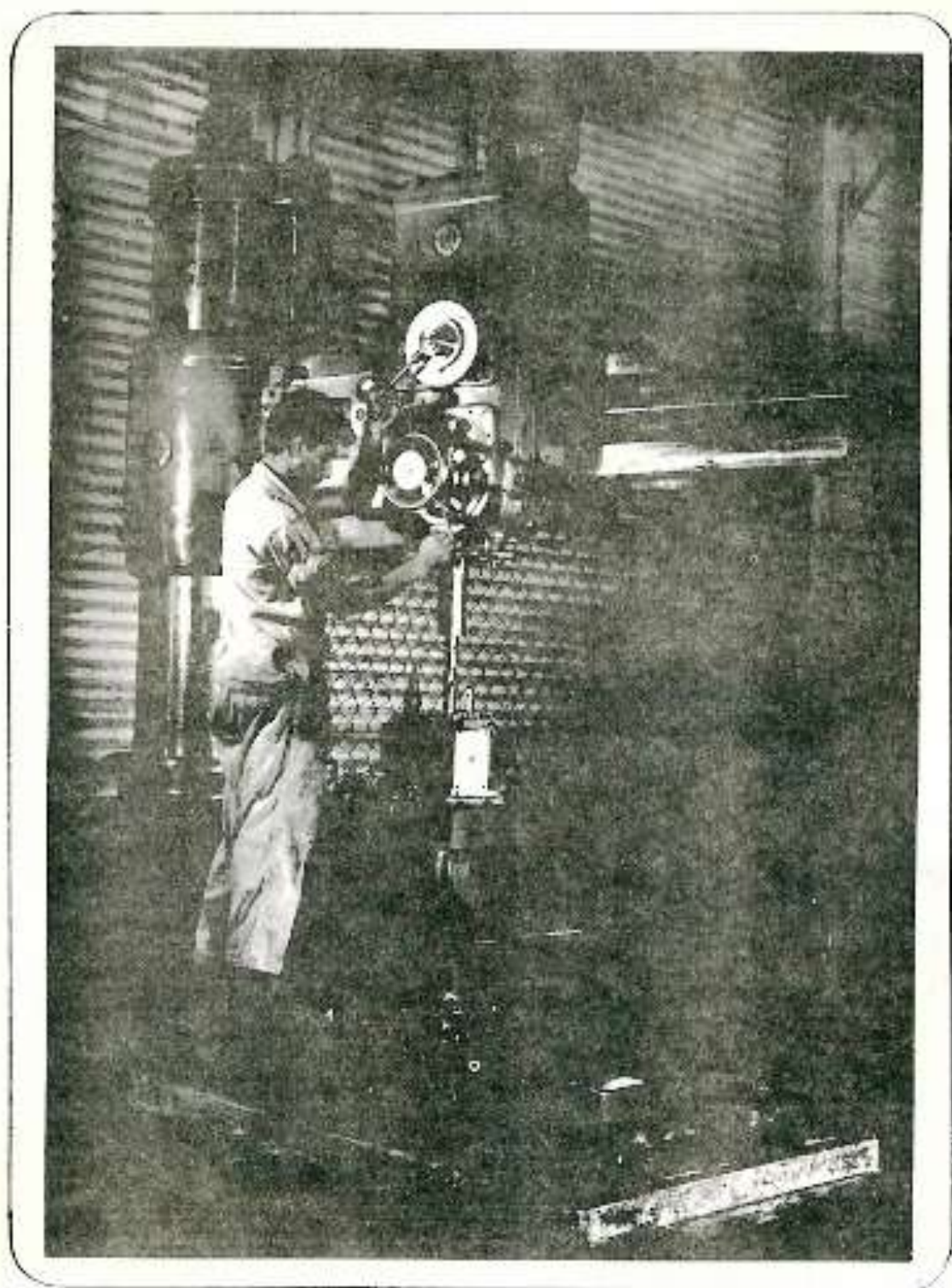
על עבודות עיבוד פלסטי מביא דוגמה מנחם גבע, לימים מפקד בית מלאכה זה, ראש שגף טכני וכיום מפקד היחידה: "אחת העבודות שבדליתי עליה ימים היתה ייצור מסגרת פנס לרכב. המסגרת יוצרת על בסיס תבנית שהיתה דמונה על בול עץ. אני יטבתי על שופרף, גיך הרגליים שלי עמד בול עץ בגובה 66 ס"מ. על בול העץ הודרכה תבנית בעלת הצורה הפנימית של מסגרת הפנס. באמצעות ברניים הידקתי פס מתכת סביב התבנית, ובאמצעות פטיש עץ הכינתי והתאמתי מסגרת הפנס אל התבנית."

שיקום כחמזה

- סוגבל -

לקראת אמצע אבות החמישים החלו בדבישת עינוד במי מלאכה, כשהבנרת המניע היה ענף במי המלאכה במסגרת קמ"ר. בית המלאכה לייצור קלט טספר מכונות חדשות, כך נתקבלה אז המקדחה הרדיאלית הענקית שבנחה לעורך ענוד גרורי טוקיה "רובריס". כך נתקבלו שפיוג, שתי מהדורות ומכבט אקסטרני. הוקמה מחלקה לייצור טבלטים, אשר הניאו למנופה רבה ביכולת עיבוד פלסטוי של מחנות. הוקמה אז מחלקה להתזוז מתכת על פריטים שמוקדם, שיטה זו החליטה את השוטה המיוענת יותר על פיה בכל מקום בו נשחק עניט והמקורר העורך לשמו, היו מדויבים עבנת תומבת בלחיצה, או אף בשליטוש בהפרשי טמפרטורה בין הפריט המשווק למכנת.

8/

מפקדה
לציון המרכז החדש
חמ/1700/9356
ט"ו תשרי
1951 ע"פ

ד"ר יצחק זקן

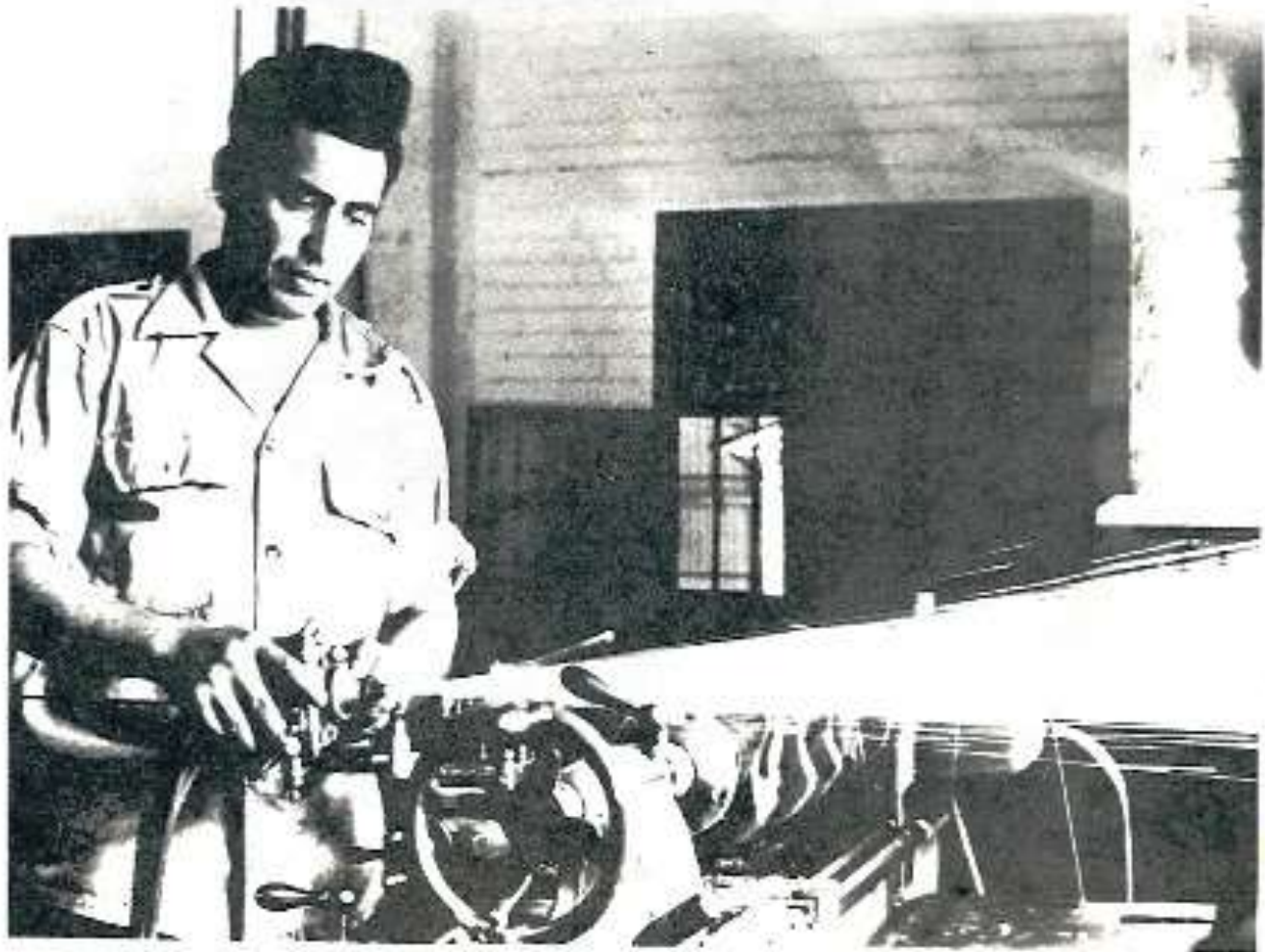
ה.מ.מ. ח"ו א"ט
מס' 1000

הודעה - עבודה צבאית והסג
מס' 1000/3/1700/9356

- (1) לפי הודעה מאת המד"ר מיום 18.6.51 בי"מל של מכון המ"ד 3 יבטע שהודעה צבאית והסג עבר ב.מ.מ. ח"ו א"ט 1000.
- (2) נה להקטר יחידות עם מנהל מכון המ"ד 3.

ד. שורקי - ד / סרן
מ.מ. ד"ר יצחק זקן - מנהל
מחלקת המ"ד

יבטע
מס' 1000/3/1700/9356
מס' 1000/3/1700/9356

עמותת חיל החימוש - מש"א 7200

סוג 222 -

מפקדה
קצין חמוש ראשי
חח/2016/11806
תמוז תש"ב
3 יולי 1952

47

ב. סוג 682
בסיס החסנה חי"ח 687
ענף ב"ס

הנדון: מחרסות - חקצבה.

1. הנני מתייחס למכתב מפקדה זו: חח/1817/9900 מ-2.6.52
2. בזאת, הנני מקציב את 3 המחרסות כמפורטות עם פריסיתן ברשימה הרצ"ב.
3. המחרסות הנ"ל, הן כושר ב ופליך לחקון.
4. המחרסות הנ"ל חוקצבו לבספסך לאמון חניכיים במסגרת ההדרכה-חילית.
5. מכתב זה משמש אסמכתא להוצאתן מבסיס החסנה חי"ח 687.
6. עליך להפיל את האחריות להעברתן על קצין הבקיא בצידו שכני, על-מנת להבטיח שלא יגרם כל נזק בעת העברה.
7. להעיר כאן, שהמחרסות הנ"ל הן בלא-מוטורי סאטאוו.
8. רצ"ב מוחזר לך צ-1002 מס. 80, אשר יש לכתבם מחדש, בהתאם לפריסים הכלולים ברשימה הר"ב.

ב. סוג 682
879
כ"ב
ברזילי / ס' אלוף
קאש ענף ציוד
בשקצין חמוש ראשי

י. מ/א

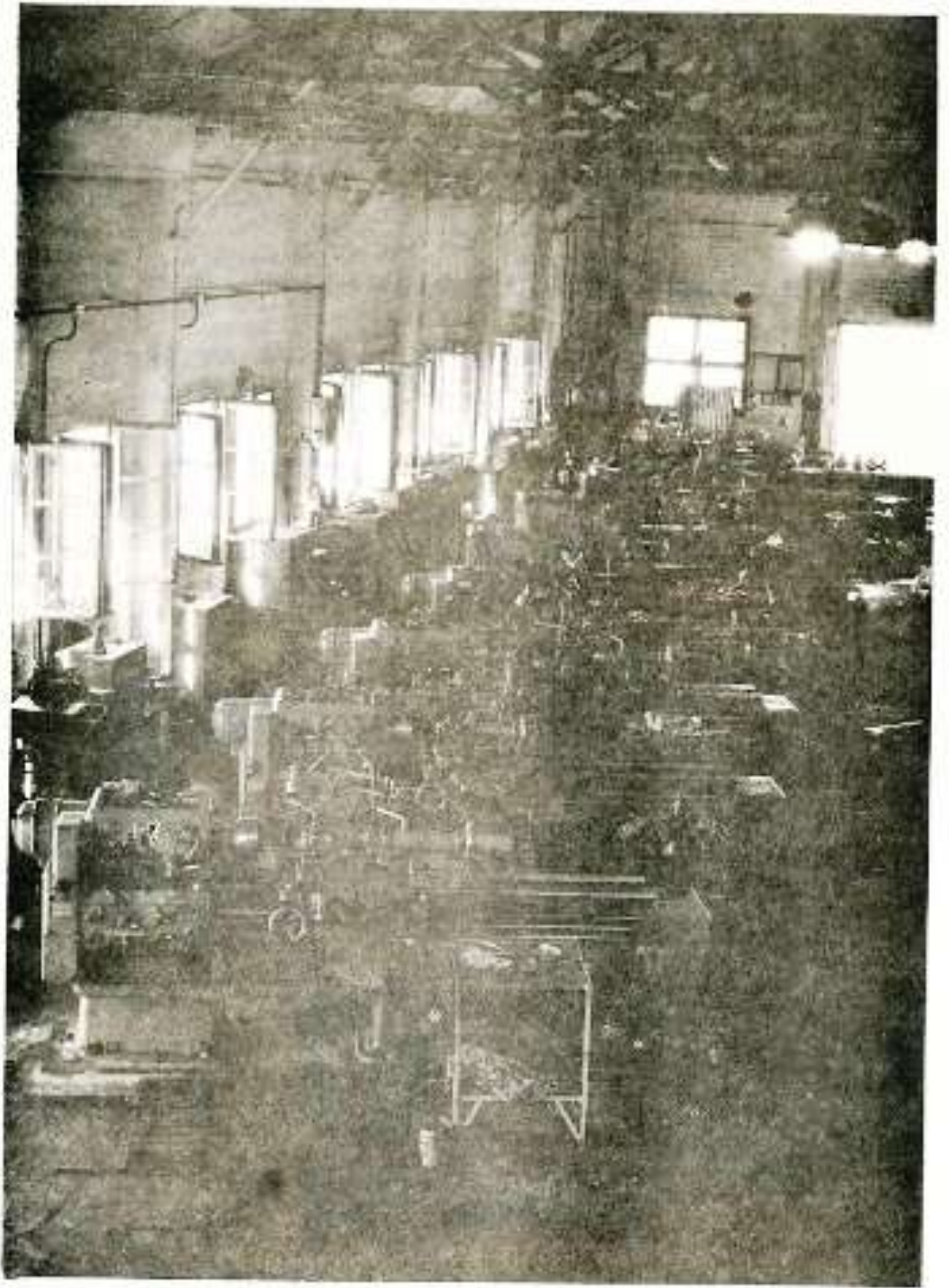
בני מלאכה בניסויים ע"ח אטו
21/2/53
2 סדנאר 1953

הן יסמטסין 2
זין תכנין
הח 588

הנדון: - מנוי לתפקיד נוסף

חאל מ- 2.1.53 הונך מהסנה בזה כ-ס מפקד בייסל
82 - סגדיה סכניה נוסף לתפקידן כמפקד בייסל לנשק קל,
לרגל זיאתו של סג-ס בורחזיין א. לקורס קצינים בסיסי.

ד. רזאי - ס' אלוף

חיתוך לחבת

במקור המטבח"ל הא"ל חזים ורלב

ביקור ראש אג"א
אלוף נחמיה קיץ

תכופת רבת עוצמה קיבלה ההצטיידות בטכונות חדשות עם משאבים גדולים. העברת תנופה זו התמצתה עם גידול הצרכים בעקבות שלחמת ששת הימים. מספר אל"מ שנחם גבע: " עם הנסיון והודע שרכשתי במשך שנים מאז 1953 ועד 1966 בתור בעל מקצוע, טכנון מבלטים, טנהל עבודה, וכן הלימודים בטכניון החזירו אותי לב"מ 4, וכן התאפשר לי לבדוק ולהפיש את כל תהליכי הייצור. ההל מעיבוד פלסטי, סכבשים, מבלטים, טנקים מודרניים, סכבש אקסנטרי. גם נושא הריתוך נבדק ביסודו. אז לא ידעו מהו ריתוך M.I.G או T.I.G. הכירו את הריתוך באמצעות אלקטרודה מצופה, למרות שכבר דיתכו שריון, זאת כל קופסאות הפח הדקות הלחומר בשיטת האוטוגן, כי עם אלקטרודה מצופה לא היה ניתן לרתך פח דק משניים וחצי ט"מ בצורה נאותה. נקנו מכשירים ראשוניים לריתוך עם הוט דציף בשיטת M.I.G (METAL INERT GAS) ושיטת M.A.G (METAL ACTIVE GAS) עם גר תחמוצת הפחמן לריתוך פחים בעובי מילימטר-מילימטר וחצי. כטובן התחלנו לטפל בהיתוך אלומיניום. כטובן עברנו מחיתוך באצטילן לריתוך בפרופן, טאמצעים דקיים להיתוך באמצעות טכונת חיתוך עם ראש פוטואלקטרי העוקב אחרי הפרוטו כעיכוד שכני התחלנו לעבור טכונות אוניברסליות לסכונות עם פיקוח הידראולי. הסכונות עם תכנון בשיטת הפלגים, כאך עלינו להזכיר את ממרשות ההעתקה האוטומטיות " MONIAL " שנתנו תנופה רבה למחלקת עיכוד שבני והתקבלה תפוקה גדולה במטווע פי ארבעה ולעיתים פי שמונה. בשלב מאוחר יותר נרכשו כרטומות אוטומטיות בשיטת הפלגים וממרטות צריח בשיטת זו. אחריו שנת 1977 נרכשו גם טכונות N.C ו-C.N.C. אך זה לאחר תקופתי. "

על התפתחות בית המלאכה לייצור אומר מפקד היחידה הקודם, אל"ם עבי : "אני חושב שכית המלאכה לייצור שלנו, הנמצא באוסף שבנים ישנים אחד, ותוספות שאנו בנדון באידין. מכע עבודה מעויינת בכל קנה מידה, ברמה גבוהה, במהירות, ביעילות ונמישות רבה. בהשוואה למקומות מוכרים לי, עושה זאת בית המלאכה בלי ספק לא פחות טוב. ואולי דווקא טוב, מבלי שהרסנו את המבנים הישנים ובנינו חדשים. לגבי ציוד עבודה, התקדמנו וקנינו מכונות משוכללות יותר שתעבודנה לצד המכונות הוותיקות. לא עשינו מהפך, אני חושב שבצדק. אנשי בית המלאכה לומדים להכיר את הציוד החדש שהוא ציוד מאוד יקר, ובשעות שאינן עובד הנזכר גדול מאוד. החוכמה היא להתקדם תוך שילוב נכון עם הקיים. ברור שאם בונים מפעל חדש כל הגישה צריכה להיות שונה."

על בית המלאכה לייצור שעסק בראשית דרכו בתיקון הלקים בעיקר, טעם בייצור מתקני עבודה ומעט מאוד בייצור פריטים חדשים, מספר ומדגיש את השבירות אל"ם מנחם גבע: "בית מלאכה זה הפך מכית מלאכה עזר לליבה של הערכת, כיום ב"מ 4 הוא הוא טכטיב את יכולת העמידה בתוכנית העבודה ויותר מכך, את יכולת התגשמה של הוכניות העבודה. אט ניתן כיום לעבוד טיפית למשימה עיקרית אמרת שלא תוכננה, זה הודות לפוטנציאל היכולת והגמישות של ב"מ 4 המספק את הטורלים לאותם לייזנים."

תמונה מן התעשייה הצבאית - נתן אלתרמן

עמדו בנחישות השוואת-נאצים. ברעש הרצף והחולש,
פניהם בורקים ספית חצתה, כלם פונים אל צד אחד,
נרף ברזל ורד-לוהט, ברזל כמעט שקוף סאט,
ססרו בצבת פארכת פיד ליד.

האיש ואיש הניח את הנרף על סרן שלפוח
ההקרנט סחליק-יורד מן התקרת, טנע בו קמעה,
ומיד-איש אל יד משמחו, קו לקו,
קבל את צורתו
כלי הכלחמה.

ולכל מצע זהיר נרף של המשיש הקר
היתה הארמה רועדת קט.

ומסביב שורות-שורות עבדו התרשים לבני טף
צופים אל מל פני אור הלהבה החזקה.
הם יהודים מטריפולי, מתורכיה, מצנעיה ומלוב,
מסופיה ומיאס, גלאחים ועבתי זקן.

וכדיהם לעצמה חממה,
בהלם פשישים ובצוחת-הרס.

וּבְרֵאשִׁית אֶת הַיְהוּדִי מֵאַפְרִיקָה עֹתוֹן עַל כֵּן
 לִטַּל אֶת לֶחֶם הַבֶּרֶזֶל אֲדָם־הַסֶּפֶן
 וּבְכַלְקָחָיו מוֹסְרֵוֹ לַיָּדַי עוֹלָה וְהִישׁ מִן הַבִּלְעָם -
 רֵאשִׁית אֶת עֲצַמֹת הָעַם עַל הָאֲבָבוֹת.

חֲרֵשֶׁת נֶשֶׁק הַעֲבָרִים הַמְיֻקָּמָה,
 אֲשֶׁר פָּלְמָה מִן הַמַּחְתָּרֶת.

עֲלֵתָה מִן הַמַּחְתָּרֶת וְהִסְכַּח עִירָה
 לְדַרֵּשׁ שְׂפָמֶת בְּתַסִּים הַרְעוּשָׁה לְהִיזֵת לָהּ כַּח עֲבוּרֹת שְׁחֹרָה.

וְהֵם, הַנְּצַפְיִים אֶת חֹם כִּירִיה וְקְרוֹנוֹתֶיהָ מְסִיעִים עַל פֶּסַם,
 הֵם יְהוּדִים מִפְּרִישׁוּלִי, מֵאֲדֹרֵי כֵּה, מִסּוֹמִיָּה וּמֵאֵס.

וְהֵם, שְׁעֵלֵיהֶם סֶפֶר בְּצַדֵּק וְיִסְפֹּר
 שְׁקִלֵי־סֶתֶם קָדָה לְשִׁפְעָתָם מוֹעֲרֵת לְרַגְלֵיהֶם חֲהוּם, -
 הֵם וְלֹא אֵם בְּנֵיהֶם מְסֻלָּלִים אֵם אֶרֶץ וְקְרוֹנוֹתֶיהֶם מְסֻפָּר,
 וְסֻלָּלִים אֶת כִּבִּישׁ עַד־וְהַעֲבִיב־סְרוּם.

וְהֵם, שְׁעֵלֵיהֶם הַיָּד בְּצַדֵּק הַיָּד
 שְׁאֵין הַמָּה יְסוּד־בּוֹנֵת־שְׁבֵה־כִּרְהָ כִּי עִם הוֹלָכִים בְּחֶשֶׁן, -
 הֵם הַכּוֹרְעִים תּוֹחַת סִלִּי הַקְּאוּלִין אוֹ צַעֲרוֹת הַתְּשַׁקָּאָה בְּזַבְל־בָּד
 וְהֵם שִׁיחֲתָרוּ לְשִׁמּוֹר וְעַה בְּמַחְצְבֵי הַפְּחָת.

וְהֵם, שְׁעֵלֵיהֶם הַכְּרוֹ בְּצַדֵּק וְיִכְרוּ רֵב־סְעֻסִים
 שְׁהֵם מְקוּם חֲרִפָּה לְשִׁבְכֵינָן יַעֲמֵם הַעֲלִיל לְעִבְרֵי כְּחֹ, -
 הֵם בְּנֵיהֶם הַיֹּצֵקִים בְּעִבְדָּה שְׁחֹרָה אֶת מֵאֲעֵלִי הַנֶּשֶׁק הַקָּסִים
 וּכְבוֹי־דָם בּוֹדְאִים אֶת כַּח הַבָּנִן וְנִצְבִים בְּחוּף־חוּף־תּוֹכוֹ,

הענף הטכני

המושג "הנדסת מכונות" או "הנדסת רכב" לא היה קיים ביחידה במשמעותו הנוכחית. היה אמנם מהנדס אחד עוד בתקופתו של אריה בהן כמפקד - עקס בירנבאום, אך תפקידו הטכני היה תוספת לתפקידו כסגן מפקד היחידה. עקס בירנבאום המשיך בתפקיד זה גם בתקופתו של משה בלה כמפקדה של היחידה. על עקס בירנבאום מספר אריה בהן, כי היה איש טכני טובהק וזקוף לא מעט לזכותו את הניהול המקיף ביחידה ואת המהפך שבכניסה לשיקום בסדרות להבדיל שתיקון אינדיבידואלי. העבודה התנהלה בסדנאות על סמך ידיעתם ונסיגתם של מנהלי העבודה ומפקדי הסדנאות ועל סמך ידיעת העובדים מתקופת שרותם בענף הבריטי.

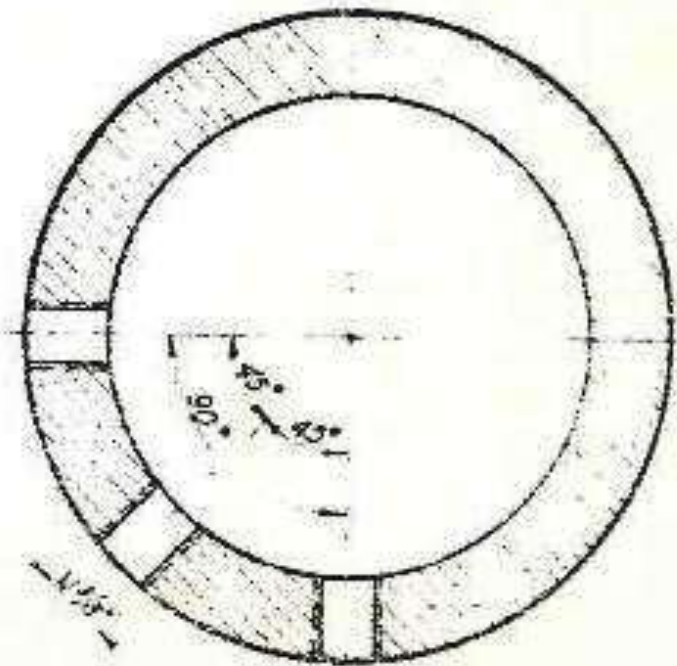
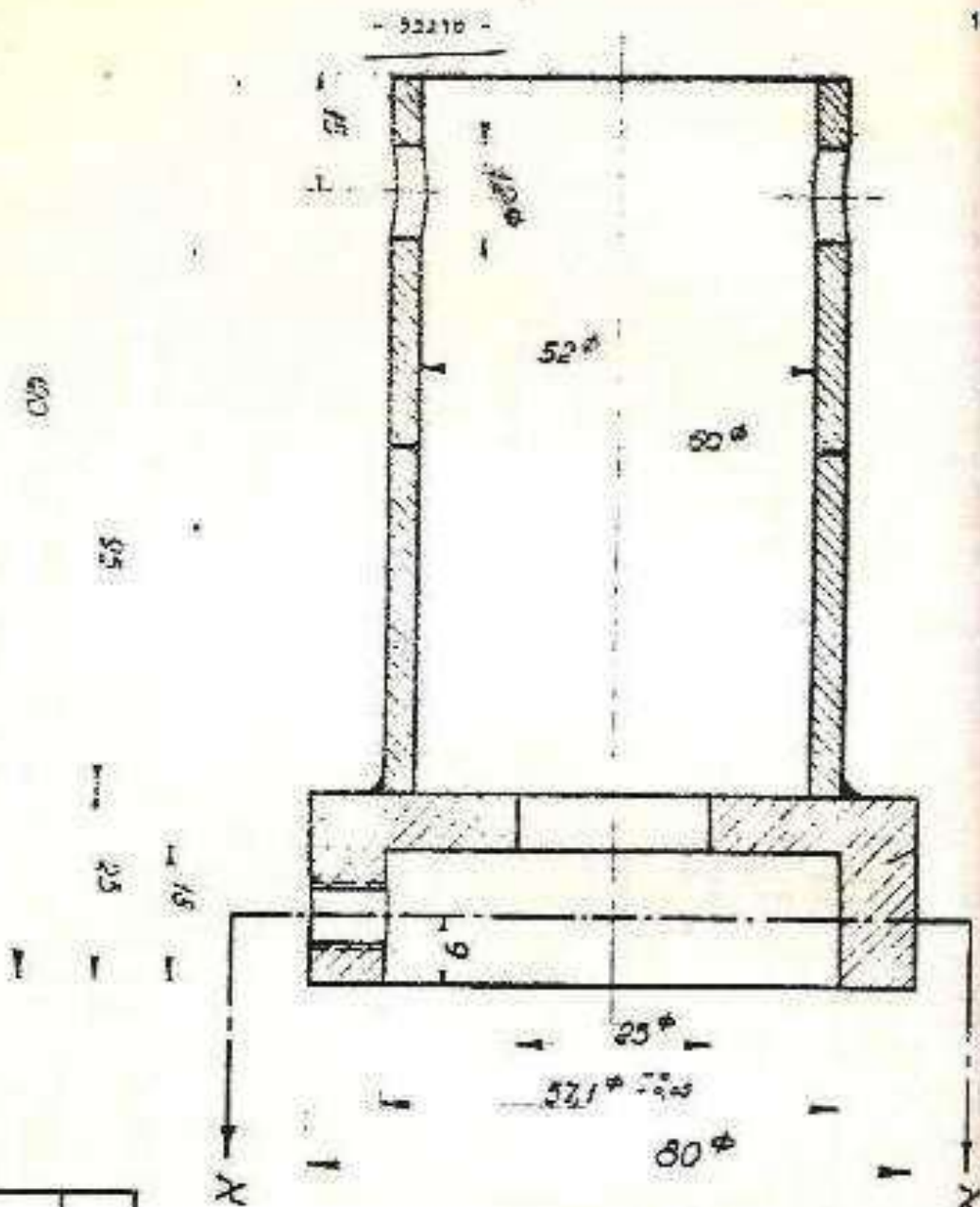
בראשית שנות החמישים הוקם משרד טכני מצומצם בראשות משה שמאי. תפקידו היה בעיקר תכנון מוצרים בסדנת הייצור. משרד שרטוט זה קיבל על עצמו תכנון חלקי חילוף, המשרד הטכני היה כפוף למדור תכנון, אשר היווה זרוע מפקחת על תכנון העבודה ובצועה בבתי המלאכה. מדור תכנון ביצע את הפיקוח על-ידי כתיבת פרשות עבודה (בהן עסק רבות דני שרון בשוף שנת החמישים) ועל-ידי בצוע שרטוטים במשרד הטכני.

לטרות התאור הודנד המצטייר לעיני הקורא באשר להשתלבות המשרד הטכני בעבודה היומיומית של הסדנאות היו היכוכים טכניים. היכוכים המוסכמים על-ידי מפקד היחידה הקודם - אל"ט צבי טל: "האנשים הענף הטכני נוספו לאחר שכבר היו עובדים בסדנאות. כשהוקם המרכז לא היו מהנדסים, אחר כך נקלט מהנדס אחד ושניים ויותר. זאת בעת שכבר היו בסדנאות מאות פועלים. סטטיסטית ממוצע העובדים בסדנאות היה ותיק יותר מזה של אנשי הענף הטכני. כמו כן נתחשב בכך שגוישים במשך השנים קצינים צעירים לענף הטכני וזה אף מצטיק את הפער בוותק. עם זאת ראיתי מפעלים בארצות שונות, בהם ההתפתחות הייתה מקבילה, וגם שם קיימת תופעת הניכור. זו אינה בעיה יחודית למרכז זה. אני נדסיתי ליצור מעורבות. לא היתה לי אסליה שעל-ידי זה אטנע את התופעה ששנהל עבודה ותיק יחשוב שמתרון שלו טוב יותר מזה של מהנדס צעיר, או שמהנדס צעיר יחשוב שהותיק אינו יודע מספיק, אך רציתי להקטין את הרחוק ביניהם. האמנתי שהכרה זו תעזור לבצוע החשימות".

- מה שממאיים לתאורו ולדעתו של אל"ט צבי, תאם גם את המעב לאחר שכעע קדש עם בזאו של זלטן דוד למשרד הטכני. "בגלל אי רציפות" - אומר זלטן דוד - "נמחק הרבה ממה שבוצע בתחום הטכני עד בזאי, וחיה עלי לבנות מחדש. כשהבנתי לראשונה למשרד הטכני, לאחר קבלת נאום ציוני מסגן המפקד דאז - דמיאל שינער, פתח לפני את הדלת וטבעו לדלת פרץ כדור פינג פונג ששימש שתי שרטוטים במשחק סוער. היה עלי לבנות משרד שיתן שרותים לסדנאות שאינן טאמינות בו. גם בקרב קציני המצא היה צורך ליצור אמון בסיסי. זכור לי שנאחת המסקנות שיחקתי שח-טט סימולטני נגד שלושה קצינים. הניצחון עליהם היווה במידה רבה את הקש ששבר את גב הגמל. כך רכשתי את אמונם ואט אט נסללה הדרך לפעילות מסוגרת". הוכחה לאמינות המשרד הטכני התווספה כאשר התרכו חלקי החילוף, שתוכננו על ידי אנשי המשרד ומטדו בכל שנדרש מהם.

אם בסוף שנות החמישים מנה המשרד הטכני כעשרה עד תריסר אנשים, גדל המשרד ושנת שישים והתרחב ל-26 איש. אחד המסייעים לקליטת כוח אדם היה חיים דומי כמפקד היחידה, שנתמך על-ידי עמוס חורב כקחש"ר. מגמתו של עמוס חורב היתה להגדיל את הפוסטנציאל הטכני וחיל ומצטט אותו זלטן דוד מאחד הדיונים: "יבוא יזם ובחיל הימוש יהיו 50 מהנדסים".

על אופיה של העבודה מספר זלטן דוד: "במשך שלוש שנים לא כתבתי מכתבים פנימיים. גם כיום היתו מורה על איסור בכתובה כזו. לעומת זאת לחמתי להצדיק קיומם של שרטוטים, לכל שרטוט נהגתי לצרף עתק בו רשמתי את מספר שעות העבודה שהושקעו בו. למה השודאה עם השעות שהושקעו בייצור".

ממק אא

682		במלך 682	
בית מדרש לרובוט			
17	27	100	100
100	100	100	100

תיאור תכנית

תוכנית זו היא תוכנית הסכום - כל יום שבתון של 25 שעות... תוכנית זו היא תוכנית הסכום - כל יום שבתון של 25 שעות... תוכנית זו היא תוכנית הסכום - כל יום שבתון של 25 שעות...

תנאי כניסה לתוכנית

- 1. תנאי כניסה לתוכנית... 2. תנאי כניסה לתוכנית... תנאי כניסה לתוכנית... תנאי כניסה לתוכנית...

תוכנית זו היא תוכנית הסכום - כל יום שבתון של 25 שעות... תוכנית זו היא תוכנית הסכום - כל יום שבתון של 25 שעות... תוכנית זו היא תוכנית הסכום - כל יום שבתון של 25 שעות...

תנאי כניסה לתוכנית

תוכנית זו היא תוכנית הסכום - כל יום שבתון של 25 שעות... תוכנית זו היא תוכנית הסכום - כל יום שבתון של 25 שעות... תוכנית זו היא תוכנית הסכום - כל יום שבתון של 25 שעות...

- מוגזל -

התכנון בתקופתו של זלמן דוד התפרש על נושאי הפיקוס למיניהם, כשאחד מן הנושאים הטובילים היה, כאמור, תכנון חלקי חילוף. עם זאת עפלו גם בנעיות שוטפות בלינון ההרכבה. מספר זלמן דוד על אחד הלידנים אשר כמעט ונעצר. בשעתו שיקמו ביחידה משאיות (FOUR WHEEL DRIVE) שהיו שעטנז של טלליט מווצרים שונים ומגוונים. משאיות אלה נמצאו בטבר סיני בעת טבוע קדש כשתן נטושות לאחר טסטר מאות קלומטרים בלבד, והסתבר שקיימת בהם בעיה דיפרנציאל. מאחר שסדרת השיקוס כיחידה הלכה וקרבה ופתרון טכני עדיין לא נמצא, הטיל מפקד היחידה חיים דומי על זלמן דוד לפתור את הבעיה. מספר זלמן דוד: "גייסתי את כל עוזות המוחות שכלל מהנדסים ומנהלי עבודה, והעלינו תטעה-עשר פתרונות אפשריים. מתוכם בחרנו שיטה, ובמאמץ מרובז כננו הדגמים עבורם. שניים מן הדגמים הצליחו בניסויים שבצענו, אך במפקדת קצין חימוש ראשי לא הסכימו לאשרם. נסעתי למפקדה ולקחתי עימי מיטה מקפלת, שמיכות ומגות קרב, שהיוו רמז ברור לכוונותי. באותו ערב הורתי כשבילי האיטור".

נושאים אחרים שהיו בטיפולו של זלמן דוד היו תכנון הפרד הטכאני, תכנון דגמי הזחלמים הראשונים, מספר זלמן דוד על פרשיית הברחה הג'יפים להר הצופים, סתוארת בפרק נפרד, בה היה מעורב: "הייתי הראשון שהיה מוכן להתדיחם ברצינות לועיון המטורף של פרק ג'יפי התולר לגורמיהם והגרהתם במקומות הצרים שבדפנות ונגה האוטונומים שקלו להר. את הטיפול בנושא הטלתי על ניסים לוי, שביצע עבודה נאמנה". נושא אחר שהיה בטיפולו הוא פיתוח תותח 20 מ"מ הקרקעי לעליפה גמוצני מסורים, שגם הוא מתואר בפרק אחר.

פרשיית רכישה של ג'יפי תולר החמטטה תודות לאילתור טענין במקופה זו. "האמריקאים לא רצו למכור לנו ג'יפי תולר - מספר זלמן דוד - קנינו תולר מן הצרפתים והתקנו אותו על גבי ג'יפ. את הקפיצים הקשיחים יותר שנדרשו רכשתי בחיפה. הקפיצים שבחרתי היו הקפיצים של פורד גלקסי 500, הקשיחים ביותר שניתן היה לרכוש באותו יום. מתקון התולר על הג'יפ נבחן והוכיח את עצמו. אחר כך הוצג בפני נספחי הצבא האמריקאי, אשר הבינו כי גם כלעדיהם יהיו בידיונו ג'יפי תולר, וכן איפשרו מכירת הג'יפים לצה"ל".

עד שנת 62 שרטטו במשרד הטכני אורך שימוש בלוחות קטנים דטרנלי T. בשנה זו ארע מהפך בעת שהתקבלו מספר לוחות שרטוט מודרניים, מהפך זה שינה את מושגי הזמן בכעוש שרטוטים, ואף שיפר את הנוחות והאיכות.

במעלום -חילות המשרד
הטכני - רותי פרידה
מימין, ומרצה גרנע
משמאל לוטדות להכיר
אה מכסיר הפלא.

כמה מאנשי המשרד הטכני בשנת 1967:
 ביטנר (עומד מימין), נוימן ארויז (עומד
 משמאל), מימין קלישר - שהיה מראשוני
 המתנדבים ביחידה, ומשה ארזי,
 כורעים משמאל לימין: נויסיל לוי, הרצה
 ברנע פקידת המשרד, ורוברט בוילר.

אנשי המשרד בשנת 65. מימין
 לשמאל עומדים: זיגמוןד הרל,
 רעד קרול, גבי, שמעון קלישר,
 ברוך פלדמן, אלכסנדר מויסטמן
 ברוך הורוביץ-בן יהושע, משה
 אורון, אלכס איגולר, אריה שורץ
 כורעים: ביטנר, סנדור, נוימן ארויז
 מריס פרייבר, נינה, לזר לזרוביץ.

במשך שנות השישים תוכננו והותאמו רבנים של זולמים. תוכננו אז דגמי
 זחל"ט זקוקי זחל"ט בעל תותה 90 ט"מ, 20 ט"מ קרושני, צריחון טצ"מ מדסב,
 זחל"טי שרגמה לסוגיהם. זחל"טים שבניח למיניהם, זחל"ט פדנור רפואי ואחרים. על גבי
 הזחל"ט הותקו, שתוכנן בשנות השלושים והארבעים, שותקן ציוד מסוגים שונים והותאם
 לצרכי צה"ל. תוך שיפור הזחל"ט עצמו, ולא פעם תוך שיפור הציוד היעודי שהותקן
 עליו.

אנשי מדור תכנון בשנת 68 בעת חילוטי מפקדים. פסח נדלר שירת כרמ"ד תכנון
 כארבע שנים מעביר את העיקוד לאורי אמיר. במילוס שיטין לשמאל עומדים:
 דריוס, אהרון טעוי, גרינברג, דני שרון, גרוסמן, נוימן ארויז, פסח נדלר, ברוך פלדמן,
 אורי אמיר, ברוך הורוביץ-בן יהושע, לזר לזרוביץ, יושבים: שבתאי, ביטנר סנדור,
 אירל שרקוס, בנות המשרד, דני בן נתן, גבי.

ההולי שהתפתח במשרד הטכני גם להיווצרות קשרים שמעבר לעבודה עצמה. נערכו מפגשים רבים אחרי שעות הפעילות, ערובים, נשפים, צפיה בהצגות תאטרון, מספרות זרנה ברנע-לורי: "גילגלנו שרבים מאנשי המשרד הטכני היו חובבי מוזיקה. התארגנו קונצרטים לקונצרטים של התזמורת הפילהרמונית, ולא פעם הופענו בהרכב של זמרת מאנשי המשרד באולם הקונצרטים,

בתנועה קדימה: מימין לשמאל - משה אורון, רוברט ברילר, ניסים לוי - ראש המשרד הטכני, אלכס זולבסקי.

העתקת הפרוטטים - וצעה אז על-ידד חילוה שלרשות לא עמדה מכונת העתקות שמש או טכונת צילום. בצופ ההעתקות נעשה, כשהשרטוט נבדל ההעתקה כשרשו על לוח עץ קומר. על גבי השרטוט נמתחה לרועת נילוף שקוף. את הלוח הכר אחזים בשתי ידיים, ובאותה עת מסתירים באגודלים חלקה מנייד והנתקה. כך היתה החילת שעסקה בהעתקה, יוצאת לאור ואשש ומטתינה. כשניידר ההעתקה הפך להיות לבן בהשוואה לחלקו המוסתר מתחת לאגודליט היה זה טימן לסיום וחשיפה. התהליך הבא היה הסרת נייד ההעתקה מפל ללוח ומנילתו באגן אמוניה. אותה טזג האויר ניכרו היטב נוצרי ההעתקה. בשיטה "מטוכללת" זו היו עותקי קיץ ינותקי חורף, עותקי בוקר ועותקי צהריים. העתקות רבות נשרפו, ואחרות הפכו בהירות מדי.

השגי הזמן הנדרש לבצוע אותן העתקות אינם נהפסים כיום. טואר ניסים לוי, שהיה ראש המשרד הטכני בשנים 62 עד 64: "לעיתים נזקק עמי דניאל, שהיה מפקד בית המלאכה ליצור 22 לעותקים רבים. למשל, עבור המוד הטכנאי 200 גליונות במתישה עותקים חייבו גיוס ניותר של חילות ושל קציני המשרד הטכני לבצוע ההעתקה. שנת 62 היתה שנת משנה בה התקבלה טכונת ההעתקה הראשונה. זו היתה טמש חגיגה. ההעתקים התקבלו טובים ואחידים ומהירות הכנות עלתה לאין ערוך. עם זאת זכור לי ששלחנו מספר פעמים חילות למפקדת קצין חימוש ראשי, כשגידו חבילת שרטוטים לצורך גיצוע העתקות".

בשנת 63 נקלט שיקום זחל"מים מ.ט.ב. 682 לב.ט.ב. 682. הקבוצה הכללים היוותה אחת עבור מדור הכנוד והמשרד הטכני בר. רוב השרטוטים שנתקבלו אז היו "סטי אורגנילים" מאד לא ברורים, והמתימה הראשונה היתה בעופ שרטוטים "אורגנילים" ודטים. במקביל על מנת ליצור ארגון זהיר בעת תחילת העבודה הוכנו פרשות עבודה על ידי דני שרון. על ברוך הורוביץ (בן יהושע) הוטלה הכנת מערכת שרטוטים של זחל"מ צרמח, ואז בועער לראשונה שרטוטי ייצור והרכבה מושלמים, שלא היה תהליך מקובל. בוך ביצוע המפרטיט ושרשות העבודה ביצע דגני שרון בדיקה של השרטוטים, והתוצאה היתה תוצר טכני בעל אטיבות גבוהה.

בסוף שנות השישים ותחילת שנות השבעים כבר היתה למדור תכנון דמות שונה. הגורם שהיה אחראי לפרשת העבודה ניהולית השיקום, והיה נפרד מן המשרד הטכני בשנות השישים הראשונות, התחזק עם שאר גופי מדור תכנון והפך לקצין רכב וטפרטים. במסגרת זו החל גם לעלל בבעיות טכניות בתחום האוטומטיבי במקביל לכתיבת הספרטים הטכניים. דגמים רוכזו בידינו של קצין דגמים בעונת 70 איש, ואילו קצין תכנון ריכז בידינו בעונה של 71 אדם כושפים, את הטיפול בדגמים קטנים, במתקני עבודה, בהסבת פריטים אוטומטיביים בתכנון חלקי חילוף לסדרות השיקום, ובשימור דגמייה של התיקיה הטכנית של המדור. מקבוצה קטנה של 18 איש, עם כניסתו של

אורי אמיר לתפקיד ראש מדור תכנון, התרחב המדור בעונה משמעותית. כבר בערב מלחמת יום כיפור עבדו במדור זה מעל חמישים איש. לא רק את תוכן תוצריו שונה מדור תכנון. גם את צורתם החיצונית ואת כלי הייצור. במקום שרטוטים המבוצעים בעפרון עברו אט אט לשרטוטי שוש. ציוד השרטוט השתכלל. נרכשו ינלחנה נוספים ועלי נכונות שרטוט שהחליפו את הלוח והרגל ה-"T". נרכשו שכלונות ורפידונרפים. גם ארכיון השרטוטים השתכלל, והאמצעים לתיקתם ושימורם בעזרה נאותה. נמשך השנים הוחל אף במשלוח השרטוטים למכון המיקרופילם דבר שנועד לטכוע איבוד המידע בשריפה מתד, ושימורם וחיזרת עה"ל אמרות מאידך.

רמיר תכנון

במלחמת יום הכיפורים התגדבו עובדים רבים מן המדור לעבודת כפיים ובתי המלאכה. עם זאת נוצעו גם עבודות טכניות, אם כי בשיטות שונות מן המקובל. מספר על תכנון ג'יפ בעל ציוד ועודי מיוחד ביטנר סגרו שהיה קצין הנושא: "קבלנו משלוח לתכנון את המתקן כולו ב-24 שעות. הביאו את הציוד שהיה עלינו להתקין. כל הלילה עבדתי כשאני מכין סקיצות מהירות. העבודה היתה בתנאי לחץ בלתי רגילים ואסור היה לטעות בה. לילדי ישנן אפרים פלג, סגן הספקה, ודרש ממני להתעלם טנוכהותו, כל סקיצה שיצאה מתחת ידי, לקח והעביר לידי צור סדרתי לבמ 4. לא נצענו כלל דגם. עם גמר הפריטים כבר קמדו וחיכו אנשו מפעל הרכבה עה הג'יפים. כל פריט שיוצר הודכב טיידית, זכור לי עבעת שהלכתי לננה, תוך כדי שינה הגיעה לתודעתי העובדה כי שנית בדבר מה. התעוררתי, רעתי לב"ט 4 והספקתי לתקן את השגיאה בטרם יוצר הפריט. בטשן שלוש יטמות מותקנו עשרות ג'יפים.

לאחר מלחמת יום כיפור, עם סיום פרויקט הפיתוח הגדול של זחל"ם הדגזל, היו בעונות הפיתוח מעל עשרים איש. הותלט לארגן מחדש את המדור כהכנה להפיכתו לענף. נולדו אז צוותי נשק, כללי, רכב ותכנון, שהפכו נאופן דשמי למדוריים, שיגרו מעמדו של מדור תכנון לענף תכנון טכני באחד לספטמבר 1974.

התכנון לפני בצדע דגם חדש או סדרת שיקום חדשה הפך למפורט יותר ויותר. לא הסתפקו כבר בשרטוטים בלבד, אלא צרפו לשרטוטים מפרטים, בתחילה שטרטי רכישות ואחר כך נוספו גם מפרטי שיקום למכללים הטכניים. הטנמה, אשר באה לידי ביטוי באופן מיוחד החל מימי מנחם גבע כראש הענף הטכני, חיתה ביסודי כל התורה שבעל פה - בתורה שבכתב. כל אותם תילי תילים של מידע, הטועבר מרב אומץ לשוליה, נלמדו היטב על ידי אנשי הענף הטכני, וחלקם כבר צורף לידע התאורטי, ונרשם במפרטים הוראות טכניות ושרטוטים.

השיקום הפך לעמוק יותר ויותר. זאת למרות גילם העולה של המכללים השונים, ומספר הפעמים הרב בו הוכנסו לשיקום. בארצות עשירות ככר נשלבים מוקדמים היו פוסלים את המכלל או את הלקיד, אך בצה"ל דל האמצעים יש למצות עד תום את הניתן מכל פריט. לפיכך פותחו שיטות שיקום שונות, ובוצעו ניסויים לבדיקת הפריטים המשווקים. הניסויים נדקו אורך חיים, בדיקו עמידות בתנאי עבודה קשים ביותר, והביאו להגשת פתרונות בדוקים ושקולדים לאישור מפקדת קצין היטוש ראשי. לא אחת גם בוצעו שיפורים בכלים או במכללים. שיפורים שאיפשרו הפקת ביצועים מעבר לתכנון היצור, או תיקון ליתוים בהם היצור המקורי טעד. במסגרת שיפורים אלה יש להזכיר את שיפור תיבת ההילוכים לזחל"ם, שנלמדה וחושבה לכל פריטיה, הפריטים הלוקים הוגדרו, שופרו, ומוכה בניסויים ובסדרות רבות אחר כך כי נחסכו כספי עתק, ואולי חיי אדם, בשיפורים שיושמו בתיבה.

נושא נוסף שבא לידי ביטוי בהעלאת איכות המוצרים והנרדת עלותם הוא יישום בקרת האיכות. בקרת איכות במהותה עריכה להיות כפופה למפקד היחידה. עם זאת קרש עליה הענף הטכני את מסותו, והבדא נושא בלתי אהוד על ידי בתי המלאכה, להעלמה מרובה. כיום קשה להעריך כיצד יכולה הטערכת הסטועפת של היחידה להתקיים באותה דטה ללא מזור בקרת האיכות.

לא רק העבודה במהותה שונתה. גם הטננה האירגוני של הענף הטכני עבר תהפוכות בימיו הראשונים על מנחם גבע כראשו. תהפוכות אלה איפשרו התערות הענף הטכני נצנודת בתי המלאכה בדרך בה בוצעה. מספר טנחם גבע: "חיפטי בתורים שאוכל לשלוח לסדנה, ללמדו בה היטב את שיטות העבודה, ולאחר תקופה יוכלו להנחות שיקום טנוע, תיבת הילוכים או כל נושא אחר". בדרך זו פוצל מדור רכב והוקם מדור מערכות שאנטי עברו תקופות השתלמות שונות בבתי המלאכה. מאוחר יותר נפרד צוות חשמל ממדור מערכות והפך למדור עצמאי. הוקם מדור בקרת איכות, שהחל לשלוח זרועותיו לבתי המלאכה, ותוך בחירת בכירי הפועלים שהפכו לבקרי איכות, הקים תשתית אשר לא רק שהעלת את איכות המוצרים, אלא גם הוזילה תחליכים.

גם לגיבוש רוח הצוות תרם רבות מנחם גבע. עם כניסתו לתפקיד הנהיג פעילות חברתית ענפה. פעילות זו גיבשה את אנשי הענף בהרצאות בנושאים שונים טכניים ואחרים, בפעילות ספורט על הרף הים, בטיולים ופיקניקים ובנשפים. פעילות זו הרטה לא מעט ליצירת אוירה חיובית, בה התמזקו הקשרים בין אנשי הענף מעבר למחויב טן העבודה.

מחפשים את המטמוןכתב החידה

א. בצאת "כלניות", "בבית מחסה ברזלים",

הוקם היסוד ל"אינשי העצים".

ברבות "המטפטים" צמחו "העלים"

עד "מיאמיר" העץ ענף ביצבץ.

למען היזוק הקשרים ומניעת פיטוח הסאה

יום הנ"ל חזיון פיטמות.

ב. בנשור העלים. למען העלות איכות החיים.

פורסם המנשר "המאחד" בשישי דאשהקד:

"בפעמיים כי טוב, עם בוא השמש, לא נדפוק הוורוד.

נבואה ונחסה ב-ד' אמות המרפא הטכני"

לאחר הצגת הט"ץ על ידי "השרה"

חלה התדרדרות במצב עד לסיוע השפיץ בטארייהיו.

ג. "הקצה" המהווה אחד מעמודי התווך באירגון.

שולט במתכונתו על מלאכת הפלאפלים

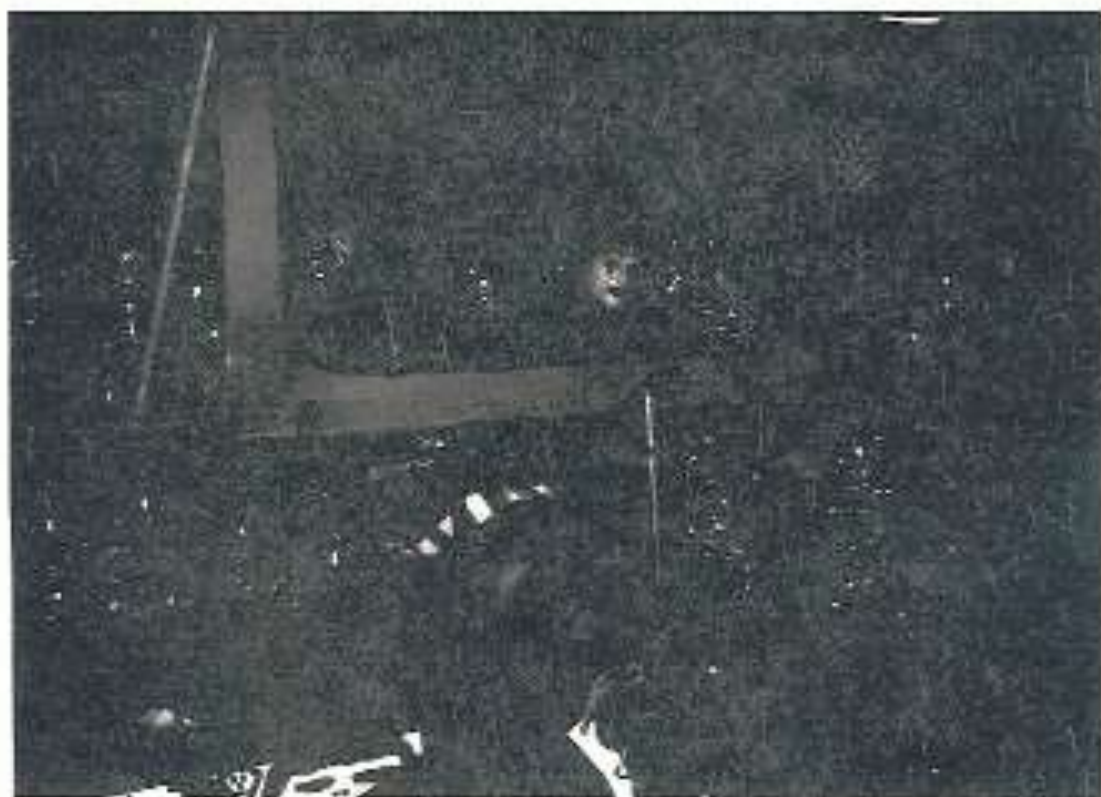
אמר "יער-ירוק": "בדברי הימים - הרי הם סוד שליטתו-

על הזוטר לשים בוהנו בהגיע יומו

שם מטמונו.

- סוגכל -

פרוש המילים המודגשות בכתב החידה: כלנגזת - בריטים שעזבו את ישראל עם תום המנדט בטאי 48; בית טחסה ברזלים - מש"א 7200; אנשי העצים - אנשי הענף הטכני הנדוכים על לוחות השרטוט העשויים עץ; המטפסים - העלים - קציני הענף אשר עלו זית על כתפיהם; אמיר - אורי אמיר שהפך את מדור תכנון לענף תכנון; ענף - ענף תכנון טכני; הידוק הקשרים - גיגוז אנשי הענף; פיטום הסאה - יצירת נודש ושתח עקב העבודה הרבה; חזיון פיטמות - מופע בתאטרון התאטרון שבחיפה; בנשור העלים - עם גבור הנטיה לשחרור מצה"ל; מאחד - מגבש; שישי דאשתקד - יוני 75; בפעמים כי עון - בישי שלישי; הנורדרד - כרטיס נזכהות ורוך אותו "דופקים" בתחילת העבודה ובסיומה; כאן הכוונה לטיים העבודה עם בוא השמש בלומר עם השקיעה, ד' אמות המרפא הטכני - מטריון של ראש הענף ד"ר מנחם גבע; הש"צ - שליח הציבור הוא הקצין הנבחר להרצות בעני הציבור אודות נושא טכני; הארת - קצין אינגון של הענף עמיחי כץ; השפיץ - טנח חדר אוכל הקצינים מרכזי שפיץ; הקצה - תטפיץ שמו של הטבח; פלאפליה - הקצונה הבכירה ביחידה; דער ירוק - גרינוולד יוסף שהיה ראש ענף שנהלה; דברי הימים - מקודות שיגרה המהפרסמות מידי יום על לוח הסודעות ומכילות לוח תורנות קצינים וחרגרים; זוטור - קצין תורן; יוטור - מועד תורנותו; שם סטמונו - מחברת המתכונים במטבח הצבאי עליה חותם קצין תורן מידי יום.

סג"סי "מחפשים את המטמון". משטאל לימיין: דני עמית, עמי הראל.

על פעילותו של הענף הטכני אומר ברוך הורוביץ (בן יהושע) שעמד בראשו בין השנים 77 ל-80: "אחת הגאות שלי מאז שנאתי למש"א כשהנדס היתה העובדה, שכל ניד, כידן אם היה שרטוט בין אם הינו הוראה טכנית או מפרט, הפך לעבודה. זה אחד מן המאפיינים של הענף הטכני, מהנדס המסיים את לימודיו בטכניון, לומד הרבה מן הקירבה אל המטבח, מן המידוק מטפד בית המלאכה ומתפועל, או מן הבושח לעבור ליד מנהל עבודה לאחר בצוע שגיאה. כתוצאה מכך רמתם של המהנדסים בהשודאה לענף המטבח היא גבוהה". באותו ענין אומר ראש הענף הנכבד רפי לוינגר - לביא: "אני זכור לעיני בטיוק כי בוגרי הענף הטכני שרכשו ידע בשיקום ופיתוח, מצאו את מקומם הן בצה"ל והן מחוצה לו, לא טעו עקב מגוון הנושאים רחב בו עוסק ענף זה עיבוד שבבי, ריתוך, עבוד פלסטי, מתקני עבודה, מתקני הרמה, ממסרות כוח, מערכות בקרת נהיגה, מנועים לסוגיהם, מערכות נשק, מערכות חשמל במתח גבוה ודמור, אלקטרוניקה ועוד".

אומר ברוך בן יהושע: "אני ראיתי במש"א ובענף הטכני שלו במיוחד בסיס לפיתוח רכב, אדש לא דובר אתי על כך ואיש לא הינחה אותי בקודים אלה, אך זו דעתי מיום שהגעתי ליהודה כסג"מ. תהליך זה הגיע לשיאו בפיתוח השועט, ולעצמי מהנליים בו סימני דעיכה בגלל בעיות תקציב". אומר ברוך בן יהושע: "הענף הטכני עבר מהפכה מאז שהעטרפאי אליו בשנת 76 ועד היום, המהפכה בנודלו ובעצמאותו. במשך שנים רבות זכור לי הענף הטכני כגורם דומיננטי שהזכר על ידי קחש"רים תא"ל חייט דומי, תא"ל אל עזר ותא"ל בנצי. הקחש"רים הכירו בזכותו של גורם זה, וכתנו לניטימצייה לפעילויותיו, כשהאישור הסופי תמיד היה ממקחש"ר, לעצמי הרב, כתוצאה מהתפתחות הענף הטכני, את יעוד המש"א לא שינו, לתפקיד המש"א לא התווסף היעוד "גורם מפתח" אלא נשאר בהגדרתו חטקורית כגורם משקם ומתחזק בדרג ג' ד'. עם זאת התזכר שקייט לטעשה תחת הכותרת שיקום ואחזקה השתנה. אם תבוא ותגיד שבספר אג"א לא כתוב בשום מקום בהגדרת היעוד: לתכנן ולפתח כל מה שקשור ברכב ג' זחל"מים ונגמ"שיט, אקח אותך לארכיון של רבנות הפרטונים בענף הטכני, ומולת עשרות ומאות מפרטים בענף ניהול הדיצור ותראה כי מה שבוצע במש"א סמל נשנים אסרונות, היה בין השאר תיכון לפיתוח של רכב ב' זחל"מים ונגמ"שים, למרות שהגדרה כזו לא מופיעה בשום מקום, תחת טוס כותרת".

מוסיף ואומר ברוך בן יהושע: "אחד המאפיינים של מש"א הוא הרכב כוח האדם בו, מאחר שעם גיוס הצרכים באופן קיצוני לאחר מלחמת יום הכיפורים, נקלטו עובדים חדשים, שהיו רובם פועלי תעשייה, מעטים מאוד בוגרי גמי ספר מקצועיים בהשודאה למפעלים מסורתיים בארץ. כמוכן בגלל תנאים אובייקטיביים ומשכורות נמוכות בעבר, לא הייתה המש"א מוקד משיכה מתחרה לאותם מפעלים. בצוע המשימות באיכות הגדרה, תוך הכשרת אותם עובדים, נתאפשר לא מעט תודות לכוח הטכני המעולה שבענף הטכני שגיטר על הפערים".

מי שהיה ראש הענף הטכני בשנים 80, 81, ישראל סבר אומר: מש"א נמשל לדינודאורוס רב עוצמה, בו הענף הטכני דומה למוחי הקטן, שנלעזיו אינן עוצמתו יכרלה לבוא לידו בזטוי".

הפרט ביחידה.

חיי הפרט ביחידה השתנו לבלי הכר מאז ימיה הראשונים. לא מעט תרמו לכך יחידים שהיו טשונים על הנושא, וביוזמתם הפכו את הרצוי לטעוי. על המדרג המשמעת בחיילי היחידה מספר ברטהולד פרוקר: "כשהגעתי ליחידה מייליה גרו טמוע למחנה בביתם והיו טגיעים בהסקות. התחלתי לארגן את החיילים ללינה ביחידה. בבית הטלאכה בו משוקם כידם נשק קל אירגנתי את החיילים על ציודם ומיטותיהם, ולחיילות בנינו צריף מטול שונה זה. היו ביחידה חברה צעירים שהזרו מקורם קעינים כמו נולן וסלעי. הרכבנו מחלקה מחיילים שנבחרו מדי פעם שנתי הטלאכה השונים וציידנו אותה בציוד חי"ר. הם גרו בנפרד מול הכניסה לשער בצריף גדול ובאוחל, היו משוחרזים טכל העבודות ועברו אימוני חי"ר מבוקר ועד בוקר. קורס כזה נמשך שבועיים ונועד להפוך את החיילים לחיילים. באימונים אלה יצאו החיילים להרים לאימוני שדה ואימוני נשק. נערך תרגיל משבס ושיחה מסכמת. החיילים קיבלו אספקה שוטפת לשדה, והכל היה מאורגן מא' ועד ת'. החיילים נהנו מאוד מן האימונים. איש לא השתמט. כך אט אט עברו את הקורס כל חיילי היחידה, וטכל מחזור חדש שהגיע הורכבו מחלקות לאימונים, מאז ש"ג הפך ל-ש"ג, ושומר לילה ידע במדויק את תפקידיו. אמרתי לחיילים, אם אני אזהה חייל לפני שיהיה אותו בעת ביקורת שטירה, אזי ראני לנשטתו."

נדו"ח שנתי של פעילות ב.ט.ב. 682 לשנת תקצ"ב 1953/4 כותב ראש ענף בתי הטלאכה סא"ל ד. שחורי: "סיבה חשובה להורדת הפריזן והייעול יש לראות בהטלת תפקידים עבאיים על החיילים העובדים בבתי הטלאכה. הונהגה שיטה חדשה בשטירה, לפיה חייל כל חייל לשמור לפחות 2 לילות בשבוע. ספקדי הנטיסים נאלצים לתת לחיילים לאחר ליל שטירה שעתיים עד שלוש שעות מנוחה בבוקר (עד 1000), דבר המשפיע הן על אחוז הגרעון השמוטא בתפקידים עבאיים, הן על איכות העבודה הנעשית על ידם, וגורם לעיכוב בטערכת הסטירה של הקבוצה.

הונהגה שיטת אימונים חדשה לפיה יתיה צורך לאסוף טידי שבוע 15 אחוז של החיילים, אשר בעקבות זה יעדרו כליל מהעבודה. דבר זה יקשה על ביצוע עבודה סדירה בבסיס, ויכריח את מנהלי בתי הטלאכה לערוך תוכניות חדשות טידי שבוע, ולהתאים את האנשים לעבודות שונות."

על החיילות הוטלה בשנות השישים הראשונות השטירה בשער היחידה. השטירה בוצעה בזוגות, והבנות היו רשאיות לבלות בשינה את הציו השני של הלילה בביתן השטירה שליו השער.

הקפדה על המשמעת היתה בשנות החמישים הראשונות מחטירה שהמקובל כיום. סגן ספקד היחידה - טקס בירגבאום, ומאוחר יותר לס"ר המשמעת - ברטהולד פרוקר היו ידועים ביחסם הקפדני. חובת הצדעה חלה על חיילי היחידה אל סמל בתחילת שנות החמישים, ומאוחר יותר אל רב סמל. הקפדה טינחקה היתה על נשיאת תחבוטת אישית ותעודת הונר. עונשים על אי נשיאת פריטים אלה, הגיעו, לדברי ברטל פרוקר, לשבעה ימי מעצר בחדר הסיועד לכך שוכנדה ליחידה. אימונים מיוחדים לתרגילי סדר עברו חיילי היחידה בהדרכתו של דוד זרחיהן (דוידסקו) שהיה איש היל רגלים לשעבר, וכן גם בנושא תפעול נשק. במקופה מאוחרת יותר סייע בדבר טשה דרפנר-דר.

סדר היום ביחידה החל בשעה 6 בבוקר עם השכמת החיילים. את השכמתם המוחלטת הנטיח עוזר הרס"ר - אלגרבלד בטסדר ובהתעטלות בוקר. לאחר ההשכמה וארוחת הבוקר היו החיילים פונים איש איש לסדנתו, ועובדים עד השעת ארבע. "נמשך היום, מספר דס"ר ברטהולד פרוקר, לא היו החיילים משתחררים מן היחידה ללא אישורי. "הקצינים היו שולחים את החיילים אלי עם פתק. לעיתים אמרתי לתעין - אם אתה לא זקוק לו בעבודה, אני צריך אותו אצלי. הייתי לוקח אותם לכל מיני עבודות ניכוש קועים, סיווד שבולים, ועבודות שונות מסוג זה. היו לפעמים אינצידנטים עם הקצינים עד שהתרגלו לעבודה שחיילים טיועדים לעבודה. למסדרי תולים הייתי מרכז את כל מסדרי החולאים יחד.

הדליל היהודי צועדים בסך
 ונראים רס"ר הטשטעט ברטהולד
 פרוקר. ברקע מבנה חדר האוכל
 לקצונים, אשר שימש גם את מגורי
 הסמלים ובו היה גם "מועדון
 הקפה". מבנה זה משמש כיום את
 מכון הדוגלים של בית המלאכה
 לטכניקאים, זאת ועד הצובדים (104).

ה"ן ביחידה, הכנות המושות
 והכנות קסדות בהכנה למסדר
 יום הזכרון. משמאל מבנה השוער
 והשער הטשטעט את היחידה עד היום.
 ברקע - בני הכרמל חשופים לחלוטין.

רס"ר ברטהולד פרוקר
 טשטאל-בתקופתו הראשונה
 ביחידה.
 למעלה-במשדדו.

הייתי מקצוב טכוגית מן התחבורה, שהיתה תחת פיקודי, דעם טטל ראשון היו החיילים עולים לביה החולים 10, מסדמים את הבדיקה וחוזרים ליחידה. כך לא הינה להם אפשרות להתחמק. גם משטטים לא נערכו במשך יום העבודה אלא רק אחרי השעה ארבע,"

בשעה ארבע אחר העהדים היו החילות והחילים משהרמים מן היחידה, כשרק בעלי תפקידי שמירה היו נשארים בה. בשעה 10 בלילה הית על כל חילי היחידה להתניעב בה. הסעים ליחידה היו יוצאים בלילה טקולנוע "ארסון" שבחיפה. בימי חמישי היה ערב סגור, בו לא הורשו חילי היחידה לתעדר ממנה, ובו עסקו בהכנת מסדר המפקד. בבוקר יום שישי נערך מסדר המפקד, בו נבדקו מגורי החילים וארגזי הכלים שלהם, כיום זה החילים לא עברו פרט לחילים החיוניים, לאחר מסדר המפקד שוחררו לבתיהם.

בתעלות מסדר המפקד: מיטין-ברטהולד פרוקר שהבל את טסקות היחידה-ראשון מיטין-יוסף כרור, אחריו המפקד טא"ל דוב רנואי, אחריו קצין זיהול-מרדכי צרפתי, התעלות משטאל בדיקת המסדר כמגורי החילים. כל חיל נייעב ליד מיטתו, כשלמרגלזמידו ארגז הכלים ערוך לבדיקה. בודק את המסדר-המפקד ומאחוריו גדעון זוסמן-ארגון.

היחידה מיוצגת כמעמד יום העצמאות שנערך בחיפה, כנס חיל החימוש. בנ"ל מ' ליד הנהג-משה רוט, טאחור משה שמאד (סגן מפקד היחידה).

תזכורות בטחון שדה, בשער היחידה. בתצלום העליון ניתן להבחין כרוק בטבנים 64, 61, 60 קציני ניהול, כ"א ומפקדה, ומשמשים כיום מגורי ח"ן דאת ענף נהול הדיצור. בטקום האוהל הנראה משטאל לשלט מוצב כיום מבנה ענף מנהלה. בתצלום התחתון, רטי"ר היחידה, ברטל פרוקר ולירו טמלת ח"ן הנכה. טאחוריהם שלט בזו הלשון: "הייל! אל תשוחה על נושאים עבאיים מהניץ למחנה/שטור סנדק!" טאחורי השלט ניתן להבחין בצדיף טטרד התחבורה.

על חיי הערש מספר אשר נדקד, שהיה סגן מאקד ג.מ.ג. נשנים 53,52 ; " מסדרים כמעט שלא נזכר אך דאגנו למטעמת. דאגנו שהנעלים תהיינה מועמעות ושלמות , הקפדנו שחיל יצא לחופשה כשהוא מסודר ונקי , אך החיילים לא קבלו זאת תמיד בהבנה. כל זאת עשינו למען החיילים ולא למען הפיקוד. לדרגה היה זהם כבוד מיוחד , דאגנו דאגנו לשטור על יחס זה, אצלי חייל בשרות הובה הניע לדרגה הטירכית כרב שוראי. לא נראה לי שתורן שנתיים וחצי ניתן להגיע לדרגת סמל. איננו טוען שאנו צודק, אך זאת רכשתי בעמא הכריטר, לדוגמה - הכרתי בחור בשם כהן בצמא הנדיטי אשרת טחונה סדרה שנת בטוראי ראשון".

יום יום כעורך בקיץ פעם בשבוע. ביום זה הלכנו החיילות החיילים והקצינים לחוף הים בנוקר. בחורכת אלגריבל געדן יום ספורט עד השעה 12. עם סיום יום הספורט חזרו החיילים ליהודה, נחו ושחררו לביתם בשעה מוקדמת מן הרגיל. בתצלום טשנות השישים הראשונות מזמין לשמאל : סרטל בכר (משרד טכני), גולה (לשכה ומפקד) , נישים לוי (משרד טכני), רותי פרידה (משרד טכני) וחוצי קידר.

על ההרול בין אנשי העמא טספר אוטי : " היתה תוויה לשרת בכ.ט.ג. כל יום שתחז מישהו, פעם התערבבו איתו ונאלצתי לאכול כיום סוכו שלמה. פעם אחרת התערבתי על כך שמאלחץ באמצע החורף , וההבנה גהויץ , בטקום לחכות לי עם שמיכה- ברחו". לא רק בין קצינים שורה אורות חגדות , גם בין החיילים נרקמו יחסי ידידות. בימי השישים הינו "עוב טכני" נד נשארנו החיילים ביחידה. נישים אלה נערכו הרצאות מקצועיות , הרצאות על משמעת , על אזרחות והסברה, ואומם ערכים היה השק"ס פתוח וחופשי - על חשבון תלמידה.

בתצלום טשנות השישים הראשונות מזמין לשמאל: עומדים- תרצה ברנע- לוי (משרד טכני), משה לינשיץ (הנדסת ייצור), נורית אורנז , כפופים: אביבה , נחמה.

זכרון דברים מישיבת מפקדי מחלקות ב- 26.7.51

- מוגבל -

דברי המפקד בפתיחת הישיבה :

מטרת- מטת המל"מ בנסיים הנה נמוכה (כגון מניית הופעות ואי דיוק בהופעות לישיבות וכו'), כמו כן יש לבצע הוראות הנתנות ללא נכוח והערות יש להביא בסדר וישנן אחי' 13/1 מק"מ.

עזיבת הנסיים - אצאצא הרטום על יד הסער אינו מספיק ואינו מדויק ויש בכל זמן למנות מטלא מקום במחלקה בשעת עזיבת הנסיים ולדאג שמטלא מקום יהיה מוסמך לענות בכל ענייני המחלקה בעת העזרו של המפקד.

תפקידי קצין תורן* על הקצין התורן לזאג לקבלת מפתחות החור, בדיקת המספר הורדת דגל, הגשת הרוח בזמן, ובעיקר על הקצין התורן להיות בחלבושת צבאית ולענות את דבריו בכל עת בשעת מלוי תפקידו.

יש לספר על יחסים קיימים בין הקצינים לפחות בשעת המזאם במסגרת הנסיים בתפקיד, יש למנוע וכוחים וכמו כן לכבד אחד את השני ולא להספיק את זמן של איש בפומבי וכשיש צורך לערוך וכוח אזי על הקצינים לעשות זאת בידע טוב ובמקרה צורך להביא לברור לפני מפקד הנסיים.

אל הקצין התורן לערוך בקור בחור האוכל בשעת מלוי - תפקידו כמו כן לבחור מהנסיים המסוגלים.

על הקצינים לסייע במקורות הקבע לקצין התורן ולנהוג לפיהן.

הודגש שמספר קצינים ורבי סגלים אינם מעינים במקורות מטכל והוראות הפקוד העליון כמו כן הוראות חייבת הדגות במבנה הצבא והחיל, עליהם על כן להקפיד להבא במלוי הוראה זו.

קצין מטיב לבתי המלאכה, יש לדאג לנקיון מטביב לבתי המלאכה כמו כן בפנים ובחוף כמו כן מוטלת אחריות על מפקדי המחלקות לברוק את הכביש אשר סביב בית המלאכה ואת זאת יש לעשות באופן שגורתי ואין צורך להכריז על מבצע נקיון כדי לעשות זאת.

שאילות והערות :-

סרן הלפרין - שאל בקשר לפקודות קבע לקצין תורן. ובתשובה נענה שהפקודות הופענה כיום ב' 28.6.51.

כמו כן טען באם פועלי הנקיון מנוצלים בסדרה מספקת כמו כן אותם האזרחים אשר הוצאו מהסדנאות לחקופה מבצע הנקיון. על זאת ענה ר. ס. ר. לוי שכל הפועלים מנוצלים כראוי וליתר כחזון הוא יברוק זאת.

המפקד חלפים וחטרים-אשר סיצורים בנסיים ואינם נחנים לאח"כ כאשר קאטוק, אינה נוספת. בתשובה נאמר לו שיש חסר רציני בחל"י חלוף לצי ההודעה הנמסרה למפקדה בנסייבת המפקדה שחכים למסלוחים רציניים. אולם על מפקד המחלקה להגיש דו"ח על חסר חלק/חלקים מסוימים. בינתיים דנים במפקדה בהורדת הסטנדרט של תקוני רכב. אם ההוכחה ליצור יש להגיש חרט לפני הצריכה לאחר ברור עם מפקד המחסן שהמלאי אול.

סרן זוסמן-ש:

טרם הוצאו רטיונות לאותם חיילים/אזרחים הרשאים לנהוג במטווחים בטח הנסיים.

ת: ר/מטל פרוקר מרכז את רטימות האנשים אשר עברו מבחן בנהיגה והוא ידאג להוצאת הרטיונות.

ש: בשעה שערב ליו סדנא 6 ראה שמחבלים בציוד וחלקי חלוף עיי שריקת אותם החלקים הצדה על הכביש ופזורה, בשעת פריסת מטווחים.

ת: אותם המפקדים אשר הואים במעשים אלו יש לרו פורטים מיד (בכתב) על סנה לאסור נתיסת פעולה מתאימה מצד מפקד המחלקה האחראי.

סרן/ס באור-ש: בנהיגת הוצרת-אין אפשרות לבחון תוצרת של המחלקה מחסר הקן לבחינה.

ת: השובר לכך נתקבלה טאת המפקדה ותכנה הובא בישיבה, עיי מפקד הנסיי יסנו חסר במכשירים ומפקד המחלקה יתן דו"ח שהתוצרת לא נבחנה במכשירים, ועל ידי כך ידעו מקבלי התוצרת שהתופעה נובעת מחסר מכשירים לבחינה ואם יוכח שאא"כ התוצרת ירוד מסיבות אחרות אזי ידרש מפקד המחלקה לתת הסבר על כך למפקד הנסיים, חוי בחינה יסופקו על ידי מחלקת הבחינה.

- 8 -

רנסטין - ש: ענין התיצבות מלואים. יש לקבוע מסגרת פקודית, שעות עבודה ושעות לאמונים על מנת לאפשר למפקדי המחלקות לתכנן את העסקתם של כוחות המלואים בבסיס, ולהודיע למסרע על כל תכנית כזו.

ת: סמל האחראי למלואים (סמל 1) אלכסנדרוביץ ידאג להעביר פכנית להעסקת המלואים לכל מפקדי המחלקות שבוע לפני התיצבותם לשרות פעיל.

ש: קים נוחל שבשעת מסירת עבודות פסגיות לרכב איך מצינים את המכשירים הנשלחים לבצוע עבודה זו, ואין על כן אפשרות לציין זאת בדו"ח.

ת: יש לציין את כמות המכשירים המתקבלת ואת מספר שעות העבודה בלבד.

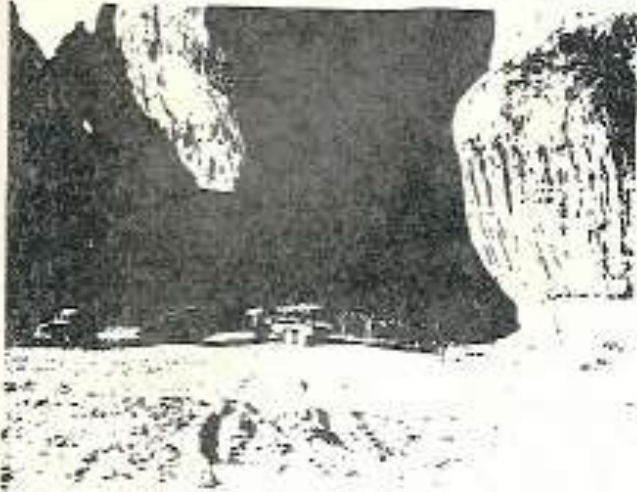
ובמקרה שאין אפשרות לתקן את אחד המכשירים אזי יש למסול אותו ולהגיש בקשה לבטול סומי על מכשיר אחד. קצין תכנון עבודות ידריך את ר/סמל לנה על בצוע עבודות מסוג זה.

ש: רשות נתיגה במחנה. קיימים רשימות קודמים וסרם נוטלו. ת: מפקדי המחלקות יודיעו על מועדים והם יבחנו ביסגרת הבסיס וכל אותם המועדים אשר יעברו את המבחן בהצלחה יקבלו רשיון לנוע במכוניות בשטח הבסיס.

היסיבה נמתימה בשעה 1130.

Handwritten signature and scribbles

חלק נכבד בניבוש אנשי החיזה נטלו הטיולים הטווחמים לכל קצווי הארץ. מסורת הטיולים החלה בשנת 1950, והושתתה על אזהבי ישראל כדחאל שינדלר-שינער, שהסך אטינר לשפסד ויחידה, נאחריס.

הטיול הראשון לאילת באמצע 1950.

בתעלום: עיז חוסופ (עיז יחב) ערמדיה: יחואל שינער, דוסקה כדורי, חנך פיבלמן, מאיר דיגנה, קטלן גברואל, דני שרון. שרוע - אריזר יצחק.

במהלך הטיקים התקבל בראשית שנות החמישים מאייד (קרבוסור) חוש שהיה צורך לבדוק. לשם בצוע בדיקה אמיתה, הוחלט על בצוע ניסוי השוואתי בו יורכבו על חמישה קוטנדקרים מאיידה טן הסוג המקורי, ועל חמישה אחרים מאיידים מן הסוג החדש. במטלול לניסוי נקבעה הדרך לאילת. כמפעילים ומלווים את הניסוי נקבעו אנשי היחידה. תוך שילוב המבנה עם המועיל צרפו גם כשותיהם של אנשי היחידה. והניסוי הפך לטיול רב חוויות. על טיול זה ספסר אמנון ענבר: הניסוי שהקוטנדקרים עמדו בהם היה שעל ומעבר למה שמישהו מהתכנים של הקוטנדקרים האלה חלם אי פעם. אני לא מאמין שפרט למבצעים עבאיים מישהו הכין טיול בסדר שופתי כזה. חולקו תפקידים בצורה מאורגנת להפליא. היו אריזות טזון עם יעוד ברור. בנחל עיז ארבעה ימים אחרי תחילת הטיול היתה עדיין שנתה קרה. אינני סבור שמישהו מהותיקים ישכח טיול זה. בדיקת המאיידיים העלתה תוצאות חיוביות מאד.

טיולים רגליים רבים
נערכו ביערות הכרמל,
בתצלומים סא"ל דוב
רוואי, אטנרן ענבר,
סאיר רייזנה, משה
דרפנר-דר ואחרים.

צעידה לעתלית - נושא הצעידה
התערבות על מהירות ההליכה
בחגור מלא וכונע שלדה.
תצלום: סאיר רייזנה, שלמה הרט-
ארי, סא"ל דוב רוואי ושמואל
ציגלר-בנאי.

אמצע 1958 טיול פרידה ממפקד
היחידה היוצא-סא"ל דוב רוואי,
בתצלום ניתן להבחין במפקד היחידה,
כניומה כמירובסקי, במאיר רייזנה,
ובשלמה הרט - ארי.

על הורד היהודה בתקופת חייו דומי מספר טאיר ריזנה;
"דומי כשנא ליהודה תכניס הורד חדש שלא ידענו עד אז, הוד אלה טיוליס בארץ.
הגענו לכל הפיכות שאפשר להגיע, הגעתי לאיילת לראשונה איהו, לראדי צדק, הוא
אהב את ארץ ישראל".

1964 טרול לטערת הנטיפים שליד
גבול הלכנוק, הטיוליס שאורבנו
על ידי מסקר היהודה סא"ל דחואל
שינער היו טיוליס שיוהדים בטינס,
טיוליס הסזורים לימוד הארץ והטבע,
וזכורים לאנשי היחידה שהשתתפו בהם
כחוריה טרגשת,
כתצוקים: מלמעלה למטה - כיסים לוי,
תוצה ברנע, רוברט ברילר, רינה, נורית
אורני, טרדוס פרייבר.

ארטוק בני אומריה בקריחו
נטול באוגוסט 68 בתצלום
ביטנר טניו, לזר לזדוביץ
אורי אמיר, דטר קרנל,
דברון פרווב.

דריחו - טיול בגדה
ספטמבר 67.

פיקניק טובות בחוף האילנות בכנרת אוקטובר 67. שרות הצדנוד על ידי
אנשי הפיקוד-ברור הרוביץ (בן להושע), אפרים פלג, יענקלה הנדבה.

עמותת חיל החימוש - מש"א 7200

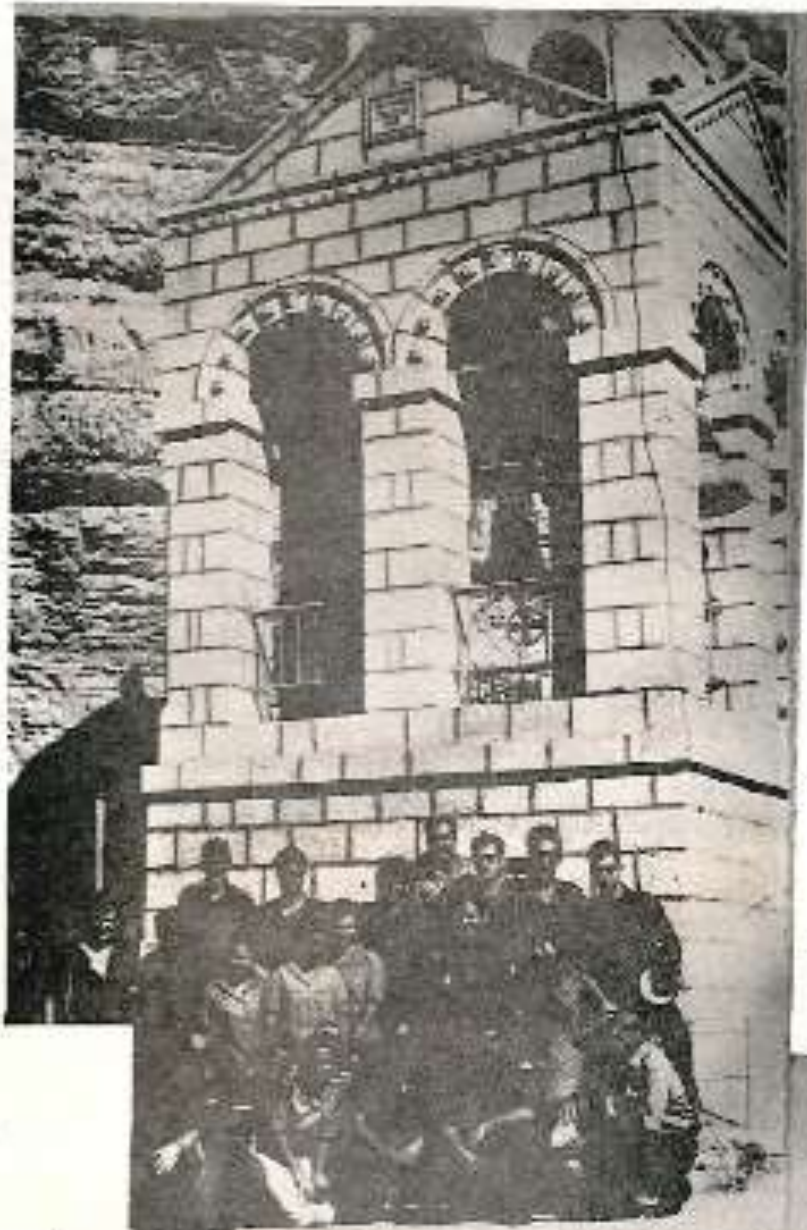
1969 נופש יחידתי בקרית
הנופש של צה"ל בעכו.

טיול יחידתי לסניף

עמותת חיל החימוש - מש"א 7200

מנזר קלט

1970 שדול כבקעה
על פסגת ההודודין

כנרת - חוף האילנות 1970 - השרות בידוי הספקדים - אל"מ ענני דינברג
 וישראל לנגי

טיט לעין גב 1971 :

הנלפשים

הקברניט - אל"מ ענני דינברג

אוגוסט 1972 - שרם א טריק .

הר מסוק

נספך יחידה במרץ 1966
 גם אומני הרץ הוזמנו לעיתים
 לחופיע בארועים אלה. אם כי
 תמיד באו לידו ביטוי כשרונות
 צעירים מבין אנשי היחידה.

נספך חנוכה דעמבר 1968.
 אנרי אמיר בהתערבות על זליפת
 ארגו "קלמבו"

לא רק עיוולים היוו גורם אשר גיבש את אנשי היחידה במשך שנות קיומה. גם מסיבות, נשפים וחגיגות קרבו את המשפחות ושילטסו אותן בהרוי היחידה, בעד חדרות היצירה שבהכנת הארושים הללו, שהיוותה חריגה טד השגרה, ואסעדי ביעווי להתגדבות דדנזטה הישלה.

מסיבת חנוכה 1958. לא רק מצב דוח עליז שירה ודיקודים, אלא אף תפאורה ברמה גבוהה ותזכנית בידור הנעלמן את הארוש.

נסף חנוכה 1972, נישף זה עדיין
העובדים המטרים בחודת 20 שנה למעלה.

1975 - נישף פורים, נחמלום הימני טופע השפנות של לור סהר, וחלום הטמאלו
התמונת המעלחת - מסורת נישפאין, ככילה - דמכז כרוד, בן יהושע, כחתי -
אחוז אילנה, כאם המאזרח - לפי דעלנס,.

1977. מסרבות תנוכה. כשרונות ענדלים מאנשי החברה
 שלטון לשטאל שמעיק ורוב-וכנ, לוי סהל. יונתן סבירן.

כנס גימלאים שנתו, 1979. בכנסים אלה שוטרת היחידה
 על זיקתה לאותם אלה שיסדו וליוו אותה במשך שנים רבות.

מקום חשוב בהתיישבות היחידה כמעסיק תססר ילדי העובדים, אשר זכו מידי שנה במסיגת יום הילד. בארוע זה הובאו הילדים ליחידה, תוך שהם מקבלים הסבר על ידי הוריהם על תעסוקתם, כהנים שנסיעה בכלי קרבי, שמופע ומכיבוד.

יום הילד 1953. בתעלות שמואל צילמו-בנאי, ברטקולד פרוקר, אשתו ובנו רנדי, נוהג-דליג על גבי ברך-גן קרבי.

יום הילד 13.10.60
רכבת השעשועים לילדי העובדים. ליד מנה הקשר - שרייד יצחק, נוהג ששנה - דואל קופלינסקי.

יום הילד 2.5.69
ליד הזחל"מ-ראש מדור ניהול דאז- ברוך קלויזנר. ברקע שטאל מכודן את ילדי העובדים - יעקב גולדשלאגר.

יום הילד 1970 .

יום הילד 1971 .

פרסד יעול וחטכוו הינו לא פעם גורם מדובו לעידוד המחשבה היוצרת של העובד. מדבריו של אל"ם עבד ודנברג בעת אחד מהטכסים, שהפכו לשגרה חשווה ביותר: "זכות קיוטנו בנג' שאנו מטוגלים לנצע את המשימות בזמן קצר, ולעטוד בתאריכו גמר בלצע שיצרני חוץ לא יכולים לעמוד בהם."

אל"ם עבד ודנברג מעניק פרסד יעול וחטכוו לעובדי היחידה. עזר ליזו דבות בענין זה איש הגדסת יוצור משה אהרוני.

דברי הוקרה לעוודי טחלקת השלדוה. מדברי המפקד: "איש אשר אנהב ומכיר את עבודתו, בהכרח ידע לשפר וליעל אותה."

חדר אוכל חיילים שכן סמוך למבנה המגורים שלהם. "רמת המזון, מספר ברטהולד פרוקר, היתה גרועה ביותר. אחת מן המשימות שהעבתי אז בחשיבות ראשונית היה שיפור המזון. ירדתי למייהם של הטבחים, ואנך הדבר גרס להעלאת איכות הארוחות. זכור לי שאחד הטבחים הביא את התבלינים שקיבל באכילת מאמדיקה כדי לתבל את מזונם של החיילים.

בתצלום מימין - רב טבחים דואל לזרוביץ לביא, באמצע - זדיטש זאב.

חדר אוכל קצינים שכן ומבנה אחר, בו שוכן כיום מכון החיילים של בדת המלאכה לשיקום מנועים. אל חדר אוכל זה הועבר המזון טן המטבח, שמוקדשו היה במבנה מדור בקרת איכות. מבנה זה שימש כחדר אוכל גם אהרי שנת 54, בה שותררד טן היהקדת טרגית אנשי הצבא, אחד שהמאפיינים של חדר האוכל לקצינים היה הטגיש - "אילנו". את הטגיש לא הכירו בשמו, הוא כונה בשם "אילנו" מאחר שזו היתה השונתו לכל נקשת תוספת מזון.

חדר האוכל-מפקד הולחיהו סא"ל דוב רודאי בטרכז טער ימין - משה טריזטן - עמית דברקע עומד "אילנו".

בשנות השנות השישים הראשונה עסקו בהגשה חיליות היחידה, של פי תורנות. "בכל ארוחה, מספרת תרצה ברנש-לוי היתה תורנות הגשה ומינוי הכלים. במיוחד היתה קשה עבורי החויה לעבור בין שולחנותיהם של עשרות הקצינים כחילית חדשה ביחידה, ולשמוע הערותיהם ביהט "לצמתי". בראש השנה הנישט את הארוחות קציני היחידה, מספר רס"ר ברטהולד פרוקר.

הפסקת הצהריים היתה אחת מן המקופות במשך היום, אשר ליכדה את מפקדת היחידה. במשך מיהרו קציני היחידה לסיים את ארוחתם והתרכזו בטוועדון הקפה. סביב תהליך הכנת הקפה מזיגתו ושתייתו נרקם הווי מיוחד במינו.

גם משהקים שונים שלחקו וזכור במיוחד משחק ה"גרוש פונג" משני צידי השולחן (על משקל "פינג פונג"). "כל חבר חדש שרצה להתקבל לחברת הקפה חייב היה לקרוא מעל גבי קופסת קפה פולני "מנישביץ" שהוראות הכנתו היו דגומות באידיש. תאר לעצמך יוצאי עדות המזרח או צברים שוברים את שיניהם בנסיון לקרוא את הכתובת". על תהליך מזיגת הקפה מספר ביבי גרוסמן: "בנינו קומקום עם ארבע פיות ואחת סתומה. לקומקום היו גם מספר ידיעות. עם הגיע אורה, או חבר חדש לטוועדון, היינו מכבדים אותו במזיגת הקפה. את הקומקום הושטנו לו כך שימזוג את הקפה מבעד לפיה הסתומה. כמובן שהקפה נשפך לכל הכיוונים".

"טוועדון הקפה". שייקה אבני מוזג קפה מבעד לזרבובית הפתוחה שנקומקום. מחזיק בכוס - טאיר ריינה.

מספר עוד ביבי גרוסמן: "לא לכל קצין צעיר שהגיע לרסיס הרשינו להצטרף לטוועדון הקפה. לפעמים עברו שנתים עד שהאדם ניגש למבחני הכניסה. רק קצין אחד, אוריאל תמיר, בא ישר מן הטכניון, נכנס ביום הראשון לטוועדון, המלישב ואמר: זה לא הצבא שלכם. הצבא של כולכם. ביום השני כבר נחשב לאחד מן הוותיקים ותפס עמדה איתנה.

שנה וחצי נמשך הווי טוועדון הקפה, עד שהמפקד קבע שנקומקום הזה השקענו יזמר שעות עבודה מאשר בתיקון רכב אחד וזרק את הקומקום".

עבור העובדים האזרחיים הותקן חדר אוכל בצריף שליד החשמליה, אליו הביאו בתמילה את ארוחותיהם מן הבית, עקב פעילות אינטנסיבית של ועד העובדים, בראשותו של אלפרד ברנדלר הופעל נטקוס טטבה, בשנים הראשונות הופעל הטטבה על ידי קבלנים אזרחיים, אשר קיבלו אישורים לכישות מזון בתקופת הקיצוב והצנע, טעם מסקדת היחידה. הקשר עם קבלני המזון הופסק בסוף שנת 52, בגלל אי שביעות רצון באשר לטהיר ולאיכות המזון. כתחליף לקבלן זה הובל המזון מן השק"מ. מאחר שנפח הביטול של השק"מ היה מוגבל ל-200 טונות, סעדו שאר העובדים בסדנאות, בכל סדנה היה ארון קרח, בו נאשר מזון העובדים שהובא מביתם. את הקרח הביאו מידי בוקר ברכב היחידה שטופץ חיפה.

711

בית מלאכה במיסי 682
ממ/ר/ג
 יולי 1949

לי
 מסקה על המזונות
 היפה

הנני לאשר כזה כי בעלה אנטונינה לעובדים
 אזרחיים הנמצאת בשטח בתי מלאכה אלה היא ב'
 עליזה ישורוף *

מספר העובדים בתי מלאכה אלה מניע ל- 160 איש.
 אבקש לתח לג' ב הנ"ל את המזונות הקצובות
 עבור מספר עובדים אלה.

בכבוד

ס. בירנבאום סגן ראשון,
 בשם מעד בית מלאכה במיסי 682.

בית מלאכה בסניף 682
במס' 121/45
א/א אלול תש"ג
אוגוסט 1950

מזגבל -

מפקד יחידת היבנה
ליד יחידה מקומית חרם 541

הנדון: מזנון אלטר קלמן.

134, 124
120

1. לשכת רבניאזת המחוזית, חיפה מודיעתני במכתבם 1794/8/29
מ- 25.8.50, אשר העתקו מצורף בזה, כי אין במסכותם לפקח על
התנאים הסניטריים של מזנון אזרחי, הנמצא בטח סמוך בבאי.
2. אנקטכם על לשלוח אלינו חוליה לבדיקת התנאים הסניטריים
במזנון הנ"ל ולהמצי לנו דו"ח מתאים.
3. הדו"ח הנ"ל נדרש ע"י משרד האספקה והקצוב לשם מתן רשיון למזנון
זה.
4. נא לראת את הפנין כדחוף ולסדרו בהקרה.

ס. צרפתי, סגן
קצין הנול
ב/מפקד 'הבסיס

זה/נש

2.14

45

ב.ס.ב. ויחיה 682

27.3.52

דוד דובז'ניץ ב.ס.ב. 682
מ"מ
מ"מ א"א צ"א כ"א

ברוך סגן, 37 בנטיס זה הוקדם קדמות כנהל רבניאזת
האזרחית ומסמך במזנון לקביל ארוחות של עובדים אזרחים.
בכל רבניאזת על הנחיה המנטיבה, הנאית, מחייבים
דבר היסודי המסמך לידו ועו המובדית.

בכל חנוכה לייצג במזון ומסמך במסורת אלה
רבניאזת היבנה יחידת היבנה הבסיס.

דואר דב - ס/אלוף

מפקד בסיס

במשך שנים רבות נמשכה טיטת ההזנה שתוארה, ולקראת אמצע שנות השלושים, עם הנטייה לטפח את תנאי האזרחים, ובהמשך למאבקם בנושא זה, נבנתה חדר האוכל במקום בו הוא קיים כידוע. בהחלטה הוגדר חדר האוכל כמקום אכילה גלגני בבוקר, ללא נדפוק מזון וארוחות חמות בעהריום. הכובדיט לא קיבלו הגדרה זו, ובאמצעות הועד העיבו דרישה בלתי מתפשרת, על פיה יחולק עזון בחדר אוכל זה גם בבוקר. מטעם מפקדת החיל הוצגו אולטימטום, כי אם לא יופעל חדר האוכל עד תאריך נקוב יחסון למחסן. כפשרה טובה על רכישות ארוחת בוקר על ידי העובדים, והופעלה במקום יחידת טקס, שזאת היחידה לעניין ארוחת בוקר היתה מקצאת דוב להובלת דרישות מנידי בוקר.

הנודות **חדר האוכל**, בתלום היטני: התפריט. בתצלום השמאלי: המפקד - אל"ט צבי זינגר, שתודוך באשתו שתוזמנה לגזור את הסדט בפתח חדר האוכל. ברקע - אנשי הועד פרנסו מסעוד זמשי בלום, וכך אנשי העבא רם רזי, לאיר סובול ושחקה בר.

הבנינו לא תם. שנות מסעדת השתם בנינו, התצלום בלום הילד במאי 71.

- תדבכל -

מדינת ישראל
מסדר הבטחון

שגן המבחל הכללי
מ. ג. ג. ג. ג.

מס' 66/ב
יב' אדר תשל"ד
6 מרץ 1974

אל"ם ד. שטיינברג, מסכ"ל/אג"א
אל"ם ד. בהרל, מסכ"ל/אג"א
סא"ל בן-סחר, מסכ"ל/אג"א
סא"ל וייס - מסכ"ל/אג"א
סא"ל ס. איזנשל - מסכ"ל/אכ"א/ע.ת.א.
י. לוכסמבורג, אגף תקציבים
י. פלטצקי, המסובה על חסווקת עובדים אזרחיים.

**הנידון: 1. סיבסוד ארוחות בוקר
2. בגדי עבודה לעובדי צה"ל**

בפגישה שהתקיימה במשרדי ניום ג' 5.3.74 בנוכחות המכותבים, הוסכם בנידון כספורט להלן:-

1. סיבסוד ארוחות בוקר

- א. ארגון עובדי צה"ל וכן ועדי העובדים במש"א ובמש"א, תובעים סבסוד ארוחת בוקר בעקבות ההתיקרות שחלו וכוננת הגדה שק"ם להפלת המצירים.
- ב. הסדר ארוחות הבוקר במסאות הנ"ל, הופצל מלפתחילה בכוונה ברורה כי סחיר המצרכים במלואם יכוסה ע"י העובדים.
- ג. סבסוד ארוחות הבוקר בשלח היחידות הנ"ל, עשוי לגרוך את מערכת הבטחון, בהנהגת ארוחת בוקר מסובסדת ככל יחידות צה"ל, דבר הכרוך בהקמת והרחבת מחקנים, הגדלת סגנונים וכו', או מתן פיצוי לעובדים שלא יוכלו להנות מארוחת מסובסדת.
- ד. לאור זאת אין מערכת הבטחון מוכנה להענות לדרישת העובדים בדבר סבסוד ארוחות בוקר ובמיוחד לאור העובדה שלא בפתרה עדיין בכל היחידות בעיית ארוחות הצהריים.
- ה. מסכ"ל/אג"א מתבקט להורות את מפקדי מש"א ומס"א, לזמן את ועדי העובדים, ולהודיעם שמערכת הבטחון לא סבסודת את ארוחת הבוקר ושחלל מיום 1.4.74, יתיה על העובדים לשאת בהתיקרות המצרכים.

2. בגדי עבודה

- א. ארגון עובדי צה"ל תובע לבטל את שיטת ביפוק בגדי עבודה, ולהמירה בשיטה אחרת שתנת לעובדים קבלת בגדי עבודה מהאימים ובמסועד. בוסף לכך התריע שנסבנה הקרובה לא יהיה מוכן בשום פנים לקבל בגדים לפי השיטה הקיימת, עם כל המשתמע מכך.
- ב. מתוך שיחת עם מזכיר הארגון, יש להניח שיהיו מוכנים להמשיך לקבל בגדי עבודה באמצעות צה"ל בתנאי וימצא פתרון לענין הכביסה.
- ג. הועלתה הצעה שצה"ל יחלק לעובדים בגדי עבודה צנאיים וידאג לכביסת הבגדים באמצעות המכנסות הצנאיות, וכן להחלפת בגדים סדירה ושלטפת, כאשר נגד יוצא סכלל שימוש, (ועל עבודה יבופקו לפי השיטה הקיימת).
- ד. לצורך מימוט ההצעה, על מסכ"ל/אג"א לבדוק:
 - (1) אפשרות כביסת בגדי עבודה.
 - (2) המשפעות בחלוקת בגדי עבודה צנאיים.
 - (3) האפשרות להפעלת ההסדר החל מחודש אוגוסט-ספטמבר 1974.
- ה. מסכ"ל/אג"א ממבקש להגיש הצטרבים עד ל-20.3.74.

ב ב כ ה
א. סטיג
שגן המבחל הכללי

על פעילות ייחודית בתחום החינוך, בסוף שנות החמישים ותחילת שנות השישים, מספר אמנון ענבר, מי שהיה קצין הניהול היחידתי: "אחד הדברים שעשינו בתקופה ההיא והיווה טעשה חלוצי ותקדים בחיל חימוש, ולמיטב ידיעתי גם בצה"ל, היה כימה ראשונה של ב"ס תעשייתי במסגרת צבאית מאז 2000 שנה. עברנו דרך התחמים ארוכה, דרך פעילויות שונות ומשונות ללא ניבוי המפקדות, ובינזמתם תאישית הברוכה של מספר אנשים במסד העבודה. אט אט במאמצים רבים הצלחנו להקים את בית הספר על רגליו כשהמורים גוייסו שתוך אנשי היחידה, והלומדים בו חיו בתחילה יוצאי צבא. תלמידים אלה למדו במשך שנת לימודים אחת, ובה מחצית יום עבדו בבתי המלאכה ובמחציתו האחרת למדו. לאחר מספר קורסים ערפנו ללומדים נערים אשר שמשו שוליות בבתי המלאכה. חלקם של הנערים הצליחו בלימודים ובעבודתם ומשרתים כאזרחים או אנשי צבא עד היום."

ועד העובדים שהוקם ב-49 דאג למחסורו של העובד. מאחר שמשכורות לא שולמו במועדן, הוקמה קרן מכספי העובדים, ממנה תולקו הלוואות לנזקקים, חתשלוס התודשי לקרן היה עשירי גרוש. קרן זו סייע רבות לצמצום שצוקת העובדים. כמובן נערכו הסכמים עם בנקים שונים לקבלת הלוואות. רבים טן העובדים גרו במעברות בבתי פח רפועים. שטפונות ורוחות גרשו מידי פעם להרס. העובדים התארגנו ועזרו לאלה שבתייהם ניזוקו.

היו הצנע בתקופת שנות החמישים הראשונות באים לידי ביטוי בסיפורו של אשר ברקר, שהיה סגן מפקד היחידה בשנת 1953: "זכור לי שדאגנו למתנת חג לאזרחים. באחד מערבי ראש השנה ניתן לעובדים שי קבנות יין וברכה. דבר מה שיעיד על אופיה של התקופה היתה הכתובת בסיוטה של ברכה, אשר בקשה להחזיר את הבקבוק, בגמר השמנוש בליין."

על יחסי העבודה בין אזרחים לאנשי צבא ביחידה מספר אמנון ענבר, שהיה קצין ניהול בסוף שנות החמישים ותחילת השישים: "מערכת יחסי העבודה, בין הגוף האזרחי לבין טוסדות הצבא, היתה מערכת של אמון הדדי ושל הבנה, חרף טענקים כאלה או אחרים, להשגת שיפור תנאים. אני חושב שבמובן זה ב.מ.ב. 582 היתה יחידה מודגה, בה יחסי האמון והעבודה היו מעל ומעבר למה שנעל מפעל יכול היה לצפות. במשך כל השנים ששירתתי ביחידה לא זכורנות לי שבייתות, זכורים לו מאבקים, ויותר מאחד, אבל תמיד נמצאה באיזה מקום ההבנה, ותמיד נמצא פתרון לבעיות. אינני אומר זאת כדי ליפות את ההיסטוריה, אלא לספר על הטעיות."

תפקיד חינוכי מרכזי מילא לאורך השנים אלפרד ברנדלר, שהיה בשנים הראשונות רפד בבית המלאכה 25, ונציג העובדים כיושב ראש הועד. אני חושב שקור רוחו, הדרך האלבנטית שבה הוא ניהל את עניני העובדים, תרמה לעיתים יותר מהרעון של "המעביד" לפתור בעיות. לא אשכח את הימים הראשונים כשבאתי ליחידה. כאחת השיחות הראשונות שלי איתו, הצהיר כי ברצונו להכניס אותו לעבודה בדרך חכונה, דבר שעשה, ובא לדדי ביטוי יותר מפעם אחת בעזרתו במשך השנים."

ועד העובדים דאג לתנאי העבודה של עובדי היחידה, לביגוד, להסעות ועוד. לא מעט מאמץ הושקע בשיפור תנאי ההסעה של העובדים שבמשך שנים רבות הגיעו ליחידה ברכבת כבתקופת הבריטים. תנאי ההסעה היו גרועים ביותר. העובדים נסעו ברכבת משא ומחנת ההורדה שלהם היתה סמוכה לגדר היחידה. בגשם ובשורב היו צריכים העובדים להקיף את היחידה עד כניסתם טבעד לשער. במשך מספר שנים ערך אמנון ענבר, שהיה קצין הניהול, מחקר מעמיק על כדאיות הפעלת אוטובוסים במקום רכבת, את טבעע ביטול ההסעה ברכבת מתאר אמנון ענבר: "פרוייקט זה היה הפרוייקט הכי גדול אותו חקרתי בימי מיי. העובדים האזרחיים היו נוסעים יום יום ברכבת בהטות מתחנת הרכבת הלפה - עזרח אל היחידה, יורדים לא רחוק ממנה הולכים בדגל פנימה. איש לא התכוון לרע הם וחלילה, אבל היו אלה מיטב האמצעים באותם הימים."

אל המרכז תמיד 682
יה סין אביה כהן

אצלי הנכד!

הוצע הקואליציה בה.מ.ה 682 מילה אג צלמו לעיני אג מלמה
הוא אצלי 19 יום הסכם עמ'צה בין משרד הבטחון של צה"ל לעני אונשיאן
'בין הוצע הקואליציה של ההתגברות אולם 5.1.49 א"ל המצב הזה הוצע צלמו
אספה: קצרים אנשים עתיד הקואליציה בה.מ.ה 682.
אנני ממכום מכה למלכות הכוללת

מכאן ה"ה

אמנון

4.10.49

אנני

חקרנו ודשנו כדי להוכיח למטה הכללי שאנחנו מסוגלים להסיע את העובדים האזרחיים
למרכזי מקומות המגורים שלהם באותו נסף שששהנ"ט משלם לרכבת ישראל עבור כרונות של
בהמות, באוטובוסים של אג"ד שכיבאו לבסיס. זה לא היה קל. מה גם שהטיעון משהב"ט יותר
מאוחר היה שרכבת ישראל זה מדינת ישראל ואילו כאן עומדים לשלם ל"אג"ד. התוברת שהכנו
בשעתו, בסופו של דבר הכריעה את הכף אחרי הרבה מאוד עבודה נהרבה מאוד דיון של "אג"ד"
לסיוע לנו. אני חושב שזו היתה אחת מנקודות המפנה בתנאי העבודה של העובדים האזרחיים
בבסיס כאשר יום אחד התחילו לנסוע בבני אדם. "מאחר שהיה פער בין עלות ההסעה ברכבת
לבין העלות באוטובוסים התקבלה החלטה בועד העובדים לכסות את הפער מכיסם של העובדים.
כל עובד שילם אז שתי לירות לחודש ועידן הרכבת הסתידם. בסוף שנות החמישים הסערת
האוטובוסים היו מחיפה ליחידה ובחזרה. עובדים שגרנו מחוץ לחיפה הגיעו לתחנת האוטובוסים
היחידתיים בכוחות עצמם, וקבלו ההוצאות נסיעה. בשנת 1970 השיג ועד העובדים תמיכה
נוספת בתקציב הסעת העובדים ותשלום עבור ההסעה בוטל. במלחמת יום הכיפורים נוצר צורך
בהסעת עובדים חרשים רבים שכל אזור מצפון, החל מנהריה וכרמיאל וכלה בנצרת וחדרה.
התחבורה המאורגנת של היחידה התרחבה ושלחה זרועותיה לכל אותם מקומות מרוחקים. העובדים
הוסעו מתחנות איסוף הקרובות לבתיהם, וכך הפכה הנסיעה למעשה לשרות מן הבית ליחידה,
וחדרה לבית העובד. במיסוד שיטת ההסעות החדשה עמלנו לא מעט אנשי ועד העובדים מחד,
ויצחק שרייר וגיינריו של ראש ענף שנהלה דאז, ברנן קלויזנר.

מפקח צבאי נכלל חיפה
ת.ד. 1822.

- אונגל -

1015/א204

באדר תש"ו
במרץ 1950.

לכבוד,
בסיס חינד והסוס 647
בית מלכת בסיס 682
בסיס המפקח 612

הנדון: לוח זמנים וסדורים בקשר לרכבת
העובדים חיפה-סירה-חיפה.

ג.ג.

1. הנני להכניא לכם בזה את לוח זמנים החדש של רכבות
העובדים חיפה - סירה - חיפה. לוח זמנים זה נכנס לתוקפו
החל מ-2.3.50.

0635	חיפה מזרחית	יוצאת
0643	חיפה מרכזית	"
0647	בת גלים	"
0657	הוף חיפה	הגיע
0708	סירה	"

1610	סירה	יוצאת
1620	הוף חיפה	"
1634	חיפה מרכזית	הגיע
1650	חיפה מזרחית	"

2. בימי סבי וערבי חג הרכבת יוצאת מסיירה טעה אמת יותר מוקדם
(ז.א. כספה 1510).

3. לרכבת סירה-חיפה אהיה קשר מידי לרכבת חיפה-קריית מוצקין.
כל המנועים אשר ברצונם להמשיך לנסוע לקריות צריכים לעבור לרכבת
החדשה בתחנת הרכבת המרכזית. עליהם לכלם דמי נסיעה מליהם עבור נספיתם
מליהם לקריות.

4. אפסיכם להזהיר את כל האנשים אשר עולים לרכבת בהוף חיפה
(כיר סירה) כי בדרכם חזרה הרכבת תעמוד רק מול בנין התחנה ולא תעמוד
מול המספור, כפי שהיה בגיל עד כה.

5. בהיות ולפי לוח הזמנים הנ"ל הרכבות מוכרחות לפעול בלי אחר,
דברי ליסע לנוסעים ייתנהנו בהתאם לכך.

בכבוד רב,
א.א. נלמן

2-1950

אנ/רב

סי...
א...
א...
א...

בתי ספר אחרונים לילדים חייבים 682

במס' 230/27

תמוז תש"ב
2 יולי 1952

סוג - 197

סודי - נחיר

מספרת חטיבה פתוח/2-אמסגאות

חזרון: פקודות מסכל 2/17, 2/16, 2/15
(הפעת חיילים ואזרחים)

מכתבים: את/8081/1 מ-30.6.52

א. קיץ נוסים בלגיה גרמניה וכו'

1-מס' מסכל 2/15

א. עם היחידה: ב.מ.ב. 682

ב. מצבת כח אדם כוללת (שירות חובה) 101

ג. פרוט מצבת כח אדם (צנכת-טובע) לפי פקודות הנסיעה:
סדרה, יתה חקרה, תל אביב, ראשון לציון, ירושלים - 35

2-מס' מסכל 2/15

א. עם היחידה: ב.מ.ב. 682

ב. מצבת כח אדם כוללת ביחידה חיילים בשירות קבע -43
אדם (אנשי קבע) לפי פקודות הנסיעה:

סדרה אהרן יתה: 7 כולל ס/איון -1, סרן-3, רטר-3

שעה התחלת הסבוב: 0615 מגיע לבסיס 0715

שעה יציאה מהבסיס בערב-1615

קרינה 8: סרן-2, רטר-1, סגן/ב-1, ר/סמל-1, סמל/1-1, מסל-2

שעה התחלת הסבוב 0615 מגיע לבסיס 0715

שעה יציאה מהבסיס בערב-1615

הר הכרמל/אהרן

נוה שאנן 16: סרן-2, סגן/ב-1, רטר-2, סמל-1

שעה התחלת הסבוב 0630 מגיע לבסיס 0715

שעה יציאה מהבסיס בערב-1615

כפרון-כמה הסידורים (3 אזרחים) ר/סרן-1, סרן-1, ר/סמל-1, סמל-1, יתה-1

שעה התחלת הסבוב 0600 מגיע לבסיס-0715

שעה יציאה מהבסיס בערב-1615

הדר הכרמל 17: סגן/ב-1, רטר-1, ר/סמל-1, סמל/1-1, סמל-1

שעה התחלת הסבוב 0615 מגיע לבסיס 0645

שעה יציאה מהבסיס בערב-1630

הערות:

1. כמעט הדרגות הגר בנקודה הכי רחוקה מהזיק את המכונית אצלו על מנת
ש החזירה לבסיס/לארץ הניה בעיר ולחשוך ע"י זה בולק הלוך והחזיר
וכבודר להבאת האנשים לבסיס ובשרב אחרי הבאתם למקום מגוריהם).

3. מס' מסכל 2/17

א. עם היחידה: ב.מ.ב. 682

ב. מצבת כח אדם כוללת ביחידה חיילים-141 3 נספחים קבועים

ג. פרוט מצבת כח אדם הזכאים לחסלם (צנת) לפי פקודות הנסיעה:
(1) חיילים:

עכו, נהריה 10 (כולל 3 חיילים צבא קבע)

חיפה 30 שעה התחלת הסבוב 0600 מגיע לבסיס-0630

שעה יציאה מהבסיס בערב-1700

(2) אזרחים:

איכות להסעתם: אין נכבת בנקודות מגוריהם ועל כן הם נוסעים ברכב
יחידתי:

סרן עכו (ביכונמספלהי 4) 10 + 12 חיילים - שעה התחלת הסבוב 0545

מגיע לבסיס 0700

שעה יציאה מהבסיס בערב-1625

(ראה סעיף 3/1 לעיל)

- מונבל -

על אחדות האנשים ורוח החברה מספר אושי (נפתלי וטנשטיין - עמידן) שהיה מפקד בית המלאכה לנשק קל; "היתה אחדות חברים בלתי רגילה כשהדומי באמצעי לחימה, שנים רבות לאחר שעזבתי את נ.מ.ג., נפעתי. כל בית המלאכה שלי בא לבית המולים לבקר אותי. במקרה אחר - אשתי נזקקה לאחר לידה לחמש שנות דם. חנעתי לנ.מ.ג. וספרתי לחננה. תוך שעתיים חביאו לי אישור על טאח שנות דם. החברה עשו דברים, שאינך מעלה על דעתך שיעשו כיום. כשפואלים אותי אוכל לומר שנות חלי היפות ביותר עברו עלי כנ.מ.ג. עד היום כשאני עובר ליד נ.מ.ג. אני מרגיש שאני עובר ליד בית. היתה תקופה יפה, כי האנשים היו יפים. אלה היו אנשים שיכולים לתת".

ועל דברים יותר טאוחרים מספר פר אריה יבין מחזיק תיק מערכת הבטחון במועצת פועלי חיפה הסוקר את התקופה משנת 1973 ועד היום.

ראשית הוא מצדיק את היחסים הטובים הנמשכים ברציפות מאז שמשנה גרוס היה ממזכיר ועד העובדים ולאחר מכן פר פרנקו מסעוד ובשלושת השנים האחרונות פר פישל מוריץ.

מוסיף פר יבין שבתחילה, כאשר החל עבודתו עם המרכז, הכיר עובדים בודדים בלבד וכך אף בודדים הכירו אותו. לעומת זאת כיום, הרגשתו היא ששמהים להיפגש איתו, הוא מכיר את מרבית העובדים וכמו כן בודדים בלבד שאינם מכירים אותו.

בתחילת עבודתו היתה תפיסה גדולה בין העובדים כאשר לתוספות שכל והוא ומזכיר הארגון פר הרפולד תרמו רבות להכנסת נושא שכר העידוד המהווה כיום מרכיב חשוב בהכנסתו של העובד.

הוא אינו מתכוון לפרט את כל ההשגים אך רוצה לציין שהם רבים וכתובים כולם בהסכמי העבודה ובסיכומי הישיבות השבועיות. שיתוף הפעולה החברי והטוב הקיים בין ועד העובדים, מפ"ח ומפקדת המרכז תוך כיבוד הדדי לטרות חילוקי הדעות, תורם לאוירה טובה ושקט תעשיתי במרכז. לטרות פעילות התרבות הענפה המתבצעת ע"י ועד העובדים ומפ"ח, הוא בדעה שגם מפקדת המרכז יכולה לתרום רבות ככונן זה.

פר יבין חושב שעיבור עובדי המרכז הוא עיבור טוב ושיש לו חלק גדול בהרגעת הרוחות בכלל ארגון עובדי צה"ל. הנושא בא לידו בטו עתה ישיבות מרכז ארגון עובדי צה"ל בו הם שהזים גורם מוסך כלפי נציגים אחרים.

מדאיגה אותו שאלת התעסוקה בשנים הקרובות. למרכז יש פוטנציאל גבוה, בין הגדולים במדינה והוא הושב שצריך להסב אותו כך שיוכל לקלוט עבודות שעד כה נשערו ממנו.

לדעתו יש מקום לקדם עובדים לתפקידים בכירים יותר, דבר שהם מסוגלים לבצע מבחינת היכולת והצורך. במרכז קיים עוות של מנהלי עבודה אחראי, מיומן ונאמן שיכול לתרום הרבה יותר באם היו מסוגלים עליו דרישות נוספות.

למרכז יש תפקיד הסטורי ציוני עקב פעילותו בנושא קליטת עליה, לא רק מהבחינה הכלכלית אלא בעיקר מהבחינה החברתית, דברים הבאים לידי בטוי בקורסים הפונים לעברית ובמסיגרים לתולדות ארץ ישראל ולתקניית ערכי הנדעת העבודה הישראלית.

- מוגבל -

הוא רואה בעתיד הקרוב מעבר לשבוע עבודה של חמישה ימים, דבר שיתן גם למרכז וגם לעובדים הרבה אפשרויות ביחוד בתחום תרבות הפנאי של העובדים. הוא מברר על עצם הרעיון של חוברת המורשת.

מוסיף ואומר מר פישל מודיץ הממלא כיום תפקיד של מזכיר ועד העובדים בשלושת השנים האחרונות והוא המזכיר השישי של הוועד ומכיר בחשיבות המורשת שיצרו קודמיו בתפקיד.

בתקופתו הוא רוצה לצידן במסגרת ההשגים הרבים של העובדים את נושא קליטת העולים החדשים שהיוו תמיד חלק נכבד מאוכלוסית העובדים במרכז.

בהמשך לטיפול ארוך השנים בנושא החשוב של הסעות העובדים, את הכנסת האוטובוסים לבסיס בשעות הבוקר ואת הכוונה להכניסם גם בסיום העבודה.

כאשר לפעולת תרבות וספורט, חיפשנו תמיד דרך לקרב את העובדים הצעירים ולשלם בהינה חברתית ומצאנו חלק מהפתרון בהקמת קבוצות לפעילות ספורטיבית, לשל קבוצת הכדורגל של המרכז זכתה בשלוש אליפויות כלל צהליות (ששעם הארגון) מתוך ארבע שהתקיימו. כמו כן השגיה בליגה האזורית למקושות עבודה הס סכובדים ביותר.

בנוסף לכך קיימת אף קבוצה לסנים שולחן המשתתפת באופן קבוע בליגה האזורית וגם השגיה יפים.

במסגרת ההכרה בחשיבות עובדי המרכז בכלל וארגון עובדי צה"ל, הוא כיו"ר הוועד, חבר קבוע במזכירות הארגון ושותף מלא להחלטות ולהשגים שהשיג הארגון.

הוא מצידן את היחס הטוב שמקבל ממפקדת המרכז ואת מערכת היחסים הטובה שהיתה לו עם אל"מ עבי, המפקד היוצא ועם אותם הכוזנות הוא פוגש את המפקד הנכנס - אל"מ מנחם.

היות ומפקד המרכז החדש אינו חדש ומכיר היטב את העובדים, יודע להעריך את ערכם וכוחם, ידע לנווט את מערכת יחסיו כך שתייחסים הטובים יוגברו.

הוא רואה בארגון עובדי צה"ל ובמיוחד במזכירו מר חיים הברפלד ומחזיק המיק במפ"ח מר דיבין, גורם המסייע לו רבות בעבודתו ותומך בעבודתנו למען העובדים.

הוא וועד העובדים גאים להיות נציגים של עיבור כזה של עובדים אחראי ונאמן למדינה ולצה"ל.

מדור שידוכים

כמה טאנשר היחידה גילו זה את זה בעת שרותם בה,
עובדה שתראה סטער טשפחות מאושדות נוספות לעם ישראל.

שרה (ברוס) ואליקים שריקר

שולה וישראל סבר
ליזיס השוטביך - טפקד היחידה
אל"ט צבי וינברג

כירכה ויאה מליש

פלורה ויעקב שם טוב

דבורה וישראל שרוטר

שולה וישראל סבר לי

מריס ומטה אהרוני

אורה ומטה (פרידסן) עמית

מריס וחביב חונגה

מיה וינקלה בריקסלנבר

מרצח (ברנע) בניסית לוי
טבעד "למלך" במשרד חטכני

מאה וחנור שריבין

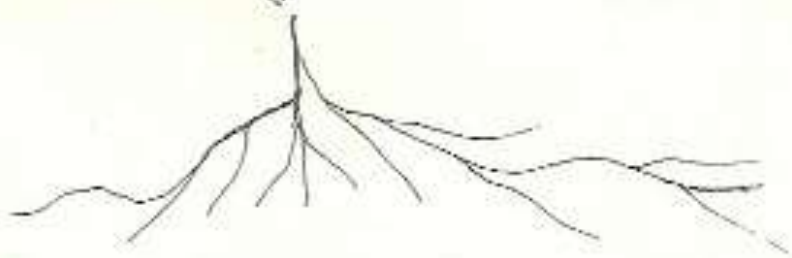

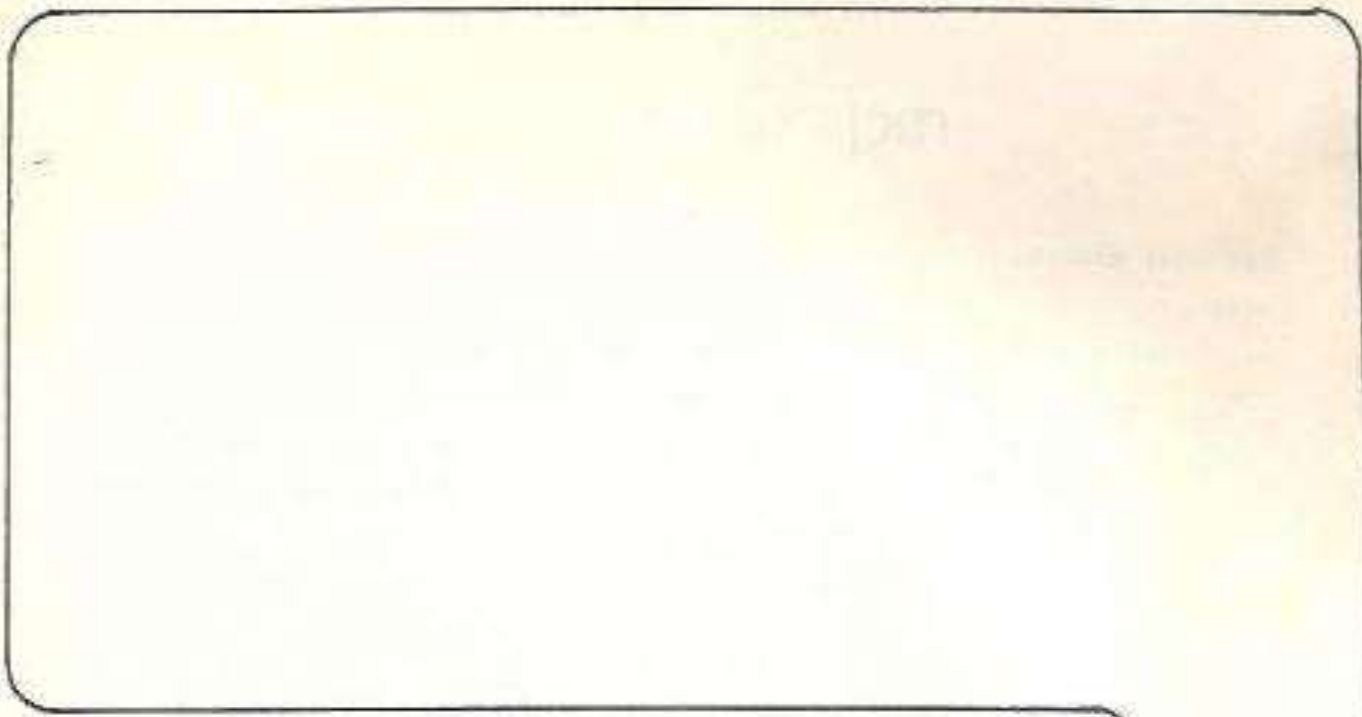
דבורה וישראל שרוטר
מריס (אהרון) ומטוס פראקוב

אורה ומטה (פרידסן) עמית

מריס (שוא) ומטה
אמירג

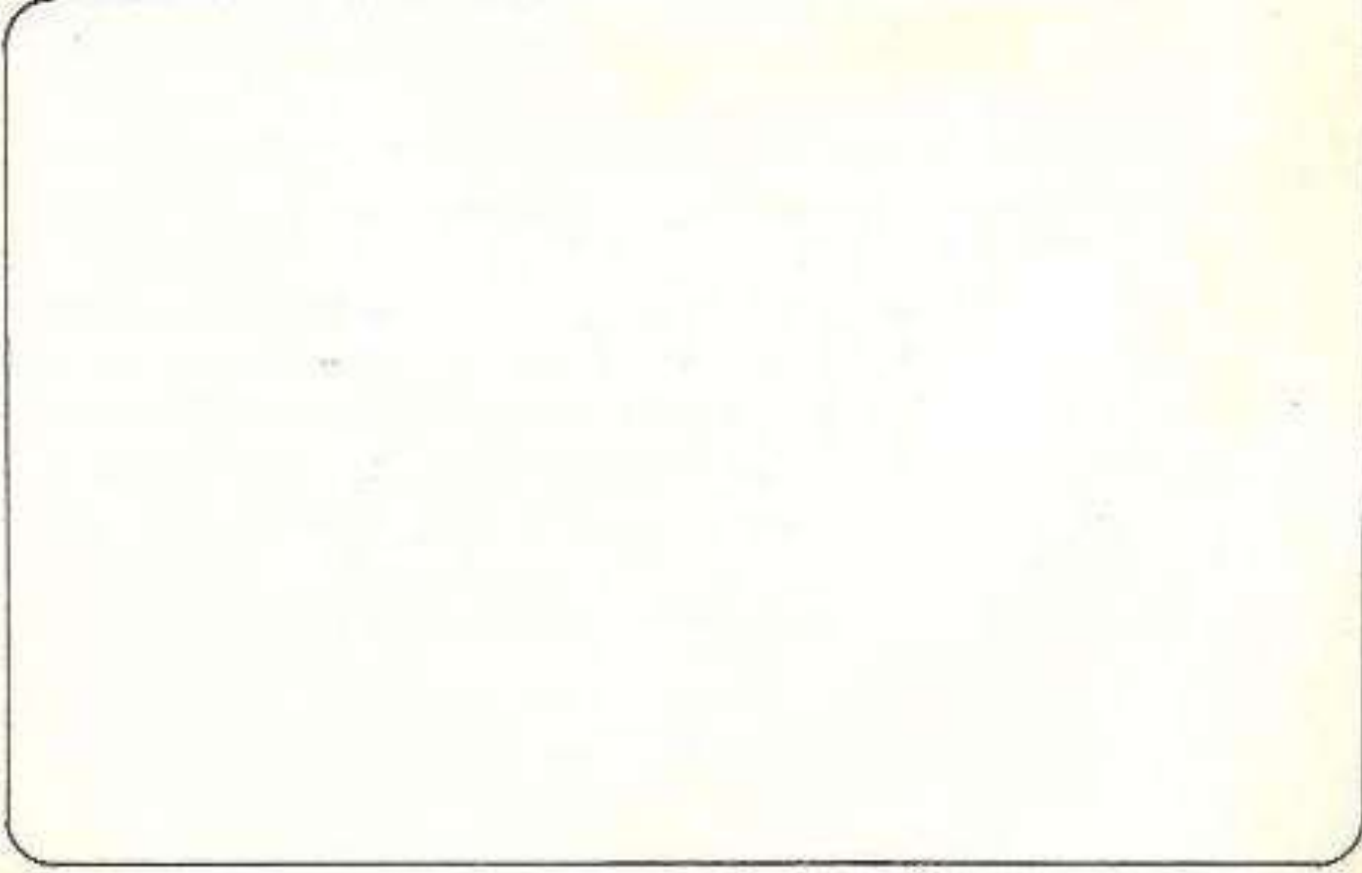
מבעד למלך זה גם נכנה
באליקזר הר גיל תכילר זה את זה

וחרש לא ימצא בכל ארץ ישראל כי אמר פלשתים
 פן יעשו העברים חרב או חנית: וידחו כל - ישראל
 הפלשתים ללטוש איש את-מחרשתו ואת אתו ואת-
 קרדמו ואת כזחרשתו:

שמואל א. י"ג 19-20
 וְלֹא עָבֹד

תוכן הענינים

<u>עמ'</u>	
1	דבר מפקד היחידה.....
2	מבוא.....
3	לפני המדינה.....
8	נדבכים ראשונים.....
9	נ.מ.ב. 682.....
14	ס.ת. 5.....
15	האיחוד הראשון.....
17	בסיסי הנדסת חימוש 632.....
18	משה שרות תיקונים.....
24	האיחוד השני.....
56	מבצע "לונה".....
71	הר הצופים - עתה כבר מותר לנלות.....
75	מלחמת ששת הימים.....
91	מלחמת יום הכיפורים.....
92	נמישות, איכות, ועולות - מאפיין בד הווח לעתיד.....
95	דגמים חדשים.....
103	מבצע "דוב לבן", "רץ" ואחרים.....
106	"השועט".....
113	זהל"מ הדיזל.....
115	הנרדלס.....
116	הנידולית.....
121	מבנד לצדשת המגדלוג.....
121	בית המלאכה לשיקום מנועים.....
131	בית המלאכה לשיקום נשק קל.....
140	בית המלאכה לשיקום נשק כבד.....
144	בית המלאכה לדיעור.....
155	הענף הטכני.....
166	הפרט ביחידה.....

דבר מפקד היחידה

יחידתנו המהווה היום את אחד מעמודי התווך של המערך הלוגיסטי ואת אחת החוליות האורגניות בשרשרת התחזוקה של מטג"ל-אג"א, נוסדה לפני קרוב ליוכל שנים.

ראשית דרכה בסדנא בסיסית שנגעשה על-ידי צבא הוד מלכותו, שנבנתה נדבך אחר נדבך ואשר במרוצת השנים צירפה תשתית אנושית ומקצועית לידע ותחכום, התגבשה, התחשלה והפכה לכור היתוך טכנולוגי בתחום השיקום והאחזקה של אמל"ח בטערוך צח"ל.

יצירה זו שנכתבה תחת הכותרת "שורשת יחידה" מגוללת לפנינו סיפורים אנושיים אפופי דגשות, תקוות והישגים של אנשים שתרמו ממרעם וממשאביהם הרוחניים לביסוס היחידה, ליצירת תדמיתה ולהבאתה עד הלום; סיפורים אלה מצטרפים למסכת המאורגנת להפליא של קורות היחידה עצמה.

אני תקווה שספר זה הינוד אל השורשים והיונק מן העבר, ישמש כעיון דרך לדורות העבר וכמקור השראה לאנשי היחידה בהווה ולעתיד.

אל"ט מנחם
מפקד המרכז

י"עצ"ם:

יואלה הר שפי, איתן הבר, גדי - מדור מורשת קרב - קח"ר.

אנשי היחידה שסייעו במלאכה:

מכרז, רוני ס., סירי, אפי, יפית, רות ב., דענקלה ח., געטי, חיים ק.

מאיר ז., משה ד., אורנה, חוה, דענקלה ש., סוזי, אושרה, כרמלה,

אילן ג., דגית, רוני ע., גבי.

מהדורה ראשונה: נובמבר 1981

עריכה: עמי הראל

עיצוב וגרפיקה: משה אקריש, משה הראל,

צלום והדפסה: מוטי ט., אקריש מ., לני מ.

מבוא

אפור... הוא נודאי הצבע המצטייר בעיני רוחו של השומע שמעה של מש"א 7200. יחידה זו אשר במהלך חייה בני 44 שנה עוסקת עקרונית באותם נושאים בשינויים קלים. 3 BASE WORKSHOP, נ.מ.ב. 682, מש"א 682, ומש"א הינו לכאורה שמונתה של גברת שהחליפה אך את אדרתה. מבלי משיט, טבעי היה לשנות בדמיונות אחר מתקד זריז החולף ביעף על מעשי היחידה בארבעים וארבע שנותיה, ובסיכוסו תקציר שמעה על מספר גליונות.

חטא שלא יסלת עלול היה השוגג הנזכר לעיל לחטוא להסטוריה. למעשה עברה האדרת שינויים קלים, והנותרת - כמעט אותה כותרת, אך הגברת זועזעה בטהפכים לבד עוצמה, חלפה בפחות מחצי טאה על פני עידנים בתעשית כלי הטלחמה.

רק לאחר שבועות של לימוד טעמיק ניתן היה להכיר בעובדה כי אלפי גוונים וגוונים גוונים מרכיבים את הצבע האפור לכאורה שמתאר את היחידה. רק אז אפשר היה להתחיל במלאכת הפיענות של כל גוון וכל צבע. פיענוח זה הוביל מסיפור לעשרה ומעשרה לטאה. נודאי להפתעת רבים נספר כי מלאכת הסינון הייתה המלאכה הקשה, בה עסק צוות מסור לא שעה ולא שבוע.

בסלחנות אמהית כמסור לספקנים מעט מסיפורה הגדוש של היחידה בספר זה. מעט מפאת קוצר הזמן, ומעט מפאת דלות משאבים.

תודותי ברצוני למסור לארכיון עה"ל, לגלי צה"ל, ל"מערכות חמוש" ו"במהנה" על החום הרב שהועמד לרשותנו. תודותי ליועצים שסייעו בהכוונה אל המטרה. תודותי לאנשי היחידה שעזרו במלאכות פעוטות לכאורה, אשר למעשה הביאו לתוצאה המרנחת לפניך, הקורא. יותר מכל ברצוני להודות לכל אותם אנשים שבשנותיהם היפות עסקו בניין יחידתנו, ועל סיועם בספרם לי פרקים בהסטוריה המעניינת שלה.

באם תמצא בספר, הקורא, דבר מה הטעון תיקון, הער כא השומת הלב, ונתקן במהדורה הבאה.

עמית הראל

לפני המדינה

ראשינו של מחנה בו שוכנת כיום היחידה טס"א בשנת 1937. בשנה זו החלו חבריטיס לבנות מרכז צבאי באזור חוף כיאט. במרכז זה נבנו מחסני מזון וציוד, סדנאות שיקום דכב וטנקים, שהיו כפופות ל-R.E.M.E. (Royal Electrical Mechanical Engineers -) ונקראו 3 Base Workshop, מחנה טנוריס, מזרחית למקום היחידה כיום, ומטבח אזורי N.A.F.I., במיקומה הנוכחי של קנטנת תשק"ט.

סדנאות שקום הרכב והטנקים היו חלק ממערכת סדנאות, שפוזרה ברחבי פלשתינה. נבנו סדנאות באזור גני התערוכה בתל אביב, בבית דגון ובצריפין. פיקוד מערכת יחידות זו שבן כיחידה שבחוף כיאט, ונתחול כח אדם, למשל, בוצע על ידי פקיד יהודי בשם ארדכי ערפתי. ליטיס קצין הנחול של היחידה הצה"לית, חיילי היחידה התגוררו במחנה דוד, ומידי יום עזרו לעבודתם בסדנאות, ללא התחשבות בתנאי מזג האוויר. את מזונם קבלו החיילים ב-N.A.F.I.

בשנת 1943 הועסקו כיחידה זו 600 עד 700 עובדים, שמתוכם 80% ערבים והשאר יהודים. כמו כן שרתו ביחידה הודים, פקיסטנים וארמנים, בנוסף לגרעין החיילים הבריטים. רבים מן הפועלים הערבים באו מסוריה. לעובדים האזרחיים שנשרות הצבא הבריטי, היתה נציגות מוכרת על ידי השלטונות, ועל ידי מפקד היחידה - קולונל בוטלר. היה איסור על הקמת ועדי עובדים, ולפיכך הוסרו הועדים תחת כותרת של נציגות לעניני דרומה. נציגות זו נהגה לפרסם מעת לעת ביולטיין, שהעביר מידע לעובדים, תוך שהוא טביע אהדה מופגנת כלפי הבריטים, ומדגיש את שיתוף הפעולה עמם.

ההסתדרות הכללית של העובדים העברים בארץ-ישראל
מועצת פועלי חיפה - המחלקה לעובדי הצבא
ועד העובדים במחנה אר-אי-אם-אי - חוף כיאט

אר/2/12/0/21

ביולטיין לאינפורציה מס' 3 (נובמבר 1945)

(1) כשער

האספה השנתית של העובדים והפועלים בבחי המלאכה אר-אי-אם-אי חוף כיאט שהתקיימה ביום ד' 24 אוקטובר 1945 בהשתתפות קרוב למאה חברים שהם 80% ממספר הכולל במקום עבודה זה, הוכיחה לנו על רמת ההכרה הפועלית והכנתם את המצב בו אנו חיים בחקופה הנוכחית.

אספה זו הוכיחה לנו כבוד והערצה בהערכת הפעולה שנעשתה בשנה האחרונה למען הטבת מצבם של פועלי המחנות. כאספה זו חובאו לבטוי ההישגים של פועלי המחנות בכמה וכמה שטחים וכן הצביעו על כמה דרישות שעוד טרם באו על סיפוקן ומטילה עלינו תפקידים נוספים לקראת הימים הבאים במאבקנו העקשני עם הנהלת העבודה.

עוד לפנינו דרך ארוכה וקשה, עלינו יהיה להתגבר על כל המכשולים מבחוץ וגם מבפנים. במערכה זו הננו נתבעים: לחשקיע את כל האקטיב שלנו, לאחד את הכוחות לתקון היחסים בין אחד לחברו לאחריות הדדית והפגנת הכוח והרצון המשותף.

כל אחד מאיתנו צריך לראות את עצמו כחבר השורה הדרוך משמעת ומוכן לפעולה שחוטל עליו. הוא צריך לשמש באחריותו ומעשיו האישיים דוגמא לחברו, לקרב אותו אלינו ולהסביר לו על הצורך בהגברת הארגון ושיתוף הפעולה.

הועד שנבחר באספה הנ"ל קבל ברצון את השליחות שהטיל עליו צבור הפועלים במקום. הננו תקווה שיחד עם האמון שרוחש לו צבור הפועלים חוגש לו גם התמיכה והעזרה המכסימלית ליצירת תנאים ואפשרויות של פעולה יעילה כהתאם לתפקידיו בימים אלה.

(2) כהמשך של האספה הכללית של כל העובדים במחנה אך-אי-אם-אי - חוף חיאט התקיימה ביום 30.10.45 אספה כללית של העובדים החודשיים במחנה. אחרי בירור של כמה בעיות מיוחדות לעובדים החודשיים במחנות נבחר ועד, שיחד עם חברי הועד של העובדים היומיים יהוו את הועד של כל העובדים במחנה שלנו.

(3) הרכב הועד

ועד העובדים החדש מורכב מ-8 חברים ו-2 חברות - והם הח"ח: אונברטאיר אלפרד, שליין אברהם, ברנדלר אלפרד, הרצוג חנינה, רפפורט אפרים ועליזה חיים (פועלים); הח"ח: כצמן יעקב, יגר זאב, עדשי אריה וכלה טננבוים (חדשים).

(11) תחבורה - הועד נגש לפעולה נמרצת לפתור את שאלת התחבורה אשר הסדור החדש של זמני הרכבות גורם לבטול זמן אחרי העבודה על חשבון הפועל. גם הלקויים בתחבורה של הור הכרמל (מכוניות מס' 3) גורמים לפועלים התמרמרות והפסד זמן בבקר ובערב. המצב יחמיר יותר עם התקרבות ימי החורף והגשמים.

אנו התקשרנו ע"י המחלקה לעובדי הצבא עם מנהל התנועה ברכבת, על מנת למצא סדור מתאים בשבילנו.

כמו כן דרשנו פגישה עם הקצין הממונה טעם ס. פ. ל. סי. או. על מנת לברר את המצב ביחס לתחבורה להור ולהכטיח את התיקונים הדרושים, אך היות ומיג'ר מילר (ס. פ. ל. סי. או) מטפל במרץ בשאלת התחבורה למחנה שלנו ועומד כמגע תמיד עם מזכירות המחלקה, נדחתה בקשתנו לפגישה עם מיג'ר מילר, עד שיוכל לסכם את פעולותיו. על הוצאות פעולתנו לא נאחר להודיעכם בזמן המתאים.

(12) חבר פעילים - לרגלי המצב והתנאים במקום, המגבילים את אפשרויות פעולותיו של הועד ואין אנו יכולים להגיע לכל חבר וחבר במחלקתו, הכרח דחוף להשלים את חבר הפעילים אשר ייצג את כל המחלקות (שופים) ותפקידו יהיה לכא בקשר עם חבריו במחלקה, למסור על פעולת הועד וכן לעמוד בקשר עם הועד על מנת לברר עניינים הנוגעים למחלקה שלו.

מהוך סיכום של

ישיבת המחלקה לעובדי הצבא בחיפה ביום 15.10.1945

- ב) נוכח מצבם הכלכלי הקשה ביותר של הפועלים הפשוטים במחנות, ששכרם היומי הוא 360-420 מא"י (כולל תו"י) ועם התקרבות עונת החורף, הוטל על מזכירות המחלקה לדאג להשגת הלכשה זולה לפועלים אלה.
- ג) הוחלט לתבוע ממחלקת העבודה שלייד הועד הפועל על חקמתה המיידית של הועדה המשותפת של הסוכנות וההסתדרות, בפני שסוכס בישיבה עם מחלקת העבודה של ההסתדרות ביום 17.7.45.
- ד) סוכס לחזק את הקופות לעזרה הדדית הקיימות בכמה מחנות ע"י ועדי העובדים ושנוסדו באמצעים עצמאיים וכמו כן להמליץ על יסוד קופות דומות בכל יתר המחנות, כי הן הוכיחו את יעילותן הגדולה.
- ה) נבחרה ועדה לבירורים המורכבת מהח"ח:טשופ, כן-ישראל, רוזנברג, קורסן, שליין וגפון.

הלכשה זולה לפועלים הפשוטים במחנות הצבא

- בהתאם להחלטה של ישיבת המחלקה הנ"ל הננו מביאים לפניכם את תוצאות פעולת מזכירות המחלקה לעובדי הצבא בחיפה.
- סוכס עם הנהלת "הצרכן" שכל פועל במחנות הצבא, שיקבל אשור מטעם המחלקה לעובדי הצבא, יהנה מהנחה של 10% מהמחירים של כל מצרכי הלכשה (כולל סחורות "תועלת") הנמכרים בחנות "צרכן". כמו כן כל פועל יהיה רשאי לקבל ב"צרכן" זוג מכנסיים וחולצה "אתא" שעל מחירם הרשמי יקבל 15% הנחה.
- הפועלים הזקוקים לעזרה הנ"ל צריכים לקבל אשור מטעם ועד העובדים במקום עבודתם, טרם שיפנו למחלקה.

ההסתדרות הכללית של העובדים העברים בארץ ישראל
מועצת פועלי חיפה

המחלקה לעובדי הצבא הממשלה וחברות הנפט
ועד העובדים במחנה אר-אי-אם-אי חוף כיאט

ביולטין אינפורמטיבי דצמבר 1946

באספה השנתית של עובדי המחנה שהתקיימה ביום ד' 18.12.46 נבחר ועד עובדים במקום המורכב מ-9 חברים, 5-פועלים 4-פקידים והם הח"ח:

1. רוט ישראל פועלים	4. ברנדליר אלפרד פועלים	6. יגר זאב-פקידים
2. שליין אברהם "	5. כיבר יוסף "	7. קרוסטר יעקב "
3. סטמפה יהודה "	6. כצחן יעקב "	8. רוזין שמואל "

ברכת חג המולד

מכתב-ברכה לחג המולד נשלח בשם צבור הפועלים היהודים באמצעות הועד
לכל הקצינים והחיללים במקום העבודה. להלן הננו מביאים לידיעת החברים את
תשובתו של קול. בוטלר על ברכתנו:

ה' ברנדלר היקר!

הנני להודות לך ולנציגי העובדים היומאים והחודשיים עבור אחוליך
הכנים.

הואיל בסובך למסור לנציגי העובדים החודשיים והיומאים את אחולי
האישיים לחג המולד ולשנה חדשה טובה.
השנה שעברה היתה קשה לכולנו ואני רוצה להודות לכולם עבור שתוף הפעולה
ההדוק והנאמן בתרומת חלקו של בית המלאכה 3 Base Workshop בתפקידנו הגדול
המוטל על כולנו.

מי יתן ויתגשמו כל שאיפותיכם בשנת 1947.

בהצלחה רבה לכולכם

(—) קול. ג.א. בוטלר
אר.אי.אם.אי.

74.12.1946

דו"ח מהפגישה של ועדת ההסעה מיום 12 לדצמבר 1946

בפגישה השתתפו: מטעם הועד שלנו הח' ברנדלר אלפרד ובלה טננבוים
מטעם המחנה בטירה הח' שוארץ ובר-עם
בהנהלתו של הקצין מיג'ור וורד, הקפ' מנטי והקפ' קוהל.

השאלות לדיון:

1. קנטינה: בדיון בשאלת הקנטינה לטיב האוכל והמחירים לא הוברר עדיין אם
האכל בקנטינה - חוף כיאט יותר טוב מקנטינות של - A.O.S. טירה. הקצין ביקש
לא לקבל החלטה סופית ולתת לו אפשרות במשך חודש לחקור את המצב.
2. החבורה (במכוניות) : הועד העיר את תשומת לב הקצין על חוסר מספיק
מכוניות להסיע את הפועלים אחרי העבודה.
הקצין מסביר שאין באפשרותו לעשות סידורים מדוייקים לרגל חשינויים
במספר הנוסעים כל יום, אבל ישתדל להתקשר עם מר' בייט ולדרוש ממנו רזרבה
של מכוניות, באוחו רגע הקצין התקשר סלפונית עם החברה.
3. סכנה נגד הגשם: הועד העלה שוב את הפעם בישיבה זאת את שאלת הסדור של
הסככה נגד הגשם במקום החניה של הרכבת (כפר ס'מיר).
הקצין הציע לדחות את השאלה ער הפגישה הבאה בכרי לאפשר לקבל אינפורמציה
בקשר לזה.
4. נציג ערבי: היות והפועל הערבי ז'יורס ג'מל לא השתתף בכמה ישיבות,
הוחלט ע"כ למנות נציג אחר במקומו.
5. מאור כשופים: הועד העיר לתשומת לב הקצין שבכמה שופים אין מספיק אור
וגם חסרות הרבה מנורות. בקש את הקצין לטפל בעניין זה ולסדר הדרוש.
הקצין הבטיח להתקשר עם המחלקה מסויימת.
6. בדיקה רפואית: הועד הציע לקצין להעביר בדיקה רפואית אצל כל העובדים
במקום לפחות פעם בשנה, כדי למנוע כל מיני מחלות מדבקות במחנה.
הקצין הבטיח להתקשר בעניין זה עם רופא המקום.

למרות איטור ההתארגנות הזכרזה שביתה בת יום אחד נשנת 1944 באישורן של הסתדרות העובדים העברית והסתדרות העובדים הערבית שמזכירתה היתה גולדה מאירסון. סיבת השביתה היתה אי השלום תוספת דוקר, ונסיונם השביתה נכנעו הנריטים ושלמו את התוספת. העבודה נמשכה 48 שעות בשבוע כאשר בימי שלשי ושבת עבדו חצי יום ובליום ראשון היה יום שבתון. שעות העבודה החלו בשש ונסתיימו בשתיים בצהריים.

הסעת העובדים בוצעה ברכבת מיוחדת אשר הסיעה אותם מתחנת חיפה מזרח בקרונות משא. הסעה מקורית זו בקרונות, מהם נדף לעיתים ריח זבל בהטות שזה עתה נפרקו מן הקרונות. הונחנה מפתחת הטחנה ושנים רבות לאחר שהבריטים עזבו את פלשתינה. אותם עובדים שלא רצו להשתמש בשדותיה של הרכבת נסעו באוטובוס מספר שלוש של עזיז כיאט - הערבי בעל הקרקעות, אשר על שמו נקרא החוף כולו.

ביום 29.11.47 הוחלט באו"ם על הקמת מדינה עברית בחלק מארץ ישראל. עם ביצוע פעולות הגטול של "ההגנה" כחיפה החל מ-11.12.47 בבלד-א-טיח בואדי רושטיה וכרחוב נצרת שבחיפה הערבית, ועם ביצוע פעולת הגטול של אע"ל בכפר טירה, נרצחו כתגובה 39 פועלים יהודים בבתי הזיקוק שבמפרץ חיפה ב-29.12.47. המתח כאזור עלה, וכתגמול הפעילה "ההגנה" יוטיוס טאוחר יותר שתי עלויות בכפר הערבי בלד-א-טיח שממנו גאו הרוצחים בבתי הזיקוק. מאז נסגרו אזורים רבים בחיפה והתנועה אל היחידה היתה קשה ביותר.

התנועה ליחידה ושמנה הפכה למסוכנת נרכבת, ולפיכך דרשו היהודים להפסיק את ההסעה עבורם ברכבת. הסעת היהודים התנהלה במפאיות הבריטיות מן היחידה להדר וששם במשורייזן לבת גלים לקריות או לאזורים אחרים.

גם ביחידה עצמה היוותה הפכוזה סיכון. לעומת 600 הערבים היו ביחידה כמאה יהודים בלבד. למרות זאת הורתה מפקדת "ההגנה" להחזיק מעמד ולא לעזוב. על מנת להקטין את הסכנה התארגנו ביחידה. היא חולקה לארבע אזורים, שבכל אחד היה מבנה שנבחר להיות טקלט עבורם אם תתחוללנה פרעות. תריסי הפלדה של כל אחד מן המבנים תוקנו ושופצו כך שבעת הצורך ייסגרו ללא קשיים. נאספו תומרי עזרה ראשונה, ואף נשק הוטמן על גופם של מספר יהודים. מאחר שבכניסה ליחידה גערכו חיפושים על גופם של העובדים והעובדות. נוצלה העובדה שפועלת יהודיה בדיקה את העובדות היהודיות ועל גופן הומדרו חלקי נשק למחנה. הנשק הודכב בנוקר, ולעת ערב פורק ופוזר בין העובדות. עם יציאת העובדים מן היחידה חיפו עליהם אנשי "ההגנה" אשר הסתתרו בבית הקברות שמטול שערי המחנה.

בנוסף להתארגנות זו פעלה גם רשת מודיעין אשר תפקידה היה להתריע בפני פרעות עפויות. למטרה זו שימשה הסרכוזיות היהודית של היחידה כאיש הקשר עם מפקדת "ההגנה" שבהיפה.

גללל פיזורם הגדול של העובדים היהודיים בין המחנות הצבא הבריטי, הוקמה ועדת שמטרתה היתה לרכז את היהודים במחנה אחד, ואת הערבים לפנות ממנו למחנות אחרים. בדרך זו דוכזו יהודים רבים למחנה שהפך אחר כך לב.ט.ב.

תוך כדי התהליך התארגנו הבריטים לעזיבה, החל גיוס היהודים וחלקם קיבל את "הכרטיס האדום", רבים עזבו את היחידה ואילו הערבים נרחו. ב-30.5.48 נסגרה היחידה לאחר שכל עובדיה פוצרו.

נדבכים ראשונים

עם ההכרזה על הקמת מדינת ישראל בארבעה עשר לאפריל 1948 היו כבר כרוזות עבאיים בתהליך התארגנות, כשפורסמה ביום 21.5.48 סקודת יום לחקמת עה"ל היו החללות הלונגיסטיים עדיין בחיתוליהם, בתי מלאכה בסיסיים וסדנאות שונות שהיו כפופות גם לחטיבות לוחמות, לא היו תחת גב אחד, ואחת מפעולות ההתארגנות הראשונות הייתה להגדיר סטכודות ותחומי פעולה.

בעידי ההתארגנות הראשונים הוקם חיל תחבורה ובטסגרתו נוסדו ארבעה מחוזות: דרום, ירושלים, תיכון וצפון. הקמת חיל התחבורה התבססה על סיפוחן של הסדנאות החטיבתיות, בתי מלאכה בסיסיים ופלוגות תובלה מבצעיות. בטסגרת חיל תחבורה צפון ערפו אז את הסדנאות השונות תחת מפקדה אחת ששכנה בכרמל הצרפתי בראשותו של אברוננין. מפקדה זו העבירה את ששכנה מאוחר יותר לנת-גלים עם העברת הפיקוד למשה בלה (מי שהיה אחר כך מפקד ב.ט.ג. 682). שש הסדנאות שנוספו אז לחיל תחבורה צפון היו: ס.ת. ז (סדנת תחבורה ז) בתל חי, ס.ת. 2 בחלסה (קרית שמונה), ס.ת. 3 בטבריה, ס.ת. 4 בכפר ילדים, ס.ת. 5 בקורדני וס.ת. 6 בנת-גלים (בה שכנה גם מפקדת חיל תחבורה צפון). בנוסף לכך השתייכו לחיל תחבורה צפון ב.ט.ג. 682 (בית מלאכה בסיסי 682) ושתי פלוגות תובלה במחנה בן עמי ובחיהפה. בשלב מאוחר יותר, בתחילת 49 נסגרו ס.ת. 1, 2, 3.

במקביל להתארגנות הסדנאות לשיפוץ טנקים נמש"ים ורכב התארגנו גם סדנאות לשיפוץ נשק. סדנאות אלה הוכפפו לשרותי הנדסת חימוש ובטסגרת זו הוקמה סדנה לשיפוץ כלי נשק במפרץ חיפה. סדנה זו נקראה בסיס הנדסת חמוש חיפה עד 26 בנובמבר 48. מתאריך זה החלף שמה לבסיס הנדסת חימוש 632, ובשלב מאוחר יותר לב.ט.ב. 686.

נדבכי כיתור

ס כ כ ל / ס ת ס
26/5/48
2/6 נובמבר 1948

אנשים (4) -
שרות חמוש (5)
קרית הנדסת חמוש (6)
חיפה
חטיבה
חיל
חיילים
סוגים
סרבי ופום (8)
מספר הקרו של הסטבל (26)

הגיון: שרות חמוש - קרית הנדסת חמוש
עם הגיון שרות חמוש וקרית חמוש ולכיות הנדסת חמוש ימרינה לכלי ושיפה אל מחיירות המנוצות לסדנאים הנ"ל.

א. מפת שרות חמוש
בסיס שרות חמוש סס 662 (סקודת: בסיס סדנת סס 1)
בסיס שרות חמוש סס 642 (סקודת: בסיס כרמל סס 2)
בסיס שרות חמוש סס 643 (סקודת: בסיס סדנה סס 10)

ב. מפת שרות הנדסת חמוש
בסיס הנדסת חמוש סס 632 (סקודת: בסיס הנדסת חמוש חיפה)
בסיס הנדסת חמוש סס 633 (סקודת: בסיס הנדסת חמוש ירושלים)
ויחידת אברונניס מאחנה חמוש (סקודת: בית מלאכה סס 3 קרית שמונה)
(מבני חורבן סס 636) (הנדסת חמוש) (סקודת: סרבי חלונת)

10/5/48

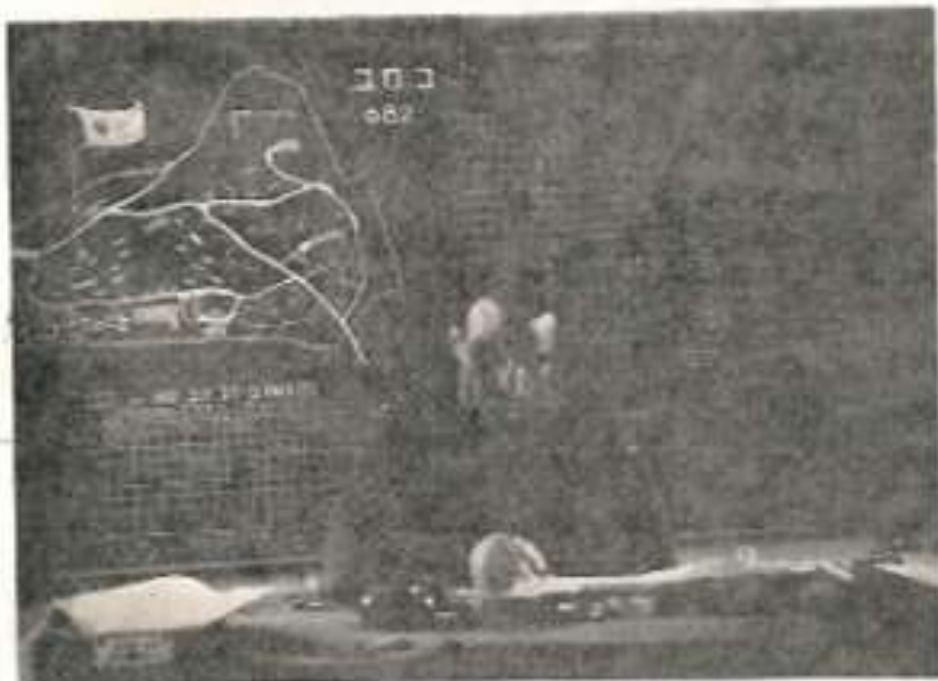
נא לתת את
המידע
סחלפה לא יודי/שכה

ב.מ.ב. 682

עם הגיוס לעמ"ל בסוף סוף 48 הוחל באיסוף אנשים נסחנה סבא הבריטי אשר שכן במערב חופה. שחנה זה היה מיועד למחסנים, ולא לעבודה, אך התאים לריכוז כלי עבודה ולקני מילוף שניו ספוזריוס גשמינה הבריטית. מונן והארצות אף שופטו הכלי הרב הראשוני. גחזמה זו הויל ספקד הוהזדה יעקב דויסן הזכור בבונווי "קסטן וויס" .

הכונה קטנה בפיקוד של גיווי גרוסטן נשלחה להבטיח את טכני העבא בנה גליס. הקבוצה כללה כשטרס עולים חדשים טרוטניה. השקום היה מיועד לחפלא. כנראה שמונן ידקה על נטישת הסקום, השאירו בו הבריטים עזובה נוראה, שבונייה גינו חספה וסברו כעלי חיים. כשחיהו, גתקבלה פקודה לענות את הסדנה ולתעבירה לסיחוש יחידה אחת. קבוצתו של גיווי גרוסטן העטרפה לשאר אנשי קסטן דויס, והחלה בהארצות להקמת בית הטלאכה הבסיסי שכתומה. שחנה זה מולק כשי שויטש את העבא הבריטי. במכניס אשר שרפטו קודם לכן את בסיסי המדון והרכי הבריטים, הוקדשו לאותן מטרה נשרות עמ"ל. מספר מננים התרובים יותר לטירת הכרמל (מננים שסיטונם הבריטי היה 8, 10) נסטרד לידו התעטוה העבאית.

בנובמבר 48 הגיע מבית הטלאכה הבסיסי האל אביבי בנגד יחזרוכה וכסרפנדי שמשון רזניק. דקיבל חמת פיקודו את בית הטלאכה הגסיסי העפנכי. האמחיין תקופה זו היתה תקופת ההתארגנות.

רס"ן שמשון רזניק בלשנתו ביום 7 סוף 1949. על הלנה שמאחוריו ניתן להבחין בכתובת ב.מ.ב. 682, בסמל חיל החבורה (ימין למעלה), בדו"ח תאיוצבות אנשי צבא נסטרד בוקר, 218 איש (ימין), גשמינה שהעזוה שדכנית, כפילוג כוח האדם ובמפת היחידה.